

ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช
ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ปริญญานิพนธ์
ของ
เยาวมาลย์ วิเศษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

372.112
๒๕45๑
ร.๑

ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช
ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

บทคัดย่อ
ของ
เยาวมาลย์ วิเศษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2548

h 277502 ร.๑

30 ส.ค. 2548

เยาวมาลย์ วิเศษ. (2548). ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย รวมทั้งศึกษาการเลือกรูปแบบการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนาดตนเองของครูปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่องปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับด้านปัญหาเท่ากับ .97 และฉบับด้านความต้องการพัฒนาเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าคะแนนเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบความแตกต่างของจำนวนที่วัดได้ (O_i) กับค่าที่คาดหวัง (E_i) โดยใช้ χ^2 ทดสอบ

ผลการวิจัย พบว่า ครูปฐมวัยมีปัญหาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และมีความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย พบว่า ครูมีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนการจำแนกตามสถานภาพสมรสด้านปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และครูส่วนใหญ่มีความต้องการเลือกรูปแบบและวิธีการพัฒนาดตนเองมากที่สุดคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และวิธีที่เลือกการพัฒนาดตนเองน้อยที่สุดคือ การศึกษาด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป อ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต

PROBLEMS AND DEVELOPMENT OF KINDERGARTEN TEACHERS IN RELIGIOUS SCHOOLS
IN BNAGKOK ARCHDIOCESE

AN ABSTRACT
BY
YAOWAMAN VISET

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2005

Yaowaman Viset. (2005). *Problems and Development of Kindergarten Teachers in Religious Schools in Bangkok Archdiocese*. Master Thesis. M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc.Prof.Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc.Prof.Dr.Boonchird Pinyoanuntapong.

The purposes of this research were to study and compare to the Problems and Development of Kindergarten Teachers in Religious Schools in Bangkok Archdiocese as a whole and by six aspects, i.e. managing curriculum and instruction, writing experience management plan, applying techniques in managing learning experience, producing learning and teaching media, measuring and evaluating child development, and kindergarten teacher role as a whole and by each aspect according to ages, marriage status, education degree and kindergarten teaching experience variables; selecting and ranking self-development practices of the teachers.

The sample consisted of 202 teachers of K 1-3 in Religious schools in Bangkok Archdiocese in 2546 B.E. (2004 A.D.). The instrument was a questionnaire about the teachers' problems and development of kindergarten teachers. The Cronbach's alpha reliability for the problem scale was .97 and for the development scale was .98 The statistics used for data analysis were, i. e. percentage, mean, standard deviation, chi-square analyses.

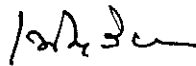
The results were as follows : kindergarten teachers had problems as a whole and by each aspect at the moderate level and had development at the high level. Dividing as a whole and by each aspect according to age, education degrees and kindergarten teaching experience variables; the teachers had problems and development at .01 level of significance and according to marriage status the teachers did not have different problems and development as a whole and by each aspect. Most teachers' self-development practice choices were workshop while their last choices were self-study through learning program package, reading books and internet searching.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

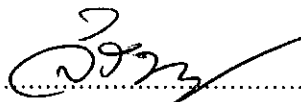
ของ
นางสาวเขาวมาลัย วิเศษ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

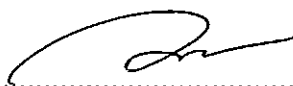

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ปิยนุญอนันตพงษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ปิยนุญอนันตพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยพงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตา จากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เอาใจใส่ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณทั้งสองท่านด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยพงศ์ คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน และภาควิชาอื่น ๆ ที่ได้กรุณาให้ความเมตตาประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน และให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ภัทรพร เกษสังข์ อาจารย์นพดล กองศิลป์ อาจารย์ ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ บาทหลวงศักดิ์ชัย ทรัพย์อัมระไมย ชิสเตอร์พัชรี ถาวรพยัคฆ์ ชิสเตอร์ สุวรรณรัตน์ ทรงศักดิ์ศรี ที่ได้กรุณาสละเวลาเพื่อตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสารสิทธิ์พิทยาลัย ผู้อำนวยการโรงเรียนนารีวิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญ ระยอง ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ ให้เก็บข้อมูล เพื่อพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มาลีสาทร ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มาลีสาทรประดิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนवासเทวี ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง ผู้อำนวยการโรงเรียนนรสารพิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์คาทาลิน คอนแวนต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์โยเซฟพิทัวล ผู้อำนวยการโรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนลาซาล ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัย นนทบุรี ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ได้ให้ความ อนุเคราะห์ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะครูระดับ ปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และรวบรวมจนครบ สมบูรณ์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ปกครองคณะธิดาพระราชินีมาเรียนผู้นิรมล และพี่ ๆ น้อง ๆ ร่วมหมู่คณะ ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษาและเป็นผู้จุดประกายในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท พร้อมทั้งเป็น กำลังใจให้ผู้วิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้องนิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีเสมอมา รวมทั้งบุคคลอีกหลายท่านที่ไม่อาจกล่าวชื่อนามได้หมดในที่นี้ ที่มีส่วน ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านของผู้วิจัย ด้วยความเคารพอย่างสูง

เยาวมาลย์ วิเศษ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	3
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของครูปฐมวัย	8
ความหมายของปัญหา	8
ปัญหาของครูปฐมวัย	9
ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	10
เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูปฐมวัย	13
ความสำคัญของการพัฒนาครูปฐมวัย	13
ความหมายของการพัฒนา	15
วัตถุประสงค์ของการพัฒนาครูปฐมวัย	15
วิธีการพัฒนาครูปฐมวัย	15
เอกสารที่เกี่ยวกับความรู้ในการพัฒนาครูปฐมวัย	25
ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน	25
ความหมายของหลักสูตร	25
แนวการจัดหลักสูตร	27
นวัตกรรมทางการศึกษา	29
กิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรม	30
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	30
กิจกรรมสร้างสรรค์	36
กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)	38
กิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม)	40
กิจกรรมกลางแจ้ง	41
เกมการศึกษา	44

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	46
	ความหมายของแผนการจัดประสบการณ์	46
	องค์ประกอบแผนการจัดประสบการณ์	47
	การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์	48
	ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	50
	เทคนิคบทบาทสมมติ	50
	เทคนิคการเล่านิทาน	56
	เทคนิคการใช้เกม	59
	เทคนิคการใช้คำล่องจ่อง	65
	เทคนิคการใช้คำถาม	69
	ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	74
	ความหมายและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน	74
	การจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอน	75
	การจัดประเภทของสื่อการเรียนการสอน	78
	การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน	81
	การใช้สื่อการเรียนการสอน	83
	ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	84
	ความหมายของการวัดและประเมินผล	84
	ขอบข่ายการวัดและการประเมินผล	85
	หลักการประเมินพัฒนาการ	86
	ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ	88
	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการ	89
	ด้านบทบาทของครูอนุบาล	92
	บทบาทของครูอนุบาล	92
	บทบาทด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	97
	สายสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน	99
	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	99
	ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง	100
	วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	101
	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	102
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย	103
	ประวัติการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย	103
	ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก	105
	วิสัยทัศน์และพันธกิจของการศึกษาคาทอลิก	106

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	107
งานวิจัยภายในประเทศ	107
งานวิจัยในต่างประเทศ	109
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	111
การกำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	111
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	112
วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	114
การเก็บรวบรวมข้อมูล	116
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	116
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	117
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	120
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	132
จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย	132
สมมุติฐานการวิจัย	132
วิธีดำเนินการวิจัย	133
การวิเคราะห์ข้อมูล	133
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	134
อภิปรายผล	135
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	149
ประวัติย่อผู้วิจัย	199

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจำแนกวิจัยตามโรงเรียน	112
2 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	121
3 ระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวม	122
4 ระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆ มณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมและรายด้าน	123
5 การเปรียบเทียบจำนวนความถี่ในแต่ละระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะ นักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยแยกภาพรวม	124
6 การเปรียบเทียบจำนวนความถี่ในแต่ละระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนใน สังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยแยกภาพรวม	125
7 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามอายุ	126
8 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามสถานภาพสมรส	126
9 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามวุฒิการศึกษา	127
10 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย	127
11 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะ นักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามอายุ	128
12 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามสถานภาพสมรส	128
13 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามวุฒิการศึกษา	129
14 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย	129
15 การเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับที่ครูปฐมวัยเลือก 3 อันดับ	130

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 แผนภาพแสดงลักษณะความต้องการชั้นต่าง ๆ ของมาสโลว์	12

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การที่จะพัฒนาระบบการศึกษาให้เป็นประชาคมที่เป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้” (Knowledge - Based Society) ควรมุ่งเน้นปฏิรูประบบการเรียนการสอนเป็นระบบที่มีการเรียนรู้ร่วมกัน คือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสุขและสนุกในการเรียน (<http://pr.trf.or.th> 2545: 2) และต้องพัฒนาการศึกษาเป็นโลกแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) พัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และให้โอกาสเรียนรู้ได้ทุกเมื่อ ระบบปฏิรูปการเรียนการสอนกับการเรียนรู้ ต้องอาศัยกลไกขับเคลื่อนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา กลไกที่มีความสำคัญคือ ตัวครู ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องขับเคลื่อนตัวเองด้วยการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (หมวดที่ 4) แนวทางการจัดการศึกษา กล่าวว่า “ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 23) จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้” ครูจึงมีบทบาท และอิทธิพลในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมีหลักสูตร อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งมีความสำคัญมาก แต่จะหาประโยชน์ไม่ได้ หากไม่มีครูที่เหมือนชาตผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ นำเอาสิ่งต่าง ๆ มาใช้ ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (2545 – 2559) แผนนโยบายเพื่อการพัฒนาคน กล่าวว่า “มีการปฏิรูปครู ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จัดตั้งกองทุนส่งเสริมพัฒนาครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 5)

โรงเรียนควรเตรียมพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในการช่วยเหลือให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์และร่างกาย บทบาทของครูอนุบาล (พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และ พูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2537: 235 ; อ้างอิงจาก สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. ม.ป.ป) ฝึกให้เด็กรู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักคิดสร้างสรรค์ เข้าใจสังคมรอบตัว สามารถแก้ปัญหาประจำวันได้ด้วยดี รู้จักกฎระเบียบการปฏิบัติต่อสังคม มีความคิดเป็นของตนเอง (พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และ พูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2537: คำนำ) ครูปฐมวัยจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง จะต้องเป็นผู้ช่วยให้เด็กรู้สึกเป็นสุข สนุกสบาย และปลอดภัย เมื่ออยู่ในสถานศึกษา เป็นผู้สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้สวยงามคล้าย ๆ บ้าน ครูปฐมวัยเป็นผู้ที่เด็กปฐมวัยใกล้ชิดมากที่สุด ครูนับว่าเป็นบุคคลแรกที่วางรากฐานทางการศึกษาให้กับเด็ก เด็กจะประทับใจต่อสถานศึกษา อยากพบครู พบเพื่อน หรือมีความพร้อมในการเรียนรู้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับปฏิบัติของครูปฐมวัย (บุญเยี่ยม จิตรดอน. 2537: 331) ครูอนุบาลเปรียบเสมือนตัวแทนของเด็ก ครูอนุบาล จึงเป็นผู้ที่ควรมีลักษณะที่ดีงาม และครูอนุบาลก็เป็นบุคคลที่ทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยบรรลุ ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเลือกสรรบุคคลที่จะมาเป็นครูอนุบาล ได้มีการบ่งชี้ลักษณะของครูที่ดีไว้ว่า ต้องรอบรู้ สอนดี มีคุณธรรม จรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา (พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และ พูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2537: 214) และครูผู้สอนเด็กวัยนี้ต้องมีความสามารถพิเศษ มีความรับผิดชอบในการจัดประสบการณ์ให้ได้ผลดีต่อเด็ก ครูต้องสามารถร่วมงานกับผู้อื่นในเรื่องการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ เป็นผู้มีความกระตือรือร้น รักเด็ก ใฝ่หาความรู้ใส่ตัว ตาและหูต้องเปิดกว้างคอยดูแลวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น การแต่งตัวควรเรียบร้อย มีบุคลิกดี พูดเพราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส ลายมือสวย และเป็นผู้ที่มีความริเริ่มแปลก ๆ ใหม่ ๆ บ้างตามสมควร (เบญญา แสงมลิ. 2545: 16)

ครูปฐมวัย จึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากครูระดับอื่น เพราะครูปฐมวัย นอกจากจะทำหน้าที่อบรมดูแลเลี้ยงเด็กแล้ว และรับผิดชอบสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทุกด้านแล้ว ครูต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพของตน มีครุทธาในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้ความรู้ความสามารถรอบด้าน เพื่อให้บริการแก่นักเรียนและสังคมอย่างดี รู้จักสำรวจ และปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยเสมอ (พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และพูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2537: 217) ครูอนุบาลควรได้รับการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพราะครูเป็นตัวจักรที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างมีคุณภาพ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (นารีนุช สมวาสนาพานิช. 2544: 2)

การพัฒนาครูปฐมวัย เพื่อให้เป็นบุคคลสำคัญที่จะนำเอาวิทยาการใหม่ๆ มาสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge – Based Society) ครูควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพราะการพัฒนาตนเอง จะช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และประสบการณ์ (Experience) ให้แก่ครู อันจะช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (นิสสากร พิมพ์ทอง. 2545: 2) ทำให้ครูปฐมวัยสามารถนำเทคนิค วิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้อง เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. 2545: 122)

การพัฒนาครูปฐมวัย และบุคลากรทางการศึกษา เป็นสิ่งที่จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง การพัฒนาครูหรือบุคลากรแต่เดิมใช้การฝึกอบรม ที่ถูกกำหนดไว้แน่นอน จึงทำให้ขาดความยืดหยุ่นและไม่สามารถจะพัฒนาครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีอยู่จำนวนมากได้ครอบคลุมและทั่วถึงได้ ไม่อาจยืนยันได้ว่าผลของการอบรมจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2545: 2) เพื่อให้การพัฒนาครูทำได้อย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความต้องการของผู้รับการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีการพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการพัฒนาตนเอง การวิจัยปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การจัดระบบพี่เลี้ยง การศึกษาต่อ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2545: 3)

แนวความคิดการพัฒนาบุคลากร เป็นกระบวนการส่งเสริมให้คนที่ปฏิบัติงานอยู่แล้วได้เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และความสามารถ จึงถือเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องเอาใจใส่และส่งเสริมให้ครูได้รับความเจริญก้าวหน้าและต้องจัดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (นารีนุช สมวาสนาพานิช. 2544: 2) ผู้บริหารทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ตลอดจนนักวิชาการทั่วไปต่างยอมรับและเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ซึ่งทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้กิจการของหน่วยงานเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น การพัฒนาตนเองสำหรับครูนั้นจะต้องจัดอย่างมีจุดมุ่งหมาย มิใช่จัดขึ้นโดยที่ครูไม่มีความต้องการพัฒนา หรือเกิดจากปัญหา และความต้องการพัฒนา สิ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารหรือครูใหญ่ต้องคำนึงถึง คือ ควรทราบความต้องการพัฒนาครูอย่างแท้จริงว่า ครูต้องการพัฒนาตนเองในรูปแบบใดบ้าง เพราะว่าการพัฒนาที่ดีและก่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ควรเป็นการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการของครูปฐมวัยเท่านั้น ซึ่งผลที่เกิดจากการพัฒนาจะทำให้ครูปฐมวัยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียน

ในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองของครูปฐมวัย และการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และด้านทักษะกระบวนการจัดการศึกษา และเป็นการปรับปรุงพัฒนาการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลและแนวทางพัฒนาครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ให้ได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามที่ตนเองต้องการ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่ตรงประเด็น ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุดและเต็มศักยภาพ เพื่อประโยชน์ของเด็กไทยทุกคนที่จะเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับ
3. เพื่อเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนา และจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา และประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อการจัดรูปแบบวิธีการพัฒนาครูปฐมวัย เป็นการปรับปรุงคุณภาพของครูปฐมวัยในด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเป็นแนวทางพัฒนาครูปฐมวัยด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านบทบาทของครูปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์และด้านการจัดรูปแบบการจัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และตรงกับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้จำกัดขอบเขตด้านเนื้อหา กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ทำการศึกษาดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับอนุบาลปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวนครูทั้งหมด 202 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะส่วนตัวของครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ซึ่งจำแนก ดังนี้
  - 1.1 อายุ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ
    - 1.1.1 ต่ำกว่า 30 ปี
    - 1.1.2 อายุ 31 – 40 ปี
    - 1.1.3 อายุ 41 ปีขึ้นไป
  - 1.2 สถานภาพสมรส จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ
    - 1.2.1 โสด
    - 1.2.2 สมรส
  - 1.3 วุฒิกการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ
    - 1.3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี
    - 1.3.2 ปริญญาตรีขึ้นไป
  - 1.4 ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ
    - 1.4.1 ต่ำกว่า 5 ปี
    - 1.4.2 ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย ใน 6 ด้าน ได้แก่
  - 2.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
  - 2.2 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
  - 2.3 ด้านการนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้
  - 2.4 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน
  - 2.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็ก
  - 2.6 ด้านบทบาทของครูปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่เป็นสาเหตุให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์
2. ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีความประสงค์ที่จะเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ได้ด้วยวิธีการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. การพัฒนาครูปฐมวัย หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูมีความมุ่งมั่น หรือความประสงค์ที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานดีขึ้น และมีประสบการณ์ทางการสอนระดับการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนทัศนคติที่ต่องาน เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ อันจะเป็นผลให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น ใน 6 ด้าน คือ
  - 3.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ความหมายของหลักสูตร แนวการจัดหลักสูตร การนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอน และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความหมายของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ องค์ประกอบแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดทำแผนประสบการณ์ โดยการบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นและได้รับพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3.3 ด้านนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ หมายถึง ความรู้ในการใช้เทคนิค บทบาทสมมติ เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิคการใช้เกม เทคนิคการให้คำล้องจ้อง เทคนิคการใช้คำถาม มาใช้ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม) กิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม) กิจกรรมกลางแจ้ง เกมการศึกษา

3.4 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้ในเรื่องความหมายและความสำคัญของสื่อ รวมทั้งการจัดหาการผลิตสื่อ การเก็บรักษาและซ่อมแซมรักษาสื่อการเรียนการสอนและเทคนิคการใช้สื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

3.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก หมายถึง ความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กเกี่ยวกับความหมายและขอบข่าย หลักการ ขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินผล

3.6 ด้านบทบาทของครูปฐมวัย หมายถึง ความรู้ในบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และสายสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

4. ครูปฐมวัย หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนนักเรียนระดับอนุบาลปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

5. โรงเรียนอนุบาลในสังกัดคณะนักบวช หมายถึง โรงเรียนคาทอลิกที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยและบริหารงานโดยคณะนักบวชชายและนักบวชหญิง ในศาสนานิกายโรมันคาทอลิก และเป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี 14 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนมารีอุปถัมภ์ โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร โรงเรียนพระแม่มาลีสาทรประดิษฐ์ โรงเรียนวรสารพิทยา โรงเรียนวาสุเทวี โรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง โรงเรียนเซนต์โยเซฟพิพัต โรงเรียนลาซาล โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง โรงเรียนเซนต์หลุยส์คอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา โรงเรียนพระหฤทัย นนทบุรี

6. อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ หมายถึง เขตการปกครองของศาสนาคาทอลิกในประเทศไทย ซึ่งมีการแบ่งการปกครองออกเป็นเขต โดยมีพระสังฆราชศาสนาคาทอลิกเป็นหัวหน้าดูแลการปกครอง สำหรับเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีเขตการปกครองครอบคลุมไปยังจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ เขตกรุงเทพมหานคร ธนบุรี สมุทรสาคร นครปฐม สุพรรณบุรี อยุธยา ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ โดยมี พระคาร์ดินัลมีชัย กิจบุญชู เป็นผู้ปกครองสูงสุด

7. อายุ หมายถึง อายุจริงของครูปฐมวัย ตามปฏิทินสากล จำแนกเป็น

7.1 อายุ ต่ำกว่า 30 ปี

7.2 อายุ 31 - 40

7.3 อายุ 41 ปีขึ้นไป

8. สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันของครูปฐมวัย จำแนกเป็น

8.1 โสด

8.2 สมรส

9. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกเป็น

9.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

9.2 ปริญญาตรีขึ้นไป

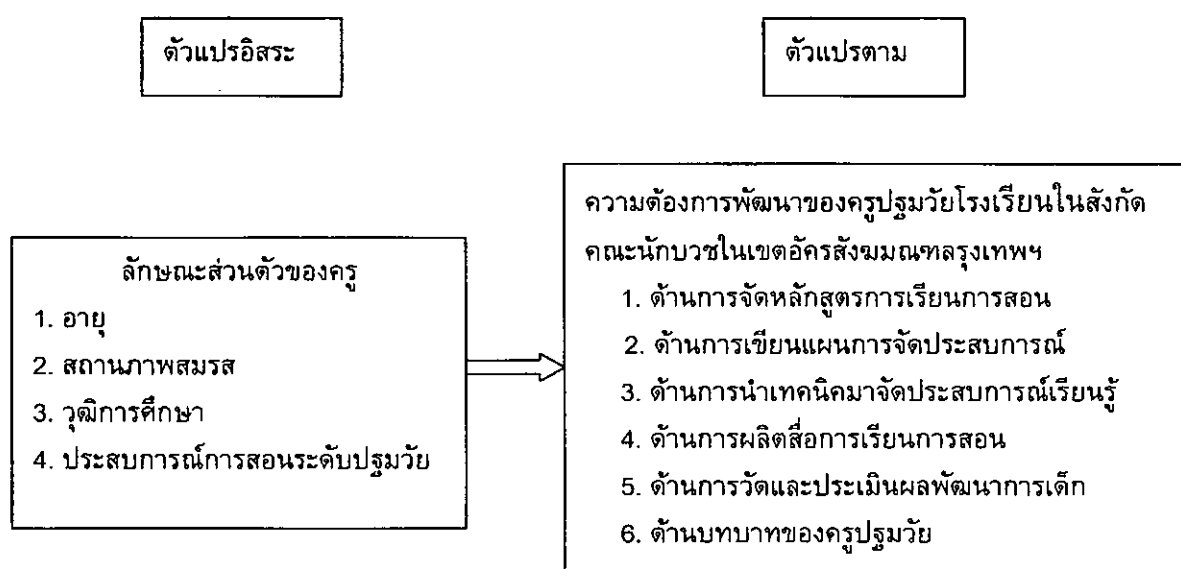
10. ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย หมายถึง ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกเป็น

10.1 ต่ำกว่า 5 ปี

10.2 ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาตามลักษณะส่วนตัวของครูและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีการกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

1. ครูที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวนที่แตกต่างกัน
2. ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวนที่แตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวนที่แตกต่าง
4. ครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัยต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวนที่แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เพื่อให้การศึกษาวิจัยบรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอตามหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของครูปฐมวัย
  - 1.1 ความหมายของปัญหา
  - 1.2 ปัญหาของครูปฐมวัย
  - 1.3 ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูปฐมวัย
  - 2.1 ความสำคัญของการพัฒนาครูปฐมวัย
  - 2.2 ความหมายของการพัฒนา
  - 2.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนา
  - 2.4 วิธีการพัฒนาครูปฐมวัย
3. เอกสารที่เกี่ยวกับความรู้ในการพัฒนาครูปฐมวัย
  - 3.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
    - 3.1.1 ความหมายของหลักสูตร
    - 3.1.2 แนวการจัดหลักสูตร
    - 3.1.3 นวัตกรรมทางการศึกษา
    - 3.1.4 กิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรม
      - 3.1.4.1 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
      - 3.1.4.2 กิจกรรมสร้างสรรค์
      - 3.1.4.3 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)
      - 3.1.4.4 กิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม)
      - 3.1.4.5 กิจกรรมกลางแจ้ง
      - 3.1.4.6 เกมการศึกษา
  - 3.2 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
    - 3.2.1 ความหมายของแผนการจัดประสบการณ์
    - 3.2.2 องค์ประกอบแผนการจัดประสบการณ์
    - 3.2.3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
  - 3.3 ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้
    - 3.3.1 เทคนิคบทบาทสมมติ
    - 3.3.2 เทคนิคการเล่านิทาน
    - 3.3.3 เทคนิคการใช้เกม
    - 3.3.4 เทคนิคการใช้คำคล้องจอง
    - 3.3.5 เทคนิคการใช้คำถาม

- 3.4 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน
  - 3.4.1 ความหมายและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน
  - 3.4.2 การจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอน
  - 3.4.3 การจัดประเภทของสื่อการเรียนการสอน
  - 3.4.4 การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน
  - 3.4.5 การใช้สื่อการเรียนการสอน

- 3.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก
  - 3.5.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล
  - 3.5.2 ขอบข่ายของประเมินพัฒนาการ
  - 3.5.3 หลักการประเมินพัฒนาการ
  - 3.5.4 ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ
  - 3.5.5 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการ

- 3.6 ด้านบทบาทของครูอนุบาล
  - บทบาทของครูอนุบาล
    - บทบาทด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 3.6.2 สายสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
    - 3.6.2.1 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
    - 3.6.2.2 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
    - 3.6.2.3 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
    - 3.6.2.4 กิจกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

4. เอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

- 4.1 ประวัติการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย
- 4.2 ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก
- 4.3 วิสัยทัศน์และพันธกิจของการศึกษาคาทอลิก

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยภายในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของครูปฐมวัย

1.1 ความหมายของปัญหา

นุตอนงค์ ทัดบัวข้า (2540: 16) กล่าวว่า เนื่องจากคนเราต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา แต่ละคนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งปัญหานั้นมีมากมายหลายประเภท และปัญหาของแต่ละคนก็แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิต แต่ปัญหาก็มีประโยชน์ต่อบุคคล เพราะทำให้บุคคลได้ฝึกใช้สติปัญญา ความนึกคิด รู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางจนแก้ปัญหาได้ ซึ่งทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ให้คำจำกัดความของปัญหาไว้ ดังนี้

ทองอินทร์ วงศ์โสธร ; ธรรมรส โชติ กุญชร ; และกล้า ทองขาว (2539: 49) ให้ความหมายของปัญหา คือความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสภาพที่พึงประสงค์ กับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นุตอนงค์ ทัดบัวข้า (2540: 16) กล่าวว่า ปัญหา คือ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสถานการณ์ที่ขัดแย้ง หรือไม่ตรงกับความต้องการของบุคคล

คลูลิกซ์ และ รุลด์นิกซ์ (นุตอนงค์ ทัดบัวข้า. 2540: 16 ; อ้างอิงจาก Krulick และ Rudnik. 1993) กล่าวว่า ปัญหา คือ สถานการณ์ ซึ่งไม่มีคำตอบที่รู้แล้วในขณะนั้น ผู้แก้ปัญหาต้องใช้ความคิดและการสังเคราะห์ความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหา

จากความหมายของปัญหาเหล่านี้ พอสรุปได้ว่า ปัญหา หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มีความขัดแย้ง กับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

1.2 ปัญหาของครูปฐมวัย

ปัญหาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือขาดทักษะขาดประสบการณ์และความชำนาญ หรืออีกแง่มุมหนึ่ง มีความรู้ความเข้าใจ แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาแก่บุคลากรทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะครูอนุบาล จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เพราะหากขาดสิ่งเหล่านี้ การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ก็ไม่เกิดผล ซึ่งจากการศึกษาของคณะกรรมการการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2535 พบว่า ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพทางการศึกษาระดับปฐมวัย คือ คุณภาพของครู เริ่มตั้งแต่การเตรียมคนเข้าสู่อาชีพครู ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในด้านการเตรียมครูให้มีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ลักษณะธรรมชาติของเด็กและทำงานกับเด็ก (อมรชัย ดันติเมธ. 2537: 154)

นอกจากนี้ สมาคมนิเทศและพัฒนาหลักสูตร ASCD (อาร์ สันหนวี. 2537: 85 ; อ้างอิงจาก ASCD. 1993) ได้สรุปว่า ปัญหาครูใหม่มักประสบ คือ

1. การสร้างวินัย
2. ปัญหาการขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์
3. ปัญหาการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน
4. ปัญหาการที่จะเร้าให้เด็กสนใจในการเรียน
5. ปัญหาความแตกต่างกันของนักเรียนและจะช่วยเหลือเป็นรายบุคคลได้อย่างไร
6. ปัญหาการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาส่วนตัว เช่น ปัญหาในครอบครัว ปัญหาทางอารมณ์
7. วิธีการประเมินผลเด็กนักเรียน

อมรชัย ดันติเมธ (2537: 16) กล่าวว่า คุณภาพของบุคลากรผู้รับผิดชอบ ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูพี่เลี้ยง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ยังมีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก และการจัดแนวประสบการณ์แก่เด็กไม่ถูกต้องเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหา ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก และแก้ไขได้ยาก จึงเกิดเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องถึงการบริหารสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับครู ทำให้การบริหารงานพบอุปสรรค ดังนี้ คือ

ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการ

1. ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์
2. เอกสารหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์มีไม่เพียงพอ
3. หน่วยงานต้นสังกัดขาดการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
4. ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนและสื่อการสอนสำหรับเด็กเล็ก
5. การดำเนินจัดหาอุปกรณ์และสื่อการสอนไม่ทันกับความต้องการ

ปัญหาด้านบริหารบุคลากร

1. บุคลากรขาดประสิทธิภาพในการทำงาน
2. การบริหารงานบุคลากรไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร
3. การคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานไม่มีคุณภาพ
4. ครูมีงานมากและต้องปรับวิธีการจัดประสบการณ์ตลอดเวลา
5. ครูมีความรู้ไม่ตรงกับงาน
6. ครูอนุบาลไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย
7. ครูสอนระดับปฐมวัยไม่มีโอกาสศึกษาต่อ หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม

อารมณ สุวรรณपाल; และปรีชา เนาว์เย็นผล (2532: 664) กล่าวว่า จะเป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ฉะนั้น ปัญหาที่เกิดจากครู ได้แก่

1. ครูขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน
2. ครูขาดความรู้เรื่องลำดับขั้นตอนของพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย
3. ครูไม่มีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก
4. ครูไม่รักและไม่ศรัทธาที่จะสอนเด็กในระดับปฐมวัย
5. ครูขาดความตั้งใจจริงในการที่จะทำให้ผู้ปกครองเด็ก เห็นความสำคัญของการเตรียม

ความพร้อม

6. ครูใจร้อนและเร่งเด็กจนเกินไป

นิสสากร พิมพ์ทอง (2545: 25) ได้กล่าวว่า จากการสำรวจของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ พบว่า โรงเรียนเอกชนมีปัญหาในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา คือ

1. ครูส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ารับการอบรมด้านการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเด็กเล็กไม่เพียงพอ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาน้อย
3. มีปัญหาด้านอาคารสถานที่ ธุรการ ความสัมพันธ์กับชุมชน ตลอดจนงบประมาณของโรงเรียน

กรมวิชาการ (นิสสากร พิมพ์ทอง. 2545 : 25; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2529: 339) กล่าวว่า ผลการวิจัยของกรมวิชาการ ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับ การวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาล โดยพบปัญหา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านการสอน ด้านการให้บริการ และด้านการเลี้ยงดูเด็ก อย่างถูกต้อง กรมวิชาการ (นิสสากร พิมพ์ทอง. 2545: 25; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2530: 7)

กล่าวได้ว่า ปัญหาของครูอนุบาล หมายถึง การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำกิจกรรมมาใช้กับเด็กปฐมวัย ขาดเทคนิค วิธีการ และไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ขาดการฝึกอบรมด้านการสอนเด็กปฐมวัย และความรู้ที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย โดยทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นยังพบปัญหาในการบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัยด้วย

1.3 ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ความหมายของความต้องการ

ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (2533: 50 – 51) ได้กล่าวไว้ว่า ตามหลักจิตวิทยานั้นพฤติกรรมคือการแสดงออกของบุคคล อันเกิดจากสิ่งเร้าหรือปัจจัยต่าง ๆ มากกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความ

ต้องการของตนเอง ดังนั้น ความต้องการ (Needs) จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ และความต้องการ (Needs) เชิงจิตวิทยา ว่าเป็นแรงกระตุ้นภายใน ของคนและสัตว์ ที่ทำให้แสดงพฤติกรรม ความต้องการเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต เพราะคนและสัตว์จะต้องแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้และเพื่อให้ชีวิตมีความสุขมีการกล่าวถึง “ความต้องการ” หลายความหมายดังนี้คือ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 144) กล่าวว่า ความต้องการเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เพราะชีวิตของคนเรานั้น จะต้องมีการดิ้นรน เพื่อหาทางตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและทิศทางของพฤติกรรมก็จะถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

วิรัช ศรีทอง (2534: 27) ความต้องการ นั้นหากมนุษย์ / บุคลากร มีความต้องการแล้วได้รับการตอบสนองและให้ความสนใจ บุคลากรนั้นย่อมมีความรู้สึกที่จะมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้

มรกต อิศรานุวัฒน์ (2541: 9) ได้กล่าวว่า ความต้องการจะมีขึ้นตลอดเวลา และมีลักษณะเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ คนเราจะพยายามตอบสนองความต้องการเหล่านี้ โดยเลือกตอบสนองตามลำดับความสำคัญของสิ่งจูงใจและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

จิตรา ศาสสนัส (2542: 35) ได้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์เกิดจากการขาดความสมดุลทางด้านร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก ให้มนุษย์ปรับตัวในการตอบสนองแรงผลักดันที่เกิดขึ้น การปรับตัวเพื่อตอบสนองแรงผลักดัน คือ ความต้องการ นั้นเอง

เยาวนุช ทานาม (2545: 31 – 32) ได้กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์หรือความอยากได้ของมนุษย์ตามธรรมชาติ มนุษย์มีความต้องการหลายอย่างหลายด้านด้วยกัน โดยจะเป็นไปตามสภาพและสภาวะนั้น ๆ ความต้องการส่วนใหญ่มี 2 ด้าน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์นั้น คือ ความต้องการในด้านความสำเร็จ ซึ่งเป็นความต้องการระดับสูง แต่ความเป็นจริงมนุษย์ทุกคนไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการได้เท่าเทียมกัน คือสถานภาพทางสังคมและศักยภาพของแต่ละบุคคล

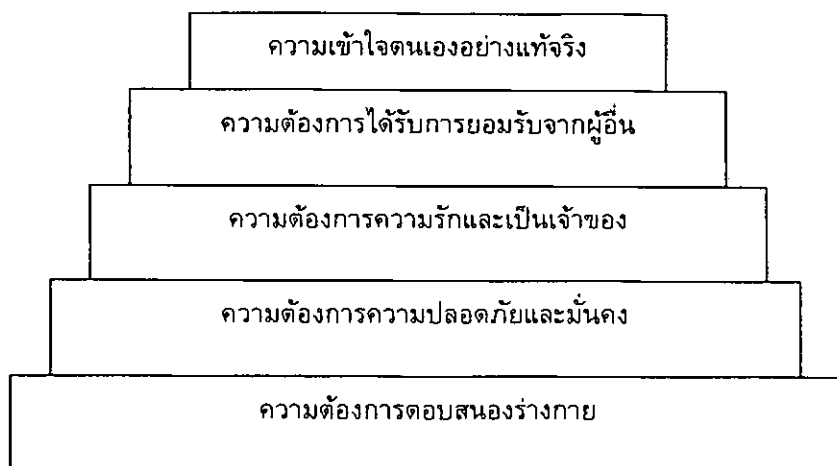
จะเห็นได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์แต่ละคนควรได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง แต่ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อจะสามารถยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้และเป็นพื้นฐานสำหรับความต้องการในระดับสูงต่อไป

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ความต้องการเป็นพื้นฐาน ทางด้านจิตใจของมนุษย์ ซึ่งมีด้วยกันทุกคน บุคคลจะแสดงพฤติกรรมของตนตามความต้องการ เพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง ความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ถูกกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง การเรียนรู้ถึงความต้องการของมนุษย์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (เยาวนุช ทานาม. 2545: 29)

1. ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 25 ; อ้างอิงจาก Maslow ม.ป.ป.) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับความต้องการว่ามนุษย์ทุกคนจะมีความต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ความต้องการของบุคคลมีหลายอย่าง ตั้งแต่ความต้องการขั้นต่ำถึงความต้องการขั้นสูงอื่น ๆ ต่อไปและสิริมา ได้นำหลักความต้องการของ มาสโลว์ มาจัดเรียงลำดับขั้นต่ำสุดไปสู่สูงสุดเป็น 5 ขั้น ดังนี้คือ

ภาพประกอบ 2 แผนภาพแสดงลักษณะความต้องการชั้นต่าง ๆ ของมาสโลว์

ที่มา : สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545: 25).

จากแผนภาพนี้ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545: 25) ได้อธิบายแนวคิดของมาสโลว์ ว่าเมื่อความต้องการชั้นหนึ่งได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไป ความต้องการของมนุษย์ จะได้รับการตอบสนองเพียงบางส่วน โดยมีบางส่วนจะไม่ได้รับการตอบสนอง และการได้รับการตอบสนอง จะลดหลั่นกันไปตามลำดับชั้น มาสโลว์ ได้สรุปถึงความต้องการ 5 ชั้น ไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ อุณหภูมิ การพักผ่อน การออกกำลังกาย เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย การขับถ่าย เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความรู้สึกมั่นคง การได้รับการปกป้อง ความมั่นคงจากครอบครัว ปลอดภัยจากความวิตกกังวล การหลีกเลี่ยงอันตราย ความเจ็บป่วยต่างๆ
3. ความต้องการความรัก (Love Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก อยากให้คนเป็นที่รัก มีการยอมรับตนเอง ตั้งแต่กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคม กลุ่มทำงาน เป็นต้น
4. ความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นมายกย่อง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน กลุ่มคน และความภาคภูมิใจ เป็นต้น
5. ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self – Actualization Needs) ได้แก่ ความต้องการสูงสุดของบุคคล กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และความสามารถพิเศษของตน

สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545: 25 – 26) ได้อธิบายแนวคิดของมาสโลว์ว่า มาสโลว์ แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 2 อย่างคือ

1. ความต้องการขั้นต่ำ ที่ได้รับการสนอง ขาดไม่ได้ ต้องได้รับการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ และความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สำหรับเด็กปฐมวัยต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ ต้องการให้พ่อแม่ดูแลทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเด็กช่วงนี้ต้องการขั้นนี้มาก

2. ความต้องการขั้นสูงเพื่อพัฒนาตน คือ ความต้องการที่จะเจริญเติบโตหรือพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น มนุษย์เรา จะมีความต้องการขั้นสูงนี้ได้ก็ต้องมีความต้องการขั้นต่ำครบก่อน

ดังนั้น ในการพัฒนามนุษย์ ควรยึดหลักการสนองความต้องการของบุคคล โดยเฉพาะครูอนุบาล ควรได้รับการตอบสนองความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อจะได้นำทักษะต่าง ๆ มาใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

2. ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Motivated Need Hierarchy Theory) แอลเดอร์เฟอร์ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2541: 52 ; อ้างอิงจาก Alderfer. 1972) ได้คิดทฤษฎีความต้องการที่เรียกว่า ทฤษฎีอีอาร์จี (ERG : Existence – Relatedness – Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของบุคคลเป็น 3 ประการ คือ

2.1 ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการที่ตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพและความต้องการความปลอดภัย

2.2 ความต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่มีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย

2.3 ความต้องการเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการสูงสุด รวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จในชีวิต

3. ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murray's Manifest Needs Theory) เมอร์เรย์ (ปริยากร วงศ์อนุตรโรจน์. 2541: 52 ; อ้างอิงจาก Murray. 1938) ได้อธิบาย ความต้องการของบุคคลมีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกันก็ได้ ความต้องการของบุคคลมีความสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน มีอยู่ 4 ประการ คือ

3.1 ความต้องการความสำเร็จ หมายถึง ความต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

3.2 ความต้องการมีมิตรสัมพันธ์ ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น โดยคำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

3.3 ความต้องการอิสระ เป็นความต้องการเป็นตัวของตัวเอง

3.4 ความต้องการมีอำนาจ ความต้องการมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

จากการศึกษาความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องของธรรมชาติ ที่แสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ และความต้องการของมนุษย์มีทั้งความต้องการภายในและความต้องการภายนอก ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่ควรได้รับการตอบสนองเพื่อนำไปสู่ความต้องการที่สูงสุด อย่างไรก็ตาม ความต้องการเหล่านี้แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ตามสภาพคุณลักษณะ วัย สภาพแวดล้อม เพื่อให้มนุษย์เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ จะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำและขั้นสูงอย่างเพียงพอตามความต้องการของแต่ละบุคคล

2. เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูปฐมวัย

2.1 ความสำคัญของการพัฒนาครูปฐมวัย

การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนดีขึ้น เป็นการส่งเสริมให้บุคคล เพิ่มความรู้ความสามารถ ทักษะการปฏิบัติงาน โดยวิธีการฝึกอบรม สัมมนา การศึกษาต่อเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้า ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมี

นักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็น ดังนี้

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (สมโภชน์ ชมแสงจันทร์. 2540: 10 – 11; อ้างอิงจาก เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2538: 17 – 21) ได้สรุปแนวคิด และทิศทางการพัฒนาวิชาชีพครูในแผนพัฒนาครูสภา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) มีสาระสำคัญพอสรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาครูที่ผ่านมาไม่ได้รับการดูแลจากรัฐเท่าที่ควร
2. ขาดการส่งเสริม และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจัง
3. ขาดการส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น
4. ไม่มีแผนการพัฒนาครูทุกวิชาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
5. การพัฒนาครูไม่ตรงกับความต้องการ
6. ครูขาดความสนใจในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม
7. ขาดการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
8. สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กำหนดให้

แผนฯ 8 มุ่งเน้นพัฒนาคน เนื่องจากคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน

9. ครูต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในทุก ๆ ด้าน
10. จัดให้มีการอบรมครูและทดสอบเป็นระยะตามเกณฑ์มาตรฐาน

นารีนุช สมวาสนาพานิช (2544: 41) กล่าวว่า การศึกษาในระดับอนุบาลหรือระดับปฐมวัย มีความสำคัญยิ่ง ในการวางรากฐานและช่วยเสริมสร้างให้เด็กได้พัฒนาตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม เด็กวัยนี้จัดว่าเป็นวัยทองของชีวิต กล่าวคือ เป็นวัยที่เจริญเติบโตและการพัฒนาในทุกด้านอย่างสูงสุด โดยเฉพาะที่มีการพัฒนามากที่สุดในวัยนี้ ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลจึงเป็นการเริ่มต้นเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นการปูพื้นฐานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

บุคลากรในระดับอนุบาล ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะมีบทบาทเป็นครูผู้ให้ความรู้แล้วยังเป็นผู้ให้แนวความคิดไปพร้อมกัน ครุมีลักษณะที่เป็นทั้งพ่อแม่และเพื่อนของเด็ก ซึ่งเด็กเมื่ออยู่ใกล้ชิดก็จะรับถ่ายทอดบุคลิกลักษณะ กิริยา ท่าทาง และคำพูดจากครู การจัดบุคลากรในโรงเรียนจึงควรจัดให้เหมาะสมและควรส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ และบุคลากรทางการศึกษาก็เป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นความสำคัญที่ไม่อาจละเลยบุคลากร โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยนั้นจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

นิสสากร พิมพ์ทอง (2545: 17) กล่าวว่า ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอนุบาล บุคลากรที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในทุกระดับเป็นทรัพยากรที่มีค่าสำคัญยิ่งต่อคุณภาพของเด็กวัยนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนระดับอนุบาล ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำ ความรู้ไปปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้บังเกิดผลดี การพัฒนาบุคลากรดังกล่าวนี้ สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบต่างก็มีหลักการและจุดเน้นที่แตกต่างกันมีข้อเด่นและข้อด้อยแตกต่างกัน การผสมผสานรูปแบบหรือวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมน่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาบุคลากร สัดส่วนของการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและความ

จำเป็นของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง จึงจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอนุบาลอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การพัฒนาครูปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ครูปฐมวัยได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการปรับปรุงงานต่าง ๆ ผู้บริหารควรจัดให้มีการพัฒนาครูปฐมวัยด้วยวิธีการ ที่หลากหลายและให้เหมาะสมกับความต้องการพัฒนาตนเองของครูแต่ละคน เพื่อจะช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนานี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กปฐมวัย เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

2.2 ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงสุด ในขณะที่สังคมโลกอยู่ในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงและไม่หยุดนิ่ง ทั้งในด้านสัญลักษณ์ ภาษา เทคโนโลยี และการศึกษา นับเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ มากมาย การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของการพัฒนา ดังนี้

สุภาพร พิศาลบุตร; และยงยุทธ เกษสาคร (2545: 12) การพัฒนา (Development) หมายถึง การกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตหรือขยายออกเพื่อให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม และการพัฒนานั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือมนุษย์ก็ได้ แต่เรามุ่งเน้นการพัฒนาคนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น ดังนี้

1. คนมีความสามารถและสมรรถภาพในการดำเนินชีวิต
2. คนในสังคมมีอิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจเลือก
3. คนในสังคมมีความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม หรือบุคลากร นอกจากนั้น การพัฒนายังช่วยให้ครูปฐมวัยประสบความสำเร็จ หรือมีการพัฒนางานของตนเองได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

2.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาครูปฐมวัย

สวอน อินต๊ะจวง (2529: 15) กล่าวว่า การพัฒนาครู มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างความสนใจในการปฏิบัติงานของครู
2. เพื่อสอนแนะวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด
3. พัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด
4. ลดความสิ้นเปลืองและป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน
5. เพื่อจัดวางมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
6. เพื่อพัฒนาฝีมือในการปฏิบัติงานของครู
7. เพื่อพัฒนาการบริหาร โดยเฉพาะการบริหารงานด้านครูให้มีความพอใจทุกฝ่าย
8. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู

2.4 วิธีการพัฒนาครูปฐมวัย

แนวทางการพัฒนาครูแต่ละวิธีมีการปฏิบัติกิจกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาครูปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าวิธีการพัฒนาครูปฐมวัย ดังนี้

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมครูปฐมวัย

การฝึกอบรม เป็นวิธีการกระตุ้นและพัฒนาคนให้มีความตื่นตัวและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อีกทั้งยังเป็นการดำรงไว้ ซึ่งความรู้ที่มีอยู่เดิมให้ใหม่และทันสมัยอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะผ่านการศึกษา ระดับสูงมาแล้วก็ตาม การฝึกอบรมยังเป็นการจำเป็น เพราะช่วยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในแง่ของการศึกษาปฐมวัย การฝึกอบรมมีความสำคัญและมีความจำเป็นมากขึ้น เมื่อสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ

1. ชีวิตความเป็นอยู่และสภาพครอบครัว เปลี่ยนจากครอบครัวใหญ่เป็นครอบครัวเล็ก ที่ต้องพึ่งพิงคนเลี้ยงเด็ก ทำให้สถานบริบาลเด็กเล็กเป็นที่ต้องการขึ้นมา แต่ละสถานบริบาลจะต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลด้วย

2. สังคมใส่ใจเกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยมากขึ้น แต่เดิมนั้นการเลี้ยงเด็กจะเลี้ยงไปโดยธรรมชาติ ต่อมาเมื่อแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ได้เป็นที่เข้าใจ และรู้จักแก่ประชาชนทั่วไปว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา มิใช่เพื่อการเรียนรู้สู่ชั้นประถม หรือเพื่อการดูแลด้านสุขภาพหรืออาการเท่านั้น และยังเป็นการพัฒนาเด็กสู่ความมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ตามวัย

3. การดูแลเด็กปฐมวัย เป็นความจำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาส เฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา เด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแลสิทธิของเด็กเพื่อให้โอกาสเด็กได้พัฒนาตามศักยภาพที่ควรจะเป็น มิใช่เพื่อการคอยจนถึงระดับประถมศึกษาจึงเข้าเรียน

4. ตามทฤษฎีแห่งพัฒนาการ เด็กจะดีหรือไม่ ส่วนหนึ่งมาจากพันธุกรรม อีกส่วนหนึ่งมาจากการเลี้ยงดู ซึ่งหมายถึงบ้านและโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กจะต้องมีส่วนเป็นผู้ขยายประสบการณ์เรียนรู้นอกบ้าน เพื่อให้ได้ก้าวหน้าและพัฒนาตามวัย โรงเรียนอนุบาลจึงมิใช่ที่สอนหนังสือ แต่เป็นแหล่งสร้างเสริมความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้แก่เด็กในทุกด้านตามพัฒนาการ เด็กอาจจะเรียนรู้ได้ตามธรรมชาติ แต่ผู้ดูแลเด็กที่มีความเข้าใจในธรรมชาติ เด็กจะเป็นตัวสนับสนุนให้เด็กได้ประสบผลสัมฤทธิ์ในพัฒนาการที่สมบูรณ์ได้

ด้วยสภาพดังกล่าว การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก ครูหรือแม่แต่ผู้บริหาร จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งการฝึกอบรมนี้อาจจะเป็นได้ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ตามความจำเป็น

จุดประสงค์ของการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรด้านการศึกษาปฐมวัย จะเน้นเรื่องการดูแลเด็ก การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครอง และการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กมากกว่าการพัฒนาองค์กร สมรรถภาพที่ต้องการพัฒนา คือ

1. ความสามารถในการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และวิชาชีพอื่น ๆ ในการวางแผน และดำเนินการโครงการปฐมวัย

2. ความสามารถในการสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อพัฒนาภาษา ความรู้ ทักษะปฏิบัติ สุนทรีย์และสังคมให้เกิดขึ้นในเด็ก

3. ความสามารถในการสร้างเสริมให้เด็กรู้จักตนเอง มั่นใจตนเอง และภูมิใจในตนเอง

4. การเรียนรู้เพื่อความเข้าใจความแตกต่างของบุคคล สังคม และการควบคุมอารมณ์ เพื่อการปฏิบัติต่อเด็ก ผู้ปกครองและผู้ร่วมงาน

5. ความสามารถในการใช้วิชาชีพครูที่จะนำไปใช้ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6. สร้างเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมเล่านิทาน การใช้ดนตรีสำหรับเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการฟื้นฟูและสร้างเสริมสิ่งใหม่ ๆ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2537: 4 – 10)

สำหรับการฝึกอบรมบุคลากรปฐมวัย ผู้เข้าอบรมจะเป็นครู พี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป้าหมายใหญ่ของการอบรมจะเน้นด้านของการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะปฏิบัติงาน และการสร้างเสริมเจตคติ โดยเฉพาะการดูแลเด็กเล็กที่ต้องใช้ความอดทน ความสามารถเฉพาะ เป้าหมายและสาระที่นำจะเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม มีดังนี้

1. การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย คือ เด็กอายุ 0 – 6 ขวบ ความสำคัญอยู่ที่การสร้างเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ศิลธรรม และสุขภาพ การพัฒนาเด็กปฐมวัยจะไม่เจาะจงเฉพาะพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง เด็กจะต้องได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

บุคลากรที่ทำหน้าที่โดยตรงในการดูแลเด็กปฐมวัยจะเป็นครูหรือพี่เลี้ยงก็ตามจะต้องเข้าใจบทบาทของการศึกษาปฐมวัยว่า เป็นการเปิดโอกาสให้แก่เด็กที่ขาดการดูแลให้ได้รับโอกาสของการพัฒนาที่จำเป็นสำหรับเขา โดยเฉพาะการพัฒนาทางปัญญา (Cognitive Development) และมีไม่น้อยที่เด็กด้อยโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ ควรได้รับการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน ในกรณีนี้การอบรมที่จะให้ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยได้เข้าใจ และหน้าที่ของการศึกษา

2. วิธีการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ดังกล่าวแล้วว่าเด็กเล็กต้องการพัฒนา ซึ่งการเล่น การแสดงออก และกิจกรรมต่าง ๆ เป็นโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ เกิดมโนคติที่ดีต่อตนเอง พบความสำเร็จที่ดีต่อตนเอง พบความสำเร็จของตนเอง เด็กได้เรียนรู้ความสามารถของตนเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ครู และผู้ดูแลเด็กจะต้องเข้าใจ อีกทั้งวิธีการใหม่ในการส่งเสริมพัฒนาการก้าวหน้าไปมาก จำเป็นที่ต้องมีการเรียนรู้และฟื้นฟู เพื่อหาวิธีการที่จะเข้าถึงเด็กและพัฒนาในเด็กว่าเด็กเป็นนักเรียนรูแบบองค์รวม กล่าวคือ สามารถเรียนรู้และพัฒนาการในทุก ๆ ด้านพร้อมกัน

3. การสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน การกระตุ้นให้ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทของโรงเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการที่จะพัฒนาเด็กไปพร้อม ๆ กับโรงเรียน

การจัดฝึกอบรมสำหรับบุคลากรปฐมวัยนี้ จุดประสงค์ของการฝึกอบรมจะเน้นพัฒนาความรู้ ความสามารถในการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาเป็นหลัก การฝึกอบรมจะมีตั้งแต่เป็นวัน เป็นสัปดาห์ เป็นเดือน จนถึงเป็นปี (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2537: 51 – 52)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การฝึกอบรมครูปฐมวัย คือ การเพิ่มพูนด้านความรู้ ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ทั้งสามารถนำชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน การฝึกอบรมจึงเกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ โรงเรียนควรส่งเสริมการฝึกอบรมให้แก่บุคลากร เพื่อจะได้เสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความหมายของการฝึกอบรม

บุคคลเมื่อได้เข้ามาเป็นสมาชิกในองค์กรแล้ว หน้าที่ขององค์กรที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาบุคลากร เพื่อคงความสามารถในการทำงานกับองค์กรตลอดไป เพื่อความอยู่รอดขององค์กรด้วย

การพัฒนาบุคลากร จึงเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมและปรับปรุงทักษะการทำงานของบุคลากร โดยวิธีการฝึกอบรมหรือวิธีการอื่นเพื่อความก้าวหน้าในชีวิตการทำงานรวมทั้งการพัฒนาอาชีพ (Career Development) ได้เหมาะสม ในลักษณะของการวางแผนงานอาชีพ (ปริญญาร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 216) ซึ่งได้มีนักการศึกษาให้ความหมายต่าง ๆ ของการฝึกอบรมไว้มากมาย ดังนี้คือ

เป็รื่อง กุมุท (2520: 2) ให้ความหมาย การฝึกอบรม คือ โปรแกรมการศึกษาที่ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีประสบการณ์ทางการศึกษา อันจะเป็นทางที่จะช่วยให้เขาสามารถปรับตัวกับงานใหม่ได้ และการฝึกอบรมจะช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ อันเป็น เป้าหมายของการฝึกอบรม ทั้งจะช่วยให้บุคคลมีความสามารถเพิ่มพูนขึ้น

ปิญญู สาทร (ประหยัด จิระวรพงศ์. 2529: 10 ; อ้างอิงจาก ปิญญู สาทร. 2517) ให้ความหมายของ "การฝึกอบรม" หมายถึง กระบวนการที่มีระเบียบแบบแผน ซึ่งมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ (Knowledge) และความชำนาญ (Skills) เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะของ องค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2529: 11) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการพัฒนาคุณภาพของ บุคคล เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของงานที่ปฏิบัติ

การฝึกอบรม (Training) ซึ่ง สุภาพร พิศาลบุตร และยงยุทธ เกษสาคร (2545: 11) ได้ให้ความหมายไว้หลายแนวทาง คือ

1. กระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะหาทางให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและหรือเจตคติของพนักงาน เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและให้เกิดผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ

2. กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และมีความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้คนได้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในทางที่ต้องการ

3. การให้คำแนะนำ ฝึกให้มีระเบียบวินัย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้มีความชำนาญเพิ่มขึ้น รวมทั้งได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติงานเฉพาะตำแหน่ง เพื่อให้เขามีความรู้ความสามารถที่จะก้าวต่อไปในอนาคต

4. กระบวนการที่ช่วยเพิ่มพูนความถนัดทางธรรมชาติ ทักษะหรือความชำนาญ ความสามารถของบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น

จอห์น เคนเน และ มากาเรท เรด (ชาญ สวัสดิ์สาลี. 2544: 13 ; อ้างอิงจาก John Kenney and Margaret Reid. 1986: 3) ได้ให้ทรรศนะว่า "การฝึกอบรม" คือ "กระบวนการที่ได้วางแผนไว้ เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขทัศนคติ ความรู้ หรือความชำนาญงานให้ดีขึ้น โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในกิจกรรมหนึ่ง หรือหลาย ๆ กิจกรรม ซึ่งจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมในสถานการณ์การทำงาน คือ การพัฒนาความสามารถของบุคคลให้ตรงกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและในอนาคตขององค์การ"

ชาญ สวัสดิ์สาลี (2544: 15) ได้ให้ความหมาย การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่เป็นระบบ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล (ผู้ปฏิบัติงาน) ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อ "งาน" ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน และ/หรืองานที่กำลังจะได้รับมอบหมายให้ทำในอนาคต โดยตรง

วิจิตร อวาทกุล (2540: 51) ได้ให้ความหมาย การฝึกอบรม คือ การเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญให้แก่ข้าราชการทั้งหลาย เพื่อให้สามารถไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเตรียมให้ก้าวหน้าเพื่อรับตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบที่สูงขึ้นไป

วิน เชื้อโพธิ์หัก (2537: 23) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ การพัฒนาความสามารถของบุคลากรให้สูงขึ้น เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าและสมรรถภาพในการทำงาน

สำหรับความหมายของ “การฝึกอบรม” ตามความคิดของผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้ “การฝึกอบรม” คือ ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อที่จะสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็ก และยังเป็นการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาเด็กเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

นิสสากร พิมพ์ทอง (2545: 8) กล่าวว่า การฝึกอบรมโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเพื่อเตรียมการโยกย้ายสู่ตำแหน่งใหม่ วัตถุประสงค์ทั่วไปของการฝึกอบรมอาจกล่าวเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับองค์กร และงานที่ทำ ทั้งด้านนโยบาย ภาระหน้าที่ ระเบียบปฏิบัติ และสิทธิประโยชน์ที่แต่ละบุคคลจะพึงได้รับจากองค์กร
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร และช่วยลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความรู้ และประสบการณ์ในงานที่ทำ
3. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถทันต่อความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานได้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2537: 8) ได้กล่าวถึง จุดประสงค์ของการฝึกอบรมมี 4 ประการ คือ

1. พัฒนาคน คนเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินงานขององค์กร จัดเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งของการบริหารจัดการ การมีคนที่มีความรู้ มีความสามารถและเจตคติ ดั่งนี้องค์การต้องการให้คนได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้วิธีการทำงานแบบใหม่และมีประสิทธิภาพในการทำงานจะสูงขึ้น ไทเลอร์ (Taylor) ซึ่งการพัฒนาคนในความรู้ ทักษะ และเจตคติ
2. พัฒนางาน กลไกการทำงานขององค์กรต้องอาศัยความสามารถคนเป็นพื้นฐาน การส่งเสริมความรู้และทักษะให้กับคนทุกระดับขององค์กร โดยไม่จำเพาะเจาะจงว่าต้องตรงกับงานที่กำลังปฏิบัติอยู่เท่านั้น หากว่ากิจกรรมนั้นสามารถเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ได้ จะช่วยให้ทุกคนในองค์การสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหมายความว่าพัฒนาไปอีกก้าวหนึ่งของงานด้วยการฝึกอบรม
3. พัฒนาองค์กร ปัจจุบันสังคมไทยกำลังใส่ใจกับคำว่า re-engineering ซึ่ง หมายถึง การยกเครื่ององค์กร การปรับปรุงและพัฒนาองค์กรใหม่ทั้งระบบ เพื่อประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งการฝึกอบรมจะเป็นกลวิธีหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อการพัฒนาองค์กร

กล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม หมายถึง การพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ และเจตคติ เพื่อบุคลากรจะสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านต่าง ๆ และนำมาซึ่งการพัฒนาองค์กรนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของการฝึกอบรม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2537: 58) ได้กล่าวถึงประเภทของการฝึกอบรมว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มีความจำเพาะเจาะจง เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้ประกอบอาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของตน ซึ่งความต้องการการฝึกอบรมจะแตกต่างกันไปตามความจำเป็นของการอบรม ด้วยลักษณะนี้ ทำให้จำแนกหลักสูตรการฝึกอบรมได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. การฝึกอบรมเฉพาะหน้า (In-stitu Training) เป็นการฝึกอบรมตามปัญหาความจำเป็นที่เกิดขึ้นในทันที หรือในระยะเริ่มแรก เวลาที่ใช้จะสั้นมากด้วยกรณีเร่งด่วน หลักสูตรประเภทนี้จะใช้ระยะเวลาสั้น การอบรมแต่ละครั้ง หลักสูตรจะมีความสมบูรณ์ในตัวเอง เนื้อหาสาระจะไม่มากแต่อาจลึกกว่า ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรเสริมความรู้ พื้นฟูความรู้ หรือเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติที่จำเป็นเท่านั้น

2. การฝึกอบรมระยะสั้น (Short-term Training) เป็นการฝึกอบรมที่กำหนดเป็นสัปดาห์ หรือเป็นเดือน ระยะเวลาฝึกอบรมตามหลักสูตรอาจเป็น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน เป้าหมายการฝึกอบรมมุ่งที่ความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง และพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ให้ผู้เข้าอบรมมากขึ้น ความง่ายและความเข้มข้นอาจน้อยกว่าการเรียนปกติตามรายวิชาในสถาบันการศึกษา แต่ความลุ่มลึกสูงกว่าหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นนี้ จะมีผู้สนใจเข้าอบรมมาก เพราะนอกจากได้ความรู้ตรงประเด็นที่ต้องการแล้ว ยังสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดต่าง ๆ อีกด้วย

3. หลักสูตรฝึกอบรมระยะยาว (Long-term Training) เป็นหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลามากกว่า 1 ปี และให้รวมถึงการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) มีลักษณะของการฝึกอบรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์เป็นหลัก หลักสูตรระยะยาวนี้จัดน้อยมากเพราะเน้นความชำนาญเฉพาะสาขา (Specialist) แบบลุ่มลึกมากที่สุดเป็นการเฉพาะ อาจเป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร และปริญญา

วิจิตร อวระกุล (2540: 82 – 87) กล่าวถึงการฝึกอบรมว่า สามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. การฝึกอบรมก่อนการทำงาน (Pre-Service Training or Pre-Entry Training) หมายถึง การศึกษาวิชาความรู้พื้นฐานในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดหลักสูตรการศึกษาให้สนองความต้องการของตลาด เช่น การแพทย์ วิศวกรรม นักเคมี ฯลฯ จะขาดประสบการณ์ ในการทำงานในระยะก่อนการทำงาน จึงเป็นการให้การศึกษาในเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ ทั่ว ๆ ไป การอบรมระยะนี้เรียกว่า การอบรมก่อนการทำงาน (Pre – Service Training)

2. การปฐมนิเทศ (Orientation) หมายถึง การอบรมให้แก่บุคคลที่เข้ามาทำงานใหม่ที่ได้รับการบรรจุเข้าทำงานในระยะแรก ยังไม่รู้อะไรที่เกี่ยวกับหน่วยงาน เป็นการแนะนำให้พนักงานที่บรรจุใหม่ได้ทราบเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ ประวัติ กฎ ระเบียบ ความเป็นมาของหน่วยงาน ผู้บริหาร โครงสร้างการทำงาน สภาพของการจ้าง ซึ่งจะช่วยให้พนักงานเกิดความอบอุ่น มีความรู้สึกมั่นคง มีขวัญและกำลังใจในการทำงานสูงขึ้นได้มีส่วนร่วมและเกิดความเป็นเจ้าของและส่วนหนึ่งขององค์กร

3. การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน (Introduction Training) หมายถึง พนักงานที่ก่อนเข้าปฏิบัติงานจะต้องมีการฝึกอบรมก่อนส่งตัวเข้าทำงาน หรือก่อนดำรงตำแหน่ง เช่น ก่อนให้ไปดำรงตำแหน่งผู้จัดการ เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องของงาน ลักษณะของงาน วิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์เบื้องต้นของสาขางานนั้น โดยเฉพาะการอบรมด้านเทคนิคหรือวิธีทำงานเฉพาะเรื่อง เช่น การใช้เครื่องมือ วิธีทำงานที่ถูกต้องแม่นยำ ตรงตามเป้าหมาย มาตรฐาน ผลงานสูง ขั้นนี้เรียกว่า การอบรมเฉพาะงานก่อนการทำงาน (Introduction) ก่อนให้เริ่มลงมือปฏิบัติงานจริง

4. การฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เฉพาะสาขา (Specific Training) หมายถึง การอบรมเทคนิค ปลีกย่อย หรือเป็นรายละเอียดเฉพาะเรื่อง เช่น การอบรมเทคนิค “การปรับโมดูล” ซึ่งเป็นการอบรม

รายละเอียดเฉพาะเรื่อง ที่จัดทำเป็นพิเศษของหน่วยงาน เพื่อเสริมงานหลักให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

5. การอบรมพิเศษ (Special Training) หมายถึง การอบรมรายการพิเศษ ที่นอกเหนือไปจากการอบรมหลักขององค์การทั้ง 5 ข้อ เช่น การอบรมอาสาสมัคร อบรมลูกเสือ การอบรมเพื่อประโยชน์ของสังคม ส่วนรวมหรือการอบรมให้บริการแก่บุคคลนอกหน่วยงาน เป็นการร่วมมือในการจัดอบรมระหว่างหน่วยงานในสังคมชุมชน

ดังนั้น ประเภทของการฝึกอบรม หมายถึง การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมแก่บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งมีทั้งระยะสั้น ระยะยาว ซึ่งตรงกับความต้องการของแต่ละคน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรให้สามารถนำความรู้ ทักษะ ไปใช้ในการทำงานอย่างบรรลุตามเป้าหมายสูงสุด

เทคนิคการฝึกอบรม

การจัดโครงการฝึกอบรม จำเป็นที่จะต้องเลือกวิธีการหรือเทคนิคที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม จึงทำให้การฝึกอบรมบรรลุตามเป้าหมาย เทคนิค หรือวิธีการฝึกอบรม มีอยู่หลายประเภท แต่ละประเภทแบ่งแยกออกไปหลายวิธีการ

วิจิตร อวาทกุล (2540: 88 – 109) ได้รวบรวมเสนอเทคนิคการฝึกอบรมต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การบรรยายหรือการสอน (Lecture) เป็นการสอนโดยอาศัยหลักความแตกต่างของความรู้ ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้รับการอบรมทางเดียว ลักษณะการสอน บอกเล่าทางวิชาการ สื่อสารทางเดียวเพื่อสร้าง เปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความเชื่อเพื่อให้เกิดการยอมรับเรื่องราว หลักการทฤษฎีโดยใช้การจูงใจ
2. การประชุม (Meeting) เป็นวิธีการหนึ่งของการฝึกอบรมในหน่วยงาน หรือสถาบัน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับบุคลากรในเรื่องราว นโยบาย การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ
3. การนำอภิปราย (Leading Discussion) เพื่อให้ความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรม สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ตามวัตถุประสงค์และกรอบที่กำหนด โดยมีผู้นำอภิปราย ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี
4. การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน (Panel Discussion) การอภิปรายที่มีผู้อภิปรายระหว่าง 3 - 4 คน รวมทั้งมีผู้นำอภิปรายคอยสรุปและเชื่อมโยงเรื่องราวของวิทยากรแต่ละคน ให้ผู้ฟังเข้าใจดียิ่งขึ้น โดยวิทยากรจะออกความเห็นในหัวข้อเรื่องเดียวกัน แต่เป็นความเห็นและทัศนะของแต่ละคนไป
5. การประชุมปาฐกถาหรือการประชุมทางวิชาการ (Symposium) เป็นการบรรยายของผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรเป็นชุด จำนวน 2 – 6 คน บรรยายหรือแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย เมื่อเสร็จสิ้นการบรรยายจะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามปัญหาต่าง ๆ ได้
6. การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Conference) เป็นการประชุมเพื่อหาแนวทาง คำอธิบาย ข้อยุติ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรัชญาหรือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นที่เข้าร่วมประชุม
7. การประชุมทางวิชาการ (Institute) เป็นเทคนิคการประชุมเพื่ออบรมทางวิชาการของสถาบัน เพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอด แนะนำความรู้ หรือเทคนิคใหม่ ๆ ในสาขานั้นแก่ผู้เข้าร่วมการประชุม และมีผลการวิจัย ศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ มาเสนอกันเป็นส่วนมาก
8. ประชุมระดับผู้นำหัวหน้า (Convention) เป็นการประชุมอบรมเฉพาะระดับหัวหน้า เช่น หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าแผนก หัวหน้ากอง ฯลฯ เพื่อปรึกษาหารือแก้ไขปัญหา อภิปรายแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรับนโยบายหรือวางหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติงาน หาทางเสริมสร้างความมั่นคงของสำนักงาน สาขาและสำนักงานใหญ่ หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ร่วมกัน

9. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นเทคนิคการประชุมที่ต้องการให้ผู้เข้าอบรมเกิดประสบการณ์ และเน้นหนักในการนำไปปฏิบัติมากกว่าการพูดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการบรรยาย

10. การประชุมซินดิเคต (Syndicate) เป็นการประชุมแบบหนึ่งที่ใช้เพื่อการอบรมพัฒนาบุคคลและแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงของหน่วยงาน หรือสถาบัน ซึ่งมีการแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อปฏิบัติงาน หรือพิจารณาปัญหาตามที่ได้รับมอบหมาย

11. การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุมเพื่อศึกษาร่วมกันและค้นคว้าเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ภายใต้การแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ โดยที่เข้าร่วมสัมมนาทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

12. การอภิปรายแบบพู่ฉาวิชา (Colloquy) เป็นการอภิปรายปัญหาที่มีลักษณะที่ผู้อภิปรายมีฝ่ายหนึ่งถามปัญหา ฝ่ายหนึ่งตอบ ซึ่งผู้ตอบมักเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะการพูดคุยกัน มีบรรยากาศเป็นกันเอง

13. การตั้งเป็นคณะกรรมการ (Committee) เป็นการประชุมของกลุ่มคนที่เป็นกรรมการ เพื่อปรึกษาหารือกัน เพื่อทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และวางแผน วางโครงการการดำเนินงาน การศึกษาปัญหา การแก้ปัญหา การประเมินผล ควบคุมการดำเนินงาน

14. ตั้งเป็นคณะทำงาน (Working Group) ตั้งให้เป็นคณะทำงาน เป็นกลุ่มคณะกรรมการ เช่นเดียวกัน เพื่อดำเนินงานต่อจากคณะกรรมการ เพื่อเป็นผู้ดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ เป็นกรณีการทำงาน

15. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing or Sociodrama) คือการจัดให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงบทบาทในสถานการณ์จริง ๆ แบ่งเป็นกลุ่มย่อย แสดงกิจกรรมที่เป็นจริง อาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบด้วย

16. การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษาเรื่องราว ซึ่งได้รวบรวมขึ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แล้วพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในสภาพการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

17. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group Discussion) เป็นการประชุมกลุ่มย่อยตั้งแต่ 6 – 20 คน ในเรื่องใดที่กำหนดให้ หรือเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพื่อสรุปผลแนวทางแก้ปัญหา แสวงหาข้อยุติภายใต้การนำของประธานกลุ่ม มีเลขานุการเป็นผู้บันทึก และสรุปข้อเสนอแนะ เหมาะกับเรื่องใหญ่ที่มีหัวข้อย่อยที่ต้องการแก้ปัญหาหลายเรื่อง

18. การระดมความคิด (Brain Storming) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่จะนำความคิดจากสมาชิกในกลุ่มมาใช้ได้มากที่สุด เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

19. การพัฒนาบุคคลด้านสัมผัสความรู้สึก (Sensitivity Training) การฝึกประสาทสัมผัสความรู้สึกของบุคคล จากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอันจะมีผลกระทบต่อกัน เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่จะเกิด และแสดงออกจากผู้อื่น ผู้ควบคุมต้องสังเกตพฤติกรรม แก้ปัญหาและความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากความไวต่อความรู้สึกของแต่ละคน จะได้แสดงพฤติกรรมออกได้อย่างเหมาะสม

20. ทักษะศึกษา (Field Trip) การศึกษายังสถานที่นอกเหนือไปจากการสอนในสถานอบรมปกติ เพื่อให้เห็นของจริง สถานการณ์จริง

21. การสาธิต (Method Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นให้ผู้รับการอบรมเห็นของจริง กระบวนการ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการใช้เครื่องมือ หรือการทดลองต่าง ๆ

22. การสาธิตแบบแสดงผล (Result Demonstration) ต่างกับการสาธิต วิธีที่ไม่แสดงวิธี ขั้นตอนการทำให้เห็น มีลักษณะการจูงใจให้ดำเนินการตามปฏิบัติตาม

23. การให้ทำโครงการจริง (Live Project or Group Work) เป็นวิธีการคล้ายทำแบบฝึกหัด แต่เป็นแบบฝึกหัดทำจริง โดยวิทยากรกำหนดให้ไปทำงาน โดยกำหนดขอบเขต เรื่องรายละเอียดที่จะทำ หรือแนวทางปฏิบัติโดยประยุกต์จากหลักวิชาการที่ศึกษาอบรม ทำเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล

24. การให้ทำแบบฝึกหัด (Exercise) การกำหนดให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติตามการอย่างใดอย่างหนึ่งในการแก้ปัญหา หลังการบรรยาย

25. เกมการบริหาร (Management Games) การสร้างเกมหรือการเล่น เป็นเกมตัดสินใจ การเรียนรู้วิธีการบริหารการเป็นผู้นำ การตัดสินใจสั่งการ การสังเกต การฝึกหัด อาจมีการแข่งขันกับกลุ่มอื่นๆ

26. การบริหารในเวลาจำกัด (In Basket Training) การฝึกหัดการบริหาร แล้วตัดสินใจสั่งการ ในเรื่องที่เป็นปัญหาดัง ๑ ในเวลาจำกัด เช่น การสั่งงาน การอนุมัติ การแบ่งงาน มอบหมายงาน ฯลฯ ในขณะที่ตนเองมีภาระต้องไปประชุมหรือเดินทาง

27. การประชุมโต๊ะกลม (Panel or Round Table) การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ฟัง เป็นเทคนิคให้ผู้อภิปราย 4 – 6 คน ในหัวข้อที่กำหนดบนโต๊ะกลม มีลักษณะการแสดงทัศนะความคิดเห็น มากกว่าข้อเท็จจริง

28. การสัมภาษณ์ (Interviewing) เป็นการสัมภาษณ์วิทยากร ผู้สัมภาษณ์ หรือวิทยากร ตกลงกัน ล่วงหน้าถึงแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ความรู้ด้านต่าง ๆ ตามหัวข้อครบถ้วน อาจคิดคำถามเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์นั้นด้วยก็ได้

29. แบบห้องค้นคว้าทดลอง (Laboratory) การฝึกปฏิบัติที่เอาทฤษฎี หลักการ และวิธีการ ที่เรียนเอาไปฝึกปฏิบัติ เพื่อจะฝึกการปรับใช้ การประยุกต์ ทฤษฎีเพื่อให้คำแนะนำที่สมบูรณ์แบบ พัฒนา ความคิดและทักษะ ตลอดจนการสังเกตการณ์พฤติกรรมกระบวนการที่เกิดขึ้น

30. การสอนแบบตัวต่อตัว (Coaching) การอบรมเป็นรายตัวจะพบมากในหัวหน้างานที่ต้อง สอนแนะนำการทำงานเป็นรายตัว หรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เหมาะสำหรับผู้เข้าทำงานใหม่ สอนโดยใช้สถานการณ์จริงที่ปฏิบัติ อาจใช้วิธีการหรืออุปกรณ์อื่นช่วยด้วย

31. การสอนสำเร็จรูป (Program Instruction) การสอนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เป็น การสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการสอนของเครื่องมือหรือหนังสือ (Programmed Textbooks) ที่เตรียม บทเรียน คำถาม คำตอบ อธิบายใช้ทบทวนกลับไปกลับมาจนเกิดความเข้าใจ มีขั้นตอนการสอนตั้งแต่ง่าย พื้นฐานค่อย ๆ ยากขึ้น มักจัดทำขึ้นโดยคณะวิทยากรเป็นการสอนสำเร็จรูปโดยเครื่องมือ

32. กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้กลุ่มทำกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ถึงพฤติกรรม ทัศนคติ การเข้าใจคน วิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคนที่ถูกต้อง การกระตุ้นให้บุคคล เกิดการเปลี่ยนแปลง ทุกคนเกิดการหยั่งรู้ รับรู้และพัฒนาตนเอง โดยอาศัยพฤติกรรมของกลุ่ม

33. การจัดเป็นทีมผู้ฟัง (Listening Team) การฝึกกลุ่มให้เป็นผู้ฟังในการสอน การอบรม และ ให้ทำหน้าที่จดบันทึก ฝึกหัดการจับประเด็นให้ได้เนื้อหาที่สำคัญของเรื่อง ให้ทำหน้าที่ ผู้ฟังและจดบันทึก ทำรายงาน (Report) ส่งหรือรายงานในที่ประชุม

34. กลุ่มซักถาม (Audience Reaction Group) การฝึกหัดจับกลุ่มผู้อบรมให้มีหน้าที่ซักถาม ประเด็นปัญหา จดบันทึกคำถาม คำตอบ และสรุประหว่างที่วิทยากรบรรยาย เพื่อรายงานต่อที่ประชุม ตอนท้ายรายการเป็นการฝึกหัดการตั้งใจฟัง สมาธิในการฟัง

35. วิธีประสบเหตุการณ์ (Incident Method) วิธีนี้เหมาะสำหรับการอบรมเจ้าหน้าที่ระดับล่าง

ซึ่งนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากบุคคล สถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานมากกว่าการสร้างความคิด วิทยากรจะช่วยแยกแยะรายละเอียด

36. การแสดงละครสั้น (Skit or Playmate) เป็นการแสดงละครสั้นจากเรื่องที่เรียนในชั้น มีการซ้อมการแสดง เขียนบทการแสดง เพื่อจะเป็นการขยายมโนภาพ อธิบายในบางเรื่องให้ละเอียด และกว้างขวาง เข้าใจ และจดจำได้ดียิ่งขึ้น ในเรื่องที่เข้าใจยาก

37. การชี้แจงปัญหาข้อข้องใจ (Forum) เป็นเทคนิคการชี้แจงพูดคุยกับผู้ฟังระหว่างวิทยากร 1 – 2 คน หรือชี้แจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นปัญหา หรือข้อข้องใจกับประชาชน จะใช้เมื่อเกิดมีการขัดแย้ง สงสัยในเรื่องต่าง ๆ หรือความคิดไม่ตรงกัน ควรเลือกวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการพูด

38. การฝึกงาน (Training) การส่งคนไปฝึกงาน ไม่ใช่ส่งไปฝึกเพื่อให้ทำเป็นอย่างเดียว แต่ต้องฝึกให้ใช้สมองสติปัญญาด้วย เช่น การฝึกให้คิดและรู้จักวิธีคิดด้วย ฝึกให้เผชิญปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา การฝึกอบรมที่ดีคือ ส่งตัวไปปฏิบัติงานจริง ๆ ส่งครูไปฝึก หัวหน้าฝึกไปดูงาน เพื่อจะได้มา ปรับปรุงวิธีการสอนใหม่

39. การให้รักษาการในการดำรงตำแหน่ง (Acting) เป็นวิธีการฝึกอบรมโดยแต่งตั้งให้ทดลอง รักษาการในตำแหน่ง หัวหน้างานต่าง ๆ ให้ลองบริหารว่าจะทำได้หรือไม่ จำเป็นต้องให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอนเพียงไร ทำให้รู้ถึงความสามารถของบุคลากร

40. การโยกย้ายสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน (Job Rotation) เป็นการฝึกให้ทำงานรับผิดชอบ เรื่องต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้งานเข้าใจงานได้ลึกซึ้ง เมื่อเป็นผู้บริหารระดับสูงจะได้มองงานสั่งงานในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น

สรุปความหมาย “เทคนิคของการฝึกอบรม” จากที่กล่าวมาทั้งหมด หมายถึง วิธีการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ ที่นำมาใช้ให้สอดคล้องกับสถาบัน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของบุคลากร แต่ละคน ซึ่งมีทุกระดับ เช่น ผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้างาน พนักงาน ฯลฯ เพื่อให้ทุกคนได้ฝึกอบรมและ พัฒนาความสามารถ ความถนัด ได้ตรงตามศักยภาพ และมีทักษะความชำนาญเพิ่มมากขึ้น สามารถนำ เทคนิควิธีการฝึกอบรมมาใช้เพื่อพัฒนาตนเองและการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาต่อเพิ่มเติม

สมโภชน์ ชมแสงจันทร์ (2540: 16) กล่าวว่า ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความรู้กว้างในหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ทั้งทางด้านทักษะและเนื้อหาได้อย่างดี มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายวิธี ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น การศึกษาโดยการเพิ่มคุณวุฒิและการศึกษาต่อก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน

ภิญโญ สาร (สมโภชน์ ชมแสงจันทร์, 2540: 17; อ้างอิงจาก ภิญโญ สาร, 2526: 105) กล่าวว่า วิธีการศึกษาต่อเป็นวิธีหนึ่งของครูผู้สอนที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในที่นี้มุ่งศึกษาเฉพาะการศึกษาต่อภายในประเทศ ซึ่งกระทำได้ 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาต่อภายในประเทศภาคปกติ หมายถึง การศึกษาต่อภายในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยอาศัยเวลาราชการ
2. การศึกษาต่อภายในประเทศภาคนอกเวลา หมายถึง การศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยใช้เวลาราชการบางส่วนหรือไม่ใช้เวลาราชการปกติ
3. การศึกษาต่อภายในประเทศภาคฤดูร้อน หมายถึง การที่ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการไปศึกษาต่อภาคฤดูร้อนที่สถานศึกษาจัดขึ้น หรือไปอบรมเพื่อการศึกษา เช่น ไปอบรมนิสิตที่จัดโดยสามัญศึกษาจังหวัด

มนูญ ไชยทองศรี (2544: 18) กล่าวว่า การลาศึกษาต่อหรือการหยุดพักเพื่อไปศึกษาต่อเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรวิธีหนึ่ง เพราะในโลกปัจจุบันได้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ถ้าบุคลากรไม่มีการพัฒนา ก็อาจจะมีความรู้ความสามารถที่ล้าสมัย ไม่ทันโลก หรืออาจจะใช้วิทยาการ และเครื่องมือใหม่ ๆ ไม่เป็นหน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา และหาทางส่งบุคลากรไปศึกษาต่อ หรือศึกษาเพิ่มเติมในสถานศึกษาที่สูงขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประโยชน์และผลเสียที่อาจเกิดขึ้นต่อการปฏิบัติงาน

สรุปจากแนวคิดของ นรินทร์ อามาตย์ (2538: 10) ที่กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้วยการศึกษาต่อว่า เป็นการพัฒนาที่ต้องใช้เวลา และใช้การลงทุนสูงกว่าการพัฒนาในรูปแบบอื่น แต่เป็นการพัฒนาที่สามารถส่งผลในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีนี้จึงต้องมีการติดตามประเมินผลอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารที่ฉลาดจะไม่ละเลยต่อการพัฒนาบุคลากรด้วยการศึกษา

การพัฒนาบุคคลโดยการปฏิบัติงาน

ทองฟู ชินะโส (สมโภชน์ ชมแสงจันทร์. 2540: 18 – 19 ; อ้างอิงจาก ทองฟู ชินะโส. 2531: 101 – 104) กล่าวว่า วิธีการศึกษางานไปพร้อมกับการปฏิบัติงานได้รับการนิยมมาก วิธีนี้ผู้เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ๆ สามารถที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้เข้ารับการอบรมไปอย่างเต็มที่ ผู้อบรมหรือผู้สอน หรือวิทยากร ต้องมีความรู้ความสามารถ และความถนัดจริง ๆ เพื่ออบรมผู้เข้ารับการอบรม หลังจากการอบรมควรมีการตรวจสอบดูความก้าวหน้าในการฝึกอบรมทุกครั้ง

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (มนูญ ไชยทองศรี. 2544: 21 ; อ้างอิงจาก สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2536: 24 – 25) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรโดยกระบวนการปฏิบัติงาน หน่วยงานจัดให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความสามารถความรู้ ความชำนาญ หรือทักษะความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เช่น การแนะนำชี้แจง การศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงาน การมอบหมายให้ไปค้นคว้าด้วยตัวเอง การมอบหมายให้ไปร่วมประชุมหรือสัมมนา การมอบหมายให้เป็นวิทยากร การหมุนเวียนงาน การโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่ง

สรุปวิธีการพัฒนาครู มีหลายรูปแบบ โดยจักษ์พรรดิ วัฒนา (2546: 87) ได้กล่าวว่า ครูสภาเตรียมประเมินใบประกอบวิชาชีพครู จึงมีการดำเนินงานพัฒนาครู 3 รูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาเป็นระบบ คือ การสนับสนุนให้ศึกษาต่อ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามมาตรฐาน หรือจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นและปานกลาง การนอกระบบ เป็นต้นว่าการอบรมสัมมนา การไปศึกษาดูงาน การรวมกลุ่มกันของสมาคมและชมรมวิชาชีพเฉพาะทางเพื่อพัฒนาเฉพาะด้าน อีกส่วนหนึ่งคือ การพัฒนาตามอัธยาศัย จะสนับสนุนให้ครูศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ จัดทำหนังสือและเอกสารสำหรับเป็นสนามให้ครูนำผลงานวิจัยค้นคว้าตีพิมพ์เผยแพร่ตลอดจนมีสื่อและเทคโนโลยีช่วยให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้สะดวก

3. เอกสารที่เกี่ยวกับความรู้ในการพัฒนาครูปฐมวัย

3.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

3.1.1 ความหมายของหลักสูตร

การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสพการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจะบอกให้ครูผู้สอนรู้ว่าจุดมุ่งหมายปลายทางของการสอนคืออะไร (มลิวัลย์ โอพาริกพันธ์. 2540: 20)

หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง ประสพการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งอยู่ภายใต้การอำนวยการหรือการจัดการของโรงเรียนที่จัดให้เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ประสพการณ์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2542: 21)

หลักสูตร คือ มวลงประสพการณ์ หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน

อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติ ในทิศทางที่พึงประสงค์ (สาลี รักสุทธี. 2544: 10)

หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์มีความหมายเดียวกัน เพราะใช้เป็นแนวทางให้ ครูผู้สอนกำหนดทิศทางการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ทั้งสามารถตอบสนองความต้องการความสนใจของเด็ก สามารถช่วยตัวเองในชีวิตประจำวันได้ หลักสูตรจึงไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายของการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมเท่านั้น หากแต่หลักสูตรยังรวมถึงตารางกิจกรรมประจำวัน เนื้อหา การใช้สื่ออุปกรณ์ และ ประเมินผล ตลอดจนการบูรณาการกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ให้เด็กมีประสบการณ์เสริมศักยภาพ พัฒนา ตนเอง ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (ทวีพร ณ นคร. 2542: 107)

ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า หลักสูตร ที่นำไปใช้กับการจัดการศึกษา ทุกระดับย่อมทำให้มีความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หรือแนวการจัดประสบการณ์ในระดับ ปฐมวัยมากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมหรือโครงการจัดการศึกษาระดับนั้น ๆ มีนักการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า หลักสูตร ต่างๆ ทัศนะกัน ดังนี้ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2538: 56 – 77)

บริเวอร์ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2538: 56 ; อ้างอิงจาก Brewer. 1992: 130) ให้ความหมายว่า ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การวางแผนการเรียนรู้ รายการหรือหัวข้อ ที่จัดให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้ให้ความหมายของคำว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียน จัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และการพัฒนาด้านตนเองในทิศทางที่โรงเรียนปรารถนา หลักสูตรที่ดีต้อง สนองต่อความต้องการความสนใจของผู้เรียน อันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุด ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สภาพการเมืองการปกครอง สภาพทางด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมและคุณธรรม

ราศี ทองสวัสดิ์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2536: 12 ; อ้างอิงจาก ราศี ทองสวัสดิ์. 2537) ได้สรุป ให้ความหมายของหลักสูตรว่า

1. ความหมายกว้าง หลักสูตร คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในตัวเด็กในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงโรงเรียน ชั้นเรียน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ กิจกรรมการเสริม หลักสูตร สนาบเด็กเล่น วิธีการสอน กิจกรรม การวางแผน หนังสือ ความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ครู เพื่อนบ้าน ฯลฯ รวมทั้งบรรยากาศต่าง ๆ ที่ครูสามารถจัดขึ้นเพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการไปตามที่ต้องการ

2. ความหมายแคบ หมายถึง การจัดโปรแกรมการศึกษาที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาวิชา และการจัดประสบการณ์

จากความหมายของหลักสูตรที่แตกต่างกันนั้น พอจะสรุปได้ว่า นักการศึกษาได้ให้ความหมายของ หลักสูตรไว้ใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (เยาวนุช ทานาม. 2545: 14; อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2529: 512)

1. หลักสูตร คือ แผนการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. หลักสูตร เป็นการอธิบายถึงลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ที่จะนำไปสู่ เป้าหมายที่ตั้งไว้

3.1.2 แนวการจัดหลักสูตร

การสร้างหลักสูตร มีปัจจัยและพื้นฐานสำคัญหลาย ๆ ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวทางของหลักสูตร ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตรดังต่อไปนี้ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2538: 57)

อาสส์ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2538: 57; Hass. 1982) เสนอว่ามองค์ประกอบอยู่ 4 ข้อ ของการกำหนดการสร้างหลักสูตร มีดังนี้

1. ข้อบังคับสังคม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ที่มีลักษณะความเป็นหนึ่งเดียวกัน ความแตกต่างกัน ความกดดัน การเปลี่ยนแปลง ความเป็นไปและความเคลื่อนไหวของประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งในการจัดหลักสูตรการศึกษาให้กับการศึกษาแต่ละระดับต้องพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นความเคลื่อนไหวในสังคมนั้น ๆ เป็นจุดเริ่มต้น

2. ความรู้เรื่องพัฒนาการมนุษย์ ในการจัดหลักสูตรต้องพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่ง คือ ความรู้เรื่องพัฒนาการมนุษย์มาเป็นพื้นฐานในการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีอายุและความแตกต่างของบุคคล ที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ

3. วิธีการเรียนรู้ การที่จะจัดหลักสูตรการศึกษาให้แก่ ผู้เรียนแต่ละระดับ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัด ทฤษฎีการเรียนรู้อธิบายวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน ที่สามารถนำวิธีการนั้น ๆ มาจัดให้เหมาะสมกับความแตกต่างและวัยของเด็กแต่ละคน

4. เนื้อหาความรู้กับสติปัญญา ทั้งสองอย่างเป็นพื้นฐานของการจัดประสบการณ์ ความรู้อะไรที่มีค่ามากที่สุด อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาจัดให้ การรวบรวมเนื้อหาสาระจะทำด้วยวิธีการจัดหลาย ๆ แบบ มีหลายวิธี เพื่อให้เหมาะสมกับความแตกต่างทางด้านสติปัญญาของเด็กแต่ละคน

เยวพา เดชคุปต์ (2542: 83 – 84) กล่าวว่า หลักในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยควรให้มีลักษณะ ดังนี้

1. หลักสูตรควรเน้นสภาพชีวิตจริง กิจกรรมที่จัดควรเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา และแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างอิสระ โดยครูควรสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อให้มีร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพจิตที่ดี

2. หลักสูตรควรเน้นการปรับตัวของเด็ก เปิดโอกาสที่จะให้เด็กเรียนและทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการแลกเปลี่ยนสิ่งของ ทั้งของเล่น ของใช้ ฝึกการอดทนรอคอย และการทำสิ่งต่าง ๆ คนเดียวและเป็นกลุ่ม

3. การจัดประสบการณ์ควรเป็นพัฒนาการทางร่างกายให้มากที่สุด โดยให้เด็กมีโอกาสใช้กล้ามเนื้อใหญ่และเล็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย โดยครูจัดเตรียมกิจกรรม ของเล่น และสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่างไว้ให้เด็กได้มีโอกาสเลือก

4. หลักสูตรควรเน้นการพัฒนาสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะเน้นการพัฒนาทางสติปัญญา และการแก้ปัญหา

5. การจัดประสบการณ์ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิด ความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้วิธีหลาย ๆ อย่าง มากกว่าที่จะให้เด็กทำตามครูหรืออ่านเขียนอย่างเดียว

6. โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยที่ดีควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดกับตนเอง เกิดความรู้สึกและภาพลักษณ์ที่ดีงามต่อตนเองและผู้อื่น

7. โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดคุย ร้องเพลง เช่นอย่างอิสระ และมีการพักผ่อนอย่างเพียงพอ

8. ตารางเวลาที่ใช้ในแต่ละวันควรยืดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก
 9. ครูผู้สอนในชั้นเด็กปฐมวัยควรมีความรู้เกี่ยวกับมานุษยวิทยา สังคมวิทยา พัฒนาการของเด็ก และจิตวิทยา

10. การให้การศึกษาแก่พ่อแม่ควรเป็นโครงการหนึ่ง และเป็นแนวโน้มที่ควรรวมอยู่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

11. ควรมีโครงการต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถม เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการประเมินผล และเพื่อเพิ่มพูนทัศนคติและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถม หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโตอย่างเหมาะสม

กรมวิชาการ (2540: 5 – 7) การจัดทำหลักสูตรระดับการศึกษาปฐมวัยหรือการศึกษาปฐมวัย ควรยึดหลักการ ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม หลักสูตรที่เหมาะสมจะต้องพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ต้องมีความหมายกับตัวเด็ก

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมต้องดึงดูดความสนใจของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูจะจัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ สะอาด ปลอดภัย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุและอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กเป็นอย่างมาก ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกให้เด็กทำตามเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกให้แก่เด็กในการทำกิจกรรม ดังนั้น ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก โดยเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง

4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินผลเด็กปฐมวัยมักจะใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ โดยครูจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตน และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตจะนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กเป็นข้อมูลในการสื่อสารกับผู้ปกครองและขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ครูและผู้ปกครองจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพต่อไป

สรุปได้ว่า แนวการจัดหลักสูตรนั้น จะมีองค์ประกอบและพื้นฐานต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งแต่ละสถานศึกษา หน่วยงาน ควรมีแนวการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมตามโครงสร้างและบริบทของสังคม และในการจัดทำหลักสูตรระดับปฐมวัย ควรมีการศึกษาข้อมูล และจัดให้สอดคล้องตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจะได้หลักสูตรที่สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

3.1.3 นวัตกรรมทางการศึกษา

สำหรับหลักสูตรปฐมวัยหรือแนวการจัดประสบการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน แต่ละสถานศึกษาจัดทำขึ้นและกำหนดใช้ในสถานศึกษาของตนเอง อาจมีความแตกต่างกันกับสถานศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานศึกษานั้น ๆ จะยึดหลักการและแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรแบบใด อาจมีหลายรูปแบบ บางสถานศึกษาเน้นเตรียมความพร้อม บางสถานศึกษาเป็นวิชาการ หรือเป็นแนวผสมผสานกัน (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2538: 83) หรือประเภทของหลักสูตรที่จัดตามหลักเกณฑ์นวัตกรรมทางการศึกษา เป็นหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหา ค้นคว้า แทนการเรียนรู้ที่เป็นหลักสูตรแบบท่องจำ และเป็นหลักสูตรที่จัดให้นักเรียนต่อยอดโอกาสทางพื้นฐานสังคม เศรษฐกิจ หรือทางพฤติกรรมส่วนตัว สำลี ทองธิว (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2538: 65 ; อ้างอิงจาก สำลี ทองธิว. 2536)

การนำแนวคิดของนักการศึกษา หรือนวัตกรรมไปใช้ในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน ผู้ใช้นวัตกรรมต้องมีความรู้ความเข้าใจ เลือกใช้ตามความเหมาะสมของโรงเรียนไม่จำเป็นต้องใช้แนวเดียวกันทุกโรงเรียน สามารถที่จะนำข้อดีของแนวคิดต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ ที่สำคัญต้องปรับตามสภาพการณ์ของโรงเรียนแต่ละแห่ง โดยเริ่มจากกิจกรรมขยายไปสู่หลักสูตร ซึ่งมีโรงเรียนหลายแห่งได้นำนวัตกรรม High/Scope, Whole language, Waldorf, Project Approach มาทดลองใช้ด้วย ผู้บริหารได้ศึกษาติดตามแนวคิดใหม่ ๆ และมีความเชื่อว่าแนวคิดต่าง ๆ ที่เลือกใช้นั้นจะส่งผลตามเป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข จึงควรมีการสนับสนุนให้นำแนวคิดมาปฏิบัติและมีการติดตามผลอย่างเป็นระบบ จะทำให้ครูมีแนวคิดและแนวปฏิบัติของตนเอง เกิดการพัฒนาวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง เกิดผลดีต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิสัยทัศน์ที่เราต้องการ (ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ. 2542: บทสรุปผู้บริหาร)

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538: 66) กล่าวว่าหลักสูตร / ไฮสโคป (High/Scope Curriculum) มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า The High Scope Cognitively Oriented Curriculum เป็นหลักสูตรที่มีพื้นฐานจากแนวความคิดที่พัฒนาการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1902 โดยผู้นำของการจัดหลักสูตรนี้คือ เดวิด ไวท์เคิล (Davied P. Weikart) ลักษณะของหลักสูตรมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ โดยมีลักษณะเด่นเน้นเด็กเป็นผู้เรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเด็กเป็นผู้วางแผนและลงมือกระทำด้วยตนเอง ไวท์เคิล และเชวงฮาร์ท (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2538: 6 ; อ้างอิงจาก Weikart and Schweinhart. 1987: 253 – 267 ได้กล่าวถึงกิจกรรมประจำวันที่หลักสูตรนี้จัดประสบการณ์ เพื่อตอบสนองและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ๆ นับว่าเป็นการจัดหลักสูตรที่มีพื้นฐานเปิดกว้าง ส่งเสริมทางด้านสติปัญญาให้กับเด็ก โดยมีลักษณะการจัดที่เป็นลำดับต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การลงมือกระทำ และการทวน (A Plan – Do Review Cycle) พอสรุปดังต่อไปนี้

1. การวางแผน เป็นเวลาที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจในการทำกิจกรรม โดยมีครูให้ความช่วยเหลือในการคิด ตัดสินใจ เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ฟังพาดตนเอง ครูและเด็กควรช่วยกันคิด และพิจารณาแผนงานของเด็กก่อนลงมือกระทำ แล้วนำความคิดนั้นไปปฏิบัติ และครูควรสนับสนุนให้เด็กทำได้สำเร็จ

2. การลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวางแผนและเป็นกิจกรรมที่ทำประจำวัน ครูและเด็กกระทำการกิจกรรมร่วมกัน ครูช่วยเหลือให้คำแนะนำและซักถามในกรณีที่ครูพบเด็กเปลี่ยนแผนการกระทำ ควรมีการซักถามและถ้ามีเหตุผลดี ควรให้โอกาสเปลี่ยน แต่ไม่ควรให้เกิดขึ้นบ่อย ๆ เพราะการที่เด็กปฏิบัติตามแผนเป็นการฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในการเริ่มทำกิจกรรมอย่างมีอิสระ

3. การทบทวน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ให้เด็กสรุปผลงานของตนเองว่าได้ทำที่วางไว้หรือไม่

เช่น การเปลี่ยนแผนหรือไม่ กิจกรรมแต่ละอย่างมีขั้นตอนอย่างไร เมื่อมีปัญหาที่เกิดขึ้นแก้ไขอย่างไร ผลงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ จะต้องวางแผนอย่างไร จึงจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

จากการจัดกิจกรรมลักษณะนี้ เป็นการสอนให้เด็กทำงานเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผนลงมือกระทำ และทบทวน สุดท้ายทำงานสำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้เด็กเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับบทบาทของครูนั้นมีหน้าที่จัดการห้องเรียนให้น่าสนใจ อาทิ การจัดมุมที่น่าสนใจต่าง ๆ การจัดกิจกรรมประจำวันที่สนับสนุนการทำงานของลูก เน้นเนื้อหาการจัดเป็นหมู่ ประเภท การเรียงลำดับสิ่งของ การทำนายตามขั้นตอนและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นพัฒนาการทางสติปัญญา สังคม และร่างกาย

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง การนำแนวคิด หลักการ รูปแบบการเรียนการสอนของนักศึกษามาประยุกต์ โดยมีความเชื่อว่า เด็กสามารถเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง และเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้เด็กเกิดทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน การเรียนรู้ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และประสบการณ์ทางสังคม และเด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดที่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กแต่ละคนสร้างองค์ความรู้เหล่านี้ จึงกล่าวได้ว่า การนำนวัตกรรมการศึกษามาใช้ในโรงเรียนนั้น จะสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน คือการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1.4 กิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรม

กิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก การสอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จะสอนให้เด็กเรียนรู้โดยการบูรณาการให้เด็กเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยครูจัดกิจกรรมต่าง ๆ แทนการสอนรายวิชา กิจกรรมที่จัดทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่จัดมี 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม) กิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม) กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา กิจกรรมเหล่านี้ จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (ไพเราะ พุ่มม้น. 2544: 18) เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดประสบการณ์ (กิจกรรมการเรียนการสอน) บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งได้กล่าวถึงวิธีการนำไปจัดกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมายของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเข้าจังหวะ คือ กิจกรรมที่เด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงจังหวะ เสียงดนตรีและเสียงเพลง โดยการแสดงท่าทางหรือเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายให้เข้ากับจังหวะได้อย่างอิสระและผสมกลมกลืน เกิดอารมณ์และจิตใจคล้อยตามไปกับเสียงของดนตรี มัทธี ดลยาทร; และ พิชิต ภูติจันทร์ (เปรมปรีดิ์ นวลมณี. 2536: 19 ; อ้างอิงจาก มัทธี ดลยาทร. 2522: 63 และ พิชิต ภูติจันทร์. 2523: 3) กล่าวถึง การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง การที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะนั้นหมายถึงอัตราซ้ำเร็วของการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการตบมือ เคาะไม้ เคาะเหล็ก ตีกลอง ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น

พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2542: 29) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่ร่างกายได้เคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกายให้สัมพันธ์กับจังหวะและเสียงเพลงอย่างอิสระ

อนงค์ อัมพรายน (2538: 88) กล่าวว่ากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองต่อเสียงจังหวะ โดยการแสดงท่าทางหรือเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เข้ากับจังหวะของเสียงดนตรี เสียงเพลง เสียงนับ และเสียงตบมือ ทำให้ผู้เล่นได้ออกกำลังกายด้วยความสนุกสนาน และเกิดความคิดสร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2540: 31) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะและความคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับที่มนุษย์ได้ก่อกำเนิดขึ้นมาในโลก เพราะมนุษย์เรานั้นมีความเกี่ยวพันกับจังหวะอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นจังหวะตามธรรมชาติ หรือจังหวะการประกอบกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ ที่มนุษย์เรามีปฏิกิริยาตอบสนอง จังหวะธรรมชาติ ได้แก่ การไหลของกระแสเลือด ลมพัด น้ำขึ้นน้ำลง การเปลี่ยนฤดูกาล กลางวันกลางคืน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มนุษย์ไม่สามารถหยุดยั้งได้ จังหวะการประกอบกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ ซึ่งก็ต้องอาศัยทักษะกลไกทั้งในการทำงานและการเล่นต่าง ๆ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การขึ้นบันได การกระโดด การทุ่ม การพุ่ง การขว้าง การกินอาหาร เป็นต้น ล้วนแต่ต้องอาศัยจังหวะทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีจังหวะที่เกิดขึ้นภายในร่างกายและจิตใจมนุษย์ ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การหายใจ การย่อยอาหาร การขับถ่าย การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น จังหวะที่เกิดขึ้นภายในร่างกายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เป็นเสมือนตัวจังหวะ ซึ่งตัวจังหวะเหล่านี้ทำงานประสานสัมพันธ์กันตามธรรมชาติในรูปของการเคลื่อนไหวและรูปแบบของท่าทางขึ้น พิชิต ภูติจันทร์ (พิมพ์ภา คงรุ่งเรือง. 2542: 30 ; อ้างอิงจาก พิชิต ภูติจันทร์. 2523: 4 – 5)

ความสำคัญของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

วรศักดิ์ เพียรชอบ (เปรมปรีดี นวลมณี. 2536: 21 – 22 ; อ้างอิงจาก วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2527: 131 – 132) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเคลื่อนไหว สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

1. ช่วย让孩子เรียนรู้เทคนิคและวิธีการคิดค้นและแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวหรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมให้เด็กมีประสบการณ์ด้วยการแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายโดยวิธีการต่าง ๆ ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสดีที่เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการและเทคนิคในการคิดค้นเหล่านี้ได้ดีด้วย

2. ช่วย让孩子ได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและสามารถพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จนกระทั่งสามารถที่จะมีทักษะในการเคลื่อนไหวแต่ละอย่างได้เป็นอย่างดีต่อไป

3. ช่วย让孩子ได้มีความรู้และเข้าใจในความจำกัดของความสามารถในการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดีว่าส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองนั้น ส่วนใดมีความสามารถและมีความจำกัดในการเคลื่อนไหวอย่างไร และในขณะเดียวกันก็จะได้ปรับความสามารถและความจำกัดเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์และเหมาะสมต่อไป

4. ช่วย让孩子ได้มีการพัฒนาในทางสร้างสรรค์ และรักษาไว้ซึ่งความสามารถในทางสร้างสรรค์นั้น ๆ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้แบบคิดค้นการเคลื่อนไหวนั้นเป็นกิจกรรมให้เด็กได้แก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของร่างกายด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีการพัฒนาในทางสร้างสรรค์ และรักษาไว้ซึ่งความสามารถนี้ในตัวเด็กเป็นอย่างดี

5. ช่วย让孩子เข้าใจประโยชน์ของการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถนำประโยชน์ในการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไปใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป เช่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางนันทนาการในเวลาว่าง เป็นต้น

6. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และมีความรู้สึกชอบการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากในชีวิตการเป็นอยู่ของสังคมเมืองในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยเครื่องผ่อนแรง ดังที่เป็นอยู่ การที่จะช่วยให้เด็กมีความรักในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย นับว่ามีความสำคัญที่สุด

7. ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะและความหมายของการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถเรียกชื่อลักษณะการเคลื่อนไหวเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง

ประเภทของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2540: 54) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวจัดเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เริ่มขึ้นตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์มารดา เมื่อเด็กคลอดออกมาการเคลื่อนไหวเริ่มมีขึ้น เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ฮิลเดอร์بران (เยาวพา เดชะคุปต์. 2540: 54 ; อ้างอิงจาก Hilderbrand. 103 – 105) กลไกการเคลื่อนไหว (Motor Skills) เป็นการควบคุมร่างกายของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย ซึ่งเรียกว่า กล้ามเนื้อใหญ่ (Large Motor หรือ Gross Muscular Skills) และกล้ามเนื้อเล็ก (Small Motor of Fine Motor Skills) อันได้แก่ การเขียน การพิมพ์ติด การใช้กรรไกร

ซึ่งจากหลักพัฒนาการแบบแผนในการพัฒนากลไกการเคลื่อนไหว จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การพัฒนากลไกการเคลื่อนไหวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพัฒนาการมนุษย์ เพราะการมีสุขภาพสมบูรณ์ขึ้นอยู่กับการพัฒนาร่างกาย และทักษะการเคลื่อนไหวที่เหมาะสม ซึ่งเด็กควรได้รับการส่งเสริมและให้โอกาสได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ที่เหมาะสม

สุรางค์ศรี เมธานนท์ (เปรมปริดี นวลมณี. 2536: 22 – 23 ; อ้างอิงจาก สุรางค์ศรี เมธานนท์. 2528: 5 – 7) การเคลื่อนไหวอาจแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ (Non – locomotor Movement) คือการเคลื่อนไหวที่ร่างกายไม่ต้องเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง แต่จะเป็นการใช้ร่างกายทุกส่วนให้ตอบสนองการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนใหญ่ ๆ การเคลื่อนไหวแบบไม่คงที่มีดังนี้

การก้มตัว (Bending) คือ การงอพับข้อต่าง ๆ ของร่างกายที่จะทำให้ร่างกายส่วนบนเข้าใกล้กับส่วนล่าง

การเหยียดตัว (Stretching) คือ การเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการก้มตัว โดยพยายามยืดเหยียดทุกส่วนของร่างกายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การบิดตัว (Twisting) คือ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยการบิดลำตัวท่อนบนไปรอบ ๆ แกนตั้ง

การหมุนตัว (Turning) คือ การหมุนตัวไปรอบร่างกายมากกว่าการบิดตัว ซึ่งทำให้เท้าต้องหมุนตามไปด้วยข้างใดข้างหนึ่ง

การโยกตัว (Rocking) คือ การย้านน้ำหนักจากส่วนหนึ่งของร่างกายไปยังอีกส่วนหนึ่งของร่างกาย โดยเท้าทั้งสองจะต้องแตะพื้นคนละครั้งสลับกันไป

การแกว่งหรือหมุนเหวี่ยง (Swinging) คือ การเคลื่อนไหวส่วนใดส่วนหนึ่ง โดยหมุนรอบจุดใดจุดหนึ่งให้เป็นรูปโค้งหรือรูปวงกลมหรือแบบตุ้มนาฬิกา เช่น การแกว่งแขน ขำ ลำตัว

การโอนเอน (Swaying) คือ คล้ายกับการโยกส่วนโค้งจะเป็นโค้งเข้าหากัน การเอียง แบบนี้จะรู้สึกผ่อนคลายเป็นเหมือนกับการแกว่ง

การดัน (Pushing) การเคลื่อนไหวโดยการดัน มักจะเป็นการดันออกจากร่างกาย เช่น การดันสิ่งของและการกดสิ่งของ

การดึง (Pulling) คือ การเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการดัน คือ มักจะเป็นการดึงเข้าหาร่างกายหรือไปในทิศทางหนึ่งโดยเฉพาะ

การสั่น (Shaking) เป็นการเคลื่อนไหวที่มีการสั่นสะเทือนของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายหรือทุกส่วน ตัวอย่าง เช่น ในการเดินร่ำและมีการจับมือเขย่า การแสดงออกของการตกใจ หรือการสั่นในการเต้น การตี (Striking) เป็นการเคลื่อนไหวที่มาเร็วและหยุด

2. การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ (Locomotive Movement) มีพื้นฐานอยู่ 8 อย่าง คือ

การเดิน (Walking) คือ การเคลื่อนที่ด้วยการก้าว เป็นการเปลี่ยนน้ำหนักตัวจากเท้าหนึ่งไปยังเท้าหนึ่ง ขณะเปลี่ยนน้ำหนักตัวนั้นเท้าข้างหนึ่งจะอยู่บนพื้นเสมอ

การวิ่ง (Running) เป็นการเคลื่อนที่โดยการเปลี่ยนน้ำหนักตัวจากเท้าข้างหนึ่งไปยังอีกเท้าหนึ่ง ขณะที่เปลี่ยนน้ำหนักตัวนั้นเท้าข้างหนึ่งจะอยู่บนพื้นเสมอ

การกระโดดเขย่ง (Hopping) คือ การกระโดดขึ้นจากพื้น แล้วกลับลงสู่พื้นด้วยเท้าทั้งสองข้าง

การกระโจน (Leaping) คือ การเคลื่อนที่ด้วยการถ่างน้ำหนักตัวจากเท้าข้างหนึ่ง ไปยังเท้าหนึ่งด้วยการกระโดดขึ้นจากพื้น การลงสู่พื้น ปลายเท้าจะลงสู่พื้นก่อนแล้วถึงฝ่าเท้าและส้นเท้าจบด้วยการงอเข้า

การกระโดดสลับเท้า (Skipping) คือ การก้าวแล้วกระโดดเขย่งด้วยเท้าเดิม

การสไลด์ (Sliding) คือ การก้าวไปข้างหน้า แล้วลากไปชิด (จังหวะเร็ว)

การควมม้า (Galloping) คือ การเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยการก้าวแล้วชิดเท้า อีกข้างหนึ่งเข้าไปชิดเท้าหน้า แล้วกระโดด เมื่อลงสู่พื้นให้เท้าที่ก้าวหน้าน้ำหนักตัวอยู่เสมอ

3. การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว อุปกรณ์ที่ควรใช้ประกอบ ได้แก่ ลูกบอล ลูกตุ้ม ไม้หรือไม้คทา แก้วอิ ห่วงยาง ห่วงหวาย หรือห่วงธูลาฮูบ เชือก รวาทรงตัว ยางรถยนต์หรือยางจักรยาน วอลลีย์ ภัทโรภาส (อนงค์ อัมพรายน. 2538: 65 – 66 ; อ้างอิงจากวอลลีย์ ภัทโรภาส. 2533: 6 – 7)

4. การเคลื่อนไหวประกอบเพลง เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะชนิดหนึ่ง ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกได้อย่างอิสระ ตรงกับความต้องการ ความสนใจของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก นอกจากนี้ยังส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมอีกด้วย พัทรี ผลโยธิน (อนงค์ อัมพรายน. 2538: 100 ; อ้างอิงจาก พัทรี ผลโยธิน. 2523: 127 – 129)

การเคลื่อนไหวประกอบเพลง คือ การแสดงท่าทางและเคลื่อนไหวประกอบตามเพลงที่ร้องหรือเพลงจากแถบบันทึกเสียง ที่มีเสียงดนตรีและเสียงร้อง เพลงสำหรับเด็กควรเป็นเพลงที่ง่าย ๆ สั้น ๆ จังหวะไม่ยุ่งยากซับซ้อนเพื่อสะดวกในการจำ ส่วนใหญ่เป็นเพลงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น เพลงสัตรี เพลงธรรมชาติ เพลงการออกกำลังกาย เป็นต้น

5. การเคลื่อนไหวแบบสร้างสรรค์ คือ การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายโดยอิสระ ใช้พลังในการเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ โดยให้เด็กคิดท่าทางในการเคลื่อนไหวเองเป็นการรวมการเคลื่อนไหวแบบต่าง ๆ มาประยุกต์รวมกันแล้วแสดงท่าทางออกไปโดยอัตโนมัติ เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ มีจินตนาการ พร้อมทั้งทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไปพร้อมกับการออกกำลังกาย

องค์ประกอบของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ดุष्ฎี บริพัตร ณ อยุธยา (เยาวพา เดชะคุปต์. 2540: 58 – 61 ; อ้างอิงจาก ดุष्ฎี บริพัตร ณ อยุธยา. 2523: 12) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมพื้นฐานการเคลื่อนไหวและจังหวะ มีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การรู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (Part of Body) เพื่อให้มีความคล่องตัวถือว่าเป็นการปูพื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญอย่างหนึ่ง เด็กจะต้องฝึกหัดให้เข้าถึงลักษณะสภาพและการใช้ร่างกายของตนเองว่า ตนสามารถเคลื่อนไหวแต่ละส่วนอย่างไร ร่างกายส่วนไหนเรียกว่าอะไร อยู่ตรงไหน มีขนาดสั้นยาว เล็กใหญ่ แคบกว้าง อย่างไร เช่น โกง งอ บิด เบี้ยว เอี้ยว เอียงหรือขยับเขยื้อนส่วนใดได้บ้าง ให้เด็กหัดทำการฝึกหัดเช่นนี้เป็นการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บริเวณและเนื้อที่ (Space) การเคลื่อนไหวนั้น เป็นการขยับเขยื้อนร่างกายบางส่วนหรือการเคลื่อนตัวย่อมต้องการบริเวณและเนื้อที่ที่จะเคลื่อนไหวได้จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งอยู่ตลอดเวลา บริเวณเนื้อที่จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเคลื่อนไหวของร่างกายในเนื้อที่บริเวณรอบตัวนั้นมีจุดประสงค์ดังนี้

- 2.1 เพื่อให้เด็กเรียนรู้บริเวณและเนื้อที่รอบ ๆ ตัว
- 2.2 เพื่อให้เด็กได้รู้ประโยชน์ในการใช้เนื้อที่ และบริเวณในการเคลื่อนไหวรอบ ๆ ตัว
- 2.3 เพื่อให้เด็กเข้าใจความหมายของคำว่า บริเวณและเนื้อที่รอบตัว

3. ระดับการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวทุกชนิด หากไม่มีการเปลี่ยนระดับ ความสวยงาม ความสมดุล ความเหมาะสมและท่าทางที่หลากหลายจะไม่เกิดขึ้น การเปลี่ยนระดับทำให้เกิดท่าทางและการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันออกไป การที่เราจะให้เด็กเคลื่อนตัวทั้ง 3 คือ สูง กลาง ต่ำ นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย การเริ่มปูพื้นฐานครูจะต้องใช้เทคนิควิธี เล่น สมมติให้เด็กเป็นสัตว์ สิ่งของ อะไรก็ได้ที่สูงที่สุดหรือที่ต่ำสุด การทำตัวเป็นลูกโป่ง ไข่มุกร่วงลงสู่พื้น ฯลฯ เป็นการทำให้เด็กเข้าใจระดับเสียก่อนแล้วพยายามกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนระดับ

4. ทิศทางของการเคลื่อนไหว (Direction)

การเคลื่อนไหวย่อมมีทิศทางไปข้างหน้า ไปข้างหลัง ไปข้าง ๆ หรือเคลื่อนตัวให้รอบทิศ (คือหมุนไปทุกทิศทุกทาง) ถ้าไม่ได้รับการฝึก ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ก็จะเคลื่อนตัวไปข้างหน้าอย่างเดียว

5. การฝึกจังหวะ (Rhythm)

การทำจังหวะนั้นมีได้หมายถึง การกำกับด้วยการตบมือ เคาะเท้า หรือใช้เครื่องเคาะจังหวะอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่หมายถึง การทำจังหวะด้วยวิธีต่าง ๆ อาจเป็นการขยับเขยื้อนเคลื่อนไหวร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง การเปล่งเสียงออกจากลำคอ การทำให้ร่างกายส่วนต่าง ๆ เกิดเสียงก็ได้ทั้งสิ้น การทำจังหวะแบ่งออกเป็น 4 วิธี ดังนี้

5.1 การทำจังหวะด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่าง ๆ (Percussion)

การใช้แขนขาขยับเขยื้อนร่างกายตามจังหวะ เช่น พยักหน้า โกงศีรษะ ขยับปลายจมูก เป่าแก้ม ขยับศอก ฯลฯ และใช้การฝึกร่างกายที่ทำให้เกิดเสียงดังชัดเจน คือ ตบมือ ตบตัก ตบเท้า ตีตม ฯลฯ และการแตะสัมผัสร่างกายล้วน หรือสลับทำร่างกายให้เกิดเสียง

5.2 การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง (Voice Percussion)

การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการทำจังหวะ เป็นพยางค์โดด ๆ ทั้งที่มีความหมาย เช่น อ้อแอ้ อื้ออู๋ ตุ่ม ตูบปอง ฯลฯ เป็นคำที่มีความหมาย เป็นชื่อคน สัตว์ สิ่งของ เช่น เด็กออกเสียงคำว่า มยุรี มยุรี ก็เกิดจังหวะขึ้นมาในตัวของมันเอง

5.3 การทำจังหวะด้วยการใช้เครื่องเคาะจังหวะ เครื่องมือทุกชนิด ซึ่งเคาะ ดี ขยับ เขย่า ใช้ทำจังหวะได้ ควรให้เด็กได้สำรวจและหาเสียงจากเครื่องเคาะให้ได้มากที่สุด

5.4 การทำจังหวะด้วยการเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวที่มีเสียงประกอบ หรือเคลื่อนไหวที่ไม่มีเสียงประกอบ เช่น การก้าวเท้าพร้อมตบมือ การย่อเข่าหรือการโยกตัว สลับซ้ายขวา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำซ้ำกันก็จะใช้เป็นจังหวะได้

หลักการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

พัชรี ผลโยธิน (อนงค์ อัมพรายน. 2538: 93 – 95 ; อ้างอิงจาก พัทรี ผลโยธิน. 2523: 127 – 129) ได้เสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะไว้ดังนี้

1. ควรเริ่มการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ไม่ควรมีระเบียบและวิธีการยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กกระจายอยู่ภายในห้องเรียน และเคลื่อนไหวอย่างอิสระ

2. ครูควรให้เด็กเล็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ และเป็นไปตามความนึกคิด แสดงความนึกคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ได้

3. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดค้นวิธีเคลื่อนไหวทั้งแบบที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่ ทั้งเป็นรายกลุ่ม เป็นคู่และเป็นกลุ่ม

4. ให้เด็กได้แสดงเลียนแบบในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ชีวิตรอบตัวเรา เช่น ชีวิตครอบครัว การทำความสะอาดบ้านเรือน การเล่นในบ้าน การประกอบอาหาร ชีวิตในโรงเรียน เป็นต้น

4.2 ชีวิตสัตว์ เช่น สัตว์สี่เท้าบางชนิด สัตว์ที่กระโดดได้ (กระต่าย) กบ ฯลฯ

4.3 กิจกรรมตามธรรมชาติ เช่น ตกปลา พายเรือ ว่ายน้ำ การยก การแบกหาม ขว้าง เป็นต้น

4.4 ถ้อยคำและความคิด เช่น การแสดงท่าทางต่าง ๆ หัวเราะ ร้องไห้ ตกใจ ใจไหว้ กราบ เป็นต้น

4.5 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝน พายุ ดวงอาทิตย์ ดาว เป็นต้น

4.6 เครื่องเล่น เช่น หุ่นยนต์ ตุ๊กตา เรือ เครื่องบิน รถไฟ เป็นต้น

4.7 บุคคลต่าง ๆ เช่น ทหาร คนแก่ นักกีฬา หมอ เป็นต้น

5. ครูควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเมื่อเปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กทราบ เมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

6. พยายามใช้สิ่งของที่อยู่กับตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า เศษเชือก ท่อนไม้ เมล็ดพืชบางชนิด เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหวและใช้จังหวะ

7. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระในห้องเรียนที่จัดกิจกรรมช่วยให้เด็กรู้สึกมีความอบอุ่น ความสุข เพลิดเพลิน รู้สึกสบายและสนุกสนาน

8. ครูไม่ควรบังคับให้เด็กเข้าร่วมในกิจกรรม เด็กที่อยู่หนึ่ง ๆ ไม่ก็คนนั้นจะค่อย ๆ เข้าร่วมกิจกรรมเอง

9. ครูอาจจัดให้มีเกมการเล่น การแข่งขันกันบ้าง ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

10. วิธีให้เล่นเป็นเรื่องราวเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง ให้เด็กจินตนาการและเคลื่อนไหวไปตามเนื้อเรื่องนั้น ๆ เพราะตามธรรมชาติของเด็กชอบฟังนิทานอยู่แล้ว ควรเลือกเล่านิทานที่เด็กได้วิ่ง เพื่อใช้แขนขาหรือส่วนที่มีกล้ามเนื้อใหญ่ ๆ ได้ออกกำลังกายเพื่อความเจริญเติบโต

11. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมออกกำลังกายแล้ว สิ่งสำคัญที่ควรให้เด็กได้เรียนรู้ คือ การพักผ่อนหลังจากออกกำลังกาย ครูอาจให้เด็กนอนเล่นบนพรมในห้อง หาสื่อหรือผ้าปูที่นอนให้เด็กนอนได้ แต่หากไม่มีก็ควรให้เด็กนั่งพักโดยไม่ต้องเคลื่อนไหวชั่วคราว หรือให้เด็กเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา ครูอาจเปิดเพลงหรือร้องเพลงจังหวะช้า ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

12. ครูต้องเตรียมจัดบทเรียนทุกครั้งให้เป็นที่น่าสนใจ, เกิดความสนุกสนาน

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ คือ การจัดกิจกรรมที่让孩子ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งมีการเคลื่อนไหวอยู่กับที่ การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวประกอบเพลง และการเคลื่อนไหวแบบสร้างสรรค์ และเด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะต่าง ๆ ด้วย เช่น การเคาะ ทำนองเพลง นอกจากนั้นกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองและสนุกสนานเพลิดเพลิน

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ให้มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมนี้ทำให้เด็กปฐมวัยได้สื่อความหมายความรู้สึกออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายกิจกรรมสร้างสรรค์ ดังนี้

วาร์โ พึงสวัสดิ์ (2542: 112) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ (Creative Experiences) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการอื่น ๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์เหมาะสมกับพัฒนาการ

ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 19) กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำตามความสามารถ และความสนใจโดยจัดให้ทุกวัน ๆ ประมาณ 1 ชั่วโมง และจัดวันละ 3 – 4 กิจกรรม ให้เด็กได้เลือกทำอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม เด็กจะเลือกทำกิจกรรม เมื่อเสร็จแล้วจึงหมุนเวียนไปทำกิจกรรมอื่นต่อไป

สุนา พานิช (2531: 62 – 63) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์หรือศิลปะศึกษาในชั้นเด็กเล็กนั้น มีความสำคัญต่อการศึกษามาก เพราะเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดอันเป็นนามธรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต คิดหาเหตุผล ฝึกการสร้างสรรค์ ฝึกลักษณะนิสัย ฝึกความพร้อมในการเรียน ฯลฯ ซึ่งหากจัดให้แก่เด็กเล็กจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

กรมวิชาการ (2540: 27) กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดานปักหมุด ฯลฯ

จุดมุ่งหมายกิจกรรมสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย (กรมวิชาการ. 2540: 27 – 28) มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. ให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียด
3. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
5. ฝึกทักษะการสังเกต การคิด และการแก้ปัญหา

6. ส่งเสริมการแสดงออก และมีความมั่นใจในตนเอง
7. ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
8. ส่งเสริมการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
9. ส่งเสริมคุณธรรมในด้านความอดทน การรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีวินัยในตนเอง

ประเภทของกิจกรรมสร้างสรรค์

นิตยา ประพฤติกิจ (2539: 114 – 127) กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีมากมายหลายชนิด ดังนี้

1. บล็อก (Blocks) บล็อกมีหลายชนิด ทั้งชนิดที่ทำด้วยไม้ พลาสติก ยาง หรือกระดาษแข็ง บางชนิดใช้เล่นบนโต๊ะ บางชนิดใช้เล่นบนพื้น เด็ก ๆ จะชอบต่อบล็อกให้มีรูปร่างต่าง ๆ
2. ดินเหนียว (Clay) ดินเหนียวเป็นวัตถุอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาโดยการกลิ้ง ทุบ หีบ ปั้น ขยำ ตามความพอใจ ดินเหนียวบางท้องถิ่นหาได้ยาก แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ครูจะนำดินเหนียวมา让孩子เล่นควรจะนวดดินและทำความสะอาดเสียก่อน
3. แป้งโด (Play Dough) ในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถหาดินเหนียวได้ อาจจะทำแป้งโดให้เด็กเล่น การเล่นแป้งโด นอกจากจะฝึกกล้ามเนื้อเล็กและความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นสิ่งที่ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย เพราะแป้งโดไม่เหม็น ไม่เลอะเทอะ ไม่เป็นอันตรายหากเด็กเผลอนำเข้าปาก
4. การปะติดด้วยเศษวัสดุ (Collage) เป็นการนำเศษวัสดุที่หาง่าย หรือมีในท้องถิ่นมาติดลงบนกระดาษ หรือวัสดุอื่นที่ใช้แทนกระดาษ เช่น แผ่นฟอยล์ (Foil) กล่อง จาน ฯลฯ อย่างสร้างสรรค์
5. การตัดและปะด้วยกาบ (Cutting and Pasting) ส่วนใหญ่จะใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอยเส้น หรือตัดกระดาษตามที่ต้องการ แล้วนำไปทากาวแปะลงบนวัสดุต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์
6. การเล่นสมมติ (Dramatic Play) โดยธรรมชาติเด็กปฐมวัยมักจะชอบเลียนแบบสิ่งที่ตนพบเห็น หรืออาจจะเลียนแบบจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างสรรคของเด็ก เป็นการพัฒนาทางด้านความคิดที่กว้างไกล
7. การวาดภาพ (Drawing) เด็กปฐมวัยมักจะชอบวาดภาพซึ่งการวาดภาพนี้จะเป็นการฝึกบังคับกล้ามเนื้อมือ ตลอดจนการใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
8. การระบายสี (Painting) การระบายสีมีหลายวิธีคือ การใช้กระดานขาค้าง การละเลงด้วยนิ้ว การใช้ฟองน้ำหรือพิมพ์ระบายและอื่น ๆ
9. การละเลงสีด้วยนิ้วมือ (Finger Painting) เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ และช่วยให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสได้เป็นอย่างดี
10. การพิมพ์ภาพด้วยฟองน้ำหรือบล็อก (Sponge or Block Painting) ซึ่งมีฟองน้ำหรือบล็อกจุ่มสีแล้วพิมพ์บนกระดาษ

แนวการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2540: 28 – 29) การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ควรจัดให้เด็กทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3 – 5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1 – 2 กิจกรรม ตามความสนใจ ดังนี้

1. เตรียมโต๊ะและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมโดยมอบให้เด็กรับผิดชอบช่วยจัดในแต่ละวัน
2. สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่นแจ่มใสและมีอิสระ ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบ
3. ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจของตน
4. การเปลี่ยนหมุนเวียนการทำกิจกรรม ครูต้องกำหนดข้อตกลงกับเด็กว่าในกรณีที่โต๊ะ

กลุ่มใดมีเด็กครบหรือเต็มตามจำนวนที่กำหนดหรือจัดไว้แต่เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมนั้น เด็กจะต้องรอคอยจนกว่าจะมีที่ว่าง หรือให้เลือกเล่นในมุมเล่นก่อน เมื่อมีที่ว่างจึงจะสามารถเข้าทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ตนสนใจได้

5. กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมใหม่สำหรับเด็ก ครูควรแนะนำอุปกรณ์และวิธีใช้ เช่น การละเลงสีด้วยนิ้วมือ ซึ่งจะต้องใช้น้ำทาโต๊ะแล้วทากระดาษลงไป ตักแบ่งที่ผสมสีลงบนกระดาษ ใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือ เช่น นิ้วมือ ฝ่ามือ สันมือ ฯลฯ วาดแบ่งเป็นรูปต่าง ๆ และควรแนะนำให้เด็กสวมพลาสติกกันเปื้อนเพื่อไม่ให้เลอะเทอะเสื้อผ้า

6. ขณะเด็กทำกิจกรรมครูต้องคอยดูแล ชี้แนะหรือให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ ครูไม่ควรบอกหรือสั่งให้เด็กทำตามความคิดของครู หรือให้ทำกิจกรรมเหมือนกันหมดทั้งห้อง และต้องคอยให้กำลังใจแก่เด็ก อย่าตีเตือนจนเด็กหมดกำลังใจ

7. ควรกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหา เช่น พบว่าเด็กวาดภาพรถยนต์ไม่มีล้อแทนที่ครูจะบอกให้เด็กเติมล้อรถ ครูอาจใช้คำถาม “รถคันนี้จะแล่นอย่างไร” การถามเช่นนี้จะช่วยให้เด็กคิดและพบคำตอบด้วยตนเอง

8. เมื่อทำงานเสร็จหรือหมดเวลา ต้องให้เด็กเก็บวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้เข้าที่และดูแลทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อยทุกครั้ง

9. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ อาจให้เด็กเล่า/อธิบายผลงานของตน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาภาษาและทักษะการคิดของเด็ก ถ้าเป็นภาพวาด ครูควรบันทึกเรื่องที่เด็กเล่า และวันที่ ที่ทำไว้ด้วย เพื่อทราบความก้าวหน้าและระดับพัฒนาการของเด็ก การเขียนเรื่องเด็กเล่า ควรเขียนด้วยตัวบรรจง ขนาดตัวหนังสือใหญ่พอที่เด็กจะเห็นลีลาการเขียนที่ถูกต้องเพื่อให้เด็กมีโอกาสนับเคยกับตัวหนังสือ

แนวการประเมินกิจกรรมสร้างสรรค์

1. สังเกต การควบคุมกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
2. สังเกตพฤติกรรม การแสดงออกขณะทำกิจกรรม เช่น ความสุข ความร่าเริงแจ่มใส ความมั่นใจ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ
3. สังเกตการปรับตัวระหว่างทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
4. สังเกตผลงานว่ามีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีความแปลกใหม่และมีรายละเอียดดีกว่าเดิมหรือไม่
5. สังเกตการใช้ภาษา ขณะเด็กทำกิจกรรมหรือเล่าเกี่ยวกับผลงานของตน (กรมวิชาการ, 2540: 27 – 29)

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก กิจกรรมนี้ยังช่วยส่งเสริมการรู้จักคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้ทำงานสัมพันธ์กับตา การแบ่งปัน การรอคอย และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีพัฒนาการทางภาษาที่ดี มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)

ความหมายของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมวงกลม)

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิด แก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง

ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ (กรมวิชาการ. 2540: 36)

ราตี ทองสวัสดิ์และคณะ (ม.ป.ป.: 52) ให้ความหมาย กิจกรรมกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้เข้าใจเนื้อหาที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมนี้จำเป็นที่เด็กจะต้องพยายามทำความเข้าใจ บทเรียน การจะสอนให้ได้ผลดีย่อมจะต้องจัดเวลาให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เด็กวัยนี้ช่วงความสนใจสั้น ดังนั้น ลักษณะของกิจกรรมจึงต้องจัดให้สอดคล้องด้วย

ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 20) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับเนื้อหากรอบที่กำหนดมากที่สุด แต่ต้องขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

สุนา พานิช (2531: 70) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลม คือกิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน เช่น การฟังนิทาน การทดลองต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาของการหน่วยการสอน

จุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และสามารถส่งเสริมให้เรียนรู้อย่างหลากหลาย (เบญจา แสงมลิ. 2545: 30 – 31) ให้จุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิด หัดแก้ปัญหา
2. ปล่อยให้เด็กอยากรู้อยากเห็น
3. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ต้องการทราบตามหลักสูตร
4. เพิ่มพูนประสบการณ์ทางภาษา

นอกจากนี้ สุนา พานิช (2531: 70) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาของการหน่วยการสอน

2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม คือ ฝึกการกล้าแสดงออก การมีระเบียบวินัย

การรอคอยและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

3. เพื่อให้เกิดความอบอุ่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู

แนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

กรมวิชาการ (2540: 37) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดง

ความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม

3. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของ

กิจกรรมนั้น ๆ เพื่อสู่การปฏิบัติจริง

4. การทดลอง/ ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลอง

ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง

5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาไปทัศนศึกษา สื่อต่าง ๆ รอบโรงเรียน หรือสถานที่นอกโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

6. การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่อง นิทาน หรือเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน

7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการช่วยให้เด็กได้แสดงออก เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ

การประเมินกิจกรรมเสริมประสบการณ์

1. สังเกตการสนทนา ชักถาม ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการปฏิบัติตนขณะร่วมกิจกรรม
3. สังเกตความสนใจขณะทำกิจกรรม
4. สังเกตการกล้าแสดงออก (กรมวิชาการ. 2540: 38)

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้าน การคิด คิตรวบยอด คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และเป็นการจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจัดสาระการเรียนรู้โดยยึดความต้องการของเด็ก เด็กไปมีส่วนร่วมระดมความคิดร่วมกับครูในการเลือกเรื่องที่ต้องการการเรียนรู้ ครูจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนและลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง รู้จักลองผิดลองถูก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านให้พัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย

กิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม)

ความหมายของกิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม)

กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระตามมุมการเล่น หรือมุมประสบการณ์ ศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ภายในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติ มุมบ้าน มุมบ้านคำ มุมต่าง ๆ เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจ และความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่มย่อย (กรมวิชาการ. 2540: 25)

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 103) กล่าวว่ากิจกรรมเสรี ได้แก่ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมต่าง ๆ ที่จัดไว้ภายในห้องเรียน

ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 22) กล่าวว่า กิจกรรมเสรีเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งไม่ได้ให้เวลาไว้โดยเฉพาะ แต่จะแฝงอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้มาเล่นหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว

สุนา พานิช (2531: 75 – 76) ให้ความหมาย การเล่นมุม ได้แก่ การใช้สิ่งของต่าง ๆ มาจัดเป็นมุมในห้องเรียนให้เด็กเล่น ได้คิดสร้างสรรค์ตามสภาพแวดล้อมของเด็ก เด็กได้เล่นตามความสนใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (วาโร เฟิงสวัสดิ์. 2542: 39 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ข: 40) กล่าวว่า การเล่นตามมุม หมายถึงกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระในการเล่นมุม กิจกรรมการเล่นแต่ละประเภทจะสนองตอบความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาทางภาษา
2. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการคิด และจินตนาการ
3. ฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ
4. ฝึกการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
5. เข้าใจโครงสร้างทางสังคม
6. ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

แฮมมอนด์ (สุนา พานิช. 2531: 76 ; อ้างอิงจาก Hammonid. 1967: 173) ได้ให้หลักในการจัดมุมสำหรับเด็กเล่นไว้ ดังนี้

1. ควรจัดมุมตามความเหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์

2. ควรจัดมุมไว้หลาย ๆ มุม เพื่อให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ
3. ควรจัดมุมไว้รอบ ๆ ห้อง เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่ภายในห้องได้อย่างเหมาะสม
4. ควรจัดบรรยากาศภายในห้องให้เด็กมีอิสระ ในการเคลื่อนที่จากมุมหนึ่งไปสู่อีก

มุมหนึ่งได้อย่างเสรี

5. ครูควรแนะนำให้เด็กทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ชนิดกัน ครูช่วยให้เด็กเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และได้ร่วมกลุ่มเพื่อน และมีการแก้ปัญหาาร่วมกัน

6. ควรมีการตรวจสอบเนื้อหา กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กต่อไป

สุมนา พานิช. (2531: 76) ; ราชิ ทองสวัสดิ์และคณะ. (ม.ป.ป.: 47 – 51) ; วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2542: 39) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องเกี่ยวกับประเภทของมุมสำหรับเด็กปฐมวัยควรมี ดังนี้

1. มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมหมอ มุมเกษตรกร
2. มุมหนังสือ
3. มุมธรรมชาติศึกษา หรือมุมวิทยาศาสตร์
4. มุมบล็อก
5. มุมเกมการศึกษา
6. กระบะทราย

แนวการจัดกิจกรรมเสรี (การเล่นตามมุม)

1. แนะนำมุมเล่นใหม่ ให้เด็กรู้จัก และเสนอแนะวิธีใช้เล่นเครื่องเล่นบางชนิด เช่น แวนชยาย เครื่องขึง เครื่องเล่นสัมผัสบางชนิด ฯลฯ

1.1 เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่น เช่น

- 1.1.1 ไม่นำของเล่นแต่ละมุมมาเล่นปนกัน
- 1.1.2 เก็บของเล่นเข้าที่ทุกครั้ง เมื่อเปลี่ยนไปเล่นของเล่นชนิดอื่น
- 1.1.3 ตกลงสัญญาณก่อนหมดเวลา เพื่อเตรียมเก็บของเข้าที่ เช่น

การบอกเตือนด้วยวาจา การใช้เพลง ฯลฯ

1.2 ครูเปิดโอกาสให้เด็กคิด วางแผนตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระในมุมเล่น หรือเลือกทำกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสนใจของเด็กแต่ละคน ขณะเด็กเล่น / ทำงาน ครูอาจชี้แนะ และมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กได้หากพบว่าเด็กต้องการความช่วยเหลือ และคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กพร้อมทั้งจดบันทึกพฤติกรรมที่น่าสนใจเพื่อดูว่าเด็กมีพัฒนาการแต่ละด้านเป็นอย่างไร

1.3 เตือนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนหมดเวลาเล่น ประมาณ 5 – 10 นาที

1.4 ให้เด็กเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเสรี หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกิจกรรมนี้ประกอบด้วยมุมที่หลากหลาย ที่เด็กสามารถเลือกเข้าเล่นตามมุมต่าง ๆ ได้ แต่ต้องมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก เพื่อเป็นการฝึกฝนให้เด็กรู้จักเคารพกฎ กติกา เพื่อฝึกระเบียบวินัย การรอคอย การแบ่งปัน ซึ่งทำให้เด็กสามารถร่วมเล่นกับเพื่อน ๆ ได้

กิจกรรมกลางแจ้ง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2542: 102 – 1023 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2530: 45) กล่าวถึง การเล่นกลางแจ้ง คือ การเล่นที่เด็กสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระเสรี การเล่นบางอย่างต้องใช้อุปกรณ์ประกอบ หรือบางอย่างเล่นเฉย ๆ แต่มีกฎเกณฑ์ง่าย ๆ

ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 23) กล่าวว่า กิจกรรมกลางแจ้ง คือ กิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กและการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ การเล่นกลางแจ้งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวของร่างกายในสนาม สถานที่โล่งแจ้ง ตามร่มไม้ หรือในอาคารพลศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน รู้จักเล่นเป็นกลุ่ม รู้จักเคารพกติกา รู้จักรักษาความปลอดภัยอันจะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา

กรมวิชาการ (2540: 38 – 42) ให้ความหมาย กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก (นิตยา ประพุดกิจ. 2539: 78) กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็ก ๆ เพราะการเล่นกลางแจ้งเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาร่างกาย ได้สำรวจค้นหาและเรียนรู้ การเล่นกลางแจ้งมิได้จำกัดแค่การเล่นแบบใช้พลังกำลังฝึกความแข็งแรงเท่านั้น ครูอาจย้ายกิจกรรมในร่มบางประเภทมาข้างนอกได้

ประเภทกิจกรรมกลางแจ้ง

1. การเล่นเครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน โยก ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

- 1.1 เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย หรือตาข่ายสำหรับปีน
- 1.2 เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก ไม้กระดก
- 1.3 เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น
- 1.4 ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก
- 1.5 ดันไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว
- 1.6 เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น สามล้อ รถลากจูง ฯลฯ

2. การเล่นทรายเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย พืชพรรณที่ดักทราย ฯลฯ ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง จัดให้อยู่ใต้ร่มเงาหรือสร้างหลังคา ทำขอบกันเพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย อาจจะพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลี้ยงลงไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

3. การเล่นน้ำ เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดให้เด็ก แล้วยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนกเปรียบเทียบปริมาตร ฯลฯ อุปกรณ์ที่ใส่น้ำ เป็นถึงที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง สูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกันเสื้อผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

4. การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง สำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริง ๆ ทำด้วยเศษวัสดุ ประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช้แล้ว เช่น หม้อ เตา ชาม อ่าง เตาไรต์ เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช้แล้ว สำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริง ๆ บางครั้งจัดเป็นร้านขายของ สถานที่ทำการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

5. การเล่นมุมช่างไม้ เด็กต้องการ การออกกำลังกายในการเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

6. การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา เป็นการนำอุปกรณ์กีฬามาให้เด็กเล่นอย่างอิสระ หรือใช้ประกอบการเล่นที่ให้อิสระแก่เด็กมากที่สุด ไม่ควรเน้นการแข่งขันเพื่อมุ่งหวัง แพ้ – ชนะ อุปกรณ์กีฬาที่นิยมนำมา让孩子เล่น เช่น ลูกบอล ห่วงยาง ตุ๊กตาราย ฯลฯ

7. การเล่นเกมการละเล่น กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แม่จูง โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นครูอธิบายกติกา และสาธิตให้เด็กเข้าใจ ไม่ควรนำเกมการเล่นที่มีกติกายุ่งยาก และเน้นการแข่งขันแพ้ – ชนะ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียด และสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง

สุมนา พานิช (2531: 80 – 81) ได้กล่าวถึง ประเภทของวัสดุเครื่องเล่น การเล่นออกกำลังกายของเด็กและอุปกรณ์กลางแจ้ง มีดังนี้

1. วัสดุต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แล้ว สำหรับเล่นในทางสร้างสรรค์ เช่น ลังไม้ต่าง ๆ กล้องหรือหีบแผ่นไม้ กระดาน เชือก และแถบผ้า กระดาษแข็ง ยางรถยนต์ กระบอกลูกบวม พวงมาลัยรถยนต์และเรือ
2. เครื่องเล่นครอบครัวย่านนอกห้อง เช่น ดูกตา เปล อุปกรณ์ เครื่องเล่นล้างถ้วยชาม
3. เครื่องเล่นออกกำลังกาย ใช้ถีบ เข็น ลากให้เคลื่อนที่ได้ เช่น รถบรรทุก
4. เครื่องเล่นแบบสร้างสรรค์ของเด็ก เครื่องที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เช่น วาดรูปด้วยสีน้ำ พู่กัน สีเทียน บันดินเหนียว เล่นกับทราย เล่นกับน้ำ

5. วัสดุที่สร้างสำเร็จรูปแล้ว ได้แก่ เครื่องเล่นสนาม ดังนี้ กรอบตาข่าย เชือกสำหรับปีนป่าย กระดานหก เรือโยก ไม้ลื่น ชิงช้า ตุ๊กตาวน บ่อตื้นสำหรับท่องน้ำเล่นในลำธาร ราวโหน ม้าหมุน

กรมวิชาการ (2540: 42) เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพัฒนาการ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย จึงได้กล่าวถึงจุดประสงค์กิจกรรมไว้ ดังนี้

1. พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี
3. เกิดความสนุกสนาน
4. รู้จักปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. เรียนรู้การระมัดระวังความปลอดภัยทั้งของตนเองและของผู้อื่น
6. รู้จักการตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
7. ส่งเสริมให้มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมรอบตัว
8. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก ฯลฯ

แนวการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง

1. เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลง/กติกาในการเล่นทุกครั้งก่อนพาเด็กไปเล่น
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่นกลางแจ้งให้พร้อม เช่น อุปกรณ์เล่นน้ำ
3. สาธิตการเล่นเครื่องเล่นสนามบางชนิด เช่น ไม้ลื่นต้องขึ้นทางบันได ชิงช้าต้องนั่ง
4. ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจ และให้เวลาเล่นนานพอสมควร
5. ขณะเด็กเล่น ครูต้องคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่นการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนของเด็กอย่างใกล้ชิด หากพบว่าการเล่นนั้น อาจก่อให้เกิดอันตรายครูต้องชี้แนะทันที
6. เมื่อหมดเวลาให้เด็กดูแลเก็บของใช้หรือของเล่นให้เรียบร้อย เช่น อุปกรณ์เล่นน้ำ เล่นทราย ฯลฯ
7. ให้เด็กทำความสะอาดร่างกาย เช่น ล้างหน้า ล้างมือและดูแลเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อย

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง หมายถึง กิจกรรมที่เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามอิสระและการเล่นนี้จะมีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยในการส่งเสริมการเล่น เกม การละเล่นต่าง ๆ ซึ่งเด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความต้องการ นอกจากนั้น กิจกรรมกลางแจ้งยังส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ให้มีสุขภาพที่แข็งแรง มีความคิดสร้างสรรค์ในการเล่น สามารถเล่นร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตามข้อตกลงกติกาได้อย่างดี

6. เกมการศึกษา

เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ฝึกการสังเกต พัฒนากระบวนการคิด เกิดความคิดรวบยอด วิธีการเล่น มีกฎ กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ (ไพเราะ พุ่มมัน 2544: 24)

สุนา พานิช (2531: 85) กล่าวว่า เกมการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษา เกมการศึกษามีกฎและกติกากการเล่น มีกระบวนการเล่นเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน เด็กก่อนวัยเรียนควรได้มีโอกาสเล่นเกมการศึกษาทั้งเล่นเดี่ยวและเล่นเป็นกลุ่ม ซึ่งนอกจากจะเป็นการสนองความต้องการตามวัยแล้ว เกมการศึกษายังช่วยฝึกทักษะความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม อีกด้วย

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 103) กล่าวว่า เกมการศึกษา คือเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา การคิดของเด็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก ประสาทสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา มีกฎเกณฑ์กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้

กรมวิชาการ (2540: 44) กล่าวอีกว่า เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์ กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวและเล่นเป็นกลุ่มได้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษา มีดังนี้

1. ส่งเสริมการสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ
2. ส่งเสริมประสาทสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. ส่งเสริมการคิดหาเหตุผลและตัดสินใจแก้ปัญหา
4. ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้
5. ปลูกฝังให้มีคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อ

ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว การเล่นเกมการศึกษายังช่วยให้เด็กเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ยังช่วยให้เด็กเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตลอดจนยังเป็นการตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติของเด็กอีกด้วย เนื่องจากเด็กวัยนี้ โดยธรรมชาติแล้วชอบเล่นมาก

ประเภทของเกมการศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งเกมการศึกษาออกเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

โคลัมบัส (ธัญลักษณ์ ลิขวนคำ 2544: 26 ; อ้างอิงจาก เขียวพา เดชะคุปต์ 2542: 51 – 56 ; อ้างอิงจาก Kolumbus. 1979: 141 – 149) ได้แบ่งเกมการศึกษาออกเป็น

1. เกมการแยกประเภท (Classification) เกมฝึกแยกประเภท หมายถึง การแยกกลุ่ม จับกลุ่ม จับคู่ ซึ่งสามารถฝึกทักษะเด็กได้หลายอย่าง โดยแยกเป็นของที่เหมือนกันและต่างกัน ของที่มีลักษณะกลม สีเหลี่ยม หรือแยกตามสี รูปทรง ขนาด ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.1 เกมลอตโต (Lotto) เป็นเกมที่เล่นอย่างง่าย ๆ โดยเด็กจะมีรูปภาพเล็ก อยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งจะนำมาจับคู่กับรูปที่เด็กเลือกออกมา เขาจะต้องหารูปที่เหมือนกันวางลงให้ได้ ถ้ารูปนั้นไม่มีคู่ เขาก็จะวางบัตรนั้นลงแล้วหารูปใหม่

1.2 เกมโดมิโน (Domino) เป็นเกมที่ในแต่ละด้านจะมีภาพ จำนวน ตัวเลข จุด ให้เด็กเลือกภาพที่มีสี รูป หรือขนาดต่อในแต่ละด้านไปเรื่อย ๆ

1.3 เกมตารางสัมพันธ์ (Matrix) เกมนี้จะประกอบด้วยตาราง ซึ่งแบ่งเป็นช่องมีขนาดเท่ากัน 16 ช่อง และมีบัตรเล็ก ๆ ขนาดเท่ากับตารางแต่ละช่องโดยการเล่นอาจจะจับคู่ที่อยู่ข้างบนกับภาพที่เด็กวางลงให้ตรงกัน หรืออาจจะจับคู่ภาพที่มีส่วนประกอบของภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่อยู่ด้านข้างก็ได้ เช่น ครูอาจจะวางบัตรภาพวงกลมไว้ด้านข้าง วางบัตรสีแดงไว้ข้างบน แล้วให้เด็กหาบัตรภาพที่มีสีแดงและเป็นรูปวงกลมมาวางให้ตรงกัน

2. เกมฝึกทำตามแบบ (Patterning) ในเกมชนิดนี้เด็กจะต้องสร้างหรือวาดหรือลากตามแบบตามลำดับ ซึ่งเด็กจะใช้ลูกปัด หรือบล็อกที่มีสีหรือขนาดต่าง ๆ กับบัตร หรือแม่แต่แปรงสีฟันก็ได้วางไว้ตามลำดับ เช่น ถ้าตัวอย่างมี 3 สี เช่น ดำ ขาว แดง เด็กก็จะจัดสิ่งของตามลำดับเรื่อยไป ซึ่งเด็กจะต้องตัดสินใจว่าจะเลือกอะไรก่อนหลัง เพื่อทำตามแบบ

3. เกมฝึกลำดับหรืออนุกรม (Sequence, Serration) ในเกมนี้จะฝึกความจำของเด็กโดยครูจะเล่าเหตุการณ์หรือลำดับเรื่องราว หรือนิทาน แล้วให้เด็กวางสิ่งต่าง ๆ หรือภาพตามลำดับในเรื่อง

จันทวรรณ เทวรักษ์ (ชัยลักษณ์ ลิขวนคำ. 2544: 26 ; อ้างอิงจาก จันทวรรณ เทวรักษ์. 2526: 36) ได้แบ่งการศึกษาออกเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. เกมจับคู่ภาพเหมือน เด็กฝึกสังเกตภาพที่เหมือนกัน นำภาพที่เหมือนกันมาเรียงเข้าคู่กัน
  2. โดมิโน เป็นเกมที่มีขนาดเล็กรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งครึ่งออกเป็นสองส่วนในแต่ละด้านจะมีภาพจำนวน ตัวเลข จุด ให้เด็กเลือกภาพที่มีสี รูป หรือขนาดต่อกันในแต่ละด้านไปเรื่อย ๆ
  3. ภาพตัดต่อ เป็นการแยกชิ้นส่วนของภาพออกมาเป็นชิ้น ๆ แล้วให้เด็กนำมาต่อกันให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ ภาพตัดต่อควรมีจำนวนชิ้นที่จะให้เด็กต่อให้เหมาะสมกับวัย เด็กเล็กควรมีจำนวนชิ้นไม่กี่ชิ้นประมาณ 5 – 6 ชิ้น เมื่อเด็กโตขึ้นก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
  4. ภาพสัมพันธ์ เป็นการนำภาพที่เป็นประเภทเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์กันมาจับคู่กัน จะช่วยฝึกให้เด็กรู้จักคิดหาเหตุผล และจัดประเภทได้ถูกต้อง
  5. ลอตโต เป็นเกมที่มี 2 ส่วน ให้เด็กศึกษารายละเอียดของภาพ ภาพใหญ่จะต้องเป็นสิ่งที่ให้เด็กรู้จักรายละเอียดต่าง ๆ ส่วนภาพเล็กเป็นภาพปลิกย่อยของภาพใหญ่ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ โดยให้เด็กศึกษาภาพใหญ่ว่าเป็นเรื่องอะไร มีคุณสมบัติอย่างไร ให้เด็กหิบบภาพเล็กที่เตรียมมาวางให้สมบูรณ์
  6. ภาพต่อเนื่องหรือการเรียงลำดับภาพ เป็นการเรียงลำดับภาพตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์แรกไปจนถึงเหตุการณ์สุดท้าย
  7. พื้นฐานการบวก เป็นเกมที่ผู้เล่นได้มีโอกาสฝึกการบวกโดยยึดแผ่นหลักเป็นเกณฑ์ ผู้เล่นต้องหาชิ้นส่วนเล็ก 2 ชิ้น เมื่อรวมกันแล้วได้ผลลัพธ์เท่ากับจำนวนภาพในแผ่นหลัก
  8. ตารางสัมพันธ์ ประกอบด้วยช่องขนาดเท่ากัน 16 ช่อง และมีบัตรเล็ก ๆ ขนาดเท่ากับช่องตาราง เพื่อเล่นเข้าคู่กัน โดยมีบัตรที่กำหนดไว้เป็นตัวไว้ข้างบนแต่ละช่อง โดยการเล่นอาจจับคู่ภาพที่มีส่วนประกอบของภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่อยู่ด้านข้างก็ได้
- วโร เฟิงส์วส์ดี (2542: 109) เกมการศึกษาสามารถแบ่งออกได้ 9 ประเภท ดังนี้
1. การจัดคู่ เป็นการให้เด็กฝึกการสังเกตสิ่งที่เหมือนกันหรือต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นการเปรียบเทียบภาพต่าง ๆ แล้วจัดเป็นคู่ ๆ ตามจุดมุ่งหมายของเกมแต่ละชุด
  2. การต่อภาพให้สมบูรณ์ เป็นการฝึกให้เด็กได้สังเกตรายละเอียดของภาพที่เหมือนหรือต่างกันเกี่ยวกับสี รูปร่าง เส้น ฯลฯ

3. การวางแผนภาพต่อปลาย (โดมิโน)
4. การเรียงลำดับ อาจจะเป็นการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่อง หรือ เรียงลำดับตามขนาด ความยาว ความสูง ฯลฯ
5. การจัดหมวดหมู่
6. การศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต)
7. การจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกซ์เกม)
8. พื้นฐานการบวก
9. การหาความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด

แนวการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

วิธีการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กรณีที่เป็นเกมใหม่ เด็กยังไม่เคยเล่นมาก่อน และกรณีเกมที่เด็กเคยเล่นมาแล้ว

กรณีที่เด็กยังไม่เคยเล่นมาก่อน ครูควรปฏิบัติ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2540: 44)

1. แนะนำให้เด็กทราบว่าเกมชุดใหม่ชื่ออะไร มีกี่ชิ้น และอะไรบ้าง
2. สาธิตหรืออธิบายวิธีการเล่นเป็นขั้น ๆ ตามประเภทของแต่ละชนิด
3. ให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลตามความเหมาะสม
4. ขณะเด็กเล่นเกมทำหน้าที่เพียงผู้เสนอแนะ
5. เมื่อเด็กเล่นเกมแต่ละชุดเรียบร้อยแล้ว ครูควรตรวจสอบความถูกต้อง หรือร่วมตรวจกับเพื่อน ๆ และชมเชยให้กำลังใจ
6. ให้เด็กนำเกมที่เล่นเรียบร้อยแล้วใส่กล่องเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้ง ก่อนที่จะเล่นเกมอื่นต่อไป

ในกรณีที่เด็กเคยเล่นเกมการศึกษานี้มาแล้ว ครูควรปฏิบัติ ดังนี้

1. จัดวางเกมที่เคยเล่นแล้วให้เด็กเล่นเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน แต่ละกลุ่มจะมีเกม 1 ชุด หรืออาจจะให้เด็กเล่นคนเดียว
2. หมุนเวียนให้เด็กเล่นเกมทั้งชุดใหม่ และชุดเก่าที่จัดไว้
3. เมื่อเล่นเสร็จแล้วให้เด็กเก็บให้เรียบร้อย และอยู่ในสภาพที่จะนำไปใช้ได้

จะเห็นได้ว่า เกมการศึกษา หมายถึง การเล่นเกมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ซึ่งมีกติกาง่าย ๆ และเกมที่เล่นจะสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้แล้ว เกมการศึกษานี้จะมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสี จำนวน ประเภท รูปร่างลักษณะ ระยะ การจำแนก ซึ่งเป็นการทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

3.2 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และได้รับพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น ครูจึงต้องรู้จักวางแผนและวิธีเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและนำไปปฏิบัติจริง (กรมวิชาการ, 2540: 9)

3.2.1 ความหมายของแผนการจัดประสบการณ์

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2537: 6) กล่าวถึง ความหมายของคำว่า แนวการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้นำไปใช้ ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการแตกต่างกัน และผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร เข้าใจว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กในวัยนี้เพียงเพื่อการสอนให้เด็กอ่านออก และ

เขียนได้ มีนักการศึกษาที่มีมุมมองแตกต่าง เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับนี้ อย่างถูกต้องและพึงประสงค์เหมาะสมกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่ง สวีต และโรบินสัน (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2537: 7 ; อ้างอิงจาก Schwaryz and Robinson. 1982) ให้ความหมายของแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

แนวการจัดประสบการณ์ ในความหมาย “แผนสำหรับการสอน” แผนสำหรับการสอนเป็นแนวการจัดประสบการณ์ที่ส่วนมากผู้บริหารโรงเรียนจัดทำขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ให้ครูได้นำไปใช้ในห้องเรียน การวางแผนการสอนนี้ส่วนมากกำหนดระยะเวลา ซึ่งเป็นการวางแผนการสอนระยะสั้นหรือระยะยาว มีระดับของรายละเอียดแตกต่างกัน บางรูปแบบเน้นกระบวนการของการทำกิจกรรม บางแผนเน้นเนื้อหา และบางอย่างเน้นกระบวนการตั้งจุดมุ่งหมาย ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ คือ

1. แผนการสอนที่เน้นกระบวนการของการทำกิจกรรม แผนการสอนแบบนี้เน้นการอธิบายของครู

2. แผนการสอนที่เน้นเนื้อหา แผนการสอนแบบนี้มุ่งเน้นการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและการให้เด็กรู้จักใช้ความคิด

3. แผนการสอนเน้นกระบวนการการตั้งจุดมุ่งหมาย

แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง แผนการสอนสำหรับครูใช้สอนเด็ก (ไพเราะ พุ่มมัน และคณะ. 2539: 31 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2529) ดังนั้นแผนการจัดประสบการณ์จึงเป็นคู่มือในการจัดการศึกษาให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

แผนการจัดประสบการณ์ คือ แผนการสอนซึ่งเปรียบเสมือนคู่มือครูใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 31)

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 36 – 48) ให้ความหมายของแผนการสอนระดับปฐมวัยศึกษาว่าการวางแผนการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษามีแผน 2 แผนที่ครูปฐมวัยต้องจัดทำคือ แผนแรก คือ แผนประสบการณ์ (Curriculum planing) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูเห็นภาพทัศนการจัดการเรียนการสอนตลอดจนหลักสูตร สำหรับเด็กแต่ละอายุในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งเป็นแผนระยะยาว แต่แผนการสอน (Lesson plan) เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวการปฏิบัติการของครูในการสอนแต่ละวันหรือแต่ละกิจกรรมที่ครูเขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูเมื่อให้การดำเนินการเรียนการสอน สามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่

ดังนั้น แผนการจัดประสบการณ์ คือ การวางแผนการเรียนการสอนของครู เพื่อเป็นแนวทางและเป็นคู่มือที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งในการทำแผนการจัดประสบการณ์นี้ ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กในระดับปฐมวัยด้วย

3.2.2 องค์ประกอบแผนการจัดประสบการณ์

ไพเราะ พุ่มมันและคณะ (2539: 34) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษามีองค์ประกอบดังนี้

1. หัวเรื่องของแผนการจัดประสบการณ์
2. สารสำคัญ (ความคิดรวบยอด)
3. จุดประสงค์

4. เนื้อหา
5. กิจกรรม (การจัดการเรียนการสอน)
6. สื่อการเรียนการสอน
7. ประเมินผล

นอกจากนั้น กุลยา ดันติผลาชีวะ (2543: 36 - 48) กล่าวว่า องค์ประกอบของแผนการสอนจะเกิดขึ้นหลังจากกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในรายละเอียดตามเป้าหมายการสอนที่ต้องการแล้ว โดยในแผนการสอนจะบอกขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม แนวทางการคิดและการกระทำในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ครูมั่นใจว่าสามารถสอนเด็กได้ตรงจุดประสงค์ ทำให้เห็นความเป็นครูมีประสิทธิภาพสามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ ฟรีเน (กุลยา ดันติผลาชีวะ. 2543: 36 - 48 ; อ้างอิงจาก Feeney et. Al. 1987: 219) องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอนประกอบด้วย

1. หัวข้อเรื่อง (Topic) คือเรื่องที่จะสอน ให้เลือกเรื่องที่จะสอนจากความสนใจของเด็ก พื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. เป้าหมายและจุดประสงค์ กำหนดเป้าหมายหลักประจำหน่วยการสอนโดยเขียนจุดประสงค์และจุดประสงค์ทั่วไปที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เจาะจงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของเด็กหลังผ่านประสบการณ์ จุดประสงค์ เป็นประโยคที่แสดงถึงผลลัพธ์ของกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นไม่ว่าจะให้เด็กทำกิจกรรมคนเดียวหรือกิจกรรมกลุ่ม นอกจากจะบอกว่าครูอยากได้อะไรแล้วยังช่วยบอกครูว่าทำสำเร็จหรือไม่ จุดประสงค์นี้อาจเขียนตามพัฒนาการก็ได้ แต่จุดเน้นจะอยู่ที่เด็กต้องเรียนรู้อะไร ความรู้ที่เด็กต้องได้และเจตคติที่ดี ดังนั้นครูต้องรู้หัวข้อเรื่อง (Theme) ที่สอน มโนทัศน์ที่เด็กต้องเรียนรู้ (Concept) และจุดประสงค์ของการสอนว่าต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้อะไร
3. มโนทัศน์หรือเนื้อหาที่เด็กต้องเรียนการวางแผนหน่วยการสอนจะเป็นแผนครอบคลุม 1 สัปดาห์ ให้กำหนดมโนทัศน์ (Concept) ที่เด็กต้องเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญของการวางแผน หน่วยการสอนจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา ประสบการณ์ที่จัดขึ้น จะต้องครอบคลุมตามกลุ่มประสบการณ์ คือ ภาษา ศิลป คณิตศาสตร์ ดนตรี และสังคมศึกษา เนื้อหา ของกิจกรรมประกอบด้วยงาน 3 ชั้นคือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน สัปดาห์การสอน และการสรุป ซึ่งการกำหนดนี้จะต้องสอดคล้องกับตารางเวลา กิจกรรมประจำวันที่กำหนดและส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม
5. สื่อการสอน ประกอบขึ้นด้วยสิ่งต่าง ๆ อุปกรณ์ และสถานที่ที่ครูต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ใช้ ได้สัมผัส และเกิดประโยชน์
6. การสรุปข้อความรู้ ในการจัดกิจกรรมที่ให้แก่เด็ก แต่ละกิจกรรม เมื่อครูจะจัดกิจกรรมจะต้องสรุปประเด็นสาระความรู้ที่เด็กต้องได้จากกิจกรรมที่ครูจัด
7. การประเมินผลความรู้ ที่เด็กได้รับจากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การตอบคำถามและการแสดงว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งบางครั้งครูจะมีแบบทดสอบสำหรับเด็ก เป็นทั้งแบบทดสอบเลือกตอบและการตอบคำถาม

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบแผนการจัดประสบการณ์ นั้น เป็นขั้นตอนที่ทำให้ครูกำหนดรายละเอียดสิ่งที่ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละวันให้กับเด็ก ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรและการจัดกิจกรรมนั้น ต้องครบตามขั้นตอนในองค์ประกอบทุกกิจกรรมด้วย

3.3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การทำแผนการจัดประสบการณ์หรือแผนการสอนนั้น (กุลยา ดันติผลาชีวะ. 2543: 36 - 48)

สิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงคือ จุดประสงค์ของการสอนกับผลที่ครูคาดหวังจะเกิดขึ้นกับเด็กอย่างแท้จริง ปัจจัยที่ครูต้องคำนึงในการวางแผนประกอบด้วย

1. **ขั้นพัฒนาการของเด็ก** ครูต้องมีความรู้ขั้นพัฒนาการของเด็กที่ครูจะสอนแต่ละวัย ในการวางแผนการสอนแต่ละครั้ง ครูต้องตรวจสอบทบทวนความรู้ของตนเองเกี่ยวกับขั้นของพัฒนาการเด็ก เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้นสอดคล้องกับวัยเด็กแต่ละวัย

2. **สุขภาพและความสมบูรณ์ของเด็ก** การรู้ระดับสุขภาพความสมบูรณ์มาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของครู เด็กบางคนที่มีปัญหาอาจต้องมีแผนการสอนเฉพาะเด็กรายบุคคลเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพของเขาโดยเฉพาะ

3. **ศักยภาพของเด็ก** ครูต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับมโนทัศน์ เพื่อจะสามารถสื่อสารให้เด็กเข้าใจ

4. **เวลาเรียนรู้ของเด็ก** เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ครูและพี่เลี้ยงต้องมีความเข้าใจ และตระหนักว่าเด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เสมอ

5. **ผู้ปกครอง** การทำงานร่วมกับผู้ปกครองเป็นหน้าที่สำคัญของครูปฐมวัย ความเห็นของผู้ปกครอง ข้อเสนอแนะ ครูสามารถนำมาวางแผนการสอนได้

กุลยา ตันติผลาชีวะ ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการสอน คือ สามารถดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายการสอนทั้งระยะยาวและระยะสั้น จุดสำคัญคือ เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกสนใจและเรียนรู้เนื้อหาวิชาการอย่างที่ต้องการได้ นอกจากนั้นแผนการสอนยังช่วยครูด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูจัดเวลาสำหรับการทำงานกิจกรรมกลุ่มใหญ่และเล็กได้เหมาะสมและสอดคล้องกับตารางกิจวัตรประจำวัน

2. ครูสามารถสร้างสมดุลระหว่างความสนใจของเด็กกับเป้าหมายการสอนที่ครูต้องการ

3. ครูมีภาพทัศน์ของการสอนทั้งด้านเนื้อหา และกิจกรรมการสอนที่ครูสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์

4. ครูสามารถบูรณาการเนื้อหา กิจกรรมและเหตุการณ์ในแต่ละช่วงเวลาของปีได้อย่างเหมาะสม เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน

5. ตรวจสอบปัญหาเฉพาะของเด็ก เช่น เด็กชน เด็กสมาธิสั้น อาจมีแผนการสอนเฉพาะราย เพื่อให้โอกาสแก่เด็กที่บกพร่องหรือพิการ

6. ตรวจสอบสื่อการสอน สื่อการสอนที่ดีที่สุด คือสื่อธรรมชาติ นอกจากประหยัดแล้วเด็กยังได้เรียนรู้ เชื่อมประสบการณ์ สัมผัส และหยั่งลึกลงในจิตใจ ครูควรใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ แล้วสถานที่มุมต่าง ๆ และศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ จัดเป็นสื่อสำหรับการสอนในการศึกษาปฐมวัยด้วย

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 174) กล่าวว่า การเตรียมแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเป็นสิ่งที่จะต้องอาศัยข้อมูลหลายประการ เพื่อให้ได้แผนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้จัดทำแผนควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนเพื่อจะเกิดความเข้าใจว่ากิจกรรมใดที่เป็นไปได้ และเหมาะสมเพียงใด ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมเขียนแผนการจัดประสบการณ์ได้แก่

1. **แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย** ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ หลักการ เป้าหมายของการจัดการศึกษา จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ กิจกรรมสำหรับส่งเสริมพัฒนาการและแนวการประเมินผล

2. ตารางแสดงพัฒนาการและขอบเขตความสามารถทางด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย

3. ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในส่วนที่เด็กแต่ละวัยจะเรียนรู้ได้ และ

สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

4. คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น เพลง เกม นิทาน กิจกรรมการเคลื่อนไหว
เกมการศึกษา บทร้อยกรอง คำคล้องจอง

5. หนังสือ เอกสาร วิดีทัศน์ เกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่เด็ก
อาศัยอยู่

ฉะนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ บรรลุตามเป้าหมาย โดยส่งผลต่อการเรียนรู้
ของเด็ก ครูจะต้องจัดการวางแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย
การวางแผนกิจกรรมต้องเหมาะสมกับแต่ละคน เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

3.3 ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้

เทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นกระบวนการในการจัด
กิจกรรมให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง
ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม
และสติปัญญา (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 1)

3.3.1 เทคนิคบทบาทสมมติ

แม็ค คาสลิน (เยาวพา เดชะคุปต์. 2540: 127 ; อ้างอิงจาก Mc Caslin. 1974: 5)

กล่าวว่า "การเล่นสมมติ" (Dramatic Play) เป็นการเล่นอย่างอิสระของเด็ก เพื่อสำรวจโลกและจักรวาลที่เขา
อาศัยอยู่ โดยการเลียนแบบการกระทำและลักษณะของสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว การเล่นสมมติไม่เหมือนการ
แสดงละคร การเล่นสมมติเป็นธรรมชาติของเด็ก ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ชั่วขณะ และอาจจะคงอยู่หายไป การเล่นสมมติ
นี้บางทีเด็กอาจจะเล่นซ้ำถ้ามีความสนใจมาก แต่การเล่นซ้ำนี้จะไม่ใช้การชักซ้อม แต่เป็นการเล่นเพื่อความ
สนุกสนาน และเป็นประสบการณ์ที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก ในการเล่นสมมติจะไม่มีตอนเริ่มต้นตอนจบและไม่มี
พัฒนาการของเรื่องแต่อย่างใด

ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 27 – 29) ให้ความหมายของ การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การ
จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทั้งทางการพูด และการแสดงท่าทางตามความคิดของเด็กอย่าง
อิสระในสถานการณ์หนึ่งโดยไม่มีการชักซ้อมล่วงหน้า ใช้สื่ออุปกรณ์เท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิด
ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 30) กล่าวว่า การเล่นสมมติ (Dramatic Play) หรือการเล่น
บทบาทสมมติทางสังคม (Social Dramatic Play) โดยเด็กจะเล่นสมมติเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เขารู้จัก เช่น
พ่อ แม่ หมอ คนไข้ ฯลฯ การเล่นสมมติจะเป็นการสร้างประสบการณ์เพื่อให้เด็กเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของ
ผู้ใหญ่ในสังคมซึ่งเขาจะต้องเติบโตขึ้น การเล่นสมมติไม่ใช้การแสดงบนเวที แต่การเล่นสมมติอาจจะเกิดขึ้นได้
เองทุกเวลา เมื่อเด็กอยากเล่น ไม่ว่าขณะที่เด็กเล่นอยู่ที่มุมบ้าน มุมหมอ ทั้งขณะที่เด็กอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับ
เพื่อน ทั้งขณะอยู่ในห้อง หรือนอกห้อง ที่โรงเรียน ที่บ้านหรือที่ไหน ๆ ในการเล่นสมมติเด็กควรมีอิสระที่จะ
คิดและใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นสมมติเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงสร้างของสังคม
2. ได้มีโอกาสระบายอารมณ์
3. ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ

โฟเนกซ์; และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 30 ; อ้างอิงจาก
Phoenec. และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2523: กร. 6/2523) กล่าวว่า จากการเล่นสมมติ เด็กจะ

เสาแสวงหาความหมายของชีวิต เมื่อเด็กเล่นสมมติเป็นบุคคลนั้น บุคคลนี้ เด็กจะสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534 : 5) การเล่นสมมติที่ใช้ทำทางและการแสดงออกที่เลียนแบบหรือสมมติสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา การเรียนกิจกรรมประเภทนี้ ครูเป็นเพียงผู้ออกตัวละครหรือบอกสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กเลียนแบบหรือแก้ไขสถานการณ์ตามที่ครูสมมติเอง หรือตามความคิดและความเข้าใจของเด็กเอง เช่น การแสดงเป็นสัตว์ต่าง ๆ การไปตลาด การล่าสัตว์ เป็นต้น

ความสำคัญของกิจกรรมการเล่นสมมติ (Dramatic Play)

ฮิลเดอ์บรานด์ (เยาเวา เดชะคุปต์. 2540: 128; อ้างอิงจาก Hildebrand. 1981: 311 – 314) กล่าวว่า การเล่นสมมติจะมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิดสร้างสรรค์

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive Development) การแสดงบทบาทของเด็กจะช่วยขยายโลกของเขาให้กว้างขึ้น โดยเด็กจะรับความคิดรวบยอดของสิ่งต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนา การเล่นที่ต้องใช้จินตนาการ เด็กจะสงสัย ใฝ่ถาม และทดลอง ซึ่งจากการเล่นเด็กจะเกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง อย่างถ่องแท้ ขณะที่มีการเลือกบทบาทเด็กจะรู้จักที่จะตัดสินใจในการที่จะร่วมกิจกรรมหรือไม่ ขณะที่เล่นละครหรือเล่นบทบาทเด็กจะพัฒนาทักษะทางภาษาไปด้วย
2. ด้านร่างกาย (Physical Development) ขณะที่เด็กแสดงออก เด็กจะต้องใช้ร่างกายของเขาในการทำกิจกรรม ซึ่งต้องใช้ความไวและรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง การเล่นสมมติจึงมีส่วนในการพัฒนาด้านร่างกายอีกด้วย
3. ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Development) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คำพูด การกระทำต่าง ๆ จะออกมาในรูปของการแสดง เช่น เด็กพูดว่า “สมมติว่าฉันเป็นลิง” ซึ่งการคิดดังกล่าวจะนำไปสู่คำพูดและการปฏิบัติ เด็กจะแสวงหาวิธีใหม่ในการทำสิ่งต่าง ๆ และแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ทำ หรือใช้วิธีการใหม่ ๆ กับของเล่นที่มีอยู่ซึ่งนำไปสู่การค้นพบที่สร้างสรรค์ของเด็ก
4. พัฒนาการด้านสังคม (Social Development) ในการเล่นบทบาทสมมติ เด็กจะพัฒนาความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ โดยเด็กจะสมมติเป็นบทบาทต่าง ๆ เช่น เป็นแพทย์ ทหาร นางพยาบาล ครู ฯลฯ และเกิดความเข้าใจในบทบาทต่าง ๆ ของคนและกฎเกณฑ์ของสังคม และบางทีเด็กก็จะพัฒนาความตระหนักในสิ่งต่าง ๆ จากคำพูดที่เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมกับเพื่อน เช่น เด็กจะตักเตือนเพื่อน เมื่อเพื่อนทำผิดกฎเกณฑ์ กติกา เป็นต้น
5. พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development) พัฒนาการด้านอารมณ์จะเกิดขึ้นจากการแสดงความรู้สึกและประสบการณ์ขณะที่เด็กเล่นสมมติ โดยเด็กจะเกิดอารมณ์สนุกสนาน สนใจ ยอมรับ และไม่เป็นที่ยอมรับ โกรธและดีใจ พอใจและไม่พอใจ ฯลฯ จากการเล่นบทบาทสมมติ นอกจากนี้การใช้การเล่นยังใช้เพื่อการบำบัด โดยใช้การเล่นสมมติให้เพื่อเข้าใจอารมณ์ของเด็ก ตามที่เวอร์จิเนีย แอกซ์ไลน์ (เยาเวา เดชะคุปต์. 2540: 128 ; อ้างอิงจาก Virginia Axline. 1964: 8) กล่าวว่า เราแสวงหาความเข้าใจและความเชื่อว่า ความเข้าใจนำไปสู่การช่วยเหลือเด็กให้พิจารณาความสามารถในทางสร้างสรรค์

ความสำคัญของการเล่นสมมติ

การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กหลายประการ ตามที่ฮิลเดอ์บรานด์ (เยาเวา เดชะคุปต์. 2540: 129 ; อ้างอิงจาก Hildebrand. 1981: 316 – 317) กล่าวเอาไว้ดังนี้

1. เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เมื่อเด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เด็กจะเกิดความอยากรที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามมา

2. เด็กจะรู้จักสร้างมิตรภาพ จากการเล่นสมมติ เด็กจะรู้จักเลือกเพื่อน และถูกเลือกจากเพื่อน ซึ่งเป็นวิถีทางในการสร้างมิตรภาพกับเพื่อน ซึ่งมิตรภาพจะเกิดจากภาวะในความรู้สึกและความต้องการ

3. เด็กแต่ละคนจะเกิดการเรียนรู้ แต่ละคนมีความกระหายใคร่รู้ เมื่อเขาเห็นเพื่อนทำอะไรเขาก็อยากทำบ้าง เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบให้การกระทำและคำพูด การเลียนแบบเป็นครูที่ยิ่งใหญ่สำหรับเด็ก การเล่นสมมติจะช่วยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ปีนป่ายได้สูงขึ้น และทำอะไรดีขึ้นกว่าเดิม การเล่นสมมติเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดสิ่งใหม่ ๆ และทำสิ่งใหม่ ๆ

4. การเล่นบทบาทต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเองยิ่งขึ้น บทบาทที่เด็กเล่นซ้ำ ๆ จะกลายเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเด็ก

5. การเล่นบทบาทสมมติจะให้โอกาสเด็กได้ลดพลังที่เด็กมีอยู่ตามธรรมชาติของตน การแสดงออกอย่างอิสระของเด็ก ขณะเล่นบทบาทสมมติจะเป็นการช่วยให้เด็กใช้พลังงานที่มีอยู่ตามระดับความสามารถของเขาเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534 : 5) กล่าวว่าถึงจุดประสงค์ของการเล่นสมมติคือ

1. เพื่อฝึกให้เด็กได้คิด และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
2. เพื่อฝึกให้เด็ก รู้จักแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ
3. เพื่อให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง

อารมณ สุวรรณपाल (2532 : 465) กล่าวว่าถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมบทบาทสมมติ ดังนี้คือ

1. เพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีอารมณ์ แจ่มใส จิตใจสบาย
2. เพื่อลดความเครียดของเด็กจากการได้แสดงออกตามบทบาทที่ต้องการ
3. เพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบจากการเรียนรู้บทบาทที่เด็กสมมติตัวเองขึ้น
4. เพื่อฝึกให้เด็กได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
5. เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะที่เด็กแสดงบทบาทจากการเล่น เพื่อเป็นพื้นฐานเมื่อ

เจริญเติบโตขึ้น

6. เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึก และความเข้าใจต่อบุคคลที่เด็กสวมบทบาท อันเป็นพื้นฐานในการเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้ใหญ่

7. เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาด้านความคิด
8. เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้กระทำตามข้อตกลงที่ตกลงไว้กับผู้อื่น เป็นพื้นฐานของการรักษาคำพูดและระเบียบวินัยต่อไป

คำพูดและระเบียบวินัยต่อไป

9. เพื่อเสริมสร้างให้เด็กได้คิดกำหนดบทบาทที่จะแสดง
10. เพื่อสร้างเสริมในด้านการฟังและการพูดของเด็ก

ไพเราะ พุ่มม้น (2544: 27) กล่าวว่าถึงวัตถุประสงค์ของเทคนิคบทบาทสมมติ ดังนี้ คือ

1. ให้เข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่นและรู้จักปฏิบัติตนในสังคม
2. ทำให้ครูรู้ถึงความต้องการของเด็ก
3. ลดความรู้สึกตึงเครียดของเด็ก
4. ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี
5. ส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเองและหาหลักยึดเหนี่ยว ในการดำรงชีวิต

ของตน

6. พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น
7. ให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การปฏิบัติตามขั้นตอน "รู้สึก คิด กระทำ"
8. ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

หลักในการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ

ฮิลเดอ์บราน (เยาพา เดชะคุปต์. 2540: 129 ; อ้างอิงจาก Hildebrand. 1981: 318 – 333) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรมการเล่นสมมติ สรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศในการเล่นบทบาทสมมติ ควรเป็นบรรยากาศที่ดี ที่เด็กจะเล่นได้ตามลำพังโดยไม่มีผู้ใหญ่เข้าไปคอยยุ่งเกี่ยวกับ
2. เวลาในการเล่นบทบาทสมมติ น่าจะเป็นเวลาที่เด็กจะสามารถเล่นได้อิสระทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมดังกล่าวเด็กจะเลือกที่ตนพอใจได้ โดยวันหนึ่งควรมีเวลา 30 – 50 นาทีในการเล่นอิสระ
3. เนื้อหาที่ในการเล่นสมมติ ในโรงเรียนและนอกห้องเรียนควรมีเนื้อหาที่พอเพียงที่เขาจะเล่นสมมติ เช่น โต๊ะสำหรับทำงาน มีมุมบ้าน มุมบล็อก มุมดนตรี มุมภาษา มุมงานไม้ และสนามเด็กเล่น ซึ่งควรมีอุปกรณ์สำหรับปั้นแป้ง มุมสำหรับชุด ของเล่นที่มีล้อ มุมต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะให้โอกาสเด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

4. ข้อจำกัดในการเล่น ครูควรอธิบาย อภิปราย ข้อจำกัดในการเล่น โดยไม่มีการลงโทษ หรือดุว่า ข้อจำกัดจะช่วยป้องกันเด็ก อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม ข้อจำกัดจะช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัยที่จะแสดงออก

5. อุปกรณ์ในการเล่นสมมติ (Props) ควรมีการจัดวางเอาไว้ในที่ที่เหมาะสมให้เด็กเล่น และเมื่อเล่นแล้วก็ควรจัดเก็บให้เรียบร้อย อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เช่น ชุดแต่งงาน รองเท้า รองเท้าบูท เครื่องประดับต่าง ๆ เสื้อผ้าของใช้ เช่น เสื้อ กางเกงกีฬา เครื่องแบบต่าง ๆ หมวกแก๊ป หมวก คอนดัมเพลิง หมวกตำรวจ ทหาร พยาบาล ขาวนา กระโปรงราตรี หรือกระโปรงยาวจะนำไปสู่การเล่นเต้นรำ เสื้อกระโปรงผู้ใหญ่ เสื้อนอก ชุดหม้อ พยาบาล ฯลฯ นอกจากนี้ก็ควรมีกระจกบานยาวสำหรับแต่งตัวเองไว้ในบริเวณแต่งตัวด้วย

ในการเล่นบทบาทสมมติ ครูสามารถจัดมุมสำหรับเด็กเล่นตามที่ฮิลเดอ์บรานด์ (เยาพา เดชะคุปต์. 2540: 130 -34 ; อ้างอิงจาก Hildebrand. 1981: 323 – 333) กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

มุมบ้าน (Housekeeping) คือ บริเวณที่เด็ก ๆ ชอบมาก ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทหลักในสังคมที่เด็กรู้จักก็คือ บทบาทครอบครัว งานบ้านจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กโดยตรง อุปกรณ์มุมบ้านควรมีสีและขนาดต่าง ๆ กัน ตุ๊กตาที่นิยมที่ซีกล่างได้ ควรจัดหาไว้เพื่อให้เด็กได้อาบน้ำ เสื้อผ้าที่เข้าถอดออกได้ ควรจัดวางเอาไว้ให้เด็กหัดสวมเสื้อผ้า

มุมเสริมสวย (Beauty Shop and Barbershop) อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ควรจัดที่มุมนี้ได้แก่ กระจกบานยาว กระจกบานกลม กรรไกร มีดโกนที่เอาใบออกแล้ว ครีมนวดที่ใช้โกนหนวด เครื่องเป่าผม ฯลฯ ซึ่งบางทีก็อาจจะทำจากกล่องไอศกรีม เป็นต้น และควรมีหนังสือหรือนิตยสารวางไว้ใกล้ ๆ ด้วย

มุมร้านอาหารหรือภัตตาคาร (Restaurant) ขณะที่มีการทำอาหาร มุมบ้านอาจจะกลายเป็นร้านอาหารหรือภัตตาคาร ควรมีการวางเมนูเอาไว้ มีโต๊ะที่ปูผ้าโต๊ะสีสด มีที่เก็บเงิน เด็กบางคนอาจจะบอกว่าเขาเป็นพ่อครัว และนี่คือภัตตาคารของเขา เขาจะรับคำสั่งของลูกค้า และเขาจะทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่พ่อครัวว่าที่ร้านอาหาร ซึ่งบางทีครูอาจจะหาเวลาพูดคุยกับเด็กว่ากิจกรรมดังกล่าวบางที่เราทำที่บ้านด้วย เพื่อให้เด็กเข้าใจบทบาททางสังคมยิ่งขึ้น

มุมร้านค้า (Stores) ชั้นวางของที่ทำจากไม้บล็อก ที่เก็บเงิน ถุงกระดาษ ดินสอ กระดาษโน้ต อุปกรณ์เพียงแค่นี้ก็สามารถสมมติเป็นมุมร้านค้า หมวกและรองเท้าจากมุมบ้าน ก็สามารถนำมาใช้เล่นขาย หมวก หรือร้านขายรองเท้าได้ ครูอาจจะจัดกิจกรรมเสริมการเล่นร้านค้าได้โดยการพาเด็กไปทัศนศึกษาที่ร้านขายของจริง ๆ ได้

มุมที่ทำงาน (Office) สิ่งที่ต้องจัดในมุมนี้ ได้แก่ เครื่องพิมพ์ดีดเก่า หรือคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ โต๊ะ เก้าอี้ ที่จัดเป็นรูปของสำนักงาน เด็กบางคนที่มีพ่อแม่ในสำนักงาน เด็กเหล่านี้จะเคยได้รับประสบการณ์ในการไปสำนักงานมาก่อน เด็กบางคนอาจจะนำอุปกรณ์ที่เขาเคยเล่นที่มุมหมอมาสสมมติเป็นอุปกรณ์สำนักงาน เหมือนที่เคยเห็นที่ทำงานของพ่อแม่ที่เป็นแพทย์ เด็กบางคนกำหนดว่าในมุมนี้ ควรมีกระดาษกับสี เพราะเวลาที่เขาไปทำงานของพ่อแม่ พ่อแม่มักจะเตรียมสีกับกระดาษไว้ให้ เครื่องพิมพ์ดีด เป็นสิ่งที่เด็กชอบมาก เช่นเดียวกับคอมพิวเตอร์ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันนี่ไปแล้ว

มุมที่ทำการไปรษณีย์ (Post Office) การเล่นมุมที่ทำการไปรษณีย์ มักจะเล่นเมื่อมีการส่งจดหมายถึงเพื่อน หรือในเทศกาลปีใหม่ ถุงใส่ชุดนอนอาจจะนำมาใช้แทนถุงใส่จดหมาย กล่องกระดาษ สามารถนำมาดัดแปลงทำเป็นตู้จดหมาย การ์ดเก่า ๆ และซองสามารถนำมาให้เด็กจำหน่ายซองและเล่นส่งจดหมาย ควรให้เด็กมีโอกาสส่งจดหมายจริง เพื่อให้เห็นจริงว่าการไปรษณีย์ เป็นสิ่งที่เป็จริง ขณะที่เด็กติดแสดงปฏิกิริยาป้องกันเด็กเลียแสดมปี โดยการหาขวดใส่น้ำสำหรับทาแสดมปี และควรดูแลให้เด็กติดให้สำเร็จเรียบร้อยด้วย การพาเด็กไปที่ทำการไปรษณีย์จะเป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กจะเห็นว่าการทำงานของบุรุษไปรษณีย์เป็นอย่างไร

มุมสวนสนุก (Miniature) ตัวหุ่นรูปคน สัตว์ รถบรรทุก จะเป็นอุปกรณ์ที่เสริมการเล่นสวนสนุกของเด็ก เด็กจะขยับตัวหุ่นไปรอบ ๆ และสนทนากับหุ่นเหล่านั้น และบางทีก็นำบล็อก หรืออุปกรณ์ที่ใช้เล่นสร้างมาเสริมในการเล่น ถ้ามีบ้านขนาดเล็กเท่ากับตุ๊กตาเสริมด้วยก็จะช่วยเสริมความฝันให้กับเด็กอีกด้วย

มุมบล็อก (Block Area) เด็ก ๆ จะพัฒนาการเล่นสมมติจากการเล่นที่มุมบล็อก กลางขนาดใหญ่ เด็กจะสมมติตนเป็นนักแสดงหรือตัวละคร บางทีเด็กจะสร้างห้องที่มีซีกรงแล้วเข้าไปอยู่ข้างในพร้อมกับบอก ว่า "เราอยู่ในคุก" และก็พูดกับเพื่อนว่า "เราไม่ควรขโมยของนะ"

มุมสถานีดับเพลิง (Firefighters) เมื่อครูพาเด็กไปเยี่ยมสถานีดับเพลิงหรือเมื่อมีรถดับเพลิงแล่นผ่าน ก็อาจจะเป็นการกระตุ้นการเล่นดับเพลิงของเด็ก ครูอาจจะช่วยเด็กให้ทำหมวกดับเพลิง โดยใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ 2 แผ่น ขนาด 30" X 23" พับให้เป็นรูปหมวก และยกขอบตามรูป แล้วเย็บให้เข้าที่ แล้วอาจจะทาสีหมวกด้วยก็ได้ หมวกดับเพลิงที่ทำจากกระดาษหนังสือพิมพ์หรือหมวกดับเพลิงพลาสติกที่ขายสำเร็จรูป สายยาง บันไดไม้ และรถดับเพลิงสีแดง เป็นอุปกรณ์การเล่นดับเพลิงที่เด็กชอบเล่น บางทีเด็กก็จะนำเสียงไซเรนประกอบ

มุมปั๊มน้ำมัน (Gas Station) รถของเล่นทุกคันต้องเติมน้ำมัน เด็กอาจจะนำบล็อกกลวงขนาดใหญ่ มาสมมติเป็นปั๊มน้ำมันหรืออาจจะเป็นอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ฝาจากน้ำยาล้างจาน มาทำเป็นปั๊มเติมน้ำมัน บางทีเด็กอาจจะเสริมกิจกรรมการล้างรถเข้าไปด้วย อุปกรณ์บางอย่าง เช่น ไขควง ที่เปิดจุก ฯลฯ เด็กอาจจะนำสมมติเป็นเครื่องมือเครื่องมือได้ กิจกรรมที่ควรจัดเสริมให้ คือ การพาเด็กไปที่สถานีบริการน้ำมัน อู่รถหรือที่ล้างรถ

ตู้โทรศัพท์ กล่องสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ สามารถนำมาทำเป็นตู้โทรศัพท์ กล่องขนมอาจจะนำมาใช้เล่นโฆษณา หุ่น และเครื่องดนตรี อาจจะถูกนำมาใช้ในการเล่นสมมติ บางทีเด็กอาจจะจัดเก้าอี้เรียงแถวเอาสมมติว่าเอาไว้ให้ผู้ชมนั่งชม การพาเด็กไปชมสถานีโทรทัศน์จะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก

ฟาร์ม (Farm) ฟาร์ม เป็นกิจกรรมการเล่นที่เด็กในชนบทชอบเล่น สำหรับเด็กในเมือง การพาเด็กไปเที่ยวฟาร์มจะช่วยขยายประสบการณ์เกี่ยวกับการเกษตรกรรมให้กับเด็ก แต่ถ้ามีโอกาสไปเยี่ยมชมก็อาจจะให้เด็กเล่นเกี่ยวกับฟาร์มหรือคอกสัตว์ โดยมีตัวสัตว์ เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตรเอาไว้ให้ โรงนาที่ทำจากกล่อง กองฟางอาจจะนำมาปูรอบ ๆ เอาไว้เดินหรือให้เด็กเล่นซ่อนหาก็ได้

การเล่นก่อสร้าง (Construction) การเล่นก่อสร้างอาจจะทำได้เมื่อครูจัดรถเกรตติง รถบรรทุก พลั่วขุด ฯลฯ เอาไว้ให้กิจกรรมการขุด อาจจะทำที่บ่อทราย หรือบริเวณที่จัดไว้ให้เด็กขุด เด็กจะชอบเล่นสร้างบ้านสร้างถนน เมื่อมีบริเวณการก่อสร้างใกล้ ๆ บ้านหรือโรงเรียน เด็กจะชอบอยู่ในกล่องกระดาษที่เปิดโล่ง บางทีเด็กก็จะกลิ้งตัวไปบนสนามและสมมติตัวเองเป็นรถบดถนน เป็นต้น

ยานพาหนะ (Transportation) เด็กจะจินตนาการของเล่นง่าย ๆ เช่น สมมติกล่องกระดาษให้เป็นรถไฟ เครื่องบิน ไม้กระดาน รถเกา ๆ อาจจะทำมาวางไว้ที่มุมสนามเด็กเล่น เพื่อให้เด็กเล่นขับรถและควรจัดเครื่องหมายการจราจรหรือสัญญาณจราจรวางเอาไว้ให้ด้วย

การสำรวจอวกาศ (Space Explorer) เด็ก ๆ จะสนใจเกี่ยวกับอวกาศ กล่องใส่ตุ๊กตาสามารถนำมาใช้เป็นยานอวกาศ กล่องนมพลาสติกอาจจะทำเป็นกระสวยอวกาศ และหมวกขนาดใหญ่ก็สามารถนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของยานอวกาศได้

ลัตตา นิละมณี (2531: 112 – 114) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเล่นบทบาทสมมติในบทบาทของการเลียนแบบ ไว้ดังนี้ คือ

1. การเล่นเลียนแบบที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องราวเดียวกันนั้น คือการใช้เครื่องมือเครื่องใช้แบบง่าย ๆ สำหรับเล่นนั่นเอง เครื่องเล่นจำพวกเครื่องตกแต่งบ้าน โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ เตียง โต๊ะเครื่องแป้ง เครื่องเล่นเหล่านี้ควรแข็งแรง ทนทาน

2. เกิดความรู้สึกรุนแรงเมื่อเด็กเล่นแสดงบทบาทชีวิตจริง

3. ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจากทางบ้าน ย่อมสะท้อนออกมาในรูปของการเล่นเลียนแบบ

4. เมื่อเด็กต้องการที่จะได้รับความพอใจนั้น เขาจะแสดงบทบาทการเล่นออกมาทางการเล่นเลียนแบบ

5. เมื่อเด็กถูกห้ามปรามหรือไม่ได้รับอนุญาต เขาจะแสดงบทบาทในการเล่นเลียนแบบออกมาด้วยวิธีแสดงความก้าวร้าวระราน การทำลาย การส่งเสียงอึกทึก การพูดเสียงดัง การทำให้เลอะเทอะ เปราะเปื้อน และไม่ยอมรับกิจวัตรประจำวันและไม่ยอมปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ

6. เด็กแสดงบทบาทการเลียนแบบออกมาในทางกลับกัน เช่น เด็กที่ขี้อายแสดงบทบาทก้าวร้าวระราน เพื่อแสดงว่าเขาเป็นบุคคลที่มีความสามารถ และเด็กไม่ดี เล่นแสดงบทบาททำเป็นเด็กดี เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น

7. บทบาทการแสดงบางอย่าง เป็นวิธีที่เด็กจะจัดความรู้สึกว่าตนเป็นคนเหลวไหล

เยาวพา เตชะคุปต์ (2540: 134 – 135) กล่าวถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่นบทบาทสมมติว่า ดังนี้ คือ

1. จัดหาอุปกรณ์ที่จะส่งเสริมการเล่นสมมติ อุปกรณ์บางอย่างจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กเล่นได้ทุกชิ้น แต่บางอย่างก็อาจจะจัดหาเสริมเข้ามาให้ตรงกับหน่วยและเนื้อหา เด็กชอบใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ และใช้จินตนาการประกอบ แต่ในบางกรณีครูก็อาจจะจัดหาอุปกรณ์ที่สำเร็จรูป และใช้ในการเล่นได้หลาย ๆ รูปแบบ

2. สังเกตและแนะนำเด็กขณะเล่น จากการสังเกตการเล่นของเด็ก ครูจะเรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและสิ่งที่เด็กต้องการ ครูที่ช่างสังเกตและรับรู้ได้ดี (Percepture Teacher) จะสามารถช่วยเด็ก

ในการแก้ปัญหาและเข้าใจเหตุการณ์ และสิ่งที่เป็นคำถามของเด็ก ขณะสังเกตควรควรให้เด็กเล่นตามธรรมชาติ และสังเกตห่าง ๆ ไม่ให้ขัดขวางการเล่นของเด็ก หรือนำเด็กไปสู่ข้อสรุปเร็วเกินไป ควรสังเกตการเล่นของเด็กบ่อย ๆ เพราะจะได้เข้าใจถึงการแสดงออก บุคลิกภาพและปัญหาของเด็กอย่างลึกซึ้ง โดยไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กขณะเล่น

สรุปได้ว่า เทคนิคบทบาทสมมติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ให้เด็กได้มีส่วนร่วมแสดงออกร่วมกัน ซึ่งครูเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ขึ้น โดยใช้ท่าทาง คำพูด ทำให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมออกมาอย่างแท้จริง และการฝึกทักษะการแก้ปัญหาสำหรับเด็กด้วย เพื่อให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ ทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งทำให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากขึ้น

3.3.2 เทคนิคการเล่านิทาน

ความหมายของนิทาน

นิทาน มาจากภาษาบาลีว่า “นิทานกถา” หมายถึง เรื่องเดิม เรื่องที่ผูกขึ้น และเรื่องที่อ้างอิง ดังนั้น นิทาน จึงหมายถึง เรื่องเล่ากันมาแต่โบราณ วัชร รมยะนันท์ (ไพพรรณ อินทนิล. 2534: 11 ; อ้างอิงจาก วัชร รมยะนันท์. 2522)

เด็กกับนิทานเป็นสิ่งคู่กัน นิทานคือ สื่อการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก เด็กไม่ต้องการคนเล่านิทานเก่ง แต่เด็กต้องการคนเล่านิทานที่รู้จักวัยของเขา ความต้องการของเขา และความอยากฟังนิทานของเขา ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อ ในบทความนี้มาจากแนวคิดของอาจารย์ เทพศิริ โสภาก ให้ ความหมายของ นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้กับเด็ก ตัวแสดงแต่ละตัวในนิทานจะสร้างจินตนาการให้บรรเจิด (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 10)

นิทาน คือ เรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมา หรือเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานเป็นคติสอนใจ หรือแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ที่ควรปฏิบัติในการดำรงชีวิต การจัดกิจกรรมเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟัง ครูอาจเล่าด้วยปากเปล่า หรือใช้สื่อประกอบ โดยมีการสนทนา อภิปราย ชักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า (ไพเราะ พุ่มม้น. 2544: 29)

นิทาน คือ เรื่องที่แต่งขึ้น หรือเรื่องราวที่เล่าต่อ ๆ กันมา มีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงและเป็นการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้เล่ามักจะสอดแทรกจินตนาการคติธรรมไว้ด้วย (วิจิตรา อุดมมุขลินท์. 2543: 31)

นิทาน คือ เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (ประไพ แสงดา. 2544: 29)

จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 10 – 19) กล่าวว่า การเล่านิทานสำหรับเด็กไม่ใช้การเล่าให้สนุกสนานแบบตลกขบขัน เพราะเด็กไม่ต้องการเรื่องตลกขบขัน เด็กต้องการความน่าสนใจของเรื่อง นิทานที่จูงใจเด็กไม่ใช่ นิทานที่น่ากลัว นิทานที่หวาดเสียว หรือนิทานผี แต่นิทานที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก คือ นิทานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เด็กสนใจ เช่น ประสพการณ์ สิ่งแวดล้อม สัตว์ ต้นไม้ และปรากฏการณ์รอบตัว การนำนิทานเล่าให้เด็กฟังนั้นมีเป้าหมายสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. ให้เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิด การเล่านิทานจึงไม่ควรมาจากครูคนเดียว ควรควรให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานเองด้วย เพราะการให้เด็กเล่านิทานเองจะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ขยายความคิดของตนให้กระจ่างและพัฒนาทางภาษา การเริ่มต้นเล่านิทานอาจเป็นคำถามนำ ใช้ภาพหรือเริ่มต้นเรื่องให้ก็ได้ เฮนดริก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 10 – 19 ; อ้างอิงจาก Hendrick. 1991: 295 – 296)

หากครูเล่าเอง ควรมีการถามตอบโต้ที่ให้เกิดคิดระหว่างการเล่านิทานด้วย

2. สร้างความรักการอ่านและหนังสือให้กับเด็ก เวลาเล่านิทานเป็นเวลาที่สร้างความสนใจในการอ่านหนังสือให้กับเด็กมาก ครูควรเตรียมให้พร้อมโดยการอ่านนิทาน เล่มที่เล่าให้เข้าใจและจำได้ เวลาอ่านให้เปิดหน้าหนังสือเสมอตาเด็ก ตาครูจับที่เด็ก คอยสังเกต เวลาเล่านิทานควรจัดเป็นกลุ่ม 4 – 5 คน ถ้าทำไม่ได้ก็ให้เด็กนั่งเป็นวงเห็นหน้าครูชัดเจน และครูเห็นเด็กทุกคน กิลเล่และกิลเล่ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 10 – 19 ; อ้างอิงจาก Gilley and Gilley. 258 – 258) ถ้าเด็กรู้จักเฟลิดเฟลินกับนิทานจากหนังสือที่ครูเล่า เด็กจะชอบและสนใจหาอ่านด้วยตนเอง สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนิสัยรักการอ่าน และความรักหนังสือที่ดี

3. สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายให้กับเด็ก จุดประสงค์ของการเล่นนิทานคือการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม หรือพัฒนาการทางสติปัญญาก็สามารถใช้นิทานเป็นสื่อของการเรียนรู้ได้ จุดสำคัญที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนรู้นั้น นอกจากมีเนื้อหาของนิทานตรงประเด็นแล้ว บรรยากาศในการเล่ามีความสำคัญมาก ผู้เล่าที่ดีต้องสนุกกับการเล่านิทานและสามารถสื่อสารเรื่องราวให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะฟัง กอร์ดอน และ บราวน์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 10 – 19 ; อ้างอิงจาก Gordon and Brown. 1985: 325) ในขณะเดียวกันต้องหยุดถามเป็นระยะ ๆ หรือให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานโดยเฉพาะในประเด็นที่ต้องการให้เกิดตามจุดประสงค์ การเล่านิทานอาจเล่าซ้ำได้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ถ่ายทอดข้อมูลใหม่เปรียบเทียบเพื่อหาข้อมูลสรุปที่ถูกต้องตามหลักการทฤษฎีของพืเอเจย์ว่าด้วยการคิดเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่ (Accommodation) การเล่านิทานจะมีความหมายมากหากครูสามารถใช้วิธีการเล่าที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้จากเนื้อหาอย่างแท้จริงแล้ว เด็กยังสนุกกับการฟังที่มีความหมายด้วย

นอกจากนี้ สุมนา พานิช (2531: 92 – 93) กล่าวว่าถึงจุดประสงค์ในการเล่านิทานไว้ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เพราะโดยธรรมชาติของเด็กชอบฟังนิทาน
2. ให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เฟลิดเฟลิน มีความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียด
3. ฝึกด้านการฟัง ฝึกสมาธิ เป็นการยืดช่วงความสนใจให้ยาวขึ้น
4. ให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
5. ให้เกิดการเรียนรู้ค่าใหม่ และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
6. เลือกนิทานที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง เรื่องที่จะเล่าแก่เด็ก ๆ ควรจะให้คำกริยาซึ่งจะ

ตอบคำถามว่าใครทำอะไรได้มากที่สุด

7. ควรเลือกนิทานที่มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้นอยากฟังไปจนจบ การผูกเรื่องต้องแนบเนียนและมีเรื่องปลุกย่อยที่น่าออกมานอกทางได้น้อยที่สุด

8. ควรเลือกเรื่องที่มีคำซ้ำ ข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกัน สำหรับเด็กเล็กเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กตั้งใจและสนุกสนานมาก

9. ควรเลือกเรื่องที่ทำให้ความรู้สึกสะเทือนใจ เช่น รัก เกลียด โกรธ สอดแทรกอยู่ด้วย
10. นิทานเรื่องผี เด็กจะรู้สึกทั้งอยากฟังและกลัว ผู้เล่าควรเลือกเรื่องผีที่น่าเอ็นดูไม่น่ากลัว
11. นิทานพื้นเมือง ดำเนินเป็นนิทานที่อธิบายที่มาของชื่อหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น ทำไมกาจึงมีสีดำ
12. เทพนิยายและเทพปกรณัม เด็ก ๆ จะชอบฟังมากเพราะมีเรื่องผจญภัยตื่นเต้นเร้าใจ
13. ควรเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับเพศของผู้ฟัง
14. ควรเลือกเรื่องที่แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหา หรือการใช้ปฏิภาณ

ไหวพริบ

ไพพรรณ อินทนิล (2534: 80) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือนิทานที่ไม่ควรเลือกมาเล่าให้เด็กฟัง ดังนี้คือ

1. นิทานน่ากลัว มีความทารุณโหดร้ายอยู่ในเรื่อง ฟังแล้วผู้ฟังได้รับความกดดัน ไม่สบายใจ
2. นิทานที่ไม่สร้างสรรค์ ไม่ให้ความจริงใจกับผู้ฟัง เช่น จบลงอย่างไม่สมเหตุสมผล
3. นิทานลึกลับ ซุกซ่อน กระจุก (ไพพรรณ อินทนิล, 2534: 80 ; อ้างอิงจาก ชูมาน ถิระกิจ, 2528: 5) นิทานแฝงปรัชญา หรือธรรมชาติของมนุษย์ที่อธิบายให้แจ่มชัดไม่ได้ เป็นนิทานที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ฟังแล้วอาจเกิดความสับสน
4. นิทานที่มีการเทศนาสั่งสอนมากเกินไป จนแทบไม่เป็นนิทาน ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากฟังไม่ยอมรับ ก็ทำให้การเล่านิทานเกิดความล้มเหลว

รูปแบบการเล่านิทาน

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2541: 10 – 19) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเล่านิทานคือ วิธีการเล่านิทานจะทำให้ให้นิทานมีศักยภาพในการสร้างเสริมการเรียนรู้แก่เด็ก นอกจากการเรียนรู้ให้เด็ก นอกจากการเลือกเรื่องที่มีสาระแทรกแนวคิด ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม การดำเนินเรื่องราวรวดเร็ว เรื่องสั้นเข้าใจง่าย แล้วผู้เล่านิทานที่ดีต้องมีวิธีการเล่าที่จูงใจผู้ฟังด้วย เด็กไม่ต้องการคนเล่าเก่ง แต่ต้องการคนเล่าที่เข้าใจถึงความต้องการอะไร และเขาจะเข้าถึงเนื้อหาบทนิทานได้อย่างไร

รูปแบบการเล่านิทาน แต่ละแบบมีความจำเพาะของประสิทธิภาพการเล่า ที่ผู้เล่าสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม กล่าวคือ

1. การเล่านิทานปากเปล่า เป็นการเล่านิทานที่อาศัยเพียงคำพูดและน้ำเสียงของผู้เล่าไม่มีการใช้สื่อประกอบการเล่า นอกจากน้ำเสียงและจังหวะการพูดสูงต่ำเร้าใจผู้ฟังตามเนื้อเรื่องที่นำเสนอ การเล่านิทานวิธีนี้ต้องใช้ศิลปะการพูด และการเล่าที่จูงใจมาก ส่วนใหญ่มักใช้เป็นการเล่านิทานก่อนนอน เด็กจะฟังแต่คำพูดและเรื่องราว ซึ่งเป็นลักษณะของการฟังแบบรับที่จูงใจให้หลับเป็นหลัก การเล่าตามรูปแบบนี้อาจใช้กับการเล่าที่ต้องการจูงใจให้เด็กทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีสมาธิก็ได้ เช่น การเล่านิทานขณะที่ให้เด็กฝึกคิดเลข หรือทำสิ่งที่เด็กเบื่อหน่าย เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินเล่นไปทำไป เป็นต้น การเล่านิทานปากเปล่านั้นอาจให้เด็กเล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้าง หรือช่วยกันเล่า การเล่านิทานปากเปล่าไม่ควรเล่านานเกิน 15 นาที เด็กไม่สนุกนักถ้าต้องนั่งฟังนาน ๆ นอนฟังดีกว่าเพราะถ้าเบื่อก็สามารถหลับได้

2. การเล่านิทานประกอบการทำท่าทาง การเล่านิทานประกอบการทำท่าทางแบบนี้เป็นการเล่าที่มีชีวิตมากกว่าการเล่าปากเปล่า เพราะเด็กสามารถติดตามเรื่องที่เล่าได้และตามจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้นตามท่าทางของผู้เล่าและสนุกสนานขึ้นเพราะเห็นภาพพจน์ของเรื่องที่เล่า ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่านิทานเป็นท่าทางของผู้เล่า ท่าทางแสดงร่วมกับเด็ก ได้แก่ การทำหน้าตา การแสดงท่าทางกาย หรือการเล่านิ้วประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพ ภาพที่ใช้ประกอบการเล่านิทานมีหลายชนิด มีทั้งภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพยนตร์ การมีภาพสวย ๆ มาประกอบการเล่านิทานจะจูงใจเด็กและสร้างเสริมจินตนาการอันบรรเจิดให้กับเด็กมาก โดยเฉพาะการ์ตูนที่เคลื่อนไหวแต่ละลำดับภาพจะจูงใจทำให้เด็กติดตามเรื่องราวด้วยความอยากรู้ เด็กจะสนุกมากขึ้นถ้าในขณะที่ฟังเรื่องและดูภาพนั้น ผู้เล่ากระตุ้นให้เห็น และร่วมสร้างจินตนาการให้กับนิทานที่เล่า

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี แอ๊ดมันท์เสียงต่าง ๆ สามารถนำมาประกอบการเล่านิทานได้ จุดประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นเร้าให้เกิดความตื่นเต้น อยากรู้อยากติดตาม การทำเสียงมาประกอบการเล่านิทานจะมีลักษณะเช่นเดียวกับละครวิทยุที่ใช้เสียงประกอบเพื่อให้เกิดการฟังที่

จินตนาการ และอรรถรส นอกจากเสียงเพลงเสียงดนตรีแล้ว ในการเล่านิทาน เราอาจใช้เสียงเด็กมาประกอบการเล่าได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเล่าถึงรถไฟวิ่ง ผู้เล่าอาจชักชวนให้เด็กที่ฟังร่วมทำเสียงรถไฟ ฉีก ฉัก ปูน ๆ ประกอบเล่า ซึ่งจะช่วยให้บรรยากาศการฟังนิทานสนุกอีกแบบหนึ่ง

5. การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่หรือผู้เล่าจัดทำขึ้น เช่น หน้ากาก ตัวแสดงในนิทาน หุ่นมือ หุ่นชัก หุ่นเชิด ตุ๊กตา เป็นต้น ล้วนแต่เป็นสื่อประกอบการเล่านิทานที่สำคัญ อุปกรณ์สามารถทำให้เด็กสนุกและตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี สร้างความสนใจในการฟังนิทาน ให้แก่เด็กมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ

วิธีการเล่านิทาน

การเล่านิทานมีอยู่หลายรูปแบบและวิธีการเล่า จาก ลัดดา นิลละมณี (ประไพ แสงดา. 2544: 36 ; อ้างอิงจาก ลัดดา นิลละมณี. 2527: 248) เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนเกิดความคิด และจินตนาการอย่างเต็มที่ ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทาน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในขณะที่เล่านิทานไว้ ดังนี้

1. การเริ่มต้นเล่า ควรจะมีวิธีการที่จะดึงดูดใจเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้เพลง การใช้ปริศนาคำทาย การใช้รูปภาพ เป็นต้น

2. ขณะที่เล่าควรให้เด็กมีอิสระทั้งในด้านร่างกายและความรู้สึก

3. ผู้เล่าควรมีอารมณ์ร่วมตามเนื้อเรื่องที่เล่า

4. ควรจะมีการใช้น้ำเสียงในการเล่าตามตัวละคร หรือเหตุการณ์นั้น ๆ ในขณะที่เล่า

5. ควรใช้ภาพหรือท่าทางประกอบในขณะที่เล่า

6. ควรลำดับเรื่องราวให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป

7. ควรให้ความสนใจกับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง

8. ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก

9. ไม่เน้นการสั่งสอนมากเกินไปจนเด็กขาดความสนุกสนาน

สรุปได้ว่า เทคนิคการเล่านิทาน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยมีการใช้ภาพประกอบ หรือสื่อต่าง ๆ ท่าทางประกอบ เพื่อให้เด็กเกิดสนใจในเนื้อหา หรือกิจกรรมที่จัดให้ นอกจากนี้การช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ทักษะการคิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ การเล่านิทานนั้น ควรเลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและความต้องการของเด็ก เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีความสนุกสนานยิ่งขึ้น

3.3.3 เทคนิคการใช้เกม

เกมเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการฝึกทักษะ และช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน การเล่นเกมเป็นวิธีการหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมกระบวนการในการทำงานและอยู่ร่วมกับเพื่อนในสังคม (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 46)

จุดมุ่งหมายของการเล่นเกม

การเล่นเกมมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 46 ; อ้างอิงจาก ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521: 73)

1. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. พัฒนานิสัยการเล่นที่ดี
3. ฝึกท่าทางให้มีสุขภาพและรูปทรงสวยงาม
4. ได้รับความรู้ให้ตื่นตัวตลอดเวลา

5. สร้างความเชื่อมั่นและการควบคุมตนเอง
6. ฝึกความร่วมมือในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม

อนงค์ อัมพรายน (2538: 148 – 149) กล่าวถึงความมุ่งหมายของเกมไว้ดังนี้

1. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการตามธรรมชาติของเด็กที่ต้องการเคลื่อนไหว
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ทำให้เด็กได้ฝึกทักษะพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ไปพร้อม ๆ กัน
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการการเคลื่อนไหวของร่างกาย รู้จักการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวอย่างอัตโนมัติ
4. เพื่อส่งเสริมสุขภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย
5. เพื่อพัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันในการเคลื่อนไหวอย่างกลมกลืน
6. เพื่อฝึกฝนความคล่องแคล่วว่องไว ความเร็ว และความแข็งแรง
7. เพื่อส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ เข้ากับเพื่อนในกลุ่มได้ดี
8. เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก เช่น ฝึกความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความสามัคคี ความอดทน อดกลั้น มีวินัย รู้จักรอคอย กล้าแสดงออกในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
9. เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการออกกำลังกาย
10. เพื่อให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
11. เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด ร่างกายแข็งแรง
12. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
13. เพื่อเป็นการฝึกทักษะพื้นฐานที่จะนำไปสู่ทักษะการเล่นกีฬาที่สูงขึ้นต่อไป

ความหมายของเกม

เกม คือ กิจกรรมที่ผู้เล่นจะต้องพยายามแข่งขัน ซึ่งจะต้องมีการแพ้ชนะตามกติกาที่กำหนดไว้ให้ ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หลักที่สำคัญในการเล่นเกมนั้นมี 2 ประการ ซึ่ง ทิศนา เทียนเสมอ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 46 ; อ้างอิงจาก Tisana Tiansame. 1972: 141 – 142) กล่าวไว้ ดังนี้

1. กติกา (Rules) คือ กฎระเบียบซึ่งระบุเอาไว้ว่าควรทำอะไรและไม่ควรทำอะไร กติกาหรือกฎเกณฑ์ เป็นส่วนที่สำคัญมากในการเล่นเกมนั้น โดยกติกาจะเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เล่นสามารถดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

2. วิธีการ (Rituals) คือรูปแบบและพฤติกรรมในการเล่นเกมนั้นซึ่งจะมีผลต่อบรรยากาศในการเล่นและช่วยให้การเล่นเกมนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534: 11) กล่าวว่า นักจิตวิทยา นักการศึกษาและนักพลศึกษา ได้ให้ความหมายของเกม ไว้ดังต่อไปนี้

เกม หมายถึง เป็นการเล่นเชิงกีฬา มีกฎ กติกาที่แน่นอน เป็นการแข่งขัน ซึ่งจะเป็นทางกายหรือสมองก็ได้ โดยจะเล่นไปตามกฎเกณฑ์ หรือกติกาที่วางไว้

เกม หมายถึง การแข่งขันที่มีกำหนดเวลาที่จำกัดเวลา และมีกำหนดเวลาที่แน่นอน

เกม หมายถึง กิจกรรมทางพลศึกษาแขนงหนึ่ง ที่ว่าด้วยการเล่นที่ไม่มีกฎ กติกาที่ซับซ้อนมากนัก และเป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวขั้นมูลฐานและทักษะเบื้องต้น ไปสู่การกีฬา

เกม หมายถึง กิจกรรมนันทนาการที่มีลักษณะการเล่น และการแข่งขันที่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ ในระหว่างผู้เล่นสองฝ่าย

ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 39) ให้ความหมาย เกม หมายถึง เป็นสถานการณ์ในการสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาการเล่น กำหนดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนาน มีทั้งการเล่นแบบเดี่ยว แบบคู่ และเป็นกลุ่มการเล่นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ การเล่นเกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพตนเอง และช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน

นฤมล ปิ่นดอนทอง (2544: 29) เกม หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการเล่นที่มีกฎกติกา ส่งเสริมการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน อีกทั้งเกมยังเป็นสิ่งที่เราใจและสนใจให้เกิดการเรียนรู้ เกมบางเกมกระตุ้นการทำงานของร่างกาย บางเกมช่วยฝึกสมองและทักษะ ส่งผลให้เด็กเกิดความคิดและรู้จักการแก้ปัญหา เกมจึงมีคุณค่าเป็นสื่อที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกด้าน

หลักในการเลือกเกม

หลักในการเลือกเกมให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย พระพงศ์ บุญศิริ และมาลี สุรพงษ์ (อนงค์ อัมพรายน. 2538: 150 – 151 ; อ้างอิงจาก พระพงศ์ บุญศิริ และมาลี สุรพงษ์. 2536: 17 - 18) ได้เสนอหลักการเลือกเกม ดังนี้

1. ความมุ่งหมายในการเล่น ถ้าต้องการความสนุกสนาน ควรเลือกเกมที่สร้างความสนุกสนานใช้เวลาไม่มากและไม่ยากจนเกินไป ถ้าต้องการฝึกการเป็นผู้นำ ต้องใช้เกมที่ทำให้ผู้เล่นได้แสดงออก ถ้าต้องการสร้างทักษะกีฬาต้องเลือกเกมที่มีทักษะเฉพาะของกีฬาที่ต้องการ
2. ระดับของผู้เข้าร่วม พิจารณาถึงสภาพร่างกาย ระดับความสามารถ อายุ ความสนใจ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ
3. สถานที่ เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับลักษณะการเล่น และจำนวนผู้เข้าร่วมเพื่อให้แสดงออกอย่างเต็มที่และปลอดภัยมากที่สุด
4. จำนวนผู้เล่น ควรเลือกอุปกรณ์ที่ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น หรือพิจารณาถึงจำนวนผู้เข้าร่วม ถ้ามีมากไม่ควรเลือกเกมประเภทบุคคล ควรใช้เกมแบบหมู่หรือผลัด เป็นต้น
5. อุปกรณ์ ควรจัดหาเตรียมอุปกรณ์ที่สะดวก เหมาะสมและประหยัดสามารถจัดเตรียมได้ง่าย และปลอดภัยต่อการนำมาใช้ประกอบการเล่น
6. วิธีการเล่น การเล่นที่มีระเบียบกติกามาก ไม่ควรนำมาใช้ในการเล่น แบบหมู่ หรือเกมเพื่อความสนุกสนาน ควรใช้เกมที่มีกติกาง่าย ๆ และยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และชี้แจงให้ผู้เล่นได้เข้าใจถึงระบบวิธีเล่นอย่างถูกต้อง

การจัดเกมสำหรับเด็ก

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 47 ; อ้างอิงจาก ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521: 73) ในการจัดเกมสำหรับเด็กปฐมวัยสิ่งที่คำนึงถึงคือไม่ควรจัดให้มีการแข่งขันอย่างจริงจัง เพราะเด็กวัยนี้จะถือเอาการแข่งขันเป็นจริง การเล่นเกมจะต้องมีชีวิตชีวา วิธีเล่นเกมจึงควรให้เด็กได้รับความสนุกสนาน เบิกบาน และครูไม่ควรเคร่งเครียดหรือปฏิบัติตามกติกามากเกินไป จนเด็กหมดสนุก ในการแนะนำเกมใหม่ ๆ ให้กับเด็ก ครูอาจจะใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. บอกให้เด็กทราบถึงเรื่องราวทั่ว ๆ ไปก่อนแล้วจึงกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยของเกม
2. อธิบายเกมเป็นขั้น ๆ โดยใช้คำสั่งแต่ละตอนตามลำดับอย่างชัดเจน
3. ให้เด็กบอกความคิดเห็นด้วยว่าจะเล่นกันอย่างไร

พระพงศ์ บุญศิริ และมาลี สุรพงษ์ (อนงค์ อัมพรายน. 2538: 153 ; อ้างอิงจากพระพงศ์ บุญศิริ และ มาลี สุรพงษ์. 2536: 18) ได้จัดลำดับขั้นของการสอนเกมไว้ดังนี้

1. สร้างความพร้อมให้กับร่างกาย โดยการอบอุ่นร่างกายให้เหมาะสมกับเกมที่เล่น

2. บอกชื่อเกมการเล่น
3. จัดรูปแบบของการเล่น
4. อธิบายวิธีการเล่น และสถิติการเล่น
5. ชี้แจงกฎ กติกาการเล่น
6. ทดลองการเล่น
7. ดำเนินการเล่น
8. อภิปรายและสรุปการเล่น
9. สุขปฏิบัติ

ประเภทของเกมสำหรับเด็ก

โคลัมบัส (เยาพา เดะคุปต์. 2542: 47 – 59 ; อ้างอิงจาก Kolumbus. 1979: 141 – 149)

ได้แบ่งเกมออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกมพัฒนาทักษะโดยการกระทำหรือการเล่นวัสดุต่าง ๆ (Manipulative Game) คือเกมที่เด็กนำของเล่นต่าง ๆ มาเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์และกติกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเกี่ยวกับการใช้มือและสายตา ได้แก่

1.1 เกมฝึกประสาทสัมพันธ์ (Coordination) เกมชนิดนี้จะฝึกทักษะบางประการให้กับเด็ก เช่น การเย็บปักถักร้อย ร้อยลูกปัด

1.2 เกมสร้างสรรค์ เด็กจะสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยสวมแบบฟอร์มบางอย่างต่อเข้าด้วยกัน เช่น การใช้พลาสติกสร้างสรรค์ หรือบล็อกมาต่อกัน หรือการตอกตะปูด้วยค้อนลงบนไม้กระดานหรือกระดาษหนา ๆ ขณะที่ตอก เขาจะสร้างภาพต่าง ๆ ขึ้นมา

1.3 เกมสร้างสิ่งใหม่ ได้แก่ การต่อสิ่งทีคล้ายคลึงกันซึ่งถูกจับแยกออกเข้าด้วยกัน เช่น การต่อรูปตัดต่อ

2. เกมการศึกษา (Didactic or Cognitive Game) คือเกมที่พัฒนาการคิดของเด็ก ซึ่งเด็กจะต้องคิดและหาเหตุผล ซึ่งจากการเล่นเกมของเด็ก ครูจะสามารถบอกได้ว่าเด็กมีความเข้าใจในความคิดรวบยอดเรื่องนั้น ๆ อย่างไร เกมการศึกษาแบ่งออกเป็น

2.1 เกมการแยกประเภท (Classification) หมายถึงการแยกกลุ่ม จับกลุ่ม จับคู่ ฯลฯ

2.1.1 เกมลอตโต (Lotto) เป็นเกมสำหรับฝึกแยกประเภทชนิดหนึ่ง โดยครูจะต้องเตรียมกระดาษ ซึ่งขีดเอาไว้เป็น 4 หรือ 6 หรือ 9 ส่วน โดยมีภาพในแต่ละส่วนแล้วให้เด็กนำภาพหรือสิ่งของวางไว้ให้ตรงกับช่องที่มีภาพนั้นอยู่

2.1.2 เกมโดมิโน (Domino) จะมีขนาดเล็กเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยไม้หรือกระดาษ และแบ่งครึ่งออกเป็น 2 ส่วน ในแต่ละด้านจะมีภาพ จำนวน ตัวเลข จุด ฯลฯ แล้วให้เด็กเลือกภาพที่มีสี รูป ฟอร์ม หรือขนาดมาต่อกันแต่ละด้านไปเรื่อย ๆ

2.1.3 เกมตารางสัมพันธ์ (Matrix Game) จะประกอบด้วยตาราง ซึ่งแบ่งเป็นช่อง มีขนาดเท่ากัน 16 ช่อง และมีบัตรเล็ก ๆ ขนาดเท่ากับตารางแต่ละช่อง เพื่อเล่นเข้าชุดกัน โดยจะมีบัตรที่กำหนดไว้เป็นตัวนำวางไว้ข้างบนของแต่ละช่อง และด้านข้างของแต่ละช่อง โดยการเล่นอาจจะจับคู่ภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่เติกวางลงให้ตรงกัน หรืออาจจะจับคู่ภาพที่มีส่วนประกอบของภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่อยู่ด้านข้างก็ได้

2.2 เกมฝึกทำตามแบบ (Patterning) เกมชนิดนี้เด็กจะต้องสร้างหรือลากตามแบบตามลำดับ เด็กจะใช้ลูกปัดหรือบล็อกที่มีสีหรือขนาดต่าง ๆ กัน มาวางไว้ตามลำดับ

2.3 เกมฝึกลำดับหรืออนุกรม (Sequence, Seriation) เกมนี้จะฝึกความจำของเด็ก ครูจะเล่าเหตุการณ์ หรือลำดับของเรื่องราว หรือนิทานแล้วให้เด็กวางสิ่งต่าง ๆ หรือภาพตามลำดับในเรื่อง

3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Game) เกมฝึกทักษะทางร่างกาย หรือเกมพลศึกษา มีมากมายหลายชนิด รวมทั้งการฝึกกายบริหารประจำวันง่าย ๆ แต่นำมาฝึกทักษะอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น ฝึกการรับฟัง ฝึกทำตามทิศทาง ฝึกการมีส่วนร่วม สำหรับเด็กเล็ก ๆ กติกาที่ควรกำหนดไว้ ควรง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

3.1 เกมทำตามผู้นำ (Follow the Leader) เกมนี้เด็กจะต้องทำตามผู้นำ ซึ่งเลือกมาจากเด็กคนใดคนหนึ่งแล้วให้กลุ่มทำตามให้เหมือนผู้นำ โดยให้เด็ก 2 คน ออกไปนอกห้อง แล้วให้กลับเข้ามา ช่วยกันหาว่าใครเป็นผู้นำที่แท้จริง

3.2 เกมไซมอนเซ (Simon Says) เป็นเกมทำตามผู้นำชนิดหนึ่ง ซึ่งเด็กจะต้องเอ่ยคำขึ้นต้นว่า "ไซมอนเซ..." แต่ถ้าไม่เอ่ยคำว่า "ไซมอนเซ" แล้วเด็กทำตามถือว่าผิดกติกา เด็กคนนั้นต้องออกจากการแข่งขัน เราอาจจะเปลี่ยนคำสั่งเป็นอย่างอื่นได้ เช่น "ครูสั่งว่า..."

3.3 เกมจ่ายตลาด (Market Broke) เกมนี้เด็กนั่งเก้าอี้เป็นวงกลม โดยผู้นำจะยืนอยู่ตรงกลางเด็กแต่ละคนจะเลือกผลไม้ชนิดหนึ่ง เมื่อผู้นำพูดว่า "ฉันไปตลาดและจะซื้อผลไม้ และใส่ส้มลงไป ในตะกร้า แล้วเด็กคนนั้นจะมายืนตรงหน้าเด็กคนใดคนหนึ่ง เด็กคนที่เป็นผู้นำมายืนจะต้องยืนขึ้น และพูดต่อว่า "ฉันไปตลาดจะไปซื้อกล้วยและใส่ส้มและกล้วยลงตะกร้า" เด็กคนต่อ ๆ ไปจะพูดตามนี้จนผู้นำสั่งหยุด แล้วพูดว่า ตะกร้าแตกแล้ว ทุกคนจะพยายามหาที่นั่งของตน เด็กคนสุดท้ายที่ไม่สามารถหาที่นั่งได้จะออกมาเป็นผู้นำคนต่อไป

3.4 เกมเปิด – ห่าน (Duck – Goose) เกมนี้จะฝึกทักษะในการรับฟัง เด็กอายุ 3 ขวบ ก็สามารถเล่นได้ เด็กจะนั่งเป็นวงกลมและสมมติว่าตัวเองเป็นเปิด เด็กที่สมมติว่าเป็นผู้นำจะเดินช้า ๆ อยู่ข้างนอกวงพร้อมกับจับตัวเพื่อน ๆ แล้วพูดว่า เปิด – ห่าน แล้วก็วิ่งหนีคนที่เขาเรียกว่าห่าน คนที่เป็นห่านจะลุกขึ้นวิ่งไล่จับเด็กคนแรกไปรอบ ๆ เด็กคนแรกจะพยายามวิ่งมานั่งแทนที่ ส่วนเด็กที่เป็นห่านก็จะกลายเป็นผู้นำต่อไป การเล่นเกมจะดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ

3.5 เกมไล่ – จับ (Chasing) เกมพวกนี้จะให้เด็กวิ่งหนีผู้นำ ซึ่งผู้นำต้องวิ่งไล่ตามจับให้ได้มากที่สุด ได้แก่เกมหมาป่าล่าลูกแกะ

4. เกมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา (Language Game) เกมฝึกทักษะทางภาษาเป็นเกมที่อาศัยจินตนาการและการใช้คำพูด โดยไม่ต้องใช้วัสดุใด ๆ เกมฝึกทักษะทางภาษาบางเกมจะช่วยเสริมทักษะเกี่ยวกับความจำ ฝึกทักษะการฟัง หรือเกมการเดา

4.1 เกมฝึกความจำ (Memory Game) เกมเริ่มต้นโดยเด็กคนหนึ่งพูดว่า "ฉันไปเที่ยว แล้วฉันก็เอาแปรงสีฟันไปด้วย" เด็กคนต่อไปจะต้องพูดทวนสิ่งที่เพื่อนพูด แล้วเติมสิ่งของอื่น ๆ ลงไปอีก

4.2 เกมเกี่ยวกับการรับฟัง (Listening Game) เกมนี้มีประโยชน์และให้ความสนุกสนานด้วย ถ้าเด็กจะจับคู่กับคำหรือการใช้การท่องคำคล้องจอง หรือคำลงท้ายคล้องจองกับคำขึ้นต้น เช่น ต้นไม้ – ไปป่า – ม้าดู ฯลฯ

4.3 เกมอะไรเอ่ย (Guessing Game) เกมนี้จะมีเด็กคนหนึ่งตั้งคำถามหรือกล่าวเป็นประโยคที่มีคำถามลงท้ายให้กับเด็กอื่น ๆ ทาย เช่น "ตัวของฉันสีขาว เป็นปุย ฉันลอยอยู่บนท้องฟ้า ฉันคือใคร ?" (ก้อนเมฆ)

5. เกมทายบัตร (Card Game) ช่วยให้เด็กสามารถแยกความเหมือนและความต่าง ฝึกความจำและเสริมทักษะอื่น ๆ ได้

- เกมฝึกสมาธิ (Concentration) เป็นเกมที่สามารถเล่นโดยใช้บัตรหรือไพ่ก็ได้ แต่จะต้องมีบัตรภาพหรือบัตรจำนวนอยู่ 2 ชุด โดยวางบัตรคว่ำหน้าลงเป็นแถว ๆ

6. เกมพิเศษ (Special Game) เกมนี้จะเล่นในโอกาสพิเศษครูอาจจะจัดให้เด็กเล่นเป็นครั้งคราว เช่น เกมล่าสายแทงชมพูทรัพย์

6.1 เกมหาสิ่งของ (Scavenger Hunt) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยครูจะแจกรายการสิ่งของที่จะต้องทำให้ ถ้าเด็กอ่านไม่ออกให้วาดภาพ แล้วครูออกคำสั่งว่าให้ไปหาสิ่งของตามรายการที่กำหนดให้ครบ ถ้าหาได้แล้วใส่ไปในถุง กลุ่มใดที่กลับมาถึงก่อนพร้อมกับของครบทุกชิ้นจะเป็นผู้ชนะ

6.2 เกมหาชมพูทรัพย์หรือเกมล่าสายแทง (Treasure Hunt) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ และครูจะแจกเฉพาะข้อความที่เป็นสายแทงที่จะแนะนำให้เด็กสืบหาของเหล่านั้น โดยอาจจะวาดภาพเอาไว้จนเด็กสามารถจะไปยังจุดที่แนะไว้ได้ ครูต้องคิดรอบคอบเพื่อให้เด็กไปตามที่ซ่อนในสายแทงนั้นได้

โลเวล (นฤมล ปิ่นดอนทอง. 2544: 30 ; อ้างอิงจาก Lovell. 1971: 166 – 167) กล่าวถึงประเภทของเกมที่เป็นพื้นฐานของเกมทั่ว ๆ ไปว่า สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. เกมเบื้องต้น (Preliminary Games) เป็นกลุ่มที่สนุกสนาน การเล่นเกมแบบแผนมีความสัมพันธ์กับความจิตรวบยอดน้อยมาก เหมาะสำหรับเด็กอนุบาลหรือเด็กเล็ก ๆ

2. เกมที่สร้างขึ้น (Structured Games) เป็นเกมที่สร้างขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน การสร้างเกมจะสร้างไปตามความจิตรวบยอดที่สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน

3. เกมฝึกหัด (Practice Games) เกมนี้จะช่วยเน้นความเข้าใจมากยิ่งขึ้น การจัดเกมดังกล่าวควรเริ่มต้นเป็นขั้นตอน ตั้งแต่เกมเบื้องต้น จนถึงเกมที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะเนื้อหาที่เด็กทำความเข้าใจได้ช้า

อนงค์ อัมพรายณ์ (2538: 157 – 196) กล่าวถึงประเภทเกมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยมี 5 ประเภท คือ

1. เกมเบ็ดเตล็ด (Low Organized Games) คือ เกมมีกติกาเล่นอย่างง่าย ๆ กฎ กติกาไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถเล่นได้ทั้งในร่มและกลางแจ้ง ในห้องเรียนและในสนาม ใช้เวลาเล่นสั้น ๆ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวเบื้องต้นให้เกิดความชำนาญและคล่องตัว ลักษณะของเกมเบ็ดเตล็ด คือใช้ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย พัฒนาระบบกล้ามเนื้อและประสาท พัฒนาการแสดงออกทางกาย ทางภาษา ทำทาง และการเคลื่อนไหว ใช้กติกาง่าย ให้ความสนุกสนาน พัฒนาความคล่องตัว พัฒนาการตัดสินใจ ไหวพริบ การแสดงออกอย่างรวดเร็ว พัฒนาทักษะทางกลไกของร่างกาย เช่น เกมน้ำหนึ่งน้ำไหล เกมน้ำขึ้นน้ำลง เกมคนตาบอด เกมบอลร่อน

2. เกมชิงที่หมายและไล่จับ (Goal and Tag Games) เป็นเกมที่ส่งเสริมและพัฒนากลไกการเคลื่อนไหว พัฒนาการสัมพันธ์ระหว่างประสาทตา หู มือ เท้า ฝึกความคล่องตัว ว่องไว รู้จักหลบหลีก เป็นการสนองตอบความต้องการในการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย ลักษณะเฉพาะของเกมชิงที่หมาย และไล่จับคือ ใช้ทักษะการเคลื่อนไหวประเภทต่าง ๆ พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ข้อต่อต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว พัฒนาการแข็งแรง ความเร็ว ความคล่องตัวและความสัมพันธ์ของประสาทตา หู มือ เท้า เช่น เกมหมาป่า เกมแย่งที่นั่ง เกมจับเงา เกมนักโทษข้ามแดน เกมไล่ตะแคง เป็นต้น

3. เกมแบบผลัด (Relays) คือ เกมที่ต้องเล่นเป็นหมู่เป็นกลุ่ม โดยเล่นทีละคน ผลัดต่อกันไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคนในหมู่ เป็นเกมที่ส่งเสริมความร่วมมือ ความสามัคคี ภายในหมู่ยอมรับความสามารถ

ซึ่งกันและกัน มักจัดกิจกรรมการเล่นให้มีการแข่งขันเพื่อกระตุ้นให้รู้จักร่วมมือกัน และยอมรับความสามารถของหมู่ ู้แพ้ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา เช่น เกมเดิน เกมวิ่งซิกแซก เกมวิ่งเก็บของ เกมแข่งรถไฟ เกมกระโดดกระต่าย เกมวิ่งผลัด เป็นต้น

4. เกมประกอบเพลง หมายถึง การเล่นเกมที่มีเพลงประกอบ จังหวะ คำร้องและคำคล้องจอง ประกอบทำให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะด้านภาษา มีกติกาง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ไม่ยุ่งยาก เพลงหรือคำร้องเป็นเพลงที่ง่าย เด็กร้องได้ เล่นได้สนุกสนาน เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง เช่น แมงมุม จ้ำจี้ เขย่งกิ้งกอย นาคพระโขนง ขายดอกไม้ มอญซ่อนผ้า เป็นต้น

5. เกมการเล่นพื้นบ้านไทย คือ การเล่นของเด็กไทยในอดีต แล้วเล่นต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเกมที่เล่นในท้องถิ่น หรือตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น แสดงออกเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ประจำภาค เช่น ลูกช่วงเชลย อีกกาฟักไข่ ลิงชิงหลัก ตีจับ ชีมาส่งเมือง ปลาหมอตากัก เป็นต้น

สรุปได้ว่า เทคนิคการใช้เกม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำเกมเข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เล่นร่วมกันทั้งกลุ่มและเดี่ยว เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ให้มีการพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคน การเล่นเกมมีขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนเล่นเกม และเกมที่นำมาจัดนั้นควรเหมาะสมกับเด็ก และสอดคล้องกับพัฒนาการด้วย

3.3.4 เทคนิคการใช้คำคล้องจอง

ความหมายของคำคล้องจอง

จุฑา สุขใส (2545: 35) กล่าวว่า คำคล้องจอง (Nursery Rhymes) คำคล้องจอง หรือ ร้อยกรองสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของคำคล้องจองไว้ ดังนี้

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (จุฑา สุขใส. 2545: 35 ; อ้างอิงจาก สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529: 25) กล่าวถึง คำคล้องจองว่า คำประพันธ์ต่าง ๆ อาจเป็นโคลง กลอน กาพย์ ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กได้ท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก -

สมนา พานิช (2531: 100) คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 148) กล่าวถึง คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

สรุปได้ว่า คำคล้องจอง หมายถึง การนำเอาคำต่าง ๆ มาประพันธ์ ร้องเป็นจังหวะต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน เด็กปฐมวัย และฝึกทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีความสนุกสนาน

ความสำคัญของคำคล้องจอง

การท่องคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ถือว่ามีความสำคัญมาก ตามที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (จุฑา สุขใส. 2545: 35 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.: 33) กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของคำคล้องจองไว้ดังนี้

1. ทำให้เด็กสนุกสนาน
2. ช่วยให้การใช้ภาษาดีขึ้น
3. เตรียมความพร้อมสู่การอ่าน

4. ผูกคิด ผูกจำ

ณรงค์ ทองปาน (2526: 45 – 51) กล่าวถึงความสำคัญของร้อยกรองประกอบการเล่น หรือ คำคล้องจองไว้ดังนี้

1. เป็นบทเพลงสำหรับให้เด็กร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือ ร้องล้อเลียนกัน
2. เป็นการย่วยให้เด็กได้บริหารอวัยวะต่าง ๆ ให้แข็งแรง มีพละนาบมัยสมบูรณ์
3. เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักเล่นกันเป็นหมู่คณะเป็นการฝึกเข้าสังคมไปในตัว
4. ช่วยส่งเสริมความจำ โดยเริ่มจากข้อความสั้น ๆ ง่าย ๆ และนับเป็นการให้การศึกษา

แก่เด็กทางหนึ่ง

สุนนา พานิช (2531: 100) กล่าวถึงความสำคัญของคำคล้องจองไว้ว่า คำคล้องจองมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อฝึกความจำ
3. เพื่อให้เข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
4. เพื่อฝึกระเบียบวินัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532: 461) กล่าวถึงความสำคัญของคำคล้องจอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ มีดังนี้ คือ

1. เพื่อให้เด็กมีความสนุกสนาน จิตใจร่าเริงแจ่มใส
2. เพื่อพัฒนาด้านภาษาของเด็ก
3. เพื่อฝึกความจำให้แก่เด็ก
4. ฝึกการเคลื่อนไหวเป็นจังหวะคำคล้องจอง

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 148) กล่าวถึงความสำคัญของคำคล้องจอง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติในเรื่องของจังหวะ เด็ก ๆ มีความสนใจ มีความสุขที่ได้ทำเสียงหรือท่าทางให้เข้ากับจังหวะ หรือได้ฟังเสียงที่เป็นจังหวะ
2. เพื่อช่วยปกป้องและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก ช่วยให้เด็กใช้ภาษาได้ดี ใช้ถ้อยคำที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถใช้ระดับเสียงแสดงออกซึ่งความรู้สึกได้ตรงความหมาย เช่น ประหลาดใจ ดีใจ ตกใจ เสียใจ ฯลฯ

ตามธรรมชาติ

4. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การใช้วรรคตอน ก่อนที่จะอ่านหนังสือออก ซึ่งเป็นการฝึกฝน
5. เป็นทางหนึ่งที่ช่วยฝึกฝน เด็กให้รู้จักสังเกต
6. เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก
7. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น
8. ช่วยให้ผู้ใหญ่ และเด็กมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ประเภทคำคล้องจอง

กิฟลี วรรณจิย์ (จุฬา สุขใส. 2545: 38 ; อ้างอิงจาก กิฟลี วรรณจิย์. 2535: 43) ได้จัดแบ่งประเภทของคำคล้องจองตามจำนวนของคำไว้ดังนี้

1. คำคล้องจองที่มี 2 คำ คือ กลุ่มที่มีคำกลุ่มละ 2 คำ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่าง

กลุ่ม โดยคำท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับคำแรกของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

2. คำคล้องจองที่มี 3 คำ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 3 คำ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่ม โดยคำท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 ของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

3. คำคล้องจองที่มี 4 คำ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 4 คำ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่ม โดยคำท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 ของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่าน แบ่งประเภทของคำคล้องจองไว้แตกต่างกันดังนี้ คือ ณรงค์ ทองปาน (2526: 45 – 52) กล่าวถึงประเภทของคำคล้องจองไว้ว่า คำคล้องจองหรือ ร้อยกรอง (Poetry) สำหรับเด็กนั้นอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ร้อยกรองสำหรับเด็กเล็ก (Nursery Rhymes)

1.1 เพลงกล่อมเด็ก เป็นวรรณคดีประเภทมุขปาฐะ (Oral Literature) ซึ่งน่าจะมีวิวัฒนาการมาจากการเล่านิทาน หรือนิยายให้เด็กฟังก่อนนอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน นอนหลับง่าย และอุ่นใจว่า ขณะที่ตนนอนนั้นมีคนอยู่เป็นเพื่อนคอยทะนุถนอมอยู่ข้าง ๆ ด้วย แต่การเล่านิทานนั้นย่อมเป็นภาระแก่ผู้เล่า จึงมีผู้คิดเอาทำนองเพลงที่มีลีลาซ้ำ ๆ แทรกเข้าไปด้วยเพื่อความไพเราะ และสร้างบรรยากาศให้เด็กหลับง่ายยิ่งขึ้น ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก เช่น

อ้ายแมวเหมียวเอ๋ย	แยกเขี้ยวยิงฟัน
เสือปลาหน้าสั้น	กัดกันกับแมวเหมียว

1.2 เพลงปลอบเด็ก เป็นเพลงที่ผู้ใหญ่ใช้ร้องล้อเลียนหรือปลอบเด็กอย่างหนึ่งกับเด็กใช้ร้องล้อเลียนกันเองอย่างหนึ่ง บทเพลงบางบทแสดงถึงจิตใจอันสูงส่งของคนไทย ความรักใคร่ผูกพัน ความกตัญญู ฯลฯ ร้องปลอบหรือล้อเลียนเด็ก

ตั้งไข่ล้ม	จะต้มไข่กิน
ไข่ปลัดลงดิน	ใครอย่ากินไข่เน้อ

2. ร้อยกรองสำหรับเด็กเร่ร่อน ประกอบด้วย

2.1 เพลงประกอบการเล่นของเด็ก ตัวอย่างเช่น

จำจ๊ะเขือเปราะ

จำจ๊ะเขือเปราะ	กระเทาะหน้าแว่น
พายเรือออกแอ่น	กระแทนตันกุ่ม
สาวสาวหนุ่มหนุ่ม	อาบน้ำท่าไหน
อาบน้ำท่าวัด	เอาแบ่งที่ไหนผัด
เอากระจกที่ไหนส่อง	เยี่ยมเยี่ยมมองมอง
นกขุนทองร้องว่า	

2.2 ปริศนาคำทาย เป็นการละเล่นที่ให้ความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ นิยมเล่นในเวลากลางคืน โดยเฉพาะคืนเดือนหงาย ปริศนาคำทายนอกจากจะเป็นการเล่นแล้วยังสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคน สำหรับเด็ก ปริศนาคำทายเป็นเสมือนแบบฝึกหัดสำหรับฝึกทักษะ สติปัญญา ทำให้

เด็กฉลาด รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบในการแก้ปัญหา ทั้งยังทำให้ผู้ท่ายเกิดความเพลิดเพลิน ตัวอย่าง
ปริศนาคำทาย เช่น

- สูงเทียมฟ้า ต่ำกว่าภูษานิตเดียว (ภูเขา)

2.3 บทกลอนสำหรับเด็ก (Poetry for young reader) เพลงกล่อมเด็ก
เพลงปลอบเด็ก เพลงประกอบการเล่น และปริศนาคำทายนั้นเป็นบทกลอนมาตั้งแต่โบราณ แต่ในปัจจุบันนี้
มักจะเขียนขึ้นมาเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเด็กแห่งชาติ เช่น นิทานร้อยบรรทัด กลอนสักวา
กลอนบทดอกสร้อย ตัวอย่างเช่น

เด็กน้อย
เด็กเอ๋ยเด็กน้อย
ความรู้เรายังด้อยเร่งศึกษา
เมื่อเติบโตใหญ่เราจะได้อะไรวิชา
เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพสำหรับตน
ได้ประโยชน์หลายสถานเพราะการเรียน
จงพากเพียรไปเถิดจะเกิดผล
ถึงลำบากตรากตรำก็จำทน
เกิดเป็นคนควรหมั่นขยันเอย

สุมนา พานิช (2531: 100) ได้แยกประเภทของคำคล้องจอง 2 ประเภท คือ

1. คำคล้องจองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่สอนในแต่ละหน่วยการสอน
2. คำคล้องจองที่มีเนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน แต่เป็นคำคล้องจองที่ต้องการให้เด็กพูดเพื่อ

ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2532: 461) ได้แบ่งรูปแบบในการจัดกิจกรรม
ท่องคำคล้องจองออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. คำคล้องจองประกอบการเล่นนิ้วมือ การเล่นนิ้วมือเป็นการแต่งนิ้วท่าทางประกอบ
คำคล้องจองนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือควบคู่กันไปกับด้านภาษา การเล่นนิ้วมือ
อาจเล่นโดยขยับนิ้วต่าง ๆ แสดงบทบาท หรืออาจแต่งตัวนิ้วให้เป็นตัวละครแล้วเล่นตามบทบาทสมมติก็ได้
นิ้วมือสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ให้แก่
เด็กได้ดี โดยเฉพาะในด้านภาษาเพราะการเล่นนิ้วมือส่วนใหญ่จะใช้ประกอบคำพูด คำคล้องจอง โดยครู
สามารถใช้นิ้วมือได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และเนื้อหาที่ต้องการสอนเด็กด้วย

2. คำคล้องจองประกอบท่าทาง การทำท่าทางประกอบคำคล้องจองมีวิธีการเสนอคล้ายกับ
การเคลื่อนไหวประกอบเพลง คือ ครูและเด็กพูดคำคล้องจองพร้อมกับท่าทางประกอบไปด้วย

กระบวนการและขั้นตอนการสอนคำคล้องจอง

ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการสอนคำคล้องจองไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (จุฬา สุขใส. 2545: 44 ; อ้างอิงจาก
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.: 34) กล่าวถึงทักษะวิธีสอนคำคล้องจองไว้ดังนี้

การพูดให้ฟัง .....การให้พูดตาม.....การให้พูดซ้ำ .....การพูดพร้อมกันที่มีสื่อ
ประกอบการพูดบทคล้องจอง .....บัตรภาพ บัตรคำ แผนภูมิ แผนภาพ

สมนา พานิช (2531: 100 – 101) กล่าวถึงวิธีการจัดกิจกรรมการสอนคำคล้องจอง ประกอบด้วย

1. ครูพูดคำคล้องจองให้เด็กฟัง พร้อมทั้งอธิบายความหมาย
2. ครูให้เด็กพูดตามที่ละครจนจบบท แล้วครูจะบอกให้เด็กพูดซ้ำอีก 2 – 3 ครั้ง และพูดพร้อมครู
3. ขณะที่พูดคำคล้องจองครูต้องมีสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบไปด้วยให้เด็กดู
4. ให้เด็กทำท่าทางประกอบตามครูตามบทคำคล้องจองแล้ว จึงให้เด็กพูดคำคล้องจองและท่าทางประกอบด้วยตนเอง
5. ในการทำท่าทางประกอบครูควรทำให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจเมื่อเด็กเข้าใจแล้วครูอาจให้เด็กลองคิดท่าทางประกอบเอง

6. ครูควรมีสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส จะช่วยให้เด็กมีความเพลิดเพลินในการพูดคำคล้องจอง
อารมณ สุวรรณपाल (2532: 461) กล่าวถึง การสอนคำคล้องจองมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ครูศึกษาวัตถุประสงค์ของการสอนคำคล้องจองบทที่จะสอน
2. ครูควรฝึกอ่านคำคล้องจองให้คล่องและจำให้ได้
3. ครูกล่าวคำคล้องจองให้เด็กฟังทั้งบทก่อน 1 – 2 ครั้ง
4. ครูกล่าวคำคล้องจองที่ละคร และให้เด็กกล่าวตามจนจบ
5. ครูและเด็กกล่าวคำคล้องจองพร้อม ๆ กันไป
6. เด็กพูดคำคล้องจองเอง
7. ครูเสนอการเล่นประกอบคำคล้องจอง

สรุปได้ว่า เทคนิคการใช้คำคล้องจอง หมายถึง การนำคำประพันธ์ ซึ่งเป็น โคลงกลอน นำมาให้เด็กท่อง หรือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับความรู้ที่มีสาระและเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินทั้งการปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

3.3.5 เทคนิคการใช้คำถาม

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 131) กล่าวว่า คำถามมีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยให้เด็กคิดและเรียนได้อย่างรวดเร็ว ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยให้เด็กฝึกฝนด้านการคิดและการโต้ตอบ ครูจึงควรได้รับการฝึกฝนทักษะในการตั้งคำถามที่เหมาะสม และไม่ยากเกินความสามารถเด็ก

คำถามมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอน เพราะการสอนมีการใช้คำถามอยู่ตลอดเวลา การใช้คำถามจะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นกระบวนการคิด การเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้คำถามจะเกิดประโยชน์สูงสุดได้ ครูต้องมีทักษะในการใช้คำถามที่ดีด้วย (ไพเราะ พุ่มมัน 2544: 47)

จุดประสงค์ของการใช้คำถาม

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 132) ได้กล่าวถึง จุดประสงค์ของการใช้คำถาม ไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความสนใจและสนใจให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. เพื่อนำเด็กไปสู่ปัญญา หรือเรื่องใหม่ที่น่าสนใจ
3. เพื่อกระตุ้น หรือเราให้หาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง
4. เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิด และการตัดสินใจ
5. เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด (Concept) ของเด็ก

6. เพื่อสร้างความสนใจของเด็กในทุกขั้นตอนที่สอน
7. เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
8. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง
9. เพื่อฝึกให้เด็กคิดอย่างมีเหตุผล
10. เพื่อทบทวนหรือสรุป เรื่องที่สอนให้กระชับยิ่งขึ้น
11. เพื่อวัดผลและประเมินผลการจัดประสบการณ์ในเชิงทดสอบความรู้ความเข้าใจและความสามารถของเด็กว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์เพียงไร

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2540: 126) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการใช้คำถาม ดังนี้

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2540: 126) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการใช้คำถาม ดังนี้

1. เพื่อกระตุ้นความสนใจ ใฝ่รู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อเป็นการทบทวนประสบการณ์เดิม และโยงประสบการณ์ใหม่
3. เพื่อสร้างกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา

ประเภทของคำถาม

คำถามที่ครูปฐมวัยใช้ถามเด็ก สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทของคำถามมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน ซึ่ง ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2538: 132 – 136) และ ไพเราะ พุ่มมัน (2544: 49 – 51) ได้แบ่งคำถามออกเป็น 2 ประเภทอย่างสอดคล้องกัน ดังนี้คือ

1. คำถามที่ใช้ใช้ความคิดพื้นฐาน (คำถามระดับต่ำ) เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงให้ระลึกถึงความรู้เดิม หรือจดจำเรื่องราวที่เคยได้ฟัง หรือเรียนรู้มาแล้ว ซึ่งจะครอบคลุมคำถามให้สังเกตคำถามให้ ทบทวนความจำ คำถามให้บอกความหมาย หรือคำจำกัดความ และคำถามให้ชี้บ่ง

2. คำถามเพื่อการคิดค้น และขยายความคิด (คำถามระดับสูง) เป็นคำถามที่ส่งเสริมให้ผู้ตอบใช้ความคิด นำความรู้ และประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐาน สรุปหาคำตอบส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และเกิดทักษะในการคิดอย่างมีระบบ และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นตลอดจนกระตุ้นให้ ได้ลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง

คำถามที่ใช้ในระดับก่อนประถมศึกษา มีผู้แบ่งคำถามออกเป็น 3 ประเภท คือ คำถามระดับต่ำ คำถามระดับสูงและคำถามสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. คำถามระดับต่ำ เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทั่วไป ซึ่งได้จากความจำและการสังเกต แบ่งได้หลายชนิด ดังนี้

คำถามให้สังเกต

เป็นคำถามให้เด็กมุ่งให้หาคำตอบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู คอ จมูก ลิ้น และสัมผัส เช่น เด็กในภาพนี้มีกี่คน สับประรดที่นักเรียนได้ชิมไปแล้วมีรสเป็นอย่างไร

คำถามให้ทบทวนความจำ

เป็นคำถามที่เด็กสามารถบอกความหมายของคำ หรือให้คำจำกัดความโดยนำความรู้ประสบการณ์เดิมมาใช้ คำตอบมักมีเพียงคำตอบเดียว เช่น แม่หมายถึงใคร เด็ก ๆ รู้ไหมว่า ชวานาคือใคร

คำถามชี้บ่ง

เป็นคำถามที่ครูกำหนดข้อมูลให้หลายอย่าง แล้วให้เลือกว่าข้อมูลใดเป็นคำตอบที่ต้องการ เช่น ไบมะขาม ไบกล้วย ไบมะพร้าว ไบอะไรใหญ่ที่สุด ปลาชนิดใดที่ไม่มีเกล็ด

คำถามถามนำ

เป็นคำถามที่ครูควรเน้นในเรื่องที่พูดอีกครั้ง เป็นวิธีการบอกทบทวนข้อเท็จจริง เพื่อรู้ หรือ กระตุ้นความสนใจเด็ก คำตอบที่ได้มักมีคำว่า ใช่ จริง ถูก เคย หรือคำตอบปฏิเสธ ไม่ใช่ ไม่จริง ไม่เคย เช่น

ก่อนรับประทานอาหารเราควรล้างมือก่อนใช้ไหม่ นกมีสีขาเหมือนหมูหรือไม่

คำถามเร้าความสนใจ

มีจุดประสงค์เพื่อควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เช่น วันนี้ใครยังไม่ได้ตื่นนอนบ้าง ใครอยากฟังนิทานบ้าง

ในการฝึกทักษะทางภาษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนนั้น คำถามระดับต่ำมีความสำคัญ และจำเป็นอยู่มีใช้น้อย ผู้สอนสามารถใช้คำถามระดับต่ำ เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงขั้นตอนการทำงาน โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องย้อนกลับ ลำดับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ ตลอดจนสามารถใช้คำตอบกระตุ้นความคิดในการเขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

2. คำถามระดับสูง เป็นคำถาม ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการคิด โดยนำความรู้ และประสบการณ์ เดิมมาเป็นพื้นฐานสรุปหาคำตอบ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเกิดทักษะการคิดอย่างมีระบบ นอกจากนั้น เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนกระตุ้นให้ลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง คำถามระดับสูงแบ่งได้หลายชนิด ดังนี้

คำถามให้อธิบาย

เป็นคำถามที่ผู้ตอบต้องนำความรู้ และประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานในการหาคำตอบ เช่น ถ้าอยากให้โรงเรียนสะอาดและสวยงามควรทำอย่างไรบ้าง ลองบอกวิธีใช้ห้องน้ำให้เพื่อนหน่อยซิ

คำถามให้เปรียบเทียบ

เป็นคำถามที่让孩子ใช้ความคิดเปรียบเทียบของสองสิ่งว่ามีคุณสมบัติคล้ายกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร คุณสมบัติที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้น ได้แก่ รูปร่างลักษณะ สี ขนาด น้ำหนัก จำนวน ความสูง ความยาว รสชาติ กลิ่น หรือคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งต่าง ๆ เช่น ฝรั่งกับส้มอะไรที่คล้ายกันบ้าง ตัวหนอนกับผีเสื้อมีลักษณะต่างกันอย่างไร

คำถามให้จำแนกประเภท

เป็นคำถามที่นักเรียนแบ่งพวกของสิ่งของและเรียงลำดับสิ่งของ โดยใช้เกณฑ์ของตนเองหรือของผู้อื่น ได้แก่ แบ่งตามสี ขนาด รูปร่าง กลิ่น รส ลักษณะที่อยู่ ฯลฯ เช่น ให้แบ่งภาพสัตว์เหล่านี้เป็นพวกสัตว์เลี้ยงสัตว์ป่า เรียงใบไม้จากขนาดเล็กสุดไปหาขนาดใหญ่สุด

คำถามให้ยกตัวอย่าง

มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนบอกชื่อ หรือยกตัวอย่างของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ทักษะการสังเกต และความรู้ความจำเรื่องต่าง ๆ จากประสบการณ์เดิมมาตอบคำถาม ยกตัวอย่างได้ถูกต้อง เช่น บอกชื่อดอกไม้สีแดงมาคนละ 1 ชื่อ บอกชื่อผลไม้ที่มีรสเปรี้ยวมาคนละ 1 ชื่อ

คำถามให้วิเคราะห์

เป็นคำถามที่让孩子ได้คิดค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ หรือแยกแยะออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อหาสาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น อะไรเป็นสาเหตุทำให้น้ำท่วม ทำไมเด็ก ๆ จึงชอบมาโรงเรียน

คำถามให้สังเคราะห์

เป็นคำถามที่ให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด (จากการวิเคราะห์) แล้วนำข้อมูลนั้นมาสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อย ๆ โดยเลือกหาคำตอบที่ดีที่สุด หรือวิธีที่เหมาะสมที่สุด เช่น ก่อนรับประทานอาหาร เราควรทำความสะอาดร่างกายส่วนใดมากที่สุด นักเรียนลองบอกชื่อนิทานเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังไปแล้วว่าเรื่องมีอะไรบ้าง

นอกจากนั้น คำถามประเภทสังเคราะห์ หมายถึง คำถามประเภทสร้างสรรค์ มุ่งให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่ และแตกต่างไปจากเดิม เช่น ถ้าสัตว์ต่าง ๆ ในโลกนี้พูดภาษาคนได้ อะไรจะเกิดขึ้น

คำถามให้ประเมินค่า

เป็นคำถามที่ฝึกพิจารณาคูณค่าของสิ่งต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักดีราคาและประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เนื้อหาเรื่องราวและกฎเกณฑ์ที่เป็นจริง และเป็นที่ยอมรับของสังคม แล้วมาสนับสนุนความคิดเห็นของตนก่อนตัดสินใจ เช่น การทำร้ายนก หรือคนเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่เพราะอะไร

3. คำถามสร้างสรรค์ เป็นคำถามที่ให้เด็กคิดคำตอบอย่างอิสระ หรือต้องใช้ประสาทสัมผัสเป็นข้อมูลก่อนตอบคำถาม คำถามต้องใช้ประสบการณ์เดิม เด็กสามารถคิดคำตอบโดยใช้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งมีหลายชนิด ดังนี้

คำถามให้เด็กจินตนาการ

เป็นคำถามให้เด็กคิดอย่างอิสระ ไม่คำนึงถึงการกระทำได้จริงหรือความถูกต้องเสมอไป ต้องการคำตอบที่หลากหลายจากความคิดของเด็ก เช่น อะไรจะเกิดขึ้น ถ้าคนมี 4 ขา ถ้าต้นไม้ไม่มีใบ โลกเราจะเป็นอย่างไร

คำถามให้สังเกต

เป็นคำถามที่เด็กต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง เป็นข้อมูลในการตอบคำถาม ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ให้อู ให้อูดำ ให้อูขาว ฯลฯ เช่น น้ำเกลือในแก้วมีรสชาติดังไร อะไรจะเกิดขึ้นถ้าชาวนาไม่ปลูกข้าว

คำถามที่ตอบได้หลายคำตอบ

เป็นคำถามแบบเปิดกว้างให้เด็กตอบคำถามได้หลายคำตอบตามความรู้ และประสบการณ์เดิม เช่น น้ำในแม่น้ำเน่าเหม็นเพราะอะไร พักทองทำขนมอะไรได้บ้าง

คำถามให้คาดคะเน

เป็นคำถามที่ทำให้เด็กรู้สึกตื่นเต้นกับคำตอบของตน โดยการคิดริเริ่มและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ครูไม่สกัดกั้นความคิดของเด็ก เช่น จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเด็ก ๆ ไปวิ่งเล่นบนถนน ถ้าดอกไม้ทุกชนิดมีพิษ เราจะทำอย่างไร

คำถามให้หาวิธีอื่นมาทดแทน

เป็นคำถามให้เด็กหาวิธีการอื่นมาทดแทนกับอีกสิ่งหนึ่งได้ เช่น อะไรกันแดดแทนร่มได้ ถ้าไม่มีใบพัดของ เราจะใช้อะไรพัดของแทนได้บ้าง

ทักษะและเทคนิคการถาม

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2538: 132 – 136) และ ไพเราะ พุ่มม้น. (2544: 49 – 51)

ได้กล่าวถึงทักษะและเทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

1. พูดเสียงดังชัดเจนใช้ภาษาถูกต้อง เสียงดังได้ยินทั่ว ออกเสียง ร ล ว คำควบกล้ำถูกต้องตามไวยากรณ์
2. ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย ใช้คำง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็ก
3. ใช้คำถามประเด็นเดียว ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการถาม
4. เมื่อถามแล้ว ควรเว้นระยะเพื่อให้เด็กมีโอกาสคิดหาเหตุผลตอบ
5. การถามไม่ทวนคำถามและไม่ทวนคำตอบ จะช่วยฝึกนักเรียนให้สนใจฟังคำถามและคำตอบด้วยตนเอง

6. ให้นักเรียนตอบด้วยความสมัครใจ ช่วยลดความกังวลให้แก่เด็กที่คิดช้าและช้าาย มีโอกาสคิดหาคำตอบ

7. ให้เด็กตอบทีละคน เพื่อให้เด็กฝึกคิดก่อนตอบและสามารถประเมินผลการเรียนได้

8. เปิดโอกาสให้นักเรียนหลายคนตอบคำถามในข้อเดียวกัน จะเป็นการกระตุ้นให้เกิด การอภิปรายต่อเนื่อง และขยายแนวทางการคิดอีกด้วย

9. ควรมีการเสริมแรงเด็กเมื่อตอบคำถามได้ โดยจะใช้คำพูดหรือใช้ท่าทาง เช่น พุดดี มากหรือปรบมือ

10. ให้นักเรียนถาม – ตอบกันเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเปลี่ยน บรรยากาศในชั้นเรียน

11. ถ้านักเรียนไม่ยอมตอบคำถาม ครูควรแก้ไขโดยใช้คำถามง่าย ๆ แล้วค่อยเพิ่ม คำถามยากขึ้นในโอกาสต่อไป

12. เมื่อเด็กตอบผิด ครูไม่ควรดุหรือทำโทษ และต้องควบคุมเพื่อนร่วมชั้นไม่ให้แสดง อาการเย้ยหยัน เพราะจะทำให้เด็กไม่กล้าตอบในโอกาสต่อไป

กรมวิชาการ (2540: 127 – 128) กล่าวถึง เทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศ กิจกรรมการเรียนการสอนของเด็กในวัยนี้ต้องยึดตัวเด็กเป็น ศูนย์กลาง การใช้คำถามเป็นการมุ่งเน้นให้เด็กได้คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

1.1 บรรยากาศในการเรียน ทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย อุ่นใจ พร้อมได้รับการดูแล

1.2 กิจกรรมในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเสรี ฯลฯ จะต้องเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ เพราะความสนใจจะเป็นยากระตุ้นการคิดที่ดีของเด็ก

1.3 กิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก ทำให้เด็ก เกิดความสนใจ สนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้

2. การรู้พัฒนาการของเด็ก พัฒนาการของเด็กแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกัน ครูควรใช้ คำถามให้เหมาะสมกับวัย

2.1 เด็กยึดตนเองเป็นสำคัญ ทั้งในความคิดและการกระทำ เช่น การแย่งของเล่น ครูควรใช้คำพูด หรือคำถามที่ทำให้เด็กแบ่งปันของเล่นด้วยกัน

2.2 เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางภาษาอย่างก้าวหน้า สามารถคิดค้นหาคำตอบของ ตนเองได้ ครูต้องใช้คำถามกระตุ้น เป็นคำถามที่ตอบได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดความภูมิใจในความสำเร็จ

2.3 เด็กวัยนี้สามารถบอกเหตุผลอย่างง่าย ๆ จากประสบการณ์เดิมของตนเอง

3. การใช้คำถามที่ตรงวัตถุประสงค์ ครูสามารถใช้คำถามเพื่อค้นหาพัฒนาการด้าน ความรู้ ความคิดของเด็ก ให้เด็กได้ใช้สมองด้านอื่น ๆ ในการคิดค้นคำตอบอย่างเสรี นอกเหนือจากการถาม ความจำเพียงอย่างเดียว การใช้ภาษาอย่างง่าย ๆ ด้วยเสียงที่ชัดเจนและที่สำคัญครูต้องทราบหรือกำหนด การถามนั้น ๆ ก่อนว่าวัตถุประสงค์จะให้เด็กเกิดพฤติกรรมใด

สรุปได้ว่า เทคนิคการใช้คำถาม หมายถึง การกระตุ้น หรือส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนการสอน คำถามจะช่วยให้เด็กจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ทั้งฝึกความ มั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งครูควรมีการเสริมแรงให้กับเด็กเกี่ยวกับการใช้ คำถาม-ตอบคำถาม อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู และเป็นการฝึกความ มั่นใจในตนเองแก่เด็กได้เป็นอย่างดี

3.4 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน

3.4.1 ความหมายและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

สมนา พานิช (2531: 125) ให้ความหมาย สื่อ หมายถึง เครื่องช่วยให้เด็กได้พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สื่อช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยผ่านประสาทสัมผัส คือ การสัมผัส การชิม การดม การฟัง และการมอง นอกจากนี้สื่อยังช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และบางชนิดยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการอีกด้วย

บุญชู สนั่นเสียง (2532 : 490) กล่าวว่า ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้ตามจุดมุ่งหมายนั้น ครูจำเป็นต้องเตรียมสื่อที่จะเป็นตัวกลางถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ เจตคติ ค่านิยม และทักษะที่ครูมีอยู่ไปสู่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อที่ครูนำมาใช้เรียกว่า “สื่อการสอน” ตามแนวคิดใหม่ถือว่า ในการเรียนรู้นั้นเด็กเป็นผู้เรียน เด็กจึงเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้โดยผ่านตัวกลางหรือสื่อ ตัวกลางหรือสื่อทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เรียกว่า “สื่อการเรียน” ดังนั้นรวมเรียก สื่อหรือตัวกลางที่ครูนำมาใช้สอน และสื่อหรือตัวกลางที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เรียกว่า “สื่อ” การเรียนการสอน คือ ตัวกลางถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เจตคติ ค่านิยม และทักษะจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ซึ่งสื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนการสอนมีความหมายกว้าง หมายถึง

1. วัสดุ เช่น แบบเรียน ตำรา แผ่นภาพ แผนภูมิ ภาพชุด กระเป๋านั่ง บัตรคำ บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม บัตรเนื้อหา สมุดบันทึก ดินสอ สี ดินน้ำมัน กระดาษวาดเขียน ปากกา เมล็ดพืช กรวด หวาย ดิน ฯลฯ
2. อุปกรณ์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง เครื่องโทรทัศน์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องทดลอง วิทยาศาสตร์ กระดานดำ เครื่องช่างกลต่าง ๆ ม้าหมุน กระดานหก ฯลฯ
3. วิธีการ เช่น การจัดระบบ การสาธิต การทดลอง และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อมุ่งให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ การจัดสถานการณ์จำลอง การจัดศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2540: 49) ให้ความหมาย สื่อ หมายถึง ตัวกลางในการนำความรู้จากครูสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เรียนนามธรรมเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การนำสื่อมาใช้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย มีดังนี้

1. ใช้สื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติ
2. ใช้สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก
3. ใช้สื่อที่ปลอดภัยต่อตัวเด็ก
4. ใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน

ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

นักการศึกษาสรุปความสำคัญ และคุณค่าของสื่อไว้ ดังนี้ สร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรม ความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การนำสื่อการเรียนการสอนไม่ว่าประเภทใดไปใช้กับเด็กปฐมวัยให้ได้ประโยชน์สูงสุดขึ้นอยู่กับลักษณะและชนิดของสื่อ ครูต้องรู้จักเลือกให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระของการสอนที่สำคัญที่สุด คือ ต้องให้เหมาะสมกับลักษณะและความสามารถหรือพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการทางด้านร่างกาย กล้ามเนื้อของเด็กยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ การใช้สื่อการเรียน

การสอน จึงต้องมีการเลือกให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของเด็ก คือ ไม่ใช่สื่อร่วมกัน ทั้งสื่อที่ใช้เล่นในร่มและกลางแจ้ง เช่น ไม้บล็อก โดมโมโน กระดานหก เป็นต้น

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กวัยนี้มีจินตนาการสูง ความคิดหรือเหตุผลอยู่ในขั้นที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม สื่อที่ใช้จึงควรเป็นรูปชัดเจน สามารถให้เด็กได้ใช้จินตนาการที่ดีที่สุด เพราะไม่ต้องซื้อไม่ต้องหา ใช้สอนหรือให้เด็กเรียนรู้ได้ทันที เช่น ใช้ตัวเด็กในการเรียนรู้ถึงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ใช้เปรียบเทียบความสูงต่ำ หรือจำนวนนับ ใช้ต้นไม้ ดอกไม้ ใบไม้ที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน สอนเรื่องจำนวน ขนาด สี เป็นต้น (บุญชู สนั่นเสียง, 2532: 491 – 492)

สุมนา พานิช (2531: 129) กล่าวถึง ความสำคัญของสื่อการสอนว่า สื่อการสอนสำหรับเด็กเล็กในรูปของการเล่น และอุปกรณ์ต่าง ๆ จะช่วยให้คุณประโยชน์ต่อการเรียน ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่เป็นจริง เพื่อเป็นพื้นฐานของความคิดและความเข้าใจ
2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ถึงสิ่งและเหตุการณ์ที่มีปัญหา เกี่ยวกับขนาด

กาลเวลา และระยะทาง

3. ช่วยสร้างความสนใจ ทักษะที่ดีของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ง่าย รวดเร็วและ

ผลิตผลิต

4. ช่วยแสดงกรรมวิธีต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถอธิบายให้เห็นหรือเข้าใจได้ด้วยการบรรยาย

ธรรมดา

5. ให้นักเรียนทั้งหมดมีประสบการณ์ร่วมกัน
6. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อบทเรียนอยู่เสมอ
7. ช่วยให้ผู้เรียนมากขึ้น ใช้เวลาน้อยลง
8. ช่วยให้ผู้มีความทรงจำต่อสิ่งที่ได้เรียนนาน และนำไปใช้ได้ดีกว่า
9. ช่วยลดจำนวนนักเรียนที่สอบตก
10. ช่วยเร่งการเรียนรู้ทางทักษะ โดยเสียเวลาน้อยลงและมีคุณภาพสูงขึ้น

จันทร์ฉาย เติมียาคาร (อภิสมัย วุฒิพรพงษ์, 2544: 49 ; อ้างอิงจาก จันทร์ฉาย เติมียาคาร, 2533: 7 – 11) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. สื่อกับผู้สอน
  - 1.1 ช่วยแบ่งเบาภาระผู้สอน
  - 1.2 ช่วยให้ผู้สอนสนุกสนานไปกับการสอน
  - 1.3 เป็นแรงผลักดันให้ผู้สอนตื่นตัวในการผลิตอุปกรณ์อยู่เสมอ
  - 1.4 ช่วยให้ผู้มีความเชื่อมั่นในการสอน
  - 1.5 ช่วยให้ผู้มีโอกาสสร้างประสบการณ์เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สื่อกับผู้เรียน
  - 2.1 กระตุ้นและสร้างความสนใจให้ผู้เรียน
  - 2.2 ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนและทำให้เกิดมโนทัศน์อย่างถูกต้อง
  - 2.3 ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล
  - 2.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
  - 2.5 ช่วยดึงประสบการณ์จากภายนอกห้องเรียนเข้ามาให้ผู้เรียนรับรู้
3. สื่อกับการศึกษาระบบอื่น
  - 3.1 ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3.2 เปิดโอกาสทางการศึกษามากขึ้น

3.3 เป็นแหล่งวิชาการเพื่อชุมชน

3.4.2 การจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอน

การจัดหาสื่อ อาจจัดหาได้ หรือจัดซื้อวัสดุในราคาถูก วัสดุเหล่านี้ นำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ทันที หรือนำไปเป็นวัสดุในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนต่อไปตามความเหมาะสม (บุญชู สนั่นเสียง. 2532: 492)

กรมวิชาการ (2540: 60) การจัดหาสื่อ สามารถจัดได้หลายวิธี คือ

1. จัดหาโดยการขอยืมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศูนย์สื่อของโรงเรียนของรัฐบาล หรือโรงเรียนเอกชน ฯลฯ
2. จัดซื้อสื่อและเครื่องเล่น โดยการวางแผนการจัดซื้อตามลำดับความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ทางโรงเรียนสามารถจัดสรรให้ และสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์
3. ผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เอง โดยใช้วัสดุที่ปลอดภัยและหาง่ายเป็นเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ กระดาษแข็งจากลังกระดาษ รูปภาพจากแผ่นป้ายโฆษณา รูปภาพจากหนังสือ นิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อภิสมัย วุฒิพรพงษ์. 2544: 50 ; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536: 1 – 2) ได้กำหนดการจัดซื้อจัดหาสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย ให้คำนึงถึงคุณลักษณะ ดังนี้

1. คุณลักษณะทางวิชาการ ประกอบด้วย
  - 1.1 สอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์รวมทั้งจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม
  - 1.2 เน้นให้เด็กได้เล่นร่วมกัน
  - 1.3 เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก
  - 1.4 ส่งเสริมให้เกิดทักษะ กระบวนการพัฒนาความพร้อมตามแนวการจัดประสบการณ์

2. คุณลักษณะอื่น ๆ ประกอบด้วย

2.1 คำนึงถึงความปลอดภัยในเรื่องสีและวัสดุที่ใช้ควรเป็นสีที่ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก วัสดุที่ใช้อาจเป็นไม้ กระดาษ ผ้า โลหะ พลาสติก หรือวัสดุอื่น ๆ ซึ่งปราศจากสารตะกั่วไม่แตกหักเกิดเสี้ยนหรือส่วนที่แหลมคม ไม่ควรมีลวดหรือเหล็กแหลม หรือลักษณะอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดอันตราย

- 2.2 มีความแข็งแรง ทนทาน ตามสภาพ
- 2.3 มีคำอธิบาย หรือคู่มือครู เสนอแนะการจัดกิจกรรม
- 2.4 ประณีต สวยงาม
- 2.5 ประหยัดคุ้มค่าต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ
- 2.6 สะดวกต่อการนำมาใช้ การเคลื่อนย้าย รวมทั้งการเก็บรักษา

บุญชู สนั่นเสียง (2532: 492 – 493) ได้กล่าวว่า การจัดหาสื่อเพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. วัสดุในท้องถิ่น หมายถึง สิ่งของที่มีอยู่ตามท้องถิ่น ตามภูมิประเทศ ครูควรจะได้พิจารณาใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นพิเศษ ท้องถิ่นที่อยู่ในภูมิประเทศต่างกันอาจมีวัสดุต่างกันไปบ้าง เช่น ท้องถิ่นในภาคเหนือ

ที่มีใบเมี่ยง ใบตอง เขาสัตว์ ทางภาคใต้แถวทะเลอาจมีเปลือกหอย กระดุกปลา ปะการัง สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ดิน หิน แร่ ก็ถือว่าเป็นวัสดุท้องถิ่น

2. วัสดุเหลือใช้ หมายถึง สิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์แล้วและมีส่วนที่เหลือทิ้งไว้ เช่น กลักไม้ขีด กล่องสบู่ ขวด กระป๋อง ฯลฯ สิ่งของเหลือใช้เหล่านี้มีอยู่มากมายในปัจจุบันทั้งในเมืองและในชนบทที่ห่างไกลจะได้จากสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 สิ่งที่ได้จากพืช เช่น ต้น ผล ดอก ใบ ใบ เปลือก ราก ก้าน และเมล็ด
- 2.2 สิ่งที่ได้จากสัตว์ เช่น ตัวสัตว์ หนัง ขน กระดุก ไขมัน เกล็ด ก้าง ฝา (หอย) ฟัน
- 2.3 สิ่งที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ดิน หิน แร่ น้ำ กรวด ทราย
- 2.4 สิ่งของที่ใช้ไปแล้ว เช่น ขวด กล่อง หลอดยา รูปภาพ หนังสือพิมพ์ ปฏิทิน

ในการจัดหาสื่อ มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงหลายประการ คือ การเลือกใช้สื่อและวัสดุทดแทน การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึง จุดมุ่งหมายการจัดประสบการณ์ว่า ต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไร สื่อนั้นจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ สื่อตรงกับเหตุการณ์และเวลาที่เด็กควรรู้หรือไม่ การใช้วัสดุทดแทนเป็นสิ่งที่ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ เพราะวัสดุบางอย่างมีราคาสูง เมื่อจำเป็นต้องซื้อจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมาก หากครูมีความรู้ในการจัดหาสิ่งทดแทนกันจะช่วยประหยัดรายจ่ายได้ เช่น

วัสดุ	วัสดุทดแทน
ดินน้ำมัน	ดินเหนียว
กระดาษวาดเขียน	กระดาษปรู๊ฟ หรือกระดาษหนังสือพิมพ์
สีโปสเตอร์	สีจากธรรมชาติ เช่น ดอกอัญชัน ใบเตย ขมิ้น
ฟูก้น	ฟูก้นทำจากไม้ไผ่หรือฟองน้ำ
กาว	แป้งเปียก
นุ่น	เศษผ้า ฟาง

3. การรวบรวมวัสดุในท้องถิ่นและวัสดุเหลือใช้

3.1 ครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลเด็ก เป็นผู้เก็บรวบรวมจากวัสดุในท้องถิ่นเหลือใช้ ที่ไปพบเห็น อาจจะเป็นวัสดุที่ได้เปล่าหรือจัดซื้อมาในราคาถูก สิ่งใดควรรวบรวมและสะสมนั้น ขึ้นอยู่กับครูหรือพี่เลี้ยงที่จะมีความคิดสร้างสรรค์และจากประสบการณ์ เช่น การศึกษาค้นคว้าเอกสารหรือตำรา การได้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนอื่น ๆ หรือจากการจัดแสดงต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อและจากร้านค้าที่จำหน่ายสื่อการเรียนการสอน ครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก จำเป็นต้องรู้แหล่งวัสดุได้เปล่าและแหล่งวัสดุราคาถูก ทั้งที่เป็นสถานราชการ บริษัท ห้างร้าน ตลอดจนสถานทูตต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์เก่า ๆ รูปภาพ จะหาได้จากบริเวณจำหน่ายหนังสือเก่าในกรุงเทพฯ ได้แก่ บริเวณสวนจตุจักร วัสดุราคาถูก อาจซื้อแถวสำเพ็ง เป็นต้น

3.2 ผู้ปกครองและเด็กช่วยจัดหา โดยครูหรือพี่เลี้ยงเด็กขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้รวบรวมวัสดุไว้ แล้วนำมาให้โรงเรียนหรือให้เด็กนำมาให้

สรุปได้ว่า การจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนซึ่งได้มาโดยการจัดซื้อในราคาที่ถูกลงตามงบประมาณที่มีอยู่ และครูผลิตด้วยตนเอง นอกจากนั้นควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก ความปลอดภัย สีที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3 – 6 ปี มีความมั่นคง แข็งแรง ทนทาน และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้จะต้องตรงกับเนื้อหา หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์

3.4.3 การจัดประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อมีความสำคัญในการเรียนการสอน สำหรับเด็กปฐมวัยมาก เพราะเด็กวัยนี้จะเข้าใจสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ดีกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม เด็กเรียนรู้ด้วยการสัมผัสและการปฏิบัติจริง สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีมาก ทั้งสื่อที่เป็นตัวกลางในการสอนของครู และเป็นตัวกลางในการเรียนรู้ของเด็ก สื่อบางชนิดใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างหลายวัตถุประสงค์ แต่หลักของสื่อที่ดีใช้ประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งอย่าง เพื่อสะดวกในการใช้และการเก็บรักษาสื่อและการค้นคว้า ได้มีการจัดแบ่งประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยออกเป็นหลายแบบหลายประเภท ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (บุญชู สนั่นเสียง. 2532: 494 ; อ้างอิงจาก ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2527) ได้มีการจัดแบ่งสื่อออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. แบ่งตามสถานที่ ได้แก่ สื่อในร่ม และสื่อกลางแจ้ง
2. แบ่งตามลักษณะการฝึกฝนการพัฒนาการทางร่างกาย สมอง สังคม เพื่อส่งเสริมในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 8 ประเภท คือ

- 2.1 สื่อฝึกกล้ามเนื้อ เช่น ชิงช้า กระดานลื่น กระดานหก
- 2.2 สื่อฝึกชีวิตในบ้าน เช่น ไม้กวาด ผ้าเช็ดบ้าน ที่ตักผง
- 2.3 สื่อสำหรับพักผ่อน เช่น ที่นอน เสื่อ พรม
- 2.4 สื่อฝึกกล้ามเนื้อมือ เช่น ลูกคิด ภาพตัดต่อ บล็อก
- 2.5 สื่อฝึกการก่อสร้างหรือความคิดสร้างสรรค์ เช่น บล็อก ดินน้ำมัน ไม้
- 2.6 สื่อสำหรับการแสดงละคร
- 2.7 สื่อฝึกการทดลองทางธรรมชาติ เช่น บล็อก หอย เปลือกไม้
- 2.8 สื่อฝึกดนตรี

3. แบ่งตามลักษณะของวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ เช่น ภาษา สังคม ธรรมชาติศึกษา คณิตศาสตร์ ขบร้อง ดนตรี ศิลปะ พละนาฏย หรือกลุ่มเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย กลุ่มเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ กลุ่มเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

จากเอกสารคู่มือการผลิตสื่อด้วยวัสดุราคาถูก สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. สื่อประกอบการสอน ได้แก่ สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแนวและแผนการจัดประสบการณ์ เช่น ภาพ สิ่งที่มีตามธรรมชาติ สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ สื่อประเภทนี้มักใช้ในกิจกรรมวงกลม
2. ของเล่นตามมุมเล่นและมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมหมอ มุมบล็อก ฯลฯ ให้เด็กได้มีโอกาสเล่นร่วมกัน แสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เล่นแทนสิ่งที่ขาดไป เช่น ลูกคนเดียวอยากมีน้อง จึงเล่นตุ๊กตาให้นอนเปล เป็นต้น
3. เกมการศึกษา ช่วยฝึกการสังเกตความเหมือน ต่างกัน การจัดหมู่ การเน้นความสัมพันธ์ ความเข้าใจในเรื่องจำนวน
4. เครื่องเล่น มีทั้งเครื่องเล่นในร่มและกลางแจ้ง ที่จัดทำได้ด้วยวัสดุราคาถูก หาง่าย เช่น ลูกบอล หน้า ตุ๊กตาเศษผ้า หน้ากาก ยางรถยนต์ที่ไม่ใช้แล้วทำชิงช้าใช้กระดานข้ามไปมา ใช้ทำอุโมงค์ ซึ่งเป็นเครื่องเล่นที่ช่วยในการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมได้ดี

5. เครื่องเล่นดนตรี ใช้ฝึกการฟัง จัดหาหรือทำขึ้นได้ง่าย ๆ เช่น ฝาน้ำอัดลมทำเครื่องเคาะ จังหวะ ไม้ไผ่ทำกรับ ทำเกราะ ฝากระป๋องทำฉาบ กระป๋องใส่เม็ดกรวดทราย หรือเมล็ดพืชทำเครื่องเขย่า

จากคู่มือการผลิตและใช้สื่อพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย แบ่งประเภทของสื่อการสอนระดับก่อนประถมศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและภาษา แยกย่อยออกเป็น 2 อย่างคือ

1.1 สื่อพัฒนาความพร้อมทางการเรียนรู้เสริมสร้างความคิด สติปัญญาและจินตนาการ

1.2 สื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษา แยกย่อยเป็น 4 อย่าง คือ

1.2.1 สื่อพัฒนาการฟัง

1.2.2 สื่อพัฒนาการพูด

1.2.3 สื่อพัฒนาการอ่าน

1.2.4 สื่อพัฒนาการเรียนรู้

1.3 สื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ – เล็ก

1.4 สื่อพัฒนาคณิตศาสตร์ขั้นมูลฐาน

1.4.1 น้ำหนัก

1.4.2 การรวมของ เห็นของเพิ่มขึ้น

1.4.3 ขนาดใหญ่ เล็ก อ้วน ผอม

1.4.4 จำนวนและปริมาณมากน้อย

1.4.5 ลำดับที่หนึ่งหรือก่อน ที่สุดท้ายหรือหลัง

1.4.6 ระยะใกล้ ไกล กว้าง แคบ ถี่ ห่าง

1.4.7 ทิศทางและตำแหน่งบน – ล่าง หน้า – หลัง ข้างนอก – ข้างใน

1.4.8 รูปทรงเรขาคณิต

1.4.9 การแบ่งออก เห็นของลดจำนวนลง

สมนา พานิช (2531: 125 – 129) สื่อที่ใช้ช่วยในการสอนมีหลายชนิด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สิ่งใดก็ตามที่เป็นเครื่องช่วยให้เด็กวัยนี้มีพัฒนาการดังกล่าว นับว่าเป็นสื่อได้ทั้งนั้น ได้แก่

1. ครูเป็นสื่อที่นับได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะ เป็นผู้ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในการเรียนรู้ และเป็นสื่อที่จะนำสื่ออื่นให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน หากปราศจากครู การเรียนการสอนก็จะมีผลแก่เด็กในวัยนี้

2. สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ สื่อชนิดนี้ครูหรือผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องจัดหาหรือทำขึ้น เพราะมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เพียงแต่ผู้ใช้จะต้องเลือกให้ถูกต้องตามความมุ่งหมาย เช่น การสอนเรื่องวงจรชีวิตกบ ก็เลือกฤดูกาลที่เหมาะสม คือ ฤดูฝน เพื่อจะได้นำสิ่งที่นำไปตามธรรมชาติมาศึกษาได้ แทนที่จะใช้วิธีวาดภาพไข่กบ ลูกอ๊อด และลูกกบ ประกอบคำอธิบาย เป็นต้น

3. สื่อที่ต้องจัดทำขึ้น สื่อชนิดนี้มีมากมายหลายชนิด สุดแต่ผู้สนใจจะจัดซื้อ จัดหา หรือจัดทำขึ้น ได้แก่ ของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย ภาพวาด บัตรคำ เกม กิจกรรม เครื่องฉายภาพนิ่ง เครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

สื่อแบ่งออกตามลักษณะของการใช้ได้ 3 ประเภท คือ

1. สื่อการสอนประเภทวัสดุ เช่น สี กระดาษ ชอล์ก ภาพ เปลือกหอย หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2. สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ คือสื่อที่เป็นเครื่องมือ วิทยุ เครื่องฉายวิดีโอ กระดานดำ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

3. สื่อการสอนประเภทวิธีการ กระบวนการจัดกิจกรรมได้แก่ การสาธิต การทดลอง เล่นเกม เล่นบทบาทสมมติ จัดสถานการณ์จำลอง เช่น การจัดมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน

โสภิตอนงค์ บุญช่วย (ชุดิมา ปานคำ. 2542: 35 – 36 ; อ้างอิงจาก โสภิตอนงค์ บุญช่วย. 2531) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอน 3 ประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะการใช้งาน ดังนี้

1. สื่อสำหรับการเตรียมการสอนของครู จัดหามาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ หลักสูตร วิธีสอน กิจกรรม ตลอดจนความเข้าใจในตัวเด็ก สื่อประเภทนี้ได้แก่ คู่มือครู หนังสือ เทป ฯลฯ ซึ่งสื่อบางอย่าง สถานศึกษาอาจจัดหามาโดยการซื้อ เช่น เทป (แถบเสียง) เทปวิดีโอ โทรทัศน์ สื่อบางอย่างอาจผลิตได้เองเช่นกัน เช่น การรวบรวมเนื้อหาสำหรับครูใช้ประกอบการสอนต่อไป

2. สื่อสำหรับประกอบการสอน ในการสอนเด็กเล็กนั้นการจะช่วยให้เด็กมีความสนใจในสิ่งที่ครูจะสอนนั้น การใช้สื่อเข้าช่วยจะทำให้บทเรียนมีชีวิตชีวาน่าสนใจยิ่งขึ้นด้วย เช่น ครูสอนเรื่องวันลอยกระทง ก็นำเอากระทงมาให้เด็กได้ดูเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน สื่อประเภทนี้อาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 สื่อที่ได้มาโดยการจัดหา เช่น สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ พืช สัตว์ ดิน ทราย ฯลฯ

2.2 สื่อที่ได้มาโดยการประดิษฐ์ อาจเป็นหุ่นประเภทต่าง ๆ เช่น ดูกตาผ้า หุ่นถุงกระดาษ เกมการศึกษา ฯลฯ

2.3 สื่อสำหรับจัดสภาพแวดล้อมให้เด็ก บริเวณที่เล่นจัดให้กับเด็กปฐมวัยนั้น มีความสำคัญ หากจัดได้เหมาะสมก็จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สื่อเหล่านี้อาจได้มา 2 ทาง คือ โดยการจัดหาทางหนึ่ง และโดยการผลิตอีกทางหนึ่ง

บุญชู สนั่นเสียง (2532: 494 – 495) การจัดประเภทของสื่อ ควรจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ-อารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยแบ่งสื่อออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย แบ่งย่อยออกเป็น ดังนี้

1.1 สื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่

1.2 สื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส

2. สื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านจิตใจ-อารมณ์ สังคม

2.1 สื่อส่งเสริมและพัฒนาทางดนตรี กิจกรรมเข้าจังหวะ

2.2 สื่อส่งเสริมและพัฒนาทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

3. สื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านสติปัญญา

3.1 สื่อเพื่อพัฒนาการรับรู้และการสังเกต

3.2 สื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษา

3.3 สื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์

สรุปได้ดังนี้ว่า การจัดประเภทของสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การเลือกสื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการ วัย และความต้องการของเด็ก นำมาจัดหมวดหมู่ จัดประเภท จำแนก เพื่อนำไปส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำสื่อไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามการจัดประเภทของสื่อ และหยิบใช้สะดวกรวดเร็ว

3.4.4 การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน

บุญชู สนั่นเสียง (2532: 496 – 497) การให้การศึกษาอบรมเด็กปฐมวัยมีความจำเป็น ต้องใช้สื่อมาก ทั้งสื่อสำหรับครูและสื่อสำหรับเด็ก สื่อบางอย่างใช้ร่วมกันทั้งครูและเด็ก เพื่อให้สื่อมีความคงทนใช้ได้ นาน ไม่ต้องสร้าง ไม่ต้องซื้อหามาบ่อย ๆ การเก็บรักษาจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ควรจะต้องรู้ว่าสื่อแต่ละ ชนิดมีวิธีการเก็บอย่างไร จึงจะทำให้คงทนไม่ชำรุดเสียหาย หยิบง่ายหายก็รู้ดูก็งามตา

ชนิด ขนาด ลักษณะ และวิธีการเก็บรักษาสื่อ

1. ชนิด ชนิดของสื่อที่เก็บรักษาไว้อาจแบ่งดังนี้

- 1.1 วัสดุสิ้นเปลือง หมายถึง ของที่ใช้หมดเปลือง เช่น กระดาษ หมึก สี กาว ฯลฯ
- 1.2 วัสดุกึ่งสิ้นเปลือง หมายถึง ของที่ใช้แล้วถ้ารู้จักเก็บไว้อาจนำมาใช้ได้อีก เช่น เข็มหมุด ปากกา เป็ก ฯลฯ
- 1.3 วัตถุ หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กรรไกร ไม้บรรทัด ฯลฯ
- 1.4 วัตถุประดิษฐ์ หมายถึง สื่อที่จะนำมาประกอบการเรียนการสอน เช่น ภาพ บัตรคำ แผนที่ แผ่นภาพ ฯลฯ

2. ขนาด ของดังกล่าวมีขนาดต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ควรใช้ขนาดเดียวกันเพื่อสะดวกในการเข้าแฟ้มหรือหัง
- 2.2 ขนาดกระดาษ มีขนาดดังนี้
  - 2.2.1 ขนาดใหญ่ 31 นิ้ว 43 นิ้ว
  - 2.2.2 ขนาดโปสเตอร์ พับ 2
  - 2.2.3 ขนาดพับ 4
  - 2.2.4 ขนาดพับ 8
  - 2.2.5 ขนาดอื่น ๆ

3. ลักษณะ ลักษณะของดังกล่าวในข้อ 1 ย่อมมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 เป็นของมีคม
- 3.2 เป็นแผ่น
- 3.4 เป็นแท่ง
- 3.5 เป็นผง
- 3.6 เป็นน้ำ

4. วิธีเก็บรักษา ในการเก็บรักษาสื่อควรจะต้องรู้ชนิดของสื่อ และรู้ว่าสื่อแต่ละชนิดมีวิธี เก็บรักษาอย่างไร จึงจะทำให้คงทน ไม่ชำรุดง่าย หยิบได้สะดวก ประหยัดเนื้อที่ แข็งแรง ปลอดภัย

4.1 สถานที่เก็บ ได้แก่ หัง ตู้ หรือลิ้นชัก ความสูงของที่เก็บทุกชนิดควรได้สัดส่วน พอที่ผู้ใช้จะหยิบได้สะดวก แต่ถ้าต้องการที่เก็บของจำนวนมาก ความสูงอาจจดเพดานก็ได้ สื่อบางอย่างเป็น สื่อที่เด็กเป็นผู้ใช้ด้วย ควรเก็บไว้ชั้นล่างเพื่อเด็กจะได้หยิบมาใช้เองได้และเก็บเข้าที่ได้อย่างสะดวก

4.1.1 ชั้นในตู้หรือหัง ควรใช้แบบเลื่อนได้แทนชั้นตรึงติดที่ เพราะจะสะดวกใน การเลื่อนขึ้น เลื่อนลงได้ตามขนาดวัตถุ

4.1.2 ตู้ ควรจะใช้นานกระฉากเพื่อป้องกันฝุ่นละออง และแมลงที่เป็นศัตรูของ สื่อ แต่ต้องระมัดระวังอย่าให้แสงแดดส่อง เพราะจะทำให้วัตถุเสีย

4.1.3 ในการใช้ตู้หรือหัง ควรจะได้วางแผนเสียก่อนว่าจะใส่อะไรบ้าง จึงจะ ทราบความสูงและความลึกของแต่ละชั้นของตู้หรือหังได้

4.1.4 ของเหลวหรือเป็นผง ควรบรรจุลงในขวด ปิดฝาให้สนิท

4.1.5 วัตถุใดที่เป็นแท่ง ควรจะเก็บไว้ในกล่องหรือกระป๋อง ควรบรรจุให้พอดีให้ตัวของวัตถุอยู่ในกระป๋อง ถ้าวัตถุนั้นประกอบด้วยของอ่อนหรือของแหลมคม ควรให้ของอ่อนหรือแหลมคมอยู่ส่วนบน มิฉะนั้น จะทำให้ความยืดหยุ่นหรือความแหลมคมเสีย

4.1.6 วัตถุใดที่ได้รับการฉีกเปื่อย ควรม้วนแล้วนำไปเก็บไว้บนราวโตะวางหนังสือพิมพ์ ส่วนวัตถุที่ฉีกแท่งควรเก็บไว้เป็นแผ่น เช่น รูปภาพ ถ้าได้จัดทำเป็นที่แขวนไว้อย่างมีระบบก็จะทำให้หยิบใช้ได้ง่ายและสะดวก

4.1.7 วัตถุใดใหญ่และหนักควรไว้ข้างล่าง ของเล็กและเบาควรวางไว้ส่วนบน ควรวางเป็นพวก ๆ ตามขนาดเดียวกัน

4.2 วิธีเก็บรักษาสื่อเพื่อให้หยิบได้ง่าย

4.2.1 ควรจัดลงทะเบียนวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้น

4.2.2 สื่อบางอย่างเป็นสื่อส่วนกลางใช้ร่วมกันได้ มิใช่เป็นสื่อประจำอยู่ในชั้นเรียน ควรมีระเบียบการยืมที่แน่นอน

4.2.3 ควรจัดเตรียมสื่อให้เรียบร้อยก่อนให้ยืม โดยตรวจสอบสภาพให้เรียบร้อยให้หัวเรื่อง ลงเลขทะเบียน ลงเลขรหัสสื่อ ประทับตราห้องสื่อ และวันที่ทำบัญชีรายการตามลำดับตัวอักษร เพื่อสะดวกในการให้บริการ นำไปเก็บเรียงไว้ตามสถานที่ เช่น ตู้จุลสาร หิ้ง ตู้

4.2.4 ควรทำสถิติการยืมเพื่อแสดงผลงานในด้านปริมาณ และคุณภาพ

4.2.5 ควรสำรวจอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรจำหน่ายออกหลังจากที่พบว่ามีปัญหา

4.2.5 ควรจัดทำรายงานประจำปีและประจำปี ให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบ

4.3 วิธีฝึกเด็กในการเก็บรักษาสื่อ สื่อการเรียนการสอนบางชนิดเด็กเป็นผู้เล่น และเป็นผู้ใช้ ซึ่งเล่นตามลำพังหรือมีครูคอยดูแล ควบคุม การฝึกให้รู้จักหยิบของเล่นออกมาใช้ได้เอง และเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยได้นั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็น ครูจะต้องฝึกให้เด็กรู้จักและทำให้เป็นนิสัย โดยครูสาธิตวิธีการหยิบสื่อออกมาใช้และเก็บเข้าที่ให้เด็กดู ให้เด็กได้ปฏิบัติจริงหรืออาจให้เล่นเกม เช่น เอาภาพเล็ก ๆ ติดไว้ที่ชั้น หิ้ง หรือตู้ เพื่อบอกว่าตรงไหนเก็บสื่อการเรียนการสอน หรือของเล่นอะไร ให้เด็กสังเกตเปรียบเทียบและเก็บของให้ตรงกับภาพนั้น ๆ เกมนี้จะช่วยให้เด็กได้รู้จักจัดเก็บสื่อได้เองโดยธรรมชาติ เป็นการเรียนปนเล่นที่มีคุณค่าทางการศึกษาและเด็กสนุกสนาน รู้จักเก็บของเข้าที่เรียบร้อยจนติดเป็นนิสัยโดยไม่รู้ตัว

การดูแลรักษาอุปกรณ์บางชนิดในห้องเรียน

บุญชู สนั่นเสียง (2532: 499) กระดานดำ สำหรับครูและเด็กเขียนด้วยชอล์ก จึงไม่ควรใช้สิ่งอื่น ๆ มาติด ทั้งของแข็งและของเหนียว เช่น เทปใส แป้งเปียก กาว ตะปู เข็มหมุด เป็ก สิ่งเหล่านี้จะทำให้กระดานเป็นรู เป็นรอย เขียนไม่ลื่น การลบกระดานใช้แปรงลบทุกครั้งไม่ใช้มือลบ และลบกระดานให้ถูกวิธีลบจากบนลงล่าง ลบจากซ้ายไปขวา ไม่ลบกลับไปกลับมาจนฝุ่นชอล์กปลิวฟุ้งกระจายเข้าปากเข้าจมูก ทั้งครูและเด็ก หมั่นปิดกวาดผงชอล์กให้อยู่ในลักษณะสะอาด ปกติควรทำความสะอาดวันละครั้ง

ป้ายนิเทศ ควรตกแต่งและเปลี่ยนเป็นประจำ ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ให้ว่างเปล่า การติดภาพในป้ายนิเทศ ควรติดด้วยเข็มหมุด เป็ก ที่เย็บกระดาษ ไม่ควรใช้ตะปูหรือของเหนียว เช่น แป้งเปียก กาว กาวยางน้ำ ควรติดให้เป็นระเบียบ คำนึงถึงความสวยงาม ไม่ติดมากจนรุงรัง

การซ่อมแซมสื่อ

ไพเราะ พุ่มม้นและคณะ (2539: 41) ได้กล่าวถึง การซ่อมแซมสื่อไว้ดังนี้

1. สื่อประเภทพัฒนาความพร้อมทางร่างกาย

ครูควรตรวจสอบสภาพความเรียบร้อยของสื่อประกอบนอญอยู่เสมอ ถ้าเกิดการชำรุดต้องรีบซ่อมแซมทันที หากปล่อยทิ้งไว้อาจจะเกิดอันตราย ในขณะที่ใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้

2. สื่อประเภทพัฒนาความพร้อมด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม

สื่อที่สามารถซ่อมแซมได้ คือ ประเภทหุ่นต่าง ๆ และหนังสือภาพ ครูสามารถซ่อมแซมในส่วนที่ชำรุดได้

3. สื่อประเภทพัฒนาทางสติปัญญา

ครูควรตรวจสอบสภาพความเรียบร้อยของสื่อก่อนนำไปใช้ เช่น รูปภาพ เกมการศึกษา เกมชนิดต่าง ๆ เมื่อพบส่วนใดชำรุดควรรีบซ่อมแซมทันที อย่าปล่อยทิ้งไว้เพราะเด็กจะเข้าใจผิดและเล่นไปอย่างผิด ๆ

สรุปจากที่กล่าวมานี้ การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำสื่อการเรียนการสอนมาจัดระบบเพื่อลงทะเบียนสื่อ เพื่อสะดวกในการยืมไปใช้จัดกิจกรรม และป้องกันมิให้สูญหายไป และสามารถนำมาซ่อมแซมได้ง่ายหากมีการชำรุดเกิดขึ้น

3.4.4 การใช้สื่อการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2540: 61) กล่าวถึงวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมพร้อมก่อนใช้สื่อ มีขั้นตอน คือ

1.1 เตรียมครู

- 1.1.1 ครูต้องศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง
- 1.1.2 เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ
- 1.1.3 จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่น ๆ ที่จะต้องใช้ร่วมกัน
- 1.1.4 ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

1.2 เตรียมตัวเด็ก

- 1.2.1 ศึกษาความรู้พื้นฐานเดิมของเด็กให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน
- 1.2.2 ได้รับความสนใจให้เด็ก โดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
- 1.2.3 ให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่ทำลาย เล่นแล้ว

เก็บให้ถูกที่

1.3 เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปใช้

- 1.3.1 จัดลำดับการใช้สื่อว่าจะใช้อะไรก่อนหรือหลัง เพื่อความสะดวกในการสอน
- 1.3.2 ตรวจสอบและเตรียมเครื่องมือให้พร้อมที่จะใช้ได้ทันที
- 1.3.3 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับสื่อ

2. การนำเสนอสื่อเพื่อให้บรรลุผลโดยเฉพาะในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ควรได้ปฏิบัติ

ดังนี้

- 2.1 สร้างความพร้อมและได้รับความสนใจให้เด็กก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง
- 2.2 ใช้สื่อตามลำดับขั้นของการวางแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
- 2.3 ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลาย ๆ ชนิดพร้อม ๆ กัน เพราะจะทำให้เด็กไม่สนใจ

กิจกรรมที่ครูสอน

2.4 ครูควรวินอยู่ด้านข้าง หรือด้านหลังของสื่อที่ใช้กับเด็ก ครูไม่ควรยืนหันหลังให้เด็ก จะต้องพูดคุยกับเด็กและสังเกตความสนใจของเด็ก พร้อมสำรวจข้อบกพร่องของสื่อที่ใช้เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.5 เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมใช้สื่อ

สรุปได้ว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจะต้องมีการเตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปให้เด็กใช้จริง เพื่อเด็กจะสามารถเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยของเด็กในการใช้สื่อ ครูจะต้องตรวจสอบก่อนจะนำสื่อมาใช้ หากมีสื่อชำรุดควรมีการซ่อมแซมทันที และครูต้องสาธิตการใช้สื่อก่อนที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ด้วย

3.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก

3.5.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล

การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นการประเมินความสามารถของเด็กในการแสดงพฤติกรรมที่คาดว่าจะปรากฏในแต่ละช่วงอายุ เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพิจารณาเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

อารี รังสินันท์ (วราภรณ์ รักวิจัย, 2527: 131 ; อ้างอิงจาก อารี รังสินันท์, ม.ป.ป.: 7)

กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง ขบวนการตัดสินใจคุณค่าของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนการวัดผล หมายถึง การกำหนดค่าที่เป็นจำนวนตัวเลข เพื่อแทนคุณสมบัติข้อวัตรสิ่งของหรืออื่น ๆ ตามกฎเกณฑ์ของคุณสมบัติเหล่านั้น

นภเนตร ธรรมบวร (2540: 3) กล่าวว่า การประเมินผลพัฒนาการเด็ก หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ ความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละคน การประเมินผลนั้นถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลพัฒนาการที่ดีควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน การประเมินพัฒนาการที่ดีนั้นมิได้มีแต่เฉพาะการทดสอบหรือการตัดเกรดให้คะแนนเด็กหรือผู้เรียนเท่านั้น แต่ควรรวมถึงเครื่องมือชนิดอื่น ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วย เช่น การสังเกต และแฟ้มผลงานเด็ก เป็นต้น

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545: 15) ได้ให้ความหมายของการวัด (Measurement) ในระดับปฐมวัย หมายถึง การวัดเป็นกระบวนการเทียบปริมาณ เพื่อแสดงค่าตัวเลข เป็นการกำหนดเขตของจำนวนให้กับเขตของสิ่งของที่ต้องการวัด โดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545: 17) ได้ให้ความหมายของการประเมินในระดับปฐมวัย หมายถึง กระบวนการวัด และประเมินผลตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีระบบและจุดมุ่งหมายในการมองความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์เด็ก

นอกจากนี้ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545: 22) ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยว่าเป็นการวัดและประเมินที่มุ่งเน้นเด็กแต่ละคนได้รับการส่งเสริม เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าอย่างสูงสุดเท่าที่เด็กทำได้ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต้องสร้างแนวคิดพื้นฐานการวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัย โดยรู้ทันความเคลื่อนไหวในมิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก สนับสนุนศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญาให้สอดคล้องตามแนวการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างสนุกสนาน กลมกลืนไปกับการเรียนการสอน

คลิก (อภิสมัย วุฒิพรพงษ์. 2540: 52 ; อ้างอิงจาก Click. 1981: 68) ได้กล่าวถึง การวัดผล และประเมินผลเด็กปฐมวัยว่า เป็นวิธีการประเมินลำดับขั้นของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของเด็กตามที่ คาดหวังไว้ โดยผู้ประเมินใช้วิธีการทดสอบหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การเก็บสะสมผลงาน การสัมภาษณ์ พฤติกรรมการสอบถามผู้ปกครอง และการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือเด็ก

สรุปจากที่กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินผล หมายถึง การประเมินการเจริญเติบโต หรือการเปลี่ยนแปลงของเด็กเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยการสังเกต สัมภาษณ์ บันทึก ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ครู ผู้ปกครองเห็นการพัฒนาของเด็กแต่ละคนเป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง สามารถนำผลนี้ไปส่งเสริมเด็กให้เต็มศักยภาพ

3.5.2 ขอบข่ายการวัดและประเมินผล

สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545: 91) การวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัยมีขอบข่ายครอบคลุม ประเมินพัฒนาการทุกด้านของเด็กคือ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์-จิตใจ พัฒนาการทาง สังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา

1. การวัดและประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 3)

1.1 กล้ามเนื้อใหญ่

1.1.1 การยืน

1.1.2 การเดินขึ้นบันได

1.1.3 การวิ่ง

1.1.4 การกระโดด

1.1.5 การโยน

1.1.6 การรับลูกบอล

1.1.7 การเตะลูกบอล

1.2 กล้ามเนื้อเล็ก

1.2.1 การร้อย

1.2.2 การตัดกระดาษ

1.2.3 การทำศิลปะต่าง ๆ

2. การวัดและประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 6)

2.1 การแสดงความรู้สึกและอารมณ์

2.1.1 บอกหรือแสดงความรู้สึก ความต้องการและอารมณ์ของตนเอง

2.1.2 รับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ และยอมรับผู้อื่น

2.1.3 ฟังพอใจในตนเอง

2.1.4 บอกหรือแสดงความรักพอใจผู้อื่น

2.2 การช่วยเหลือตนเอง

2.2.1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง

2.2.2 ระวังระวังและดูแลตนเองให้ปลอดภัย

3. การวัดและประเมินพัฒนาการด้านสังคม

3.1 การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.1.1 เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

3.1.2 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ – ผู้ตาม

3.2 คุณธรรม จริยธรรม

3.2.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง

3.2.2 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

3.2.3 ช่วยเหลือและแบ่งปัน

3.3 มารยาทตามวัฒนธรรมไทย

- ปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะ

4. การวัดและประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา (ไพเราะ พุ่มนัมและคณะ. 2539: 8)

4.1 การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

4.2 การจำแนก เปรียบเทียบ

4.3 การจัดหมวดหมู่

4.4 การเรียงลำดับ

4.5 การหาความสัมพันธ์

4.6 การแก้ปัญหา

4.7 การรู้ค่าจำนวน

4.8 การแก้ปัญหา

4.9 ความคิดสร้างสรรค์

5. การวัดและประเมินพัฒนาการด้านภาษา (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 94)

5.1 การรับรู้คำและข่าวสาร

5.2 เล่าเรื่องได้

5.3 พูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

5.4 พูดได้อย่างสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดขอบข่ายของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็กปฐมวัย เพื่อครูจะได้นำไปใช้ในการวัดและประเมินเด็กได้อย่างสอดคล้องกับเด็กปฐมวัย โดยจัดการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ

3.5.3 หลักการประเมินพัฒนาการ

สมนา พานิช (2531: 159 – 160) กล่าวถึง หลักการวัดและประเมินผลความพร้อมของเด็กเล็ก สิ่งที่ต้องคำนึง ดังนี้

1. ควรวัดและประเมินผลพัฒนาการ และความพร้อมในการเรียนเป็นรายบุคคล และรายองค์ประกอบ ทั้งนี้เพราะการเสริมสร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนเป็นเรื่องของแต่ละคน การรายงานทั้งชั้นจะเป็นความพร้อมทั้งชั้น ไม่สามารถทราบได้ว่าใครพร้อมหรือไม่พร้อม อีกประการหนึ่ง การวัดและประเมินผลพัฒนาการ ควรทำเป็นรายองค์ประกอบ เพื่อจะได้ทราบว่าใครยังไม่พร้อม องค์ประกอบใดจะได้เสริมสร้างองค์ประกอบนั้นโดยตรง

2. ผลของการวัดและประเมิน เป็นการอธิบายภาพของเด็กในขณะนั้น เป็นการอธิบายจุดเด่น จุดด้อยของเด็กในขณะที่ทำกรวัดและประเมิน มิใช่แสดงว่าเด็กจะพร้อมหรือไม่พร้อม เพราะเด็กยังเล็กและอยู่ในวัยที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแบบแผนพัฒนาการของเด็กแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน

3. พัฒนาการและความพร้อมในการเรียนทุกด้าน มีธรรมชาติบูรณาการกัน แต่ในการวัดและประเมินจะวิเคราะห์แยกพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนออกเป็นพฤติกรรมย่อย การจัดทำแนวการวัดและประเมิน เพื่อให้ครูสามารถคาดคะเนขอบข่ายของพฤติกรรมได้

4. ไม่ควรนำผลการวัดและประเมินหรือการทดสอบความพร้อมในการเรียนใช้คัดเลือกเด็กเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะเป็นการใช้ผลการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์ให้นำผลการวัดและประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหรือวางแผนการเรียนที่เหมาะสมกับความพร้อมหรือความไม่พร้อมของนักเรียน เอนดริคค์ (นิตยา ภัสสรศิริ. 2532: 847 – 848 ; อ้างอิงจาก Hendrick. 1980: 270 – 271) ได้กล่าวถึงหลักการต่าง ๆ ในการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องประเมินทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

2. การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่ต้องต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจำเป็นต้องทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าของเด็ก นอกจากนั้น ครูยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้ตลอดเวลา

3. ผลการประเมินเด็กแต่ละคนควรเก็บเป็นความลับไม่ควรนำไปเปิดเผยแก่ผู้เกี่ยวข้อง

4. การเลือกวิธีการประเมินต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน

5. ในการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการเด็กกับเกณฑ์ ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานซึ่งใช้กับเด็กวัยเดียวกันหรือใช้เครื่องมือที่มีความยาก – ง่าย ระดับเดียวกันกับเด็กวัยเดียวกัน

6. ในการประเมินพฤติกรรม ครูควรประเมินหลาย ๆ ครั้งก่อนที่จะสรุปผล

7. การเลือกพฤติกรรมที่จะประเมิน ควรพิจารณาวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกัน เช่น เมื่อสังเกตเห็นว่า เด็กมีปัญหาเกิดขึ้น คือ การติดผ้าห่ม ควรเฝ้าติดตามประเมินพฤติกรรมดังกล่าวไปสักระยะหนึ่ง โดยเน้นพฤติกรรมที่โดดเด่น ซึ่งสังเกตเห็นได้เพียงพฤติกรรมเดียว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อภิสมัย วุฒิพรพงษ์. 2540: 52 - 53; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539: 1 – 2) ได้กำหนดแนวปฏิบัติการประเมินพัฒนาการ ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย เป็นการประเมินรายพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน โดยครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2. การประเมินพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน

3. การประเมินพัฒนาการควรใช้วิธีการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมความสามารถของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสรุปพัฒนาการและนำข้อมูลมาจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน

4. การประเมินพัฒนาการ มิได้มุ่งนำผลการประเมินมาตัดสินการเลื่อนชั้นของเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเร็วหรือช้าต่างกัน และสามารถพัฒนาไปตามจุดประสงค์ได้ ถ้าครูจัดประสบการณ์เสริมสร้างอย่างเพียงพอและเหมาะสม

5. ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ได้ผลทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญานั้น ครูต้องทราบว่าเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใด เพื่อจะได้จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ครูจึงต้องรู้วิธีการประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอ จนสามารถสรุปได้ว่าเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใด เพื่อสามารถจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน

6. เมื่อถึงปลายปีสุดท้ายของระดับปฐมวัย ครูควรนำผลการประเมินมาพิจารณาสรุปตัดสินว่า เด็กพร้อมที่จะเลื่อนชั้นไปเรียนในระดับประถมศึกษาหรือไม่

กรมวิชาการ (2540: 68) ได้กล่าวถึง หลักการประเมินพัฒนาการ ไว้ดังนี้

1. การประเมินต้องประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
3. สภาพแวดล้อมการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับการทำกิจกรรมประจำวันของเด็ก

โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ

4. เน้นการประเมินตามสภาพความเป็นจริง โดยมีการสังเกตงานของเด็กเป็นรายบุคคล
5. การประเมินต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การใช้เครื่องมือและการจดบันทึกไว้

เป็นหลักฐาน

6. ไม่ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

สรุปจากหลักการประเมินพัฒนาการ หมายถึง การประเมินพัฒนาการต้องประเมินครบทั้ง 4 ด้าน การประเมินจะมีวิธีการหลายอย่าง ซึ่งแต่ละอย่างก็จะสอดคล้องกับเด็กแต่ละคน ดังนั้น เพื่อให้การประเมินพัฒนาการเหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงอายุ ครูมีส่วนสำคัญที่จะเป็นผู้เลือกใช้เครื่องมือที่จะบันทึกการเจริญเติบโตของเด็กไว้เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับประเมินพัฒนาการของเด็กต่อไป

3.5.4 ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ

กรมวิชาการ (2540: 68 – 70) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จะต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา
2. วางแผนเลือกใช้วิธีการ และเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้บันทึกและประเมินพัฒนาการ เช่น การบันทึกรายวัน เหมาะกับการบันทึกกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้น บันทึกพัฒนาการ แล้วก่อนลงมือประเมินและบันทึกจะต้องอ่านคู่มือหรือคำอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือ นั้น ๆ อย่างละเอียด จึงดำเนินการตามขั้นตอนที่ปรากฏในคู่มือ และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อไป
3. ดำเนินการประเมินและบันทึกพัฒนาการ หลังจากที่ได้วางแผนและเลือกเครื่องมือที่จะใช้ประเมินและบันทึกพัฒนาการแล้ว ก่อนจะลงมือประเมินและบันทึกจะต้องอ่านคู่มือหรือคำอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือ นั้น ๆ อย่างละเอียด แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนที่ปรากฏในคู่มือ และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อไป

4. ประเมินและสรุป การประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษานั้น จะต้องมีย่อสรุปประกอบ 3 ส่วน คือ ผลการประเมิน การตีความหมาย และการตัดสินคุณค่า

ผลการประเมินดูได้จากผลที่ปรากฏในเครื่องมือและบันทึกพัฒนาการ เช่น การประเมินการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กอายุ 3 – 4 ปี ปรากฏว่ายังเดินขึ้นบันได้สลัดเท้าไม่ได้ ต้องการตีความหมายว่า กำลังขาของเด็กยังมีไม่พอที่จะเดินสลัดเท้าขึ้นบันได้ได้ สรุปได้ว่า พัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ยังไม่เหมาะสมกับวัย ต้องจัดกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ส่วนขาต่อไป

การประเมินและสรุปนั้นต้องดูจากผลการประเมินหลาย ๆ ครั้ง มิใช่เพียงครั้งเดียวหรือนำเอาผลจากการประเมินเพียงครั้งเดียวมาสรุป อาจทำให้ผิดพลาดได้

5. รายงานผล เมื่อได้ผลจากการประเมินและสรุปพัฒนาการของเด็กแล้ว ครูจะต้องตัดสินใจว่าจะรายงานข้อมูลนี้ไปยังผู้ใด และเพื่อจุดประสงค์อะไร และจะต้องใช้รูปแบบใดสำหรับรายงาน

ตามที่ปฏิบัติกันจะต้องได้ และต้องคำนึงถึงเสมอ ไม่ว่าจะใช้แบบรายงานใด ข้อมูลควรจะมี ความหมายเกิดประโยชน์แก่เด็กเป็นสำคัญ

6. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ครูต้องตระหนักการทำงานร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก ครูควรยกย่องผู้ปกครองที่พยายามมีส่วนร่วมในของตน

สรุปเกี่ยวกับขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ เป็นการศึกษาพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กแต่ละคน เพื่อจะได้นำไปวางแผนสำหรับเลือกเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการให้สอดคล้องกับเด็กแต่ละคน และการประเมินนั้นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประเมินอย่างละเอียดด้วย เพื่อจะสามารถวิเคราะห์พัฒนาการของเด็กที่แสดงออกนั้นได้อย่างถูกต้องตามหลักพัฒนาการ

3.5.5 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการ

สมนา พานิช (2531: 160 – 162) นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (ม.ป.ป.: 4 – 5) วราภรณ์ รักวิจัย (2527: 133) กล่าวได้อย่างสอดคล้องกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินความพร้อมและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย มีเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลความพร้อมของเด็ก ดังนี้

1. การสังเกต คือการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ต้องการทราบโดยเฝ้ามองจากสถานการณ์จริง และสถานการณ์จำลองติดต่อกันเป็นเวลานาน สังเกตเด็กขณะเล่น เรียน และทำงาน การสังเกตอย่างสม่ำเสมอเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่าง ๆ และสามารถค้นพบสาเหตุ และแก้ไขปัญหาก็ได้

2. การสนทนา เพราะเด็กเล็กมีความสามารถด้านภาษาเฉพาะ พูด – ฟัง การประเมินของครูจะเป็นลักษณะสนทนาซักถาม เพื่อต้องการทราบความคิดหรือการเรียนรู้ของเด็ก การสังเกตการสนทนาจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น

3. ดูจากผลงาน ผลงานของเด็กมีมากมาย คือ กิจกรรมที่เด็กทำ สิ่งประดิษฐ์ ภาพวาด สมุดทำงาน แบบฝึกหัด ผลงานแสดงความพร้อมด้านสติปัญญา ลักษณะนิสัย และสังคมนิยมของเด็กเล็กได้เป็นอย่างดี ผลงานของเด็กแสดงออกถึงความสามารถของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เห็นพัฒนาการของเด็กได้ชัดเจน และครูจะใช้การสนทนาควบคู่กับการตรวจผลงาน เพราะเป็นทางที่ครูจะทราบความรู้ ความคิด ความเข้าใจของเด็กได้ ถ้าเด็กส่งผลงาน ครูควรซักถามทุกครั้ง

4. การทดสอบด้วยวาจา เมื่อจบการเรียนรู้ ครูต้องการจะทดสอบความรู้ความเข้าใจของเด็ก โดยการทดสอบด้วยวาจา ซึ่งเหมาะกับเด็กวัยนี้มาก

5. การใช้แบบทดสอบ ไม่เป็นที่นิยมในวัยเด็กเล็ก หรือจำเป็นต้องใช้ แบบทดสอบควรเป็นรูปภาพ เพราะเด็กยังอ่านไม่ได้

6. การให้เด็กประเมินตนเอง วิธีนี้ครูใช้เสมอ โดยใช้คำถามประเมินค่ากับนักเรียน การให้เด็กประเมินต้องเหมาะสมกับเรื่องและสถานการณ์ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกประเมินเกิดความรู้สึกในด้านลบ หรือเสียหน้า

ราตี ทองสวัสดิ์ (มลิวัลย์ โอพาริกพันธ์. 2540: 42 ; อ้างอิงจาก ราตี ทองสวัสดิ์. 2529: 47 – 52) ได้เสนอแนะการประเมินไว้ดังนี้

1. การสังเกต ขณะเด็กทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มโดยสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กต่อไป

2. การสนทนา ทำให้ทราบพัฒนาการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านภาษาและความคิดของเด็ก ซึ่งจะทำให้ครูเข้าใจเด็ก เป็นข้อมูลในการหาทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็ก

3. การสัมภาษณ์หรือการทดสอบปากเปล่า ทำให้ครูทราบถึงพัฒนาการทางภาษา การพูด

ที่บกพร่อง เช่น คำควบกล้ำ การพูดไม่ชัด นอกจากนี้ ยังทำให้ทราบถึงพัฒนาการทางสติปัญญา ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการคิดของเด็กแต่ละคน

4. การสะสมผลงาน โดยเก็บเป็นระยะและเรียงตามลำดับวันที่ทำ จะช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง

5. การใช้แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ เป็นการบันทึกคะแนนอย่างเป็นหลักฐาน เพื่อช่วยให้ครูทราบถึงข้อมูลที่ต้องการ

กรมวิชาการ (2540: 70 – 73) กล่าวว่า ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จะมีวิธีการ เครื่องมือ การบันทึก และประเมินพัฒนาการ ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต และการบันทึก การสังเกตมีอยู่ 2 แบบ คือ การสังเกตอย่างมีระบบ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามที่แผนวางไว้ และอีกแบบหนึ่ง คือ การสังเกตแบบไม่เป็นระเบียบ จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเด็กเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องนำมาบันทึกเป็นหลักฐานไว้อย่างชัดเจน การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็ก สามารถใช้แบบง่าย ๆ คือ

1.1 แบบบันทึกพฤติกรรม ใช้บันทึกเหตุการณ์เฉพาะอย่าง โดยบรรยายพฤติกรรมของเด็ก

1.2 การบันทึกรายวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน ถ้าหากบันทึกในรูปแบบของการบรรยายก็มักจะเน้นเฉพาะเด็กรายที่ต้องการศึกษา ข้อดีของการบันทึกรายวัน คือ การชี้ให้เห็นความสามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

1.3 แบบสำรวจรายการ ช่วยให้สามารถวิเคราะห์เด็กแต่ละคนได้ค่อนข้างละเอียด เหมาะสมกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

1.4 การบันทึกการเลือกของเด็ก ได้แก่ การบันทึกสิ่งที่เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมหรือเลือกมุกเล่น

2. การสนทนา สามารถใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษาของเด็ก และบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกหรือบันทึกรายวัน

3. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคล และควรจัดให้สภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เด็กแต่ละด้านเป็นรายบุคคล โดยจัดเก็บไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นวิธีรวบรวมและจัดระบบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน

นภเนตร ธรรมบวร (2540: 31 – 69) กล่าวว่า เทคนิควิธีการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีแตกต่างกันหลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมเด็ก (Observation) วิธีการสังเกตเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดในการศึกษาเด็ก จีวีวรรณ กิณางค์(นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 31 ; อ้างอิงจาก จีวีวรรณ กิณางค์. 2533: 15) และ นักการศึกษา แม็คฟี; ลีออง และ จีวีวรรณ กิณางค์ (นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 31 ; อ้างอิงจาก McAfee and Leong. 1994: 61) กล่าวว่า วิธีการที่ครูใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก คือ การเฝ้าดู (Watching) และการฟัง (Listening) โดยธรรมชาติ ครูทุกคนจะสังเกตเด็กที่ตนสอนอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะครูชั้นเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาล เป็นต้องเข้าใจธรรมชาติและลักษณะนิสัยของเด็ก เพื่อจะได้จัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก การสังเกตจะเป็นการจดบันทึก การให้ความสนใจ สิ่งที่เด็กกำลังพูด การสังเกตอาจเกิดขึ้นเป็นกิจวัตรประจำวัน (Routine) และไม่เป็นทางการ (Informal) ก็ได้

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการประเมินผลที่มีประโยชน์มากที่สุด วิธีหนึ่งและถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การสัมภาษณ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับเด็ก หรือครูกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก วิธีการสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้มีการซักถาม สังเกตท่าทาง การเคลื่อนไหวของตา น้ำเสียง หรือระดับ ซึ่งประกอบคำพูด และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สะท้อนถึงภูมิหลัง ความรู้สึก ทักษะ การรับรู้และความคาดหวังของผู้สัมภาษณ์

3. การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก (Anecdotes) การเขียนเรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดี เรื่องราวที่เขียนเป็นเหตุการณ์ที่มีความหมายทั้งกับตัวครูและตัวเด็ก ซึ่งจะบ่งบอกถึงการให้ความสำคัญของครูต่อพฤติกรรมเด็ก และช่วยให้ครูตอบคำถามที่ต้องการรู้ได้ดีขึ้น

4. แฟ้มผลงานเด็ก (Portfolio) นักการศึกษา แมคฟี และลืออง (นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 45 ; อ้างอิงจาก McAfee and Leong. 1994: 111) กล่าวว่า แฟ้มผลงานเด็ก เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บรวบรวม (Compiling & Organizing) และตีความข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก แฟ้มผลงานเด็กโดยตัวเองไม่ถือว่าเป็นวิธีการประเมินผล แต่เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิธีอื่น ๆ เพื่อใช้ในการประเมินผล นอกจากนั้น แฟ้มผลงานเด็กถือเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีจุดประสงค์และการกระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้เด็กตระหนักถึงประสบการณ์ ความพยายาม ความก้าวหน้าและความสำเร็จของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการประเมินผลพัฒนาการเด็กและการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนต่อไป

5. การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (Checklists) ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูเข้าใจพฤติกรรมเด็กได้ดีขึ้น การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการนั้น ครูต้องตั้งจุดประสงค์ที่ต้องการศึกษา มีการสร้างแบบประเมินผลพัฒนาการ วิธีการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการต้องควบคู่กับการสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบและสามารถติดตามความก้าวหน้า และพัฒนาการของเด็กเป็นระยะเวลาหนึ่ง ๆ

6. การเขียนบันทึก (Journal) เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งสามารถเน้นเฉพาะเด็กที่ต้องการศึกษา หรือขณะทำกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ การเขียนบันทึกเป็นการเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนความคิด วิเคราะห์ (Reflect) เหตุการณ์ การกระทำต่าง ๆ ของตนเอง

7. การทำสังคมมิติ (Sociogram) เป็นแผนภาพที่ถูกทำขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ในกลุ่ม จึงเป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม (Group Relationships) และความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย การทำสังคมมิติช่วยให้ครูทราบถึงความสัมพันธ์ของเด็ก ๆ ในชั้นเรียนของตนและครูสามารถประเมินพัฒนาการทางสังคมของเด็กได้

8. การใช้แบบทดสอบ (Test) เป็นวิธีการที่ต้องระมัดระวัง เพราะแบบทดสอบมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการรับรู้ของครูและเด็กที่มีต่อตัวเด็กและต่อกระบวนการทางการศึกษาทั้งหมด เมย์เซลส์ (นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 63 ; อ้างอิงจาก Meisels. 1993) ความกดดันต่าง ๆ ที่ครูได้รับจากแบบทดสอบ มีผลทำให้ครูเปลี่ยนวิธีการสอนของตนเป็นการสอนเพื่อให้เด็กทำข้อสอบผ่าน ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจของครู ถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กด้วย ดังนั้น การตัดสินใจที่จะใช้แบบทดสอบกับเด็กปฐมวัย ควรกระทำอย่างระมัดระวังและรอบคอบ ผู้ทดสอบควรตระหนักถึงจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของการสอบ

สรุปได้ว่า วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการ หมายถึง การหาวิธีการและเครื่องมือที่จะนำมาใช้วัดและประเมินพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ซึ่งวิธีการและเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการมีหลายวิธี คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก แฟ้มผลงาน การใช้แบบทดสอบ การวัด และประเมินพัฒนาการนั้น ควรคำนึงถึงสภาพ และความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน และความแตกต่างของแต่ละคน เพื่อให้การใช้เครื่องมือบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ครูควรทำการประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง

เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

3.6 ด้านบทบาทของครูอนุบาล

3.6.1 บทบาทของครูอนุบาล

ครูที่สอนในชั้นเด็กเล็ก ๆ นั้นมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปจากครูผู้สอนในชั้นอื่น ๆ คือ ครูเด็กเล็กจะต้องทำตัวให้เป็นทั้งมารดา พี่เลี้ยง เพื่อนและผู้เฒ่าของเด็ก ดังนั้นอัตราสัปดาห์ จิตวิทยาการเยือกเย็น การยอมรับความประพฤติของครูเด็กเล็ก จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาความรู้ ครูเด็กเล็กควรมีลักษณะสมเป็นแม่พิมพ์และผู้เฒ่าของเด็ก ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นครูเด็กเล็ก จะต้องเป็นผู้มีนิสัยและจิตใจดี สามารถที่จะอยู่กับเด็กและเข้ากับเด็กได้ (กรรณิการ์ คลังวิเชียร. 2541: 35 – 37 ; อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2537) ผู้ที่จะเป็นครูสอนเด็กต้องมีความสามารถที่จะแสดงได้หลายบทบาทและกระทำในบทบาทนั้น ๆ ให้เต็มที่ บทบาทที่ครูควรจะเป็นคือ

1. ผู้ส่งเสริมธรรมชาติของเด็ก (Nurturer) ครูเป็นผู้ส่งเสริมลักษณะที่เป็นธรรมชาติของเด็ก ซึ่งอาจกระทำได้หลายอย่าง เช่น การให้ความรัก ความอบอุ่น การแสดงความสนใจ เอาใจใส่ด้วยความมีเหตุมีผล การรับรู้ความรู้สึกของเด็ก เช่น การโอบกอด สัมผัส
2. ผู้เสริมแรง (Reinforce) ครูต้องรู้จักใช้เทคนิคในการเสริมแรง โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลาและโอกาส เพื่อที่จะให้การเสริมแรงนั้นมีผลต่อพฤติกรรมที่เราต้องการ และถ้าเป็นพฤติกรรมใดที่เราเห็นว่า ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงประสงค์ เราอาจไม่ต้องถึงกับลงโทษเด็ก แต่เราจะลดการเสริมแรงในพฤติกรรมนั้น ๆ
3. ผู้ให้ความรู้ (Information Giver) บทบาทที่ครูปฏิบัติอยู่เสมอในฐานะผู้ให้ข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคำพูด คำอธิบาย การแสดงท่าทางในฐานะผู้นำ
4. ผู้ท้าทาย (Challenger) บทบาทนี้สำคัญมาก เพราะครูจะเป็นผู้กระตุ้นหรือท้าทายให้เด็กได้ใช้ความคิด เกิดความรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน ครูจะต้องเป็นผู้ที่สร้างความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็นให้กับเด็กตลอดเวลา
5. ผู้สอนชนิดตัวต่อตัว (Tutor) ในสภาพเป็นจริงแล้วเด็กบางคนต้องการ การสอนชนิดตัวต่อตัว เด็กบางคนอาจต้องการความช่วยเหลือจากครูโดยตรง
6. ผู้สังเกตการณ์ (Observer) ครูอาจอยู่เฉย ๆ แต่ใช้การสังเกตให้มากที่สุด ครูจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในขณะที่เด็กทำกิจกรรม แต่ไม่ได้หมายความว่า ครูจะทิ้งไว้เพื่อไปทำงานอื่น ครูควรบันทึกและสังเกตว่าในขณะที่เด็กทำกิจกรรมนั้น ๆ เด็กแสดงพฤติกรรมอย่างไร หากครูได้บันทึกการสังเกตไว้ จะช่วยให้ครูได้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กได้เป็นอย่างดี
7. ผู้ประเมิน (Evaluator) การทดสอบหรือการประเมินทั้งด้านทักษะ และความรู้สึกนึกคิด เป็นสิ่งที่ครูจะต้องทำ
8. ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participant) ครูควรมีเวลาเป็นผู้ร่วมในกิจกรรมกับเด็ก โดยอาจเป็นได้ทั้งผู้นำกลุ่ม หรือในบางครั้งอยู่ในฐานะสมาชิกกลุ่ม ไม่ใช่ว่า ครูต้องมีสภาพเหนือเด็กตลอดเวลา เช่น การร้องเพลง ครูอาจเปลี่ยนบทบาทให้กับเด็กบ้าง ครูต้องทำตัวเหมือนเพื่อน หรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก
9. ผู้จัดการ (Manager) ครูอาจต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดระบบ เช่น ระบบห้องเรียน ระบบสื่อ ควรใช้อย่างไร เมื่อไร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูอาจช่วยเหลือเด็กบางคนที่มีปัญหา ลักษณะเช่นนี้ก็ถือว่าครูเป็นผู้จัดการ คือไม่ปล่อยให้เด็กต้องเผชิญกับปัญหาโดยลำพัง
10. ผู้ดูแล (Caretaker) ครูไม่ใช่เฉพาะผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้อย่างเดียว แต่เนื่องจากเด็กยังอยู่ในวัยเยาว์ ครูต้องรับบทบาทเป็นพี่เลี้ยง หรือผู้ดูแลเด็กด้วย บางครั้งจะพบว่า เมื่อเด็กต้องมาโรงเรียน

เด็กจะเกิดความรู้สึกขาดความอบอุ่นที่ต้องจากพ่อแม่ ครูจึงต้องเป็นผู้เข้ารับบทบาทช่วยเหลือเสริมจากพ่อแม่ในเรื่องการให้ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย การดูแลเรื่องอาหารการกิน การพักผ่อนนอนหลับ ให้การเลี้ยงดูแทนพ่อแม่ของเด็กได้

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2532: 331 – 334) ได้กล่าวถึงบทบาทและบุคลิกภาพของครูปฐมวัยไว้ดังนี้ ครูปฐมวัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกเป็นสุข สนุกสบายและปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถานศึกษา เด็กจะประทับใจต่อสถานศึกษา อยากมาพบครู พบเพื่อน หรือมีความพร้อมในการเรียนรู้หรือไม่เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการปฏิบัติของครูปฐมวัย เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูปฐมวัยมีประสิทธิภาพ บทบาทสำคัญอันดับแรกที่ครูปฐมวัยควรคำนึง คือบทบาทต่อตนเองซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เตรียมตัวให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ แต่งตัวให้เรียบร้อย สวยงาม มีสีสวายน่าดู ทำให้เด็กสนใจในตัวครู การแต่งตัวไม่จำเป็นต้องทันสมัยแต่ต้องแต่ให้กระต๊าด เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว
2. เตรียมบรรยากาศที่ดี สภาพแวดล้อมน่ามีอิทธิพลและความสำคัญแก่เด็กอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ครูควรจัดสภาพภายในห้องเรียนให้เป็นทั้งที่เล่น ที่เรียน และที่พักผ่อนของเด็ก และจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กสามารถเลือกหาประสบการณ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และตามความต้องการ ของเด็ก เด็กจะได้เจริญเติบโตเต็มที่ มีการริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถคิดทำและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ครูจะต้องจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจไว้อย่าง
3. เตรียมจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ครูต้องศึกษาว่าแนวการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ (หลักสูตร) เพื่อให้ทราบขอบข่ายของประสบการณ์ว่า มีจุดประสงค์ในการเรียนรู้อย่างไร จะได้จัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้ตรง และถูกต้องสำหรับการจัดกิจกรรมนั้น ครูจะต้องจัดรูปแบบให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก
4. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ครูปฐมวัยจะต้องเป็นผู้รอบรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และแสวงหาวิทยาการใหม่ ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
5. ประเมินตนเอง ครูควรต้องประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอ ๆ ในทุก ๆ ด้าน เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ต่อไป

นางลักษณ์ สิ้นสืผล (จิรณัฐ หุ่นเจริญ. 2526: 13 – 14 ; อ้างอิงจาก นางลักษณ์ สิ้นสืผล. 2535: 67) ได้กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ครูปฐมวัย มีดังนี้

1. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ในด้านการแต่งกาย กริยาท่าทาง การใช้ภาษา ความเป็นระเบียบความสะอาด และความยุติธรรม
2. เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น ชื่นชม ในผลงานของเด็ก ตั้งใจฟังเวลาเด็กซักถาม เคารพในความคิดเห็นของเด็กแต่ละคน เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างอิสระ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
3. ส่งเสริมสุขนิสัยการอยู่ร่วมกัน โดยการฝึกให้เล่นเป็นกลุ่ม มีกติกา รู้จักการแบ่งปัน สิ่งของเครื่องใช้
4. ส่งเสริมพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้มือและสายตาของเด็ก ซึ่งจะช่วยสร้างความพร้อมในการอ่านและเขียน โดยการให้เด็กปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้ง ให้นิ้วกระดาษ ตัดปะ เป็นรูปต่าง ๆ วาดภาพระบายสี ฯลฯ
5. ส่งเสริมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ โดยการฝึกให้เด็กนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดดให้ถูกต้อง ปีนป่าย ลอด คลาน เตะบอล กิจกรรมเข้าจังหวะ
6. ส่งเสริมความเข้าใจภาษา โดยการเล่านิทาน สนทนากับเด็ก หรือให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับ

ตนเอง ครอบครัว หรือสิ่งที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวัน

ลัตดา นิละมณี (ยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 113 – 115 ; อ้างอิงจาก ลัตดา นิละมณี. 2524: 261 – 262) กล่าวว่า บทบาทของครูปฐมวัยที่ควรพิจารณา มีดังนี้

1. การปฏิบัติตนของครูปฐมวัยต่อเด็ก ครูปฐมวัยควรมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กปฐมวัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหว อยากรู้ อยากเห็น จะต้องมีกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา
- 1.2 ชอบเล่น เด็กต้องการโอกาสที่จะได้เล่นอย่างร่าเริงแจ่มใส
- 1.3 ระยะเวลาความสนใจสั้น
- 1.4 สนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัว ชอบสีต่าง ๆ สัตว์ที่แปลกตา ชอบรูปภาพ
- 1.5 เบื่อง่าย เด็กเบื่อของเก่า ๆ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่เป็นระยะแรมสัปดาห์ แรมเดือน และ

แรมปี

2. รู้ความต้องการของเด็ก เด็กแต่ละคนอาจมีความต้องการในบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกัน ออกไปบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้วเด็กจะมีความต้องการตรงกันในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความรัก เด็กทุกคนต้องการความรักอย่างสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย โดยเฉพาะความรักจากพ่อแม่และผู้ที่อยู่ใกล้ชิด

2.2 ความปลอดภัย เด็กทุกคนต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย คือ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ต้องการความปลอดภัยทางสังคม คือ เพื่อนโดยเฉพาะในวัยเดียวกัน ทางจิตใจก็ต้องไม่ถูกรบกวน รังแก รังควานจากผู้อื่น เด็กจะเป็นสุขเมื่อได้รับความปลอดภัยเหล่านี้

2.3 การยอมรับว่าเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง ต้องการให้มีคนยอมรับว่าเขาเป็นคนสำคัญคนหนึ่งในบ้าน ของชั้นเรียน ของกลุ่ม ของสถานศึกษา อยากจะช่วย อยากแสดงความสามารถ เพื่อให้ได้รับคำยกย่อง ชมเชย

2.4 ความเป็นคนสำคัญของตัวเอง อยากทดลอง อยากทำ อยากรู้ อยากเห็น เด็กจะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง ต้องการช่วยตัวเอง เด็กจะมีความสุขและความภาคภูมิใจ เมื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง

2.5 การเลียนแบบผู้ใหญ่ เด็กจะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างผู้ที่รักเด็กและอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ดังนั้นผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ ครู จะต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

2.6 การเห็นยั้งระวังควบคุมตัวเอง ต้องการแนะนำชักจูง มีคนคอยเอาใจใส่ให้กำลังใจ

2.7 การยึดถือ เชื้อมั่น เพื่อยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในทางที่เหมาะสมที่ควร ปฏิบัติด้วยความเชื่อมั่น เพื่อเป็นแนวหรือวิธีชีวิตนำเด็กให้เชื่อฟังเคารพนับถือผู้ใหญ่ที่นำเคารพนับถือ เชื่อฟังคำสั่งสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

2.8 คำแนะนำและเหตุผล เด็กจะคอยซักถาม ทั้งนี้เพราะต้องการคำแนะนำที่ถูกต้อง ต้องการทราบเหตุผลจากผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู

3. ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก แสดงความสนใจและให้ความอบอุ่นอย่างจริงใจกับเด็กแต่ละคน โดยทั่วถึงด้วยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1 แสดงให้เด็กเห็นว่าครูรักเด็กอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะให้โอกาสในความผิดของเด็ก และยังคงคิดว่าเด็กเป็นคนที่มีความดีอยู่เสมอ

3.2 ยอมรับความจริงในความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้ดูถูกเหยียดหยามเด็ก พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการเปรียบเทียบ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความอิจฉาริษยากัน

3.3 ควรให้โอกาสเด็กแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ โดยปล่อยให้เด็กได้ทำอะไรเสร็จก่อนเพื่อนในชั้นบ้าง

3.4 พยายามมองหาส่วนที่ดีในตัวเด็ก ใช้วิธีชมอย่างฉลาดเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และอบอุ่นใจ ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะปล่อยให้เด็กหัวเราะเยาะเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

3.5 ใช้วิธีละมุนละไมในการปกครองเด็ก ไม่ควรทำโทษ หยิกตี ควรใช้วิธีเตือนด้วยสายตา หรือให้อาณัติสัญญาณ เพียงให้เด็กรู้สึกตัวเมื่อเด็กทำผิด และไม่ควรให้เด็กทั้งชั้นเดือดร้อน เพราะความผิดของเด็กเพียงส่วนน้อยหรือเพียงคนเดียว

4. การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็ก เด็กทุกคนไม่ชอบอยู่นิ่ง จะต้องมิกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญมาก ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เห็นมาก ๆ ได้ฟังมาก ๆ หรือช่วยให้เข้าใจความหมาย จะทำให้เด็กอยากเห็น อยากฟัง อยากรู้มากขึ้น และยังเด็กได้รับประสบการณ์จากการได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ความรู้และประสบการณ์ก็จะกว้างขวาง ดังนั้น การจัดกิจกรรมของเด็กควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

4.1 การจัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสหลาย ๆ ทางให้เด็กได้คิดค้นด้วยตนเอง ปล่อยให้ใช้ความคิดให้เต็มที่ ไม่ควรเร่งเด็ก ปล่อยให้เด็กตัดสินใจ มอบงานให้รับผิดชอบตามความสามารถ ช่วยเหลือเมื่อจำเป็นให้เด็กซักถาม ช่วยในสิ่งที่เกินความสามารถ ฯลฯ

4.2 การจัดการ ต้องนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แม้อายุเท่ากัน วัยเดียวกัน แต่ความสามารถ ระยะความตั้งใจ สนใจ รูปร่างและสติปัญญาจะไม่เท่ากัน ควรจัดกิจกรรมให้เด็กทำตามความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ สำเร็จ

4.3 ทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ เพราะเด็กชอบเลียนแบบผู้ใกล้ชิดที่ตนรัก ปล่อยให้เด็ก รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ใช้ความสามารถของตน ครูคอยดูอย่างใกล้ชิด คอยให้ความรู้ สนับสนุน คำพูด ให้แสดงออก คอยตั้งคำถามให้เด็กพูด

4.4 ครูปฐมวัยควรเล่นกับเด็ก

4.5 จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเด็กสามารถเลือกหาประสบการณ์ตามความต้องการ จัดห้องเรียนสำหรับเด็กให้เป็นห้องทำงานด้วย จัดวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เด็กอาจเล่นน้ำ ททราย บล็อก ปั้นดิน เหนียว ระบายสี ฯลฯ

5. การประเมินความพร้อมในการเรียนรู้ การประเมินสำหรับเด็กปฐมวัยไม่ใช่เพื่อตัดสินได้หรือตก แต่เป็นการประเมินในเรื่องของการวัดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน หาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขลักษณะนิสัยต่าง ๆ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ควรใช้หลาย ๆ วิธี คือ การสังเกต การสนทนา การตรวจผลงาน การสอบปากเปล่าและการทดสอบเป็นการประเมินผล เพื่อจะได้นำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงวิธีเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยต่อไป

เบญญา แสงมลิ (พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และพูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2537: 236 – 238 ; อ้างอิงจาก เบญญา แสงมลิ. 2516: 52) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูอนุบาลไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้ความช่วยเหลือ ครูอนุบาลเป็นผู้แนะนำ ผู้ช่วย ผู้ควบคุมดูแลเด็ก เด็กวัยนี้มีความต้องการอยากรู้ทดลองความสามารถของตนเองอยู่แล้ว ถ้าครูช่วยให้เด็กทำ ให้กำลังใจแก่เด็ก เด็กก็จะลงมือทำด้วยความเต็มใจ ครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้สำเร็จ

2. ให้การอบรมเด็ก เด็กวัยอนุบาลนี้ควรได้รับการอบรมมากกว่าการสอน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ ชี้แจง ชักจูง และควบคุมอยู่ให้เด็กรู้จักคิด รู้จักสังเกต รู้จักเปรียบเทียบ สามารถตัดสินใจและฟังตนเองได้ ถ้าเด็กทำสิ่งใดผิด ครูควรชี้แจงและตักเตือนให้เด็กรู้จักเชื่อฟังครู สิ่งสำคัญก็คือครูจะต้องคอย

ดูแลและอบรมเด็กอย่างสม่ำเสมอ

3. ให้อิสระภาพแก่เด็ก การที่ครูใช้วิธีการบังคับเด็กหนึ่งนึ่ง ๑ อย่างผู้ใหญ่เป็นการอบรมที่ขัดกับจิตใจของเด็กวัยนี้มากที่สุด แต่การให้อิสระภาพนั้นย่อมมีขอบเขต

4. ระมัดระวังให้ปลอดภัย เด็กเล็ก ๆ ที่ร่างกายแข็งแรง สุขสบายจะไม่นั่งนิ่ง ชอบเคลื่อนไหว อยู่เสมอ และยังไม่รู้จักระวังรักษาตัวให้เพียงพอ ด้วยเหตุนี้เอง ครูอนุบาลจึงต้องดูแลเด็กให้อยู่ในสายตาของตนเสมอ ระหว่างที่เด็กเล่น ครูจะต้องอยู่ใกล้เด็กคอยช่วยเหลือ คอยแนะนำ ถ้าเด็กเล่นผิดแบบแผนอันจะเกิดอันตราย และโดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ แล้ว เวลาไปห้องน้ำครูต้องคอยดูแลอยู่ด้วย

5. เลี้ยงดูเด็ก เด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่ผู้ปกครองส่งให้มาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลในเวลากลางวัน ก็เพื่อให้โรงเรียนทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลานแทนตน ฉะนั้นครูหรือผู้ดูแลเด็กควรจัดการเลี้ยงเด็กเพื่อให้เติบโต และสุขภาพ คือ

จัดเรื่องการกิน จัดอาหารที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับเด็กให้รับประทาน 3 เวลา คือ ตอนสาย กลางวัน และบ่าย

จัดเรื่องการนอนและการพักผ่อน จัดให้เด็กได้พักผ่อนหลังการเล่นทุกครั้ง และนอนกลางวัน ประมาณ 2 ชั่วโมง

จัดเรื่องการเล่น จัดให้เด็กได้เล่นในร่มและกลางแจ้งทุกวัน

จัดเรื่องการถ่าย ให้เด็กถ่ายเมื่อร่างกายต้องการ

จัดเรื่องการรักษาความสะอาด ให้เด็กรู้จักล้างมือ ล้างหน้าและอาบน้ำ ในการเลี้ยงดู ครูและผู้ดูแลจะต้องมีความรู้สึกต่อเด็กเสมือนเป็นแม่ของเด็กเอง ที่จะเลี้ยงดูให้เด็กเติบโตด้วยความรักและอบอุ่น

6. ส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ ของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้อง เด็กจะมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ จิตใจดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี การที่จะส่งเสริมเด็กให้เจริญเติบโตทุกด้านนั้น ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็กและเรื่องพัฒนาการของเด็กอย่างดี

7. ปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม เด็กเล็กอายุหนึ่งขวบจนถึงห้าขวบนี้เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต สิ่งใดที่ได้เห็นและได้ทำจะปลูกฝังเป็นนิสัยของเด็ก ถ้าบังเอิญสิ่งที่เด็กได้พบเห็นและกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม สิ่งนั้นจะซึมซาบอยู่ในนิสัยของเด็กยากต่อการแก้ไขขัดเกลา และถ้าเด็กพบเห็นสิ่งที่ดีงาม ได้ฝึกหัดและกระทำ เด็กก็จะมีนิสัยที่ดีตัวเด็กตลอดไป สิ่งใดที่ครูจะฝึกหัดให้เด็กทำ เป็นต้นว่า การหัดเด็กรู้จักเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น

8. ขัดเกลานิสัยไม่ดี เด็กเล็ก ๆ ทุกคนที่อยู่ในชั้นอนุบาลจะมีนิสัยแตกต่างกัน บางคนขี้โมโห บางคนดื้อ การที่เด็กมีนิสัยเช่นนี้ก็เพราะว่า ผู้ใหญ่ที่อยู่กับเด็กอาจตามใจเด็กเกินไปด้วยความรัก ครูอนุบาลอาจจะพบเด็กในความรักผิดชอบของตนมีสภาพอย่างนี้ หน้าที่ของครูคือ จะต้องขัดเกลาให้สิ่งที่ไม่ดีหมดไป การขัดเกลานิสัยนั้นต้องใช้เวลาและครูต้องดูแลฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ครูต้องมีความอดทน เมตตาปราณีต่อเด็ก เข้าใจปัญหาและสาเหตุของเด็ก จึงจะช่วยขัดเกลานิสัยเด็กได้

9. การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ครูอนุบาลมีหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เตรียมสภาพร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้พร้อมที่จะรับการศึกษาในชั้นต่อไป

10. ให้เด็กมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับวัย เด็กทุกคนมีความอยากรู้อยากเห็นอยู่เสมอ แต่ผู้ใหญ่มักจะมองว่าเด็กชอบทำลายของ แต่แท้จริงแล้วเด็กต้องการการเรียนรู้ในสิ่งนั้น สิ่งที่เด็กต้องการรู้นั้น ก็คือสิ่งที่เด็กพบเห็นตามธรรมดา สิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก เด็กต้องการคำตอบง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้งทุกอย่างที่เด็กเรียนรู้ นั้นต้องเป็นสิ่งที่ง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็กและมีประโยชน์ต่อเด็ก สิ่งนั้นควรเป็นความรู้พื้นฐานของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กมองเห็นได้ กระทำได้ เด็กจึงจะเข้าใจได้จริง

วราภรณ์ รักวิจัย (2525: 38) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของครูสอนเด็กก่อนวัยเรียน ไว้ว่า

1. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแนะนำเด็ก เป็นคนช่วยดูแลช่วยเหลือให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตัวเอง หัดคิด หัดสังเกต หัดตัดสินใจด้วยตนเอง
2. เป็นผู้อบรมเด็กและเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก และเป็นตัวแทนของพ่อแม่
3. จัดเตรียมกิจกรรมหลาย ๆ อย่างให้เด็กโดยเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยใช้วิธีให้อิสระภาพในการทำงานแก่เด็ก ให้ออกาสเด็กได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมที่ตนเองชอบหรือถนัด ไม่มีการบังคับ ขู่เข็ญ
4. สอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังรักษาตัวเองให้ปลอดภัย
5. ส่งเสริมการพัฒนาการทุก ๆ ด้าน กาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและปลูกฝังนิสัยที่ดี และช่วยขัดเกลานิสัยที่ไม่เหมาะสม

6. ไม่ควรเร่งเด็กเมื่อเด็กยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ ควรจะให้ความรู้เหมาะสมกับวัย
บทบาทด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ราตี ทองสวัสดิ์ (จิรณัฐ หุ่นเจริญ. 2535: 69 – 70 ; อ้างอิงจาก ราตี ทองสวัสดิ์. 2533: 67) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ของครูในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ เพื่อให้ทราบว่าจะขยายของพัฒนาการแต่ละด้านนั้น มุ่งหมายให้เด็กได้พัฒนาในเรื่องไหน เพียงไร ทั้งผู้สอนจะได้ทราบว่าตนเองได้จัดประสบการณ์ ให้แก่ เด็กครบถ้วนหรือไม่เพียงใด หากไม่ครบจะได้เพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ครูจะต้องสอนตามเอกสารตอนใดบ้าง กิจกรรมใดจะจัดแก่เด็กอย่างไร มีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างไร
3. จัดทำบันทึกการสอน ปกติแผนการสอนหรือการจัดประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็กนั้นจะกล่าวเป็นกลาง ๆ ว่าจะทำกิจกรรมอย่างไร ใช้สื่ออะไร เมื่อนำมาใช้อาจมีบางตอนไม่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนหรือท้องถิ่น เหตุการณ์ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจะสามารถหาได้ จำต้องปรับกิจกรรมหรือวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะใช้สอนได้ทันที หากไม่มีแผนการจัดประสบการณ์ที่มีผู้จัดทำไว้ใช้แล้วครูก็ต้องศึกษาวิธีการจัดทำด้วยตนเองว่าจะจัดกิจกรรมอย่างไร สอนอย่างไรเด็กจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุด
4. จัดหาสื่อหรือจัดทำสื่อต่าง ๆ อาจทำได้ดังนี้
  - 4.1 จัดหาสื่อต่าง ๆ การจัดหาในที่นี้อาจหมายถึงทั้งการหาหรือการซื้อ วัสดุอุปกรณ์บางอย่างอาจหาได้ เช่น พวงกุญแจหรือใช้ อาจเป็นสื่อผ้าที่ไม่ใช้แล้ว ของที่เหลือใช้จากบ้าน เช่น ชาม จาน หม้อที่จะจัดไว้ในมุมเล่น เป็นต้น
  - 4.2 จัดทำสื่อต่าง ๆ สื่อบางประเภทครูอาจทำได้เอง เช่น อุปกรณ์ประกอบการสอน เกมการศึกษา ฯลฯ
5. ประเมินผล ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ พัฒนาการเด็กวัยที่ตนรับผิดชอบว่ามีขีดความสามารถด้านใด เพียงใด เพื่อว่าจะได้ประเมินเด็กของตนว่าพัฒนาขึ้นเพียงใด อาจโดยการประเมินจากผลงาน เช่น งานศิลปะศึกษาหรือใช้แบบทดสอบ แบบบันทึกพฤติกรรม ฯลฯ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2540: 110 – 112) กล่าวว่า บทบาทของครูในการนำหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาไปใช้

1. ครูระดับก่อนประถมศึกษา ควรยึดหลักการสำคัญ คือ
  - 1.1 ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการให้เด็กเกิดการเรียนรู้

1.2 ครูต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยให้เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ และมีโอกาสริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 กิจกรรมที่จัดให้เด็กต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ที่มีหลากหลายองค์ความรู้ที่ไร้ขีดจำกัด ซึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของเด็กแต่ละคน และต้องสนองต่อความต้องการ ความสามารถและความสนใจของเด็ก

1.4 การพัฒนาเด็กต้องพัฒนาเป็นองค์รวม ไม่ใช่พัฒนาแบบแยกส่วน การพัฒนาเป็นองค์รวม คือ การพัฒนาทุกด้านไปพร้อมกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล ไม่เน้นหนักด้านใดด้านหนึ่ง

2. บทบาทของครูในการนำหลักสูตรไปสู่การจัดประสบการณ์

2.1 ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร สามารถนำหลักสูตรไปจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ

2.2 การจัดประสบการณ์จะไม่จัดแยกเป็นรายวิชา แต่ให้จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการ กิจกรรมที่จัดต้องมีความยืดหยุ่น หลากหลาย เป็นไปตามความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูไม่ใช่ผู้กำหนดให้เด็กทุกคนทำเหมือนกันหมด

2.3 เด็กต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และมีส่วนในการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจและมีคุณภาพให้เด็กอย่างเพียงพอ

2.4 เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยเป็นผู้กระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วยตนเอง เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่เรียนรู้

2.5 เด็กต้องมีโอกาสเลือกและตัดสินใจมากที่สุด ในการกำหนดหัวข้อเนื้อหา โดยผ่านการสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างครูกับเด็ก เพื่อหาข้อยุติจากการคิด ซึ่งเด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

2.6 ครูต้องให้ความสำคัญต่อภาษาที่เด็กใช้ พยายามเข้าใจภาษาของเด็กจะทำให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น และความต้องการได้ ครูจึงควรเป็นนักฟังที่ดี

2.7 ครูต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดี เป็นกันเองให้เด็กรู้สึกสบายใจ อบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย

2.8 ครูต้องมีความสามารถในการใช้คำถาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่ช่วยให้เด็กคิดค้นหาคำตอบได้อย่างไม่มีข้อจำกัด อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการความคิดความเชื่อมั่นและการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

3. บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตร

3.1 ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือแนะนำเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ไม่ใช่เป็นผู้ออกคำสั่ง หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ที่เตรียมไว้ให้เด็กเท่านั้น

3.2 ครูต้องให้โอกาสเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการเล่น การสำรวจ ทดลอง รวมทั้งการเสนอหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ หรือคำถามที่นำไปสู่การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

3.3 การประเมินพัฒนาการเด็ก ต้องประเมินจากสภาพจริง จากผลการกระทำ พัฒนาการและความสามารถของเด็กแต่ละคน โดยใช้การสังเกตและพิจารณาผลการปฏิบัติ การรวบรวมผลงานของเด็กอย่างเป็นระบบ ซึ่งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกเก็บผลงานของตน และเด็กควรมีโอกาสประเมินตนเองเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม

4. ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมกับการเรียนในการพัฒนาเด็ก โดยเป็นแหล่งความรู้ เป็นผู้สนับสนุน

จากบทบาทของครูอนุบาล สรุปได้ว่า ครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้มีความสามารถหลากหลายที่จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีเทคนิคกระตุ้นเสริมแรง เพื่อให้เด็กสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมที่เด็กมีทักษะและความรู้อย่างเต็มศักยภาพ

3.6.2 สายสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนเป็นการสร้างคุณค่าการศึกษาให้กับเด็ก และเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่สังคม เพราะหมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครูและโรงเรียนในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 30) เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และร่วมมือในการให้การศึกษาแก่เด็ก และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ควรวิธีวิธีการ ดังนี้

3.6.2.1 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นการทำความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง ในการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาเด็ก โดยใช้สื่อ และวิธีการต่าง ๆ (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 23)

ฉันทนา ภาคบงกช (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 23 ; อ้างอิงจาก ฉันทนา ภาคบงกช. 2531) ได้กล่าวว่ารูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ควรใช้แบบผสมผสานเหมาะสมกับสังคมไทย เป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับห้องเรียน

เป็นการพบปะสนทนาหรือปรึกษาหารือระหว่างครูกับผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการติดต่อส่วนตัว โดยจดหมายหรือโทรศัพท์ และการประชุมอย่างเป็นทางการในห้องเรียนบางโอกาส

2. ระดับโรงเรียน

เป็นการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองภายในโรงเรียน ในลักษณะการบรรยาย อภิปราย หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. ระดับชุมชน

เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในชุมชน หรือสังคมวงกว้าง ซึ่งอาจจะเป็นการเยี่ยมเยียนเพื่อศึกษาปัญหา หรือเผยแพร่ความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองภายนอกมีส่วนร่วมในการประชุม จัดนิทรรศการ อบรมผู้ปกครอง เพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กอย่างถูกต้อง

4. ระดับมวลชน

เป็นการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยผ่านมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและสิ่งพิมพ์

รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ดังกล่าวข้างต้น อาจใช้บ้านหรือโรงเรียนเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ความรู้ โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ และแบ่งเป็นระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียน และระดับสื่อมวลชน

วิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้น มีหลายวิธีแตกต่างกัน เมื่อจะดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ควรมีขั้นตอนในการสำรวจความต้องการและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้แนวในการกำหนดวัตถุประสงค์ ที่ชัดเจน แล้วเลือกวิธีการหรือการหาหรือแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา และสภาพกลุ่มเป้าหมาย

ฉันทนา ภาคบงกช (ไพเราะ พุ่มมันและคณะ. 2539: 24 ; อ้างอิงจาก ฉันทนา ภาคบงกช. 2531) ได้เสนอแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ดังนี้

1. สำรวจความสนใจ ความต้องการ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยการสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถาม
2. จัดบริการต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้แก่
  - 2.1 จัดรายการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองตามความสนใจ โดยการเชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย สาธิต ทั้งจัดปายนิเทศ นิทรรศการ ฯลฯ
  - 2.2 จัดห้องสมุดและศูนย์ของเล่นสำหรับเด็ก เพื่อบริการให้ยืมหนังสือหรือของเล่นไปใช้กับลูกที่บ้าน
  - 2.3 จัดศูนย์แนะแนวผู้ปกครองเพื่อให้คำแนะนำต่าง ๆ
  - 2.4 จัดตั้งชมรมหรือสมาคมผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่เด็ก รวมทั้งหาทุนและเผยแพร่ความรู้

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง คือการให้ผู้ปกครองแต่ละคนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีความเจริญเติบโตตามวัย และการให้ความรู้สามารถทำได้หลายอย่าง ซึ่งควรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองด้วย และเพื่อสามารถจัดการให้ความรู้กับผู้ปกครองได้ตามความต้องการ ควรมีการสำรวจหรือสอบถามเพื่อผู้ปกครองจะได้นำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6.2.2 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน นอกจากลดข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้วยังสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน เพราะบางครั้งข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนเกิดจากโรงเรียนไม่ได้มีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นทางแก้ข้อขัดแย้งด้านนี้ที่ดีที่สุด ไม่เพียงแต่เท่านั้น โรงเรียนต้องรักษาการให้สารสนเทศเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิรูปของโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ควรให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งช่วยได้มาก เช่น การหาทุน การร่วมกิจกรรมโรงเรียน การช่วยพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน(กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 32)

ฟอนตานา (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 33 ; อ้างอิงจาก Fontana. 1995: 26 – 27) กล่าวว่า การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประโยชน์ที่พึงได้ของแต่ละบุคคลนี้ ฟรีเน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 33 ; อ้างอิงจาก Feeney. et. al. 1991: 491)

สมาชิกครอบครัว ได้ประโยชน์จากการเข้ากิจกรรมการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแนะนำการเจริญเติบโต และพัฒนาการ
2. มีความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือหลักสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ที่บ้านได้
3. ได้รับสมรรถนะ ความรู้สึกในการมีสมรรถนะในการมีส่วนร่วมกับการโปรแกรมการเรียนรู้ของเด็ก สิ่งที่ได้รับเมื่อสมาชิกครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมได้แก่
  1. ได้เห็นบทบาทของสมาชิกครอบครัวที่แตกต่างไปจากบ้าน
  2. มีความคุ้นเคยกับผู้ใหญ่ที่มีทักษะ ความรู้สึก และวิธีสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เหนือจากครอบครัวและครู

3. มีความสนใจเป็นเอกเทศมากขึ้น
4. ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายกว่าในหลักสูตร

ครูผู้สอน ครูมีโอกาสมาก ถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

1. มีโอกาสขยายโปรแกรม เพราะมีอัตราการเห็นด้วยสูง
2. สามารถเรียนรู้จากข้อความรู้ที่ผู้ปกครอง จากความรู้ประสบการณ์ที่ผู้ปกครองนำมาแลกเปลี่ยน
3. มีโอกาสได้สังเกตเห็นความสัมพันธ์ของเด็กกับสมาชิกครอบครัว
4. มีโอกาสสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละครอบครัวอย่างมีความหมาย
5. มีโอกาสแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กรายบุคคล

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองจะเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งทำให้บ้านกับโรงเรียนสามารถร่วมมือกันพัฒนาเด็กได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการและช่วยกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เจริญเติบโตตามวัย ทั้งยังมีความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นอย่างดี และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

3.6.2.3 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ประโยชน์หลากหลายทั้งต่อผู้ปกครอง ครู และเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 33) ดังนั้น ครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างน้อย 4 วิธี คือ มอริสสัน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544: 33 – 36 ; อ้างอิงจาก Morrison. 2000: 363 - 364)

1. วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีมุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การร่วมทำงานธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ ผู้ปกครองจะได้ผลประโยชน์ร่วมด้วยและค่อนข้างเอกเทศ
2. วิธีให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีที่เกี่ยวของกระบวนการจัดการศึกษา เป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะในการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้กำลังแพร่หลาย เพราะทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา
3. วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ และวิธีปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัว การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ พบในโครงการ การร่วมมือของโรงเรียนชุมชน โรงเรียนสหกรณ์ และโครงการเขตสตาร์ทของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น
4. วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือการประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 50.51 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้ หรือให้การศึกษาต้องการน้อยมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 69)

จากวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สรุปได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

3.6.2.4 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่ให้แก่เด็กที่ครูและผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อความเข้าใจตรงกัน และพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีหลายนัย นับจากการเป็นผู้รับสารสนเทศ อาสาสมัคร จนถึงเป็นผู้วินิจฉัยสั่งงาน การเข้ามามีส่วนร่วมเกิดผลดีทั้งกับเด็ก ครู และผู้ปกครอง ทำให้การจัดการศึกษามีคุณค่าและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนนั้น มีทั้งกิจกรรมที่ผู้ปกครองลงมือปฏิบัติเองจนถึงการเป็นผู้รับฟังข้อมูลข่าวสาร วิธีการที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมให้ง่ายและสะดวกในการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วม โดยทางโรงเรียนเป็นฐานของการจัดกิจกรรม ได้แก่

1.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียน วิธีปฏิบัติและการดำเนินงานของโรงเรียน

1.2 กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่

1.3 กิจกรรมการฝึกอบรม

1.4 กิจกรรมการหารายได้ เช่น เปิดตลาดนิยมไทยเพื่อจัดตั้งกองทุนให้กับโรงเรียน

1.5 กิจกรรมการแสดงของนักเรียน

1.6 กิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

2. กิจกรรมสานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนา และการเยี่ยมเยียน กิจกรรมสารสัมพันธ์นี้ ได้แก่

2.1 การประชุมปรึกษา เป็นวิธีการที่ใช้กันมานาน ในการที่จะทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน เพราะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนพร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ การจัดประชุมปรึกษาย่างเป็นทางการจะช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็ก และช่วยให้ผู้ปกครองมองเห็นความมุ่งหวังของโรงเรียนที่มีต่อเด็ก

2.2 การเยี่ยมบ้าน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานสัมพันธ์บ้านกับโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนัก อาจเป็นภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือละ 1 ครั้ง ตามความเหมาะสม ปัญหาของการเยี่ยมบ้านอยู่ที่การเยี่ยมบ้านเป็นกิจกรรมที่คุกคามทั้งครูและผู้ปกครองด้วยว่าต่างคนต่างกลัว และเป็นการรบกวนกันและกัน ดังนั้น การเยี่ยมบ้านแต่ละครั้งต้องเป็นความจำเป็นและเห็นชอบร่วมกันว่ามุ่งเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเหมือนกันด้วยการตกลงให้มีการเยี่ยมบ้าน

3. กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นการให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน เช่น นโยบายการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมของโรงเรียนและ กิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองเห็นภาพรวมของโรงเรียน เห็นภาพของการเรียนของเด็ก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสารสนเทศในรูปแบบอื่นอีก ได้แก่

3.1 โทรศัพท์สายด่วน เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่ต้องการค้นหาคำตอบเร่งด่วน รวมถึงการทำการบ้านด้วย

3.2 จดหมายข่าว เป็นการสื่อสารทางเอกสารเพื่อให้ข้อมูลแก่ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียนและการดำเนินงานของโรงเรียน

3.3 โคมเพจ หน้าความรู้ทางคอมพิวเตอร์ ที่ผู้ปกครองสามารถเปิดอ่านได้เมื่อต้องการ

3.4 แผนพับข้อมูลโรงเรียน และปฏิทินการศึกษา

4. กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียน ทั้งเป็นผู้สอน เป็นผู้ช่วยครู ตลอดจนถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน

5. กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการแก่สังคม และครอบครัว ได้แก่

5.1 ห้องสมุดของเล่น และอุปกรณ์ที่ผู้ปกครองสามารถยืมใช้ประโยชน์ได้

5.2 ศูนย์ดูแลเด็กทั้งที่เป็นศูนย์บริการเพื่อการดูแลเด็กที่เป็นการบริการทั่วไป และบริการเด็กกลับบ้าน

5.3 ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้

5.4 กิจกรรมสนับสนุนผู้ปกครองอื่น ๆ ตามความต้องการของชุมชน

6. กิจกรรมการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูง ที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจ และวินิจฉัยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ดังนี้

6.1 การวางแผนนโยบายโรงเรียน

6.2 การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา

6.3 การพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดหลักสูตร เป็นต้น

สรุปกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทำให้เกิดการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน และมีกิจกรรมที่หลากหลายที่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วม คือกิจกรรมสารสัมพันธ์ กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมการศึกษา กิจกรรมการตัดสินใจ

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

4.1 ประวัติการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

จากการศึกษาและหลักฐานที่มีอยู่ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ได้เริ่มเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อ ปี พ.ศ. 2110 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในปี พ.ศ. 2205 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีพระบรมราชานุญาตให้มิชชันนารี ชาวฝรั่งเศสสังกัดคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในกรุงศรีอยุธยา และได้พระราชทานที่ดิน ณ ตำบล "บางปลาเห็ด" จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย สามารถสร้างโบสถ์ บ้านพักหรือโรงเรียนได้ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2208 โรงเรียนเอกชนคาทอลิกแห่งประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้น คือ วิทยาลัยการศึกษาทั่วไป (General College) สร้างขึ้นโดย ฯพณฯ แลมแบร์ เดอลาโมต์ (Bishop Lambert de La Motte) เป็นโรงเรียนสามัญสำหรับเด็กชาย เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนไทยในกรุงศรีอยุธยา เรียกกันโดยทั่วไปว่า โรงเรียนสามเณร เพราะเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่เตรียมตัวเข้าบ้านเณร และเด็กสามัญโดยทั่วไปด้วย ส่วนใหญ่จัดการสอนด้านวิชาการและด้านจริยธรรม ในแนวทางที่ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนท้องถิ่นอย่างเห็นคุณค่า หลังจากนั้นคณะมิชชันนารีได้ขยายกิจการโรงเรียนไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2214 ที่ลพบุรี ในปี พ.ศ. 2216 ที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2217 ที่พิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2218 และที่จันทบุรี ในปี พ.ศ. 2250 โรงเรียนเหล่านี้ มีใต้อยู่ต่อมาถึงปัจจุบัน เนื่องจากเหตุการณ์ผันผวน และศึกสงครามของบ้านเมืองในสมัยนั้น

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ บาทหลวงคอลอมเบต (Reverent Father Colombet) ได้ตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กชาย คือ โรงเรียนอัสสัมชัญ ในปี พ.ศ. 2428 ซึ่งถือว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิกในสมัยใหม่แห่งแรกยุค

นั้น และดำเนินการต่อเนื่องเรื่อยมา โดยอำนวยการประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและบ้านเมืองเป็นอย่างมาก จนเป็นที่นิยมอย่างสูงของผู้ปกครองและนักเรียนในปัจจุบัน นับตั้งแต่นั้นมา ได้มีคณะนักบวชอุทิศตนด้านการศึกษา หลายคณะ เช่น คณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต ในปี พ.ศ. 2448 หรือกลุ่มโรงเรียนเซนต์โยเซฟ คอนแวนต์ คณะออร์สูลีน ในปี พ.ศ. 2468 หรือกลุ่มโรงเรียนมาแตร์เดอี วิทยาลัย คณะซาเลเซียน ในปี พ.ศ. 2470 หรือกลุ่มโรงเรียนเซนต์ดอมินิกหรืออาชีวดอนบอสโก เป็นต้น และมีคณะนักบวชชายและคณะนักบวชหญิงได้เข้ามาทำงานแพร่ธรรมและตั้งโรงเรียนเอกชนคาทอลิกเพิ่มขึ้นมากมาย มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างต่อเนื่องจนครบวงจร ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2502 สภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทย (หรือสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย) ได้เห็นความสำคัญที่จะจัดตั้งให้โรงเรียนเอกชนคาทอลิกรวมตัวกันขึ้นเป็นรูปองค์การเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนทัศนะ ประสบการณ์และมีนโยบายร่วมกัน จึงได้มีมติตั้ง “คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมอบหมายให้ ฯพณฯ ปีเตอร์ คาเร็ตโต (Bishop Peter Caretto) ผู้แทนสภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทย เป็นประธาน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมีมติเอกฉันท์ของที่ประชุมสมัชชาครั้งแรกของโรงเรียนเอกชนคาทอลิกในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2512

ปัจจุบัน “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2533 โดยใช้ชื่อว่า “สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย)” (จิราภรณ์ สุทธิรักษ์, 2545: 71 – 72 ; อ้างอิงจาก สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย). 2533 : 2)

ฉะนั้น สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) จึงเป็นศูนย์กลางประสานงาน และกำกับติดตาม ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิกและสถาบันที่เกี่ยวข้องได้จัดแบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนคณะนักบวช แบ่งออกเป็นโรงเรียนของนักบวชชาย เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญ โรงเรียนเซนต์ดอมินิก โรงเรียนลาซาล โรงเรียนมหาไถ่ เป็นต้น โรงเรียนของนักบวชหญิง เช่น โรงเรียนเซนต์โยเซฟ คอนแวนต์ โรงเรียนมาแตร์เดอี โรงเรียนพระแม่มาลี โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนนารีวิทยา เป็นต้น โรงเรียนของสังฆมณฑล มักตั้งอยู่ใกล้วัด อยู่ในความดูแลของพระสงฆ์เจ้าวัด เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา โรงเรียนดาราสมุทรศรีราชา โรงเรียนดรุณาราชบุรี เป็นต้น

โรงเรียนของฆราวาส มีฆราวาสเป็นเจ้าของ บรรยายภาคในโรงเรียนเป็นแบบคาทอลิก มีการสอนคำสอนแก่นักเรียนคาทอลิก อบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนตามแนวพระวรสาร เช่น โรงเรียนเซนต์จอห์น โรงเรียนพิณสมิทธิ์ โรงเรียนแสงอรุณ โรงเรียนสารสาสน์พิทยาสัย เป็นต้น เพื่อให้การบริหารงานเกิดผลดี อันเนื่องมาจากความร่วมมือ การพบปะแลกเปลี่ยนและประสานงาน เป็นการรับมอบหมายงานจากมิชชันนารีที่เป็นชาวต่างประเทศ สู่การทำงานโดยพระสงฆ์ นักบวชและฆราวาสไทย อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้จัดการประชุมประสานงาน และการประชุมสัมมนาทางวิชาการเป็นประจำทุกปี เป็นการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการทำงาน และเกิดผลให้มีการแลกเปลี่ยนวิธีการ ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้การทำงานในแต่ละปีมีการติดต่อเชื่อมโยงแนวทางการทำงานมากขึ้น ภายใต้นโยบายการพัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการ สภาพสังคมท้องถิ่นและเป้าหมายการพัฒนาประเทศชาติ (มีเรียน กิจเจริญ, 2545: 271)

สรุปได้ว่า การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย ได้เริ่มต้นโดยกลุ่มมิชชันนารี เป็นบาทหลวงชาวฝรั่งเศส ที่เข้ามาในประเทศไทยเพื่อเผยแผ่ศาสนาในกายโรมันคาทอลิก และได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาให้สำหรับเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมากในช่วงเวลานั้น มีการสอนวิชาการและการฝึกวิชาชีพควบคู่กันไป หลักสูตรที่จัดขึ้นได้ปรับให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน การศึกษาคาทอลิกนั้นได้แพร่

ขยายไปทั่วประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนของนักบวช โรงเรียนของสังฆมณฑลและโรงเรียนของฆราวาส โดยมีสมาคมสภาพการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ได้คอยประสานงานและร่วมมือกันเพื่อประยุกต์หลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยตลอดไป

4.2 ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก

จากหนังสือ 336 ปี การศึกษาคาทอลิกไทย (2545: 61) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกให้สำคัญกับคุณค่าศักดิ์ศรีของมนุษย์สิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยถือว่าการศึกษาร่วมกันพร้อมกับชีวิตปฏิสนธิ นั่นคือการให้การศึกษาอบรมถือเป็นหน้าที่ประการแรกของพ่อแม่เด็กรับรู้และเรียนรู้จากพ่อแม่เป็นบุคคลแรก เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองรอบตัวเอง เรียนรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่น เรียนรู้สังคมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว และเรียนรู้สังคมรอบข้างตนเอง ทั้งในระดับกว้าง (Horizontal level) และระดับลึก (Vertical level) ด้วยการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในสังคม และระหว่างสังคมบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะสมาชิกหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงพิจารณาในมุมมองที่กว้างที่สุด หมายถึง การเรียนรู้ การศึกษา การอบรมสั่งสอนถ่ายทอดทั้งในรูปแบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาแบบอ้อยาคัย การปรับตัวและพัฒนาเชิงวัฒนธรรมในสังคม ระหว่างสังคมและระหว่างอารยธรรม หรือระหว่างประเทศ เป็นการเรียนรู้และเข้าถึงความรู้ทุกอย่างที่มนุษย์สามารถพัฒนาตามวัย หรือศักยภาพของมนุษย์ ทั้งในมิติของปัจเจกบุคคล (Personal dimension) มิติด้านสังคม (Social dimension) มิติด้านการเวลา (Temporal dimension) และ มิติด้านพื้นที่ (Spatial dimension) ที่จะเกิดประโยชน์แก่มนุษย์ สังคมและโลก แก่นแห่งความรู้ทั้งปวง แสดงผ่านทางกระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดอาศัยสติปัญญา เหตุผล ความคิดอ่าน หรือการทดลอง การกระทำหรือการปฏิบัติ ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในชีวิตมนุษย์และเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือความเจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนคาทอลิกจึงเป็นพันธกิจสำคัญที่พระศาสนจักรเน้นคุณค่าอย่างจริงจัง ในบทบาทการรับใช้และให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนหรือสังคม (สภาสังคายนาวาติกัน 2, 1965 (2508) ก: อารัมภบท) ซึ่งยึดหลักสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาอบรมดังนี้

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอบรมตรงกับเป้าหมายเฉพาะของตน เหมาะสมกับคุณลักษณะ เพศ วัฒนธรรมและประเพณีของตน เพื่อเขาจะได้มีความสามารถวินิจฉัยอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมด้วยจิตใจเที่ยงธรรมต่อสิ่งที่เกิดกับเขา และแวดล้อมชีวิตของเขา (สภาสังคายนาวาติกัน 2, 1965 (2508) ก: ข้อ 11)

หัวใจของการศึกษาคาทอลิกคือ การอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง โรงเรียนสอนเรื่องนี้ด้วยวาจา และเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้แสดงความจริงอันนี้ การศึกษาจึงเป็นการชี้นำมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นเยี่ยงพี่น้องในทุกสังคมของชีวิต และจะกระทำเช่นนี้ได้ ถ้าเข้าใจความหมายของครอบครัวมนุษย์ จากประสบการณ์นี้เขาจะสามารถสร้างสังคมแห่งความรักได้ในครอบครัว ในที่ทำงาน หมู่บ้าน ประเทศชาติ และในโลก (สภาสังคายนาวาติกัน 2, 1965 (2508) ก: ข้อ 8, 10 และ 12) คำพูด การปฏิบัติ การให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนอย่างนุ่มนวล ล้วนเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการให้การศึกษาอบรมที่จะทำให้ครูบรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงความสำเร็จของนักเรียนในด้านวิชาการ ในการปฏิบัติที่เหมาะสม รวมทั้งมิติทางด้านศาสนาในชีวิต (สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก. 1988 (2531): ข้อ 110)

การศึกษาคาทอลิกตระหนักถึงบริบทของสังคม ให้ความสำคัญและเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นภารกิจของการศึกษาจะต้องเป็นการเสริมสร้างจุดแข็งของสังคม / ชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาภูมิปัญญา

และวัฒนธรรมให้ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน พัฒนาศักยภาพความสามารถของมนุษย์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม เมื่อคนของสังคมมีความรู้ เฉลียวฉลาด พวกเขาจะได้เป็นกำลังเข้มแข็งของสังคม และมีความสามารถในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

สรุปเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาคาทอลิก ได้กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาร่วมกันของกลุ่ม โรงเรียนคาทอลิก โดยจัดการศึกษาที่เน้นคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ เพื่อให้โรงเรียนคาทอลิกได้ฝึกอบรมให้นักเรียนได้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญ และคำนึงถึงบริบทของสังคมไทยอย่างกลมกลืนกับประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามไว้ให้คงอยู่ต่อไป

4.3 วิสัยทัศน์และพันธกิจของการศึกษาคาทอลิกไทย

วิสัยทัศน์ (Vision) ของการศึกษาคาทอลิก

สภาการศึกษาคาทอลิกได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาคาทอลิก “บุคคลแห่งการเรียนรู้ ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ ตามหลักคริสตธรรม” (Learning Persons, Loving and Caring Community Reaching for Human Excellence, According to Christian Principles)

บุคคลแห่งการเรียนรู้

บุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ บุคคลที่นำข้อมูลประสบการณ์ มาพิจารณาไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ เกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนกลายเป็นวิถีชีวิตของตน

ผู้บริหาร ครู นักเรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนเป็นผู้ใฝ่รู้ แสวงหาความคิดใหม่ ๆ ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และพัฒนาปรับปรุงความรู้และการปฏิบัติของตนเองอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ติดต่อสื่อสารต่อกันในบรรยากาศของความไว้วางใจ และโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง มีการแบ่งปันความรู้ และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

สิ่งสำคัญคือ การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุด เป็นการค้นพบสัจธรรมของชีวิต บุคคลแห่งการเรียนรู้ แสวงหาความจริงของชีวิต อาศัยการไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ

ชุมชนที่รักและเอื้ออาทร

โรงเรียน คือ กลุ่มบุคคลที่ผูกพันกันด้วยความคิดและอุดมคติ ชุมชนโรงเรียนคาทอลิก ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และนักเรียน สะท้อนความเป็นประชากรของพระเจ้า โดยการปฏิบัติ “บัญญัติแห่งความรัก” ให้ความเคารพ ความเอาใจใส่ เอื้ออาทร ต่อความต้องการของกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอ

มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์

การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องของคุณธรรม ความรู้และการหล่อหลอมบุคคลอย่างเป็นองค์รวม

ในมิติบุคคล ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านจิต วิญญาณ สติปัญญา อารมณ์ และร่างกาย

ในมิติสังคม ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์ หมายถึง มนุษย์ที่รับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม กล่าวคือ เป็น “คนเพื่อคนอื่น” (336 ปี การศึกษาคาทอลิกไทย. 2545: 42 – 43)

สรุปเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ของการศึกษาคาทอลิก คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีคุณธรรม-จริยธรรม และมีความเสียสละสามารถทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน และไม่มีเงื่อนไข แต่เพื่อสังคมอย่างแท้จริง

พันธกิจ (Mission) ของการศึกษาคาทอลิก

1. จัดการศึกษาอบรมที่เสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความสุข
2. จัดการศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
3. ให้โอกาสผู้ยากไร้และด้อยโอกาส เข้ารับการศึกษาตามความเหมาะสม
4. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งความรัก เอื้ออาทร
5. ให้การอภิบาลเพื่อเสริมสร้างคุณค่าของชีวิตครอบครัว
6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ
7. ส่งเสริมบรรยากาศการเสวนาระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น
8. เชื่อมโยงความรู้กับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เกิดความหมายที่แท้จริงสู่การปฏิบัติในชีวิต (มุ่งสู่ความเป็นเลิศแห่งความเป็นมนุษย์)
9. เป็นประจักษ์พยานถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยชีวิตที่เป็นรูปธรรม
10. จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสร้างสังคมแห่งความจริง ยุติธรรม และสันติ (336 ปี การศึกษาคาทอลิกไทย. 2545: 43)

สรุปเกี่ยวกับพันธกิจของการศึกษาคาทอลิก สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสุข โดยเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียน ที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกลมกลืนเข้ากับบริบทของสังคมไทยได้อย่างสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกัน

ดังนั้น สถาบันการศึกษาคาทอลิก จึงเป็นผู้นำทางการศึกษาที่เน้นการเตรียมตัวนักเรียน นักศึกษา เป็นผู้ให้ที่สร้างสรรค์ (Creative Contribution) ในศตวรรษที่ 21 นี้ ทั้งยังต้องเตรียมตัวให้เขาเหล่านั้นเป็นคนที่มีเอกลักษณ์ที่เข้มแข็ง คือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจในวัฒนธรรมของตนเอง แต่ในเวลาเดียวกันเปิดใจกว้างยอมรับสากลด้วย นอกจากนั้นต้องเตรียมตัวให้เขาทั้งหลายเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ คิดแก้ปัญหา เป็น เตรียมตัวเขาให้เป็นคนดี มีศีลธรรมและจริยธรรม รู้จักอุทิศตนทำงานให้กับสังคม มีระเบียบและยุติธรรม ส่วนในด้านกระบวนการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ เรียนเพื่อชีวิต เรียนเพื่อทำ เรียนเพื่อรู้ เพื่อให้การศึกษาคาทอลิกได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ และเป็นสถาบันที่มีมาตรฐานและมุ่งสู่ความเป็นเลิศของตน จำต้องพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามแบบฉบับของโรงเรียนคาทอลิก ทั้งส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นคนดีในสังคมต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

งามนิจ จันทร (สุพรรณิกา พึ่งทอง. 2541: 32 ; อ้างอิงจาก งามนิจ จันทร. 2536: 163) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 พบว่า จากการศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่อง การจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอน และบุคลากรทางการศึกษา มีความต้องการให้ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จัดให้มีการนิเทศงานอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

กษมา สารสมุทร (อุไรพร พานิชกุล. 2539: 64 ; อ้างอิงจาก กษมา สารสมุทร. 2524: 74 – 76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพิจารณาสมรรถภาพด้านการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสมรรถภาพด้านการสอน ปัญหา และ

ความต้องการ ในการพิจารณาสมรรถภาพ ด้านการสอนของครูประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สมรรถภาพ ด้านการสอนที่จะศึกษาประกอบด้วย ด้านการเตรียมการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน การ เลือกเทคนิคการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย วิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยปรากฏว่า ครู ประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายค่อนข้างมีปัญหาเกี่ยวกับสมรรถภาพ ด้านการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ ของการสอน การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการสอน และครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย มีความต้องการ พัฒนาสมรรถภาพด้านการสอน เช่น ด้านการเตรียมการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน การเลือก เทคนิคการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล และการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ในระดับมาก

สงวน อินตะจวง (2529: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเพื่อศึกษาระดับ และเปรียบเทียบความต้องการ และปัญหาในการพัฒนาครูประถมศึกษา ตามทฤษฎีของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ตามลักษณะขนาดโรงเรียน วุฒิทางการศึกษา และอายุราชการ ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาครูประถมศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับสูง หากสรุปเป็นรายชื่อ พบว่า การ สนับสนุนครูที่ปฏิบัติราชการดีเด่น มีความต้องการสูงสุด รองลงมาคือการทำงานเป็นทีมกับเพื่อนครู และการ มีเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้ในการสอนอย่างเพียงพอ ส่วนปัญหาการพัฒนาครูทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สรุปเป็นรายชื่อ พบว่า การบริการโสตทัศนศึกษาให้เพียงพอต่อการเรียนการสอนมีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือให้ รางวัลแก่ครูที่เป็นผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผลการเปรียบเทียบความต้องการ ในการพัฒนาครูประถมศึกษา พบว่า ครูที่มีอายุราชการต่างกัน มีความต้องการพัฒนาครูทุกด้าน ส่วนครู ที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันและมีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความต้องการพัฒนาครูทุกด้านไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการพัฒนาครูประถมศึกษา พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันและมี อายุราชการต่างกัน มีปัญหาการพัฒนาครูทุกด้านแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีปัญหา การพัฒนาครูทุกด้านไม่แตกต่างกัน

วีระศักดิ์ ยิ่งอำนาจชัย (สุรศักดิ์ เลี้ยววิจักขณ์. 2537: 46 ; อ้างอิงจาก วีระศักดิ์ ยิ่งอำนาจชัย. 2525: 78 – 79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณไม่เพียงพอ ครูมีวุฒิด้านอนุบาลไม่เพียงพอ ไม่มีหลักสูตรให้ครูศึกษา ผู้ปกครองไม่เข้าใจ ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีการแก้ไขระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน และ ผู้ปกครองในชุมชนส่วนมากยากจน ไม่สามารถให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษาได้

หัตตดาว ลออโรจน์วงศ์ (สุพรรณิกา พึ่งทอง. 2541: 32 ; อ้างอิงจาก หัตตดาว ลออโรจน์วงศ์. 2532: 84) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานผู้ดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัย ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของผู้ดูแลเด็กในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแล เด็กในศูนย์เด็กเล็กในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทน เดือนละ 500 – 800 บาท ผู้ดูแลเด็กได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง และผู้นำท้องถิ่นในระดับปานกลาง การสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมยังไม่เพียงพอ ผู้ดูแลเด็กมีความต้องการด้านการอบรมเกี่ยวกับการดูแล เด็ก และการได้รับการสนับสนุนจากกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองให้มากขึ้น

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (สุพรรณิภา พึ่งทอง, 2541: 32 ; อ้างอิงจาก รัฐดาว พิศาลพงศ์, 2535: 190) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในภาคตะวันออก สังกัดกรมศาสนา พบว่า สถานภาพของครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีเพศหญิง อายุระหว่าง 20 – 35 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ก่อนที่จะมาทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยง ทำให้ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เทคนิคการอบรมดูแลเด็ก ไม่เข้าใจวิธีการสอนเด็ก ขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลความ ช่วยเหลือทางวิชาการที่ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีความต้องการ คือ การผลิตสื่อและการใช้สื่อ วิธีการปรับ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก

นิสสากร พิมพ์ทอง (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการรับการฝึกอบรมของครู โรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน และด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อ เปรียบเทียบระดับความต้องการรับการฝึกอบรมของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี จำแนก ตามอายุ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล และประสบการณ์ในการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนระดับอนุบาล และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการรับการฝึกอบรม ของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย สรุปได้ว่า

1. ครูอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี มีความต้องการรับการฝึกอบรม โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ครูที่มีอายุต่างกันมีความต้องการรับการฝึกอบรม โดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและด้านผลิตสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. สถานที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีความต้องการรับการฝึกอบรม โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความต้องการรับการฝึกอบรม โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความต้องการรับการฝึกอบรม โดยรวมและราย ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. ครูที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมต่างกัน มีความต้องการรับการฝึกอบรม โดยรวม และ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
7. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดชลบุรี มีความต้องการรับการ ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถภาพการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รองลงมา คือการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เข้าใจง่ายและสนุกสนาน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอชเชวาเรีย (อุไรพร พานิชกุล, 2539: 68 ; อ้างอิงจาก Echevaria, 1981) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการฝึกอบรมครูประจำการ ตามการรับรู้ของครูผู้สอนและครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาของ ประเทศเปอร์โตริโก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ การประเมินความต้องการของครู (Teacher Needs Assessment Survey) กลุ่มประชากร ได้แก่ครู 283 คน ครูใหญ่ 28 คน โรงเรียนใน ประเทศเปอร์โตริโก โดยศึกษาความต้องการฝึกอบรมครูในประเด็นดังนี้

1. การประเมินพฤติกรรมของนักเรียน
2. การเตรียมการสอน

3. การดำเนินการสอน
4. การปฏิบัติการบริหาร
5. การสื่อความหมายและมนุษยสัมพันธ์
6. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล
7. การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง

ผลการวิจัย พบว่า ความเห็นในเรื่องความต้องการฝึกอบรม ตามทัศนของครูผู้สอนและครูใหญ่ แตกต่างกัน แต่ทั้ง 2 กลุ่ม เห็นพ้องต้องกันในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นความเห็น กล่าวคือ การเตรียมการสอนเป็นสิ่งที่ต้องการอบรมมากที่สุด และรองลงมาก็คือการดำเนินการ

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ครูทุกคนมีความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนในระดับที่มาก คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดทำแผนประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาใช้ ด้านการผลิตสื่อและการจัดหาสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินการสอนเพื่อสามารถนำความรู้ในการพัฒนาตนเองไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ทั้ง 14 โรงเรียน คือ โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร โรงเรียนพระแม่มาลีสาธุประดิษฐ์ โรงเรียนवासเทวี โรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง โรงเรียนวรสารพิทยากร โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ โรงเรียนซางตาครู้สคอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์โยเซฟพิทิวล โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ โรงเรียนลาซาล โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง โรงเรียนพระหฤทัย นนทบุรี โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวนครูทั้งหมด 202 คน จากการส่งแบบสอบถามไปยังครูปฐมวัยจำนวน 202 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 201 คน หรือร้อยละ 99.50 ดังแสดงปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามโรงเรียน

ชื่อโรงเรียน	N	จำนวนรับคืน
1. โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร	14	14
2. โรงเรียนพระแม่มาลีสาธูประดิษฐ์	9	9
3. โรงเรียนवासुเทวี	7	7
4. โรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง	7	7
5. โรงเรียนวรสารพิทยา	9	9
6. โรงเรียนพระฤทธิย์พัฒนเวศม์	7	7
7. โรงเรียนช่างดาครูสคอนแวนท์	11	11
8. โรงเรียนเซนต์โยเซฟพิพวล	16	16
9. โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์	12	12
10. โรงเรียนลาซาล	18	18
11. โรงเรียนพระฤทธิย์คอนแวนต์	15	15
12. โรงเรียนพระฤทธิย์ดอนเมือง	29	29
13. โรงเรียนพระฤทธิย์ นนทบุรี	24	24
14. โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา	24	23
รวม	202	201

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 1 ชุด สำหรับสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย ข้อคำถามตอนนี้มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน	จำนวน	3 ข้อ
ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	จำนวน	4 ข้อ
ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	จำนวน	4 ข้อ
ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	จำนวน	4 ข้อ
ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	จำนวน	3 ข้อ
ด้านบทบาทของครูปฐมวัย	จำนวน	2 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
มีปัญหาอยู่ในระดับมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะ

ศึกษานิเทศก์ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 4 มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน	จำนวน	5 ข้อ
ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	จำนวน	5 ข้อ
ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	จำนวน	5 ข้อ
ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	จำนวน	5 ข้อ
ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	จำนวน	5 ข้อ
ด้านบทบาทของครูปฐมวัย	จำนวน	5 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ และแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนา ใน 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ปัญหาของครูปฐมวัย ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ความสำคัญของการพัฒนาครูปฐมวัย วิธีการพัฒนาครูปฐมวัย และความรู้ในการพัฒนาครูปฐมวัย ในด้านการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน แนวการจัดหลักสูตร นวัตกรรมทางการศึกษา กิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรม ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ องค์ประกอบแผนการจัดประสบการณ์ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียน เทคนิคบทบาทสมมติ เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิค การใช้เกม เทคนิคการใช้คำคล้องจอง เทคนิคการใช้คำถาม ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน การจัดหาและการผลิตสื่อการเรียนการสอน การจัดประเภทของสื่อการเรียนการสอน การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก หลักการประเมินพัฒนาการ ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ และด้านบทบาทของครูปฐมวัย บทบาทด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย สายสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง กิจกรรมมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ประวัติการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก วิสัยทัศน์และพันธกิจของการศึกษาคาทอลิก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศและต่างประเทศ

2. การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย ข้อคำถามตอนนี้มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ใน 6 ด้านคือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ใน 6 ด้านคือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามตอนนี้มี 2 ส่วน ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ จำนวน 10 ข้อ และ ส่วนที่ 2 เป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาใน 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

3. นำแบบสอบถาม เสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขในเรื่องสำนวนภาษาให้มีข้อความรัดกุม เข้าใจง่าย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อความตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

4. การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน คือ

1. อาจารย์ภัทรพร เกษสังข์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏเลย จังหวัดเลย
2. อาจารย์นพดล กองศิลป์	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์ 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จังหวัดราชบุรี
4. บาทหลวงศักดิ์ชัย ทรัพย์อัประไมย	ผู้อำนวยการ โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม
5. ชิสเตอร์ ดร.พัชรี ถาวรพยัคฆ์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
6. ชิสเตอร์สุวรรณรัตน์ ทรงศักดิ์ศรี	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถาม เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาและนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำนิยามที่ให้ไว้รวมทั้งปรับปรุงภาษาที่ใช้ ซึ่งจะพิจารณาจากค่า IOC ซึ่งเป็นดัชนีความสอดคล้องของข้อความแต่ละข้อ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.5 – 1.00 จำนวน 119 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวน 40 ข้อ	ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.5 – 1.00
ตอนที่ 2 จำนวน 60 ข้อ	ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.5 - 1.00
ตอนที่ 3 จำนวน 19 ข้อ	ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.6 – 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงข้อคำถามและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในขั้นที่ 1 ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย โรงเรียนนารีวิทยา โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา โรงเรียนอัสสัมชัญ ระยอง จำนวน 50 คน จากนั้นนำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ตามวิธีการของบุญเชิด ภิญโญนนันตพงษ์ ที่ได้เสนอไว้ (บุญเชิด ภิญโญนนันตพงษ์, 2545: 204) รายละเอียดปรากฏดังแสดงในตาราง (ภาคผนวก)

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้วกับครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ด้านคือ

ด้านปัญหา เท่ากับ .97 และด้านความต้องการพัฒนา เท่ากับ .98 รายละเอียดปรากฏดังแสดงในตาราง (ภาคผนวก) ซึ่งถือว่า มีค่าความเชื่อมั่นสูงเพียงพอที่จะนำมาใช้ได้กับการวิจัยครั้งนี้

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ คือ โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร โรงเรียนพระแม่มาลีสาทรประดิษฐ์ โรงเรียนवासुเทวี โรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง โรงเรียนวรสารพิทยา โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ โรงเรียนเซนต์คาทาลินคอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์โยเซฟพิทิวล โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ โรงเรียนลาซาล โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง โรงเรียนพระหฤทัย นนทบุรี โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา รวมทั้งสิ้น 14 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามและจัดเตรียมของเอกสารติดแสดงบปเรียบร้อย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์และหนังสือตามข้อ 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำแบบสอบถามแจกให้ครูประจำชั้นระดับปฐมวัย ตั้งแต่อนุบาลปีที่ 1 – 3 ได้ตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ทั้ง 14 โรงเรียนทางไปรษณีย์ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 เดือน ตั้งแต่ วันที่ 6 มกราคม 2547 ถึง วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2547
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ เพื่อกำหนดเป็นข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์เกี่ยวกับระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ใน 6 ด้านคือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าไค - สแควร์ (χ^2 - test)
4. วิเคราะห์การเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ และนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม

ปลายเปิดของผู้ตอบแบบสอบถามที่เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย ใน 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

5. การจัดคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์ประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.5 - 5.0	หมายถึง	ปัญหาและความต้องการพัฒนามากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.5 - 4.4	หมายถึง	ปัญหาและความต้องการพัฒนามาก
คะแนนเฉลี่ย	2.5 - 3.4	หมายถึง	ปัญหาและความต้องการพัฒนาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.5 - 2.4	หมายถึง	ปัญหาและความต้องการพัฒนาน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.0 - 1.4	หมายถึง	ปัญหาและความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติสำหรับการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้สถิติดังนี้

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อแบบสอบถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อแบบสอบถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์

$$\frac{\sum R}{N} \quad \text{แทน} \quad \begin{array}{l} \text{ผลรวมคะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ} \\ \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ} \end{array}$$

1.2 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด คำนวณหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation) r_{xy} (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 84) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ N แทน จำนวนคนในกลุ่ม
X แทน คะแนนของข้อคำถาม
Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α Coefficient) ของครอนบัก โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 131)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อของเครื่องมือวัด
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 คำนวณค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 118)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	p	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521: 33-34)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนครูในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (S) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2521: 56)

$$SD = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum X^2$	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนครูที่ใช้ในการศึกษา

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้ การทดสอบค่าไค – สแควร์ (χ^2) ในการทดสอบสมมติฐานทุกข้อ (ล้วน สายยศและอังคณา ล้วนสายยศ, 2538 : 106) โดยใช้สูตร

$$\chi^2 = \frac{\sum (O_i - E_i)^2}{E_i}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไค – สแควร์
	$\sum$	แทน	ผลรวมของข้อมูล
	E_i	แทน	ค่าความถี่ที่คาดว่าจะเป็น
	O_i	แทน	ค่าความถี่ที่สังเกตได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของข้อมูลและการแปลผล ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
χ^2	แทน	ค่าไค – สแควร์
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย
ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะ
นักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้ง 6 ด้าน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัด
คณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้ง 6 ด้าน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบ วิธีการพัฒนาและประมวล
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้ง 6 ด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ตอนนี ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของ
ครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 201 ฉบับ มาแจกแจง
ความถี่และหาค่าร้อยละ โดยจำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนระดับ
ปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 ต่ำกว่า 30 ปี	59	29.4
1.2 31 – 40 ปี	83	41.9
1.3 41 ปีขึ้นไป	59	29.4
รวม	201	100
2. สถานภาพสมรส		
2.1 โสด	90	44.8
2.2 สมรส	111	55.2
รวม	201	100
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	17	8.5
3.2 ปริญญาตรีขึ้นไป	184	91.5
รวม	201	100
4. ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย		
4.1 ต่ำกว่า 5 ปีขึ้นไป	47	23.4
4.2 5 ปีขึ้นไป	154	76.6
รวม	201	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 2 พบว่า เมื่อจำแนกตาม อายุ ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีเกือบครึ่งหนึ่งที่มีอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมาเกือบหนึ่งในสามส่วนมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.4 เท่ากัน

จำแนกตามสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 55.2 ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพโสด มีน้อยกว่าครึ่งเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.9

จำแนกตามวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 91.5 และจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.5

จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่ประมาณสามในสี่ส่วน มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.6 และประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.4

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย

2.1 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามปัญหาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมและรายด้าน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาของครูปฐมวัย	M	S	ระดับ
1. ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน	2.81	.93	ปานกลาง
2. ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	2.81	.93	ปานกลาง
3. ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	2.74	.92	ปานกลาง
4. ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	2.80	.88	ปานกลาง
5. ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	2.57	.99	ปานกลาง
6. ด้านบทบาทของครูปฐมวัย	3.20	.96	ปานกลาง
รวม	2.79	.82	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 พบว่า เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีปัญหาเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.79$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ครูปฐมวัยมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดย ด้านบทบาทของครูปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลางอันดับแรก ($M = 3.20$) รองลงมาคือด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ($M = 2.81$) ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ($M = 2.80$) ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($M = 2.74$) และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ($M = 2.57$) ตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้าน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมและรายด้าน

ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย	M	S	ระดับ
1. ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน	3.66	.81	มาก
2. ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	3.56	.88	มาก
3. ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	3.61	.94	มาก
4. ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	3.53	.80	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	3.63	.85	มาก
6. ด้านบทบาทของครูปฐมวัย	3.68	.95	มาก
รวม	3.61	.78	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่า เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.61$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านบทบาทของครูปฐมวัย อยู่ในระดับมากอันดับแรก ($M = 3.68$) รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ($M = 3.66$) และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ($M = 3.63$) ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($M = 3.61$) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ($M = 3.56$) และด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ($M = 3.53$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัด
คณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้ง 6 ด้าน

3.1 การเปรียบเทียบจำนวนครูปฐมวัยในแต่ละระดับปัญหาและความต้องการ

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยจะแนบแบบสอบถามปัญหา และความต้องการพัฒนาของครู
ปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ยและแจกแจงความถี่ตามระดับของปัญหาและความต้องการพัฒนาเป็นรายด้านและ
โดยรวม และนำจำนวนครูในแต่ละระดับปัญหามาเปรียบเทียบกันแล้วทำการทดสอบความแตกต่างของ
จำนวนที่แจกแจงได้ (O_i) กับค่าที่คาดหวัง (E_i) โดยใช้ χ^2 ทดสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5 และ
ตาราง 6

ตาราง 5 การเปรียบเทียบจำนวนความถี่ในแต่ละระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช
ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยแยกภาพรวม

ปัญหาของครูปฐมวัย		ระดับปัญหา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1			
ด้านที่ 1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียน การสอน	Oi	38	130	192	165	78	2.81	130.97**	0.00
	Ei	120.60	120.60	120.60	120.60	120.60			
ด้านที่ 2 ด้านการเขียนแผนการจัด ประสบการณ์	Oi	45	172	246	265	76	2.81	241.56**	0.00
	Ei	160.80	160.80	160.80	160.80	160.80			
ด้านที่ 3 ด้านการนำเทคนิคมาจัด ประสบการณ์เรียนรู้	Oi	59	129	260	256	100	2.74	211.29**	0.00
	Ei	160.80	160.80	160.80	160.80	160.80			
ด้านที่ 4 ด้านการผลิตสื่อการเรียน การสอน	Oi	28	133	189	199	54	2.80	198.92**	0.00
	Ei	120.60	120.60	120.60	120.60	120.60			
ด้านที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผล พัฒนาการเด็ก	Oi	45	130	205	283	141	2.57	196.75**	0.00
	Ei	160.80	160.80	160.80	160.80	160.80			
ด้านที่ 6 ด้านบทบาทของครูปฐมวัย	Oi	50	106	144	79	23	3.20	110.96**	0.00
	Ei	80.40	80.40	80.40	80.40	80.40			
รวม	Oi	472	1247	1236	800	265	2.79	974.67**	0.00
	Ei	804	804	804	804	804			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า ระดับปัญหาของครูปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($M = 2.79$) และครูในแต่ละระดับปัญหามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูปฐมวัยมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และครูในแต่ละระดับปัญหามี
จำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน χ^2 มีค่าตั้งแต่ 110.96 ถึง 241.56)

ตาราง 6 การเปรียบเทียบจำนวนความถี่ในแต่ละระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัด
คณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยแยกภาพรวม

ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย		ระดับความต้องการพัฒนา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1			
ด้านที่ 1	Oi	177	437	276	99	16	3.66	529.98**	0.00
ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน	Ei	201.00	201.00	201.00	201.00	201.00			
ด้านที่ 2	Oi	177	392	280	127	29	3.56	389.84**	0.00
ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	Ei	201.00	201.00	201.00	201.00	201.00			
ด้านที่ 3	Oi	210	386	251	126	32	3.61	353.19**	0.00
ด้านนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	Ei	201.00	201.00	201.00	201.00	201.00			
ด้านที่ 4	Oi	146	411	299	123	26	3.53	464.87**	0.00
ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน	Ei	201.00	201.00	201.00	201.00	201.00			
ด้านที่ 5	Oi	166	443	273	106	17	3.63	536.59**	0.00
ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	Ei	201.00	201.00	201.00	201.00	201.00			
ด้านที่ 6	Oi	234	389	239	116	27	3.68	375.01**	0.00
ด้านบทบาทของครูปฐมวัย	Ei	201.00	201.00	201.00	201.00	201.00			
รวม	Oi	147	697	1618	2458	1110	3.61	2,592.89**	0.00
	Ei	1,206.00	1,206.00	1,206.00	1,206.00	1,206.00			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบว่า ระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.61$) และครูในแต่ละระดับความต้องการพัฒนามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน และครูในแต่ละระดับความต้องการพัฒนามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน (χ^2 มีค่าตั้งแต่ 353.19 ถึง 536.59)

3.2 การเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย จำแนกตามตัวแปรอิสระ

3.2.1 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยนำคะแนนแบบสอบถามปัญหาของครูปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ย แจกแจงความถี่ตามระดับปัญหา จำแนกตามตัวแปรกลุ่มอายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ การสอนระดับปฐมวัย และนำจำนวนครูในแต่ละระดับปัญหามาเปรียบเทียบกันแล้วทำการทดสอบความแตกต่าง ของจำนวนที่นับ วัดได้ (O_i) กับค่าที่คาดหวัง (E_i) โดยใช้ χ^2 ทดสอบ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 – 10

ตาราง 7 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ จำแนกตามอายุ

อายุ	ระดับปัญหา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1		
ต่ำกว่า 30 ปี	O_i	94	205	373	394	114	2.81	
	E_i	77.7861	234.8259	362.8060	366.0348	138.5473		
31 – 40 ปี	O_i	122	418	502	438	180	2.91	
	E_i	109.4279	330.3483	510.3881	514.9303	194.9055		
							94.10**	0.00
41 ปีขึ้นไป	O_i	49	177	361	415	178	2.58	
	E_i	77.78607	234.8259	362.806	366.0348	138.5473		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 พบว่า ครูปฐมวัยในสามกลุ่มอายุ คือ ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และในแต่ละกลุ่มอายุ มีจำนวนครูที่มีปัญหาในแต่ละระดับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 94.10$)

ตาราง 8 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	ระดับปัญหา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1		
โสด	O_i	112	350	562	572	204	2.77	
	E_i	118.6567	358.209	553.4328	558.3582	211.3433		
							2.32	0.68
สมรส	O_i	153	450	674	675	268	2.80	
	E_i	146.3433	441.791	682.5672	688.6418	260.6567		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 พบว่า ครูปฐมวัยในสองกลุ่มสถานภาพสมรส คือ โสด/หย่า สมรส ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส มีจำนวนครูที่มีปัญหาในแต่ละระดับ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่แตกต่างกัน ($\chi^2 = 2.32$)

ตาราง 9 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพฯ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	ระดับปัญหา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	Oi	14	45	100	106	75	2.46	
	Ei	22.41294	67.66469	104.5373	105.4677	39.9204		
ปริญญาตรีขึ้นไป	Oi	251	755	1136	1141	397	2.82	45.63** 0.00
	Ei	242.5871	732.3383	1131.463	1141.0796	432.0796		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 พบว่า ครูปฐมวัยในสองกลุ่มวุฒิการศึกษา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และปริญญาตรีขึ้นไป มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และในแต่ละกลุ่มวุฒิการศึกษามีจำนวนครูที่มีปัญหาในแต่ละระดับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 45.63$)

ตาราง 10 การเปรียบเทียบจำนวนระดับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพฯ จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย

ประสบการณ์การสอน ระดับปฐมวัย	ระดับปัญหา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1		
ต่ำกว่า 5 ปี	Oi	70	196	315	284	75	2.8957	
	Ei	61.96517	187.0647	289.0149	291.5871	110.3682		
							20.02**	0.00
5 ปีขึ้นไป	Oi	195	604	921	963	397	2.75	
	Ei	203.0348	612.9353	946.9851	955.4129	361.6318		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 พบว่า ครูปฐมวัยในสองกลุ่มประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย คือ ต่ำกว่า 5 ปี 5 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง และในแต่ละกลุ่มประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย มีจำนวนครูที่มีปัญหาในแต่ละระดับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 20.02$)

3.2.2 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนแบบสอบถามความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ยและแจกแจงความถี่ตามระดับความต้องการพัฒนา จำแนกตามตัวแปรกลุ่ม อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย และนำจำนวนครูในแต่ละระดับความต้องการพัฒนามา เปรียบเทียบกันแล้วทำการทดสอบความแตกต่างของจำนวนที่นับวัดได้ (O_i) กับค่าที่คาดหวัง (E_i) โดยใช้ χ^2 ทดสอบปรากฏผลดังแสดงในตาราง 11 - 14

ตาราง 11 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามอายุ

อายุ	ระดับความต้องการพัฒนา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1		
ต่ำกว่า 30 ปี	O _i	385	617	438	294	36	3.58	
	E _i	325.8209	721.5025	474.9353	204.592	43.14925		
31 – 40 ปี	O _i	502	1096	598	231	63	3.70	
	E _i	458.3582	1014.995	668.1294	287.8159	60.70149		
							161.38**	0.00
41 ปีขึ้นไป	O _i	223	745	582	172	48	3.52	
	E _i	325.8209	721.5025	474.9353	204.592	43.14925		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่า ครูปฐมวัยในสามกลุ่มอายุ คือ ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และในแต่ละกลุ่มอายุมีจำนวนครูที่มีความต้องการพัฒนาในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 161.38$)

ตาราง 12 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	ระดับความต้องการพัฒนา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1		
โสด	O _i	568	1106	694	280	52	3.69	
	E _i	497.0149	1100.597	724.4776	312.0896	65.8209		
							31.96**	0.00
สมรส	O _i	542	1352	925	417	95	3.55	
	E _i	612.9851	1357.403	893.5224	384.9104	81.1791		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่า ครูปฐมวัยในสองกลุ่มสถานภาพสมรส คือ โสด/หย่า สมรส ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส มีจำนวนครูที่มีความต้องการพัฒนาในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 31.96$)

ตาราง 13 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา		ระดับความต้องการพัฒนา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	Oi	81	266	103	49	11	3.70	30.83**	0.00
	Ei	93.8806	207.8905	136.8458	58.95025	12.43284			
ปริญญาตรีขึ้นไป	Oi	1029	2192	1515	648	136	3.60		
	Ei	1016.119	2250.109	1481.154	638.0498	134.5672			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 พบว่า ครูปฐมวัยในสองกลุ่มวุฒิการศึกษา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และในแต่ละกลุ่มวุฒิการศึกษา มีจำนวนครูที่มีความต้องการพัฒนาในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 30.83$)

ตาราง 14 การเปรียบเทียบจำนวนระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย

ประสบการณ์การสอน ระดับปฐมวัย		ระดับความต้องการพัฒนา					M	χ^2	Sig.
		5	4	3	2	1			
ต่ำกว่า 5 ปี	Oi	286	618	368	118	20	3.73	32.18**	0.00
	Ei	259.5522	574.7562	378.3383	162.9801	34.37313			
5 ปีขึ้นไป	Oi	824	1840	1250	579	127	3.57		
	Ei	850.4478	1883.244	1239.662	534.0199	112.6269			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 14 พบว่า ครูปฐมวัยในสองกลุ่มประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย คือ ต่ำกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และในแต่ละกลุ่มประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย มีจำนวนครูที่มีความต้องการพัฒนาในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 32.18$)

ตอนที่ 4 การเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ และประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทั้ง 6 ด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบที่ครูปฐมวัยเลือก 3 อันดับ มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 การเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับที่ครูปฐมวัยเลือก 3 อันดับ

ข้อ	รายการเลือก		การเลือกรูปแบบ	การจัดอันดับ		
				1	2	3
1	การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	จำนวน	167	75	47	28
		ร้อยละ	83.5	23.5	23.5	14
2	การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ/ต่างประเทศ)	จำนวน	151	53	41	26
		ร้อยละ	75.5	26.5	20.5	13
3	การฝึกอบรม	จำนวน	99	12	40	27
		ร้อยละ	49.5	6	20	13.5
4	เชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย	จำนวน	85	12	15	32
		ร้อยละ	42.5	6	7.5	16
5	การวิจัย	จำนวน	53	9	12	10
		ร้อยละ	26.5	4.5	6	5
6	การศึกษาเพิ่มเติม (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ)	จำนวน	83	13	13	14
		ร้อยละ	41.5	6.5	6.5	7
7	การศึกษาด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป อ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต	จำนวน	52	4	2	11
		ร้อยละ	26	2	1	5.5
8	การบริการเอกสารทางวิชาการ	จำนวน	87	6	14	18
		ร้อยละ	43.5	3	7	9
9	การศึกษาเฉพาะกรณี	จำนวน	53	7	7	13
		ร้อยละ	26.5	3.5	3.5	6.5
10	การจัดศูนย์วิชาการ	จำนวน	75	8	11	22
		ร้อยละ	37.5	4	5.5	11

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 15 พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาดตนเองมากที่สุดสามอันดับแรก คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการมากที่สุด จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 83.5 รองลงมา คือ การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ) จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 75.5 และการฝึกอบรม จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 ครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาดตนเองน้อยที่สุด คือ การวิจัยและการศึกษาเฉพาะกรณี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และการศึกษาด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป อ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 26

ครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองมากที่สุด ซึ่งสามารถจัดอันดับได้ในสามอันดับ อันดับที่หนึ่ง คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ) จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองน้อยที่สุดในสามอันดับที่น้อยที่สุด คือ การบริการเอกสารทางวิชาการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3 รองลงมา คือ การศึกษาด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป อ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้า เรื่องปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะ
นักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ฯ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความ
ต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ฯ โดยจำแนกตาม
อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียน
ในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ฯ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย จำแนกตามตัวแปร อายุ
สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย
3. เพื่อเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา และประมวลข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพฯ ฯ

สมมุติฐานการวิจัย

การศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ฯ มีการกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

1. ครูที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวนที่แตกต่างกัน
2. ครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวน
ที่แตกต่างกัน
3. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในจำนวน
ที่แตกต่างกัน
4. ครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัยต่างกัน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวม
และรายด้าน ในจำนวนที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๔ ทั้ง 14 โรงเรียน คือ โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร โรงเรียนพระแม่มาลีสาธุประดิษฐ์ โรงเรียนवासुเทวี โรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง โรงเรียนวรสารพิทยา โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ โรงเรียนช่างตากูร์คอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์โยเซฟพิทิวล์ โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ โรงเรียนลาซาล โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง โรงเรียนพระหฤทัยนันทบุรี โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวนครูทั้งหมด 202 คน จากการส่งแบบสอบถามไปยังครูปฐมวัยจำนวน 202 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 99.50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๔ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามตอนนี้มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๔ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๔ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ และแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาใน 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และด้านบทบาทของครูปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เกี่ยวกับระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๔ ใน 6 ด้าน วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เกี่ยวกับระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๔ ใน 6 ด้าน มาเปรียบเทียบโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าไค – สแควร์

4. แบบสอบถามตอนที่ 4 เกี่ยวกับการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ

5. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย และในส่วนที่เป็นความคิดเห็นอื่น ๆ หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของครูปฐมวัยเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนา เสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของครูปฐมวัย ส่วนใหญ่มีเกือบครึ่งหนึ่งที่มีอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.9 เกือบหนึ่งในสามส่วนมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.4 เท่ากัน และครูส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อยมีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 55.2 ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพโสดมีน้อยกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.9 และวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 91.5 และจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.5 และครูส่วนใหญ่ประมาณสามในสี่ส่วนมีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.6 และที่เหลือนั้นมีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.4 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย

ระดับปัญหาของครูปฐมวัยโดยภาพรวม ครูส่วนใหญ่มีปัญหาเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.79$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านบทบาทของครูปฐมวัย ($M = 3.20$) ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ($M = 2.81$) ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ($M = 2.80$) ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($M = 2.74$) ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ($M = 2.57$)

ระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโดยภาพรวม ครูส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.61$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านบทบาทของครูปฐมวัย ($M = 3.66$) ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ($M = 3.63$) ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ($M = 3.61$) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ($M = 3.56$) ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ($M = 3.53$)

2. การเปรียบเทียบจำนวนครูปฐมวัยแต่ละระดับปัญหาและความต้องการพัฒนา

ระดับปัญหาของครูปฐมวัยโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.79$) และครูในแต่ละระดับปัญหามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และครูในแต่ละระดับปัญหามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน

ระดับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 3.61$) และครูในแต่ละระดับความต้องการพัฒนามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน และครูในแต่ละระดับความต้องการพัฒนามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3. การเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยจำแนกตามตัวแปรอิสระ กลุ่ม อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย พบว่า

เมื่อจำแนกตามอายุ ซึ่งแบ่งเป็น ต่ำกว่า 30 ปี, 30 – 40 ปี, 41 ปีขึ้นไป พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และในแต่ละกลุ่มอายุมีจำนวนครูที่มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 1)

จำแนกตามสถานภาพสมรส ซึ่งแบ่งเป็น โสด, สมรส พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรสมีจำนวนครูที่มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 2)

จำแนกตามวุฒิการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรีมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และปริญญาตรีขึ้นไปมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และในแต่ละกลุ่มวุฒิศึกษามีจำนวนครูที่มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 3)

จำแนกตามประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น ต่ำกว่า 5 ปี, 5 ปีขึ้นไป พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการพัฒนามาก และในแต่ละกลุ่มประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัยมีจำนวนครูที่มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้าน ในแต่ละระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (ข้อ 4)

4. ครูปฐมวัยมีความต้องการการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนา 3 อันดับ พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองมากที่สุดในสามอันดับแรก คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.5 รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ) คิดเป็นร้อยละ 75.5 และการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 49.5 ครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองน้อยที่สุด คือ การวิจัยและการศึกษาเฉพาะกรณี คิดเป็นร้อยละ 26.5 และการศึกษาด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป, อ่านหนังสือ, ค้นอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 26

ครูปฐมวัยจัดอันดับรูปแบบวิธีการที่ต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุดสามอันดับแรกคือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ) คิดเป็นร้อยละ 26.5 และการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 20.5 และครูปฐมวัยจัดอันดับรูปแบบวิธีการที่ต้องการพัฒนาตนเองน้อยที่สุดสามอันดับคือ การบริการเอกสารทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 3 รองลงมาคือ การศึกษาดูงานด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป, อ่านหนังสือ, ค้นอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 1.00

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ฯ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย

ครูส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อาจเป็นเพราะว่า ครูทุกคนมีปัญหามานานแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นเรื่องปกติ และไม่ใช่วิธีการที่สำคัญเพราะไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ครู

สิ่งที่เป็นปัญหาของครูคือ ด้านบทบาทของครูปฐมวัย ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพราะครูเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยโดยตรง และ กุลยา ตันติผลาชีวะ (วิไล ธนวิวัฒน์. 2541: 151 ; อ้างอิงจาก กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2540: 70) กล่าวว่า บทบาทของครูปฐมวัยไม่เจาะจงเฉพาะแต่การสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กเพียงอย่างเดียว แต่หน้าที่ของครูยังต้องมึบทบาทในการดูแลเด็กในเรื่องต่าง ๆ ด้วย ดังนั้นครูต้องมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงมีความต้องการพัฒนาระดับมากคือ ด้านบทบาทของครูปฐมวัย และด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะการปฏิรูปการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น ครูจึงต้องการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย ในด้านเรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 แต่ละโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไว้อย่างชัดเจน และในสภาพปัจจุบันเนื่องจากเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่หลักสูตรมุ่งจัดให้ผู้เรียนมีมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคม เศรษฐกิจ ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาความรู้ เทคนิค และวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อจะสามารถจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กได้เหมาะสมตามวัย สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (จรัส เกื้ออนันต์. 2542 : 100 ; อ้างอิงจาก สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 6) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรนั้น ครูผู้สอนจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการจัดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรีย์ เขียวฉ่อน และ ชุติมา ลวสุตานนท์ (บุหงา ลิ้มโกมุท. 2547: 3 ; อ้างอิงจาก มยุรีย์ เขียวฉ่อน. 2541: 1 – 2 และ ชุติมา ลวสุตานนท์. 2525. *การศึกษาสมรรถภาพครูอนุบาล*. หน้า 132 – 133) กล่าวว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษา ต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และบุคลิกลักษณะที่เหมาะสม และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า สมรรถภาพของครู โดยสามารถแบ่งสมรรถภาพครูระดับก่อนประถมศึกษา ออกได้เป็น 3 ด้าน คือ สมรรถภาพด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ครูปฐมวัยมีปัญหในระดับปานกลางและความต้องการพัฒนาระดับมาก เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นเรื่องปกติธรรมดา ครูจึงมีความต้องการปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อจะได้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และบุคลิกลักษณะเหมาะสม ตรงตามบทบาทที่แท้จริงของครูปฐมวัยในยุคปัจจุบัน

2. การเปรียบเทียบจำนวนครูปฐมวัยแต่ละระดับปัญหาและความต้องการพัฒนา

ครูปฐมวัยมีระดับปัญหาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และครูในแต่ละระดับปัญหาและความต้องการพัฒนามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีระดับปัญหามานกลางทุกด้านและระดับความต้องการพัฒนามากทุกด้าน และครูในแต่ละระดับปัญหาและระดับความต้องการพัฒนามีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน อาจเป็นเพราะว่า นโยบายการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ครูต้องตระหนักถึงการปรับปรุงพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง แต่ครูยังขาดทักษะด้านการสอนใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาและเกิดการเรียนรู้ในอันที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ อีกทั้งปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการได้เกิดขึ้นมากมายและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และพงศ์ หรดาล

(สุภาพร พิศาลบุตร และ ยงยุทธ เกษสาคร. 2545: 17 ; อ้างอิงจาก พงศ์ หรดาล. 2539: 12 –14)

กล่าวว่า ปัจจุบันองค์กรมีความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการแข่งขันและรับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ บุคลากรต้องมีความรู้ ความชำนาญ และเจตคติที่เหมาะสม เพื่อจะได้นำสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงการทำงานตลอดเวลา นอกจากนี้ องค์กรต่าง ๆ ยังต้องบำรุงรักษาบุคลากรขององค์กรให้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ที่จะนำมารับมือกับวิทยาการใหม่ ๆ หรือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่ท้าทายการอยู่รอดและการเจริญเติบโตขององค์กรด้วย จากงานวิจัยของบุหงา ลิ้มโกมุท (2547: 116) กล่าวว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร มีสมรรถภาพด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะโดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก หากมองในอนาคต ในโลกยุคใหม่ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูจะต้องมีบทบาทที่สลับซับซ้อนขึ้น ครูจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และก้าวหน้าทันสถานการณ์โลก จะต้องเป็นผู้มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ ครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนให้แก่เด็ก ดังนั้นครูจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับสังคมยุคใหม่ที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งในเรื่องความคิดและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัสศรี บัวรุ่ง (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาครูอนุบาลเอกชน และพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทในการพัฒนาครูในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน แต่ละด้านได้แก่ จัดหาข้อมูลข่าวสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการสอน คู่มือครูแผนการจัดประสบการณ์ครู ครูใหญ่และครูหัวหน้าได้จัดระบบนิเทศ สังเกตการสอนและเยี่ยมชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสุขและความอบอุ่นต่อผู้เรียน ให้ครูร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์หาสาเหตุและปัญหาพร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรม จัดส่งครูเข้าร่วมประชุม อบรม เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูตามความต้องการของโรงเรียน ให้ครูได้ศึกษาต่อ และอบรมตามความถนัด ความสนใจและความต้องการของครู ให้ครูได้ศึกษางานการใช้นวัตกรรม เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานอื่น ๆ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาสื่อเพื่อจัดกิจกรรมด้วยตนเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ครูปฐมวัยมีปัญหาปานกลางและความต้องการพัฒนามาก เพราะ การปฏิรูปการศึกษาได้มุ่งเน้นให้ครูเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ตลอดเวลา ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองมากขึ้น ให้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย เป็นการเพิ่มพูนความสามารถด้านวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยจำแนกตามตัวแปรอิสระกลุ่ม อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย พบว่า ครูมีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ยกเว้นด้านสถานภาพสมรส มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ครูกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี,

31 – 40 ปี, 41 ปีขึ้นไป เป็นช่วงวัยที่มีความพร้อมทางด้านร่างกายและสติปัญญา ต้องการเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2538 : 4) ที่ว่าวัยเริ่มต้นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และแสวงหาทักษะ ตลอดจนประสบการณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และเพื่อสังคม ย่อมมีความแตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีปัญหาในระดับน้อย และมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีปัญหาในระดับปานกลาง เพราะ ครูที่จบปริญญาตรีได้รับการพัฒนาความรู้ และสามารถ

ค้นคว้าหาความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อปฏิบัติงานได้มากกว่า ส่วนครูที่จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความรู้น้อย หรือได้รับการฝึกอบรมบ้างแต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ ครูเหล่านี้ต้องการพัฒนาดตนเองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้พัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และครูที่มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัยต่ำกว่า 5 ปี, 5 ขึ้นไป มีระยะการทำงานที่แตกต่างกัน ประสบการณ์การทำงานย่อมต่างกัน ครูก็มีความต้องการที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ พัฒนาความรู้ตลอดจนแนวความคิดใหม่ ๆ และเป็นการพัฒนาศักยภาพตนเอง ครูทุกคนมีความต้องการพัฒนาดตนเองในระดับมาก และงานวิจัยของ สังคม จิตนาถสาร (2546 : 57) ความต้องการพัฒนาบุคลากรของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าจากการปฏิรูปการศึกษา ทั้งการปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทำให้ครูผู้สอนต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาดตนเอง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสอดคล้อง กับสริมา

ภิญโญนันตงษ์ (2545: 45-48) กล่าวว่า ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 53 วรรคสอง ที่ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพื่อครูจะได้ช่วยปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้แก่ครูที่พร้อมซึ่งความรู้ความสามารถ ความประพฤติและปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู เป็นมาตรการหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 81 อีกทั้งการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูยังเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษา และประกันคุณภาพของครู นับว่าเป็นการปฏิรูปครูเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น การออกใบประกอบวิชาชีพให้แก่ครูผู้มีคุณสมบัติและสมรรถภาพในยุคการปฏิรูปการศึกษานั้น ยังเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีผลต่อสวัสดิการและสวัสดิการของสังคม ถ้าคนเป็นครูไม่มีความรู้ความสามารถและเป็นคนดีพอแล้ว ผลเสียก็จะเกิดแก่ผู้รับบริการ และสังคมโดยรวม อีกทั้งครูก็คงจะไม่สามารถช่วยปฏิรูปการศึกษาของชาติได้ ส่วนด้านสถานภาพสมรรถของครูปฐมวัย มีปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัส คำรัตน์ (นิสสาร พิมพทอง. 2545 : 73 ; อ้างอิงจาก จรัส คำรัตน์. 2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการพัฒนาการสอนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม และพบว่า ครูที่มีสถานภาพสมรรถต่างกัน มีความต้องการพัฒนาการสอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ครูที่มีระดับอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย มีปัญหาและความต้องการพัฒนาแตกต่างกัน เพราะ อายุของครูปฐมวัยส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอนมาก และโรงเรียนได้มีการส่งเสริมพัฒนาครูให้ได้รับการอบรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเองหรือจากหน่วยงานภายนอก กระนั้นก็ดียังไม่เป็นการเพียงพอ ครูต้องรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการพัฒนาดตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาไทย และปฏิรูปครูเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาครูให้มีความสามารถที่หลากหลายและเป็นครูมืออาชีพต่อไป

4. การเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและการจัดอันดับวิธีการพัฒนา และประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙

4.1 ครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองมากที่สุดสามอันดับแรกคือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ) และการฝึกอบรม และครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองน้อยที่สุดสามอันดับ คือ การวิจัย และการศึกษาเฉพาะกรณี การศึกษาดูงานด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูปอ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ การอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากวิทยากร และประสบการณ์เหล่านี้สามารถนำไปใช้กับเด็กปฐมวัยได้โดยตรงทั้งได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่หลากหลายอีกด้วย และประหยัด จิระวรพงษ์ (2529: 111 – 112) กล่าวว่า การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการฝึกอบรมแบบผสมผสานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี อันเป็นผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลดีด้วย และการศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ) นั้นครูปฐมวัยมีความเห็นว่าควรมีให้ศึกษาดูงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ เพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของบุคลากรและหน่วยงาน เมื่อกลับมาแล้วสามารถที่จะนำความรู้ ประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบได้จริง และประพันธ์ คำนับภา (สำเร็จ พันธุ์ผัก. 2541 : 78 ; อ้างอิงจาก ประพันธ์ คำนับภา. 2536 : 5) กล่าวว่า การศึกษาดูงานเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่สอนประจำได้ศึกษาดูงานในสายงานของตน หรือได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาดูงาน เยี่ยมชมสถานการต่าง ๆ นอกชุมชน อาจเป็นสถานที่หรือแหล่งวิทยากร รวมทั้งการไปสังเกตการสอน ส่วนการฝึกอบรม จะช่วยให้ครูได้มีความรู้หรือพบเห็นสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งจะได้นำความรู้มาพัฒนาตนเอง ซึ่งธีระ ประวาลพฤกษ์ (สังคม จิตนาวสาร. 2546: 59 ; อ้างอิงจาก ธีระ ประวาลพฤกษ์. 2538: 4) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน สอดคล้องกับ มรกต อิศรานุวัฒน์ (2541 : 85) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาคุณภาพการสอนที่ครูต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และจัดอันดับความต้องการ พบว่า ครูมีความรู้ที่จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเรื่องการจัดการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยายและจัดอบรมสัมมนา เพราะในปัจจุบันได้มีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และความก้าวหน้าทางวิชาการ ครูผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและหาวิธีการสอนใหม่ ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาด้วย ประกอบกับในปัจจุบันการเรียนการสอนมิใช่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทางวิชาการอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องเพิ่มประสบการณ์เรียนรู้ด้านอื่น ๆ เข้าไปด้วย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นครูปฐมวัยมีความต้องการเลือกรูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองน้อยที่สุดสามอันดับคือการวิจัย อันดับหนึ่ง รองลงมาคือการศึกษาเฉพาะกรณี และการศึกษาดูงานด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูปอ่านหนังสือ , ค้นอินเทอร์เน็ต ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ ครูปฐมวัยไม่ชอบการวิจัย สาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจหลักการวิจัยที่ถูกต้อง และนโยบายของผู้บริหารที่ให้ครูทุกคนทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กด้านต่าง ๆ ทั้งนี้การวิจัยเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองที่ดีอีกประการหนึ่ง เพราะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและพัฒนาตนเองของครูที่มีเหตุผลเชื่อถือได้ หากครูได้นำมาใช้อย่างถูกต้องและจริงจัง ส่วนการศึกษาเฉพาะกรณี เป็นกระบวนการที่ต้องมีระยะเวลาที่ยาวนาน และเหมาะสมสำหรับครูที่ไม่มีงานประจำอื่น ๆ เพื่อสังเกตเด็ก หรือทำการศึกษารื่องใดเรื่องหนึ่งที่พิเศษ สำหรับครูปฐมวัยแล้วเป็นการสร้างภาระมากขึ้น เพราะครูมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว ทั้งเป็นสิ่งที่ครูปฐมวัยไม่ชอบด้วย และไม่มีความรู้ความเข้าใจหลักการที่ถูกต้อง และการศึกษาดูงานด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป อ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่การศึกษาในประเทศไทยฝึกให้เด็กเป็นผู้รับความรู้จาก

ครูโดยตรง และไม่รับการปลูกฝังให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และโรงเรียนไม่มีงบประมาณจัดหาหนังสือสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ครูต้องใช้เงินเพื่อซื้อสิ่งต่าง ๆ ครูไม่มีเวลา เนื่องจากต้องดูแลครอบครัวและทำงานบ้าน หรือพักผ่อนเนื่องจากเหน็ดเหนื่อยจากการสอน และครูไม่ชอบการศึกษาค้นคว้าด้วย ซึ่งสำเร็จ พันธุ์ผัก (2541: 76) กล่าวว่า การพัฒนาด้วยตนเอง สาเหตุมาจากผู้บริหารไม่ให้การส่งเสริมสนับสนุน บุคลากรไม่สนใจที่จะพัฒนาตนเอง งบประมาณค่าใช้จ่ายสูง ยิ่งการใช้เทคโนโลยีจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก ในหน่วยงานไม่มีแหล่งค้นคว้า ขาดข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ขาดเอกสารตำราข้อมูล ไม่มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาปฏิบัติประจำ ความสัมพันธ์ในหน่วยงานไม่ดี ขาดโอกาสในการเป็นวิทยากร และไม่มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่โรงเรียนต้องการครูที่มีคุณภาพ และความสามารถที่หลากหลายนั้น จำเป็นต้องเลือกวิธีการพัฒนาให้ตรงความต้องการของครู เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม วิธีการเหล่านี้ ทำให้ครูได้รับประสบการณ์ตรง ได้เห็นอะไรที่ใหม่ ๆ สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง และในส่วนที่ครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมาก จำเป็นอย่างยิ่งต้องหาวิธีการพัฒนาให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อจะได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง โรงเรียนต้องจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร ตำรา เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาตนเองของครูตลอดเวลา

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ฯ ทั้ง 6 ด้านคือ

4.2.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสู่ภาคปฏิบัติ และให้ครูปฐมวัยทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนควรจัดบริการแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จัดให้มีการศึกษาดูงาน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรของโรงเรียนมากขึ้น

4.2.2 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการเขียนแผนการประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประจำวันได้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

4.2.3 ด้านการนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และส่งเสริมเด็กเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ให้มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา การใช้คำถาม เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

4.2.4 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน ควรจัดเตรียมสื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาตามหลักสูตรและจัดหาสื่อที่เป็นของจริงและของจำลองเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ โรงเรียนควรจัดหาสื่อที่ทันสมัยและให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก นอกจากนั้นครูและเด็กมีการผลิตสื่อร่วมกัน

4.2.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก โรงเรียนควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก และวิธีการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กควรเลือกให้เหมาะสมกับโรงเรียน และมีการประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้เครื่องมือประเมินพัฒนาด้วย เพื่อครูจะได้มีความเข้าใจตรงกัน

4.2.6 ด้านบทบาทของครูปฐมวัย ควรได้รับ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ/ ต่างประเทศ) การฝึกอบรมอยู่เสมอ และส่งเสริมพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของตนเองให้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาเด็กปฐมวัย ครูต้องพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ครูปฐมวัยมีปัญหาในระดับปานกลางและมีความต้องการพัฒนาตนเองมาก ในด้านบทบาทของครูปฐมวัย ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้บริหารควรพัฒนาบทบาทของครูปฐมวัยในด้านต่าง ๆ ให้ความชำนาญมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กโดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็ก เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ ควรเปิดโอกาสให้ครูปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะการทำงานของตนเอง และส่งเสริมการพัฒนาครูให้ตรงกับความต้องการตามรูปแบบวิธีการที่ครูเลือกคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงและสามารถนำความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ การพาครูไปศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ/ต่างประเทศ) เป็นการเปิดโลกทัศน์ของครูให้กว้างขวาง เพื่อจะได้พัฒนาตนเองตลอดเวลา และการฝึกอบรม ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยยุคปฏิรูปการศึกษาทันสมัยและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยความต้องการพัฒนาบทบาทของครูปฐมวัยในด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก
2. ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยในด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ในด้านใดด้านหนึ่งอย่างลุ่มลึก
3. ควรมีการศึกษารูปแบบของครูปฐมวัยในยุคลปฏิรูปการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ อาทิเช่น ผู้บริหาร ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540* (อายุ 3 – 6 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลชีวะ. (2537). "การฝึกอบรม," ใน *เอกสารประกอบการสอน* ปว.671. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2541). เมษายน. "การเล่านิทานสำหรับเด็ก," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 2(2).
<http://www.childthai.org/cic/c256.htm>. p. 1 – 5.
- . (2543). เมษายน. "แผนการสอนระดับปฐมวัยศึกษา," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 4(3).
<http://www.childthai.org/cic/c650.htm>. p. 1 – 3.
- . (2544). ตุลาคม. "การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 5(4).
- ขวัญฟ้า รังษยานนท์. (2538). "กระบวนการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย," ใน *เอกสารคำสอนวิชา 1073301*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- จรัส เกื้ออินันต์. (2542). *ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จรัสศรี บัวรุ่ง. (2546). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนใน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
<http://www.riclib.mrcet.go.th> p. 1.
- จิตรา ศาสน์ส. (2542). *การศึกษาความต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู ศิลปศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรณัฐ หุ่นเจริญ. (2526). *ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ สุทธิรักษ์. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีปัจจัยทางชีวิตสังคมและลักษณะทางจิตต่างกัน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑา สุขใส. (2545). *ผลของการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายที่มีต่อการพัฒนาการทาง การพูดของเด็กปฐมวัย*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- ชาญ สวัสดิ์สาส์. (2544). *คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ : การจัดทำแผนการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นำทางการพิมพ์.

- ชุดิมา ปานดำ. (2542). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ณรงค์ ทองปาน. (2526). *การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารทางวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีพร ณ นคร. (2542). *หลักสูตรการปฐมวัย*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏภูเก็ต. ถ่ายเอกสาร.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร, ชรรมรส โชติบุญชู และ กล้า ทองขาว. (2539). "ปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหาการศึกษา," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 1 – 7. หน้า 49. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธัญลักษณ์ ลิขวนคำ. (2544). *การคิดวิจารณ์ของเด็กรุ่นวัยที่เล่นเกมการศึกษามิติสัมพันธ์*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (ม.ป.ป.). "การวัดและประเมินผลความร่วมมือในการเรียน," ใน *เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา* หน่วยที่ 7. หน้า 4 – 5. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- นภาเนตร ชรรมวร. (2540). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ปันดอนทอง. (2544). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กรุ่นวัยที่ได้รับการเล่นเกมสร้างมโนทัศน์ด้านจำนวน*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นารีนุช สมวาสนาพานิช. (2544). *การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากร ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ภัสสรศิริ. (2532). "การประเมินพัฒนาการของเด็กรุ่นวัย," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กรุ่นวัย* หน่วยที่ 11 – 15. หน้า 847 – 848. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิสสากร พิมพ์ทอง. (2545). *ความต้องการรับการฝึกอบรมของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นุดอนงค์ ทัดบัวขา. (2540). *การศึกษามหาบทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- บุญชู สนั่นเสียง. (2532). "การจัดการและการผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6 – 10. หน้า 491 – 499. นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเชิด ภิญโญนนัดพงษ์. (2521). เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาสถิติศึกษา : วัดผล 302. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2545). ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา หน่วยที่ 3. นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2532). "บทบาทของครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6 – 10. หน้า 331 – 334. นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุหงา ลิ้มโกมุท. (2547). ตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถภาพของครูระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาล เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย : ชุดการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ประไพ แสงดา. (2544). ผลของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต. (2537). "ครูปฐมวัย" ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการศึกษาปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 12 – 15. หน้า 122. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประหยัด จิรวรพงศ์. (2529). เทคนิคการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2541). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- เปรมปรีดี นวลมณี. (2536). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบวัสดุสามมิติ. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- เปื้อง กุมุท. (2520). เทคนิคการฝึกอบรม. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และ พูนสุข บุญยสวัสดิ์. (2537). "บทบาทของครูและผู้เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษา," ใน ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9 – 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญชู สนั่นเสียง. (2532). "การจัดการและการผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย,"
ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
หน่วยที่ 6 – 10. หน้า 491 – 499. นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2521). เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาสถิติศึกษา : วัดผล 302.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- . (2545). ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการ ศึกษา หน่วยที่ 3.
นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2532). "บทบาทของครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.
ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
หน่วยที่ 6 – 10. หน้า 331 – 334. นนทบุรี : สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- บุหงา ลิ้มโกมุท. (2547). ตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถภาพของครูระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาล
เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย : ชุดการพัฒนาการจดการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ประไพ แสงดา. (2544). ผลของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้าน
การเขียนของเด็กปฐมวัย. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพรณ เอี่ยมสุภาจิต. (2537). "ครูปฐมวัยม" ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการศึกษา
หน่วยที่ 12 – 15. หน้า 122. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประหยัด จีรวรพงศ์. (2529). เทคนิคการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2541). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- เปรมปรีดี นวลมณี. (2536). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบวัสดุสามมิติ. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี.
ถ่ายเอกสาร.
- เป็รื่อง ภูมิ. (2520). เทคนิคการฝึกอบรม. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และ พูนสุข บุญสวัสดิ์. (2537). "บทบาทของครูและผู้เกี่ยวข้องกับ
การปฐมวัยศึกษา," ใน ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา
หน่วยที่ 9 – 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิจิตร อุดมมุขลินทร์. (2543). การศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเล่าเรื่องที่มิตต่อการพัฒนาความรู้และความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ในเด็กกลุ่มอาการดาวน์ ระดับก่อนประถมศึกษา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิน เชื้อโพธิ์หัก. (2537). การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- วิรัช ศรีทอง. (2534). ปัญหาและความต้องการของครูสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นประเภทอุตสาหกรรมของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคเหนือ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิไล ธนวิวัฒน์. (2541). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงวน อินตะจวง. (2529). ความต้องการและปัญหาในการพัฒนาครูประถมศึกษา ตามทฤษฎีและครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- สังคม จิตนาวสาร. (2546). ความต้องการพัฒนาบุคลากรของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตราด. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สาลี เหมือนมงคลกุล. (2534). แนวโน้มของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปี พุทธศักราช 2544. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545, ธันวาคม). "แผนการศึกษาแห่งชาติ ตอนที่ 6 แนวนโยบายเพื่อการพัฒนาคน," มติชนรายวัน. หน้า 5.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2534). คู่มือ การจัดกิจกรรมเกมและการเล่นกลางแจ้ง สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- สำเริง พันธุ์ผัก. (2541). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในวิธีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาลี รักสุทธี. (2544). เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร. กรุงเทพฯ : เรื่องแสงการพิมพ์.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2545). ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. ใน เอกสารประกอบการสอน ปว.551. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2537). "แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย," ใน ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9 – 12. หน้า 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2538). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล จำกัด.
- . (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพรรณิกา พึ่งทอง. (2541). การศึกษาความต้องการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ของครูพี่เลี้ยง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตการศึกษา 12. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร พิศาลบุตร และ ยงยุทธ เกษสาคร. (2545). การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วี เจ พรินติ้ง.
- สมนา พานิช. (2531). การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก. ราชบุรี : โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี.
- สุรศักดิ์ เลียววิจักขณ์. (2532). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- อนงค์ อัมพรายน. (2538). กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. ภาควิชาการอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏ เชียงใหม่.
- อภิสมัย วุฒิพงษ์. (2540). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ในโรงเรียน อนุบาลประจำจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อมรชัย ดันติเมธ. (2537). "การบริหารการศึกษาปฐมวัย," ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการศึกษา หน่วยที่ 8 – 11. หน้า 16, 154. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารมณ สุวรรณपाल. (2532). "เทคนิคในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ฝึกอบรมครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6 – 10. หน้า 461. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารมณ สุวรรณपाल และ ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2532). "การเตรียมความพร้อมด้านทักษะ," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 11 – 15. หน้า 664. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารี สัตหะวี. (2537). "การอบรมบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย," ใน ประมวลสาระชุดวิชา สัมมนาการศึกษา หน่วยที่ 8 – 11. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุไรพร พานิชกุล. (2539). พฤติกรรมการสอนและความต้องการพัฒนาของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ ผู้ตอบได้แก่ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาล 1 – 3 โรงเรียน
ในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้คือ

2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชใน
เขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ใน 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
- 2) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
- 3) ด้านการนำเทคนิคจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 4) ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน
- 5) ด้านการวัดและประเมินผลการพัฒนาการเด็ก
- 6) ด้านบทบาทของครูปฐมวัย

2.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัด
คณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ใน 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
- 2) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
- 3) ด้านการนำเทคนิคจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 4) ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน
- 5) ด้านการวัดและประเมินผลการพัฒนาการเด็ก
- 6) ด้านบทบาทของครูปฐมวัย

2.4 ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบ วิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบ
วิธีการพัฒนาและแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะเสนอผลการวิจัยโดยรวม
และขอความกรุณาจากท่านได้ตอบทุกข้อ คำตอบของท่านจะมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
ของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ต่อไป จึงขอขอบพระคุณ
ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย 3 ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

1) อายุ

- ( ) ต่ำกว่า 30 ปี
- ( ) 31 – 40 ปี
- ( ) 41 ปีขึ้นไป

2) สถานภาพสมรส

- ( ) โสด
- ( ) สมรส

3) วุฒิการศึกษา

- ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ( ) ปริญญาตรีขึ้นไป

4) ประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย

- ( ) ต่ำกว่า 5 ปี
- ( ) 5 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพฯ ใน 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
- 2) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
- 3) ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 4) ด้านผลิตสื่อการเรียนการสอน
- 5) ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก
- 6) ด้านบทบาทของครูปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย 3 ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับปัญหาของท่าน ตามระดับคะแนน 5 ระดับ
ตามความหมาย ดังต่อไปนี้

ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด	ให้ทำเครื่องหมาย	ในระดับปัญหา 5
ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาอยู่ในระดับมาก	ให้ทำเครื่องหมาย	ในระดับปัญหา 4
ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง	ให้ทำเครื่องหมาย	ในระดับปัญหา 3
ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย	ให้ทำเครื่องหมาย	ในระดับปัญหา 2
ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้ทำเครื่องหมาย	ในระดับปัญหา 1

ข้อ	ปัญหาของครูปฐมวัย	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมวางแผนการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย					
2	ความเพียงพอของเอกสารหลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์					
3	หน่วยงานต้นสังกัดขาดการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร					
4	ความเข้าใจหลักการและเทคนิคในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์					
5	การจัดหาแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์					
6	ความเข้าใจวิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการบูรณาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน					
7	การนำนวัตกรรมประยุกต์ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์					
8	ขาดแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา คู่มือเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า					
9	การพัฒนาด้านการนำเทคนิคบทบาทสมมติ เทคนิคการเล่านิทาน เทคนิคการใช้เกม เทคนิคการใช้คำคล้องจอง และเทคนิคการใช้คำถามมาใช้จัดประสบการณ์เรียนรู้					
10	วิธีการนำเทคนิคที่หลากหลายส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล					
11	การเตรียมตัวในการนำเทคนิคมาใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก					
12	ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งให้บริการสื่อการสอนที่ทันสมัย					
13	ทักษะการใช้เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการใช้สื่อการสอน					
14	เทคนิคการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน					

ข้อ	ปัญหาของครูปฐมวัย	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
15	การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก					
16	ความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย					
17	การอำนวยความสะดวกแก่ครู จัดหาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก เช่น บันทึกพฤติกรรม บันทึกคำพูด ฯลฯ					
18	ส่งเสริมวิธีการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กหลากหลายวิธี เช่น การตรวจผลงาน / การสนทนา / การสังเกต ฯลฯ					
19	ครูมีงานมากต้องปรับวิธีการจัดประสบการณ์ตลอดเวลา					
20	การทำให้ผู้ปกครองเข้าใจแนวการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนสังกัดคณะนักบวชในเขตอัคร
สังฆมณฑลกรุงเทพฯ ใน 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
- 2) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
- 3) ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 4) ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน
- 5) ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก
- 6) ด้านบทบาทของครูปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย 3 ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับความต้องการพัฒนาของท่าน ตามระดับ
คะแนน 5 ระดับ ตามความหมาย ดังต่อไปนี้

- ถ้าท่านเห็นว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย
ในระดับความต้องการพัฒนา 5
- ถ้าท่านเห็นว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ให้ทำเครื่องหมาย
ในระดับความต้องการพัฒนา 4
- ถ้าท่านเห็นว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ให้ทำเครื่องหมาย
ในระดับความต้องการพัฒนา 3
- ถ้าท่านเห็นว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย ให้ทำเครื่องหมาย
ในระดับความต้องการพัฒนา 2
- ถ้าท่านเห็นว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย
ในระดับความต้องการพัฒนา 1

ข้อ	ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย	ระดับความต้องการพัฒนา				
		5	4	3	2	1
	1. ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน					
1	ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการ แนวคิด จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย					
2	การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์สาระ การเรียนรู้					
3	การพัฒนาหลักสูตรโดยการนำวัฒนธรรมมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับ บริบทของโรงเรียน					
4	การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับกิจกรรม 6 กิจกรรมหลัก เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย					
5	การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					

ข้อ	ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย	ระดับความต้องการพัฒนา				
		5	4	3	2	1
	2. ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์					
1	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์					
2	วิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					
3	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา					
4	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมเด็กอย่างเป็นองค์รวม					
5	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย					
	3. ด้านการนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้					
1	การวางแผนนำเทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างและความสนใจของเด็กปฐมวัย					
2	การใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
3	การนำเทคนิคต่าง ๆ มาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อเด็กจะได้มีความสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม					
4	วิธีการใช้เทคนิคให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย					
5	การจัดหาแหล่งข้อมูล เอกสาร คู่มือเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ เพื่อศึกษาค้นคว้าและเป็นแนวทางจัดประสบการณ์					
	4. ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน					
1	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อระดับปฐมวัย					
2	วิธีการเตรียมตัวในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน					
3	การใช้สื่อที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นหรือสื่อของจริงเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา					
4	วิธีจัดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย					
5	ความรู้เกี่ยวกับแหล่งผลิต แห่งการให้บริการ ตลอดจนวิทยาการใหม่ ๆ ทางด้านสื่อการเรียนการสอน					

ข้อ	ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย	ระดับความต้องการพัฒนา				
		5	4	3	2	1
	5. ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก					
1	ความรู้ความเข้าใจหลักการ และวิธีการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย					
2	การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา					
3	กระบวนการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กสอดคล้องกับสภาพจริงของเด็กทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล					
4	การนำผลการวัดและประเมินผลพัฒนาการสำหรับประเมินผลการเรียนรู้และพฤติกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย					
5	สามารถวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย					
	6. ด้านบทบาทของครูปฐมวัย					
1	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนการสอน					
2	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
3	การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น ชื่นชมผลงานและเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างอิสระ การได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง					
4	การพัฒนาตนเองหาความรู้ใหม่ ๆ ประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย					
5	การเลือกวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบ วิธีการพัฒนาและจัดอันดับรูปแบบ วิธีการพัฒนาและแบบ
 ปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครู
 ปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

- คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย 3 ลงใน ( ) โดยการเลือกรูปแบบกิจกรรมที่ท่านต้องการพัฒนา
 ตัวท่าน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2. จัดอันดับรูปแบบกิจกรรมที่ท่านเลือก 3 อันดับ (โปรดเขียนหมายเลข 1,2,3)

รายการเลือก	การจัดอันดับ
1. ( ) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	
2. ( ) การศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ)	
3. ( ) การฝึกอบรม	
4. ( ) เชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย	
5. ( ) การวิจัย	
6. ( ) การศึกษาเพิ่มเติม (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ)	
7. ( ) การศึกษด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป, อ่านหนังสือ, ค้นอินเทอร์เน็ต	
8. ( ) การบริการเอกสารทางวิชาการ	
9. ( ) การศึกษาเฉพาะกรณี	
10. ( ) การจัดศูนย์วิชาการ	

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวช
ในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

2.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

.....

.....

.....

2.2 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

2.3 ด้านการนำเทคนิคจัดประสบการณ์เรียนรู้

.....

.....

.....

2.4 ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก

.....

.....

.....

2.6 ด้านบทบาทของครูปฐมวัย

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่อนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

(นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ)

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

- บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
- ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นผู้พิจารณาตรวจข้อคำถามและตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ประกอบด้วย นักวิชาการทางการศึกษาฝ่ายวัดผลและประเมินผล ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 ท่าน ดังนี้

1. อาจารย์ภัทรพร เกษสังข์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย
2. อาจารย์นพดล กองศิลป์	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนสาธิต ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์ 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จังหวัดราชบุรี
4. บาทหลวงศักดิ์ชัย ทรัพย์อัประไมย	ผู้อำนวยการ โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม
5. ชีลเตอร์ ดร.พัชรี ถาวรพยัคฆ์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
6. ชีลเตอร์สุวรรณรัตน์ ทรงศักดิ์ศรี	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพระฤทัยคอนแวนต์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

คำดัชนีความสอดคล้อง

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
ปัญหาของครูปฐมวัย										
1	การศึกษาสภาพปัจจุบัน / ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	0	0	1	1	1	0	3	0.5	ตัดทิ้ง
2	การกำหนดนโยบายไม่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
3	ไม่ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจนโยบายและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรปฐมวัย	1	1	1	0	0	0	3	0.5	ตัดทิ้ง
4	ครูปฐมวัยไม่มีส่วนร่วมวางแผนการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
5	เอกสารหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์มีเอกสารไม่เพียงพอ	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
6	ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและแนวการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
7	หน่วยงานต้นสังกัดขาดการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
8	ครูขาดความเข้าใจหลักการและเทคนิคในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
9	การจัดหาแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
10	ครูไม่เข้าใจวิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการบูรณาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
11	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติจริง	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
12	การนำนวัตกรรมประยุกต์ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
13	ขาดแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา คู่มือ เทคนิคการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
ปัญหาของครูปฐมวัย										
14	ครูไม่ได้รับการพัฒนาด้านการนำเทคนิคมาใช้จัดประสบการณ์เรียนรู้	1	1	1	0	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
15	ครูไม่สามารถนำเทคนิคประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
16	การเลือกเทคนิคการจัดประสบการณ์ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
17	วิธีการนำเทคนิคที่หลากหลายส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
18	ขาดการเตรียมตัวในการนำเทคนิคมาใช้เพื่อจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก	1	1	1	0	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
19	ใช้สื่อไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
20	ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งให้บริการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
21	ครูผู้สอนไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อ	1	1	1	0	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
22	ครูผู้สอนมีชั่วโมงการสอนและงานอื่นที่ได้รับมอบหมายมาก ไม่มีเวลาที่จะทำการผลิตสื่อ	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
23	ขาดทักษะการใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการใช้สื่อการสอน	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
24	ขาดเทคนิคการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
25	ขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
26	ครูขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
ปัญหาของครูปฐมวัย										
27	ครูไม่มีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
28	การอำนวยความสะดวกแก่ครูจัดหาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก เช่น บันทึกพฤติกรรม บันทึกลำพูด	1	1	1	0	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
29	ส่งเสริมวิธีการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กหลากหลาย เช่น การตรวจผลงาน การสนทนา การสังเกต ฯลฯ	1	0	1	0	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
30	การดำเนินแจ้งผลการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลให้ผู้ปกครองทราบ	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
31	ครูปฐมวัยไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
32	ครูสอนระดับปฐมวัยไม่มีโอกาสศึกษาต่อหรือฝึกอบรมเพิ่มเติม	1	1	1	0	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
33	ครูปฐมวัยขาดคุณสมบัติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการสอนระดับปฐมวัย เช่น ขาดความรักเด็ก ขาดความอดทน ไม่มีความเข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก	0	1	1	0	1	1	4	0.6	คัดเลือกไว้
34	ครูมีงานมากและต้องปรับวิธีการจัดประสบการณ์ตลอดเวลา	1	0	0	1	1	1	4	0.6	คัดเลือกไว้
35	ครูมีความรู้ไม่ตรงกับงาน	1	0	1	1	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
36	ครูใจร้อนและเร่งเด็กเกินไป	1	1	1	0	1	0	4	0.6	ตัดทิ้ง
37	ครูไม่รักและศรัทธาที่จะสอนเด็กในระดับปฐมวัย	1	1	1	0	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
38	ครูขาดประสิทธิภาพในการทำงาน	1	1	1	1	1	0	5	0.8	ตัดทิ้ง
39	ครูปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมด้านการศึกษาระดับปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	ตัดทิ้ง

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
ปัญหาของครูปฐมวัย										
40	ครูขาดความตั้งใจที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจแนวการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย										
1. ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน										
41	ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการแนวคิด จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
42	การใช้เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร เช่น คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ	1	0	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
43	การนำหลักสูตรไปใช้ให้สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย และจุดประสงค์ของหลักสูตร	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
44	การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร	1	0	1	1	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
45	การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์สาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
46	การพัฒนาหลักสูตรโดยการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
47	การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับกิจกรรม 6 กิจกรรมหลักเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
48	การพัฒนาหลักสูตรให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกับประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
49	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำหลักสูตร	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
50	การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0	1	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
2. ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์										
51	การวางแผนการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
52	เทคนิคการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	0	5	0.8	ตัดทิ้ง
53	การจัดหาแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
54	วิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร	1	1	1	0	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
55	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยวิธีการบูรณาการสอดคล้องกับกิจกรรม 6 กิจกรรมหลัก	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
56	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ คือ หัวเรื่อง สารสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ การประเมินผล	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
57	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
58	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
59	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมเด็กอย่างเป็นองค์รวม	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
60	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
3. ด้านการนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้										
61	การวางแผนนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การจัดกิจกรรม	0	1	1	1	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
62	การวางแผนนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างและความสนใจของเด็กปฐมวัย	0	1	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
63	การเลือกเทคนิคมาจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เด็กเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
64	การนำเทคนิคบทบาทสมมติมาจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อให้เด็กปฐมวัยเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้ใหญ่ที่อยู่ในสังคม	1	1	0	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
65	การนำเทคนิคการเล่นิทานมาจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กปฐมวัย	1	1	0	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
66	การใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
67	การนำเทคนิคต่าง ๆ มาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อเด็กจะได้มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
68	วิธีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	6	1	ตัดทิ้ง

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
69	การจัดการแหล่งข้อมูล เอกสาร คู่มือเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ เพื่อศึกษาค้นคว้าและเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
70	การนำเทคนิคมาจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
4. ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน										
71	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการวางแผนการใช้สื่อระดับปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
72	วิธีการเตรียมผู้สอนในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน	1	1	0	1	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
73	เทคนิคการเลือกสื่อประกอบการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
74	การใช้สื่อที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นหรือสื่อของจริงเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
75	การเลือกใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
76	ความรู้เกี่ยวกับแหล่งผลิต แหล่งการให้บริการตลอดจนวิทยาการใหม่ ๆ ทางด้านสื่อการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
77	การประยุกต์ใช้สื่อได้ตามสถานการณ์อย่างหลากหลาย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
78	จัดศูนย์บริการยืมสื่อการเรียนการสอน	0	0	1	1	1	0	3	0.5	ตัดทิ้ง
79	การเตรียมครูและเด็กในการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	0	0	1	1	1	0	3	0.5	ตัดทิ้ง

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
80	การดูแลรักษา สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ และปรับปรุงพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพอยู่เสมอ เพื่อสามารถนำมาประกอบการ จัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
5. ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก										
81	ความรู้ความเข้าใจหลักการและวิธีการ วัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กให้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
82	การสร้างเครื่องมือในการวัด ประเมินผลพัฒนาการเด็กให้สอดคล้อง กับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์- จิตใจสังคมและสติปัญญา	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
83	กระบวนการวัดและประเมินผล พัฒนาการเด็กอย่างสอดคล้องกับ สภาพจริงของเด็กทั้งรายกลุ่มและ รายบุคคล	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
84	เทคนิคการวัดและประเมินผล พัฒนาการ เพื่อแก้ปัญหาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
85	การปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผล พัฒนาการเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
86	ส่งเสริมการใช้เครื่องมือ วิธีการวัดและ ประเมินผลพัฒนาการให้มี ประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	1	6	1	ตัดทิ้ง
87	การนำผลการวัดและประเมินผล พัฒนาการประเมินการเรียนรู้และ พฤติกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
88	แหล่งข้อมูล คู่มือการวัดและ ประเมินผลเพื่อประกอบการประเมิน อย่าง ถูกต้องตามกระบวนการ	1	0	1	1	1	0	5	0.8	ตัดทิ้ง

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
89	การวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
90	เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลพัฒนาการด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็ก	1	1	0	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
6. ด้านบทบาทของครูปฐมวัย										
91	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
92	มีวุฒิการศึกษา / มีประสบการณ์ตรงกับสายงาน	1	0	1	1	1	1	5	0.8	ตัดทิ้ง
93	อัตราส่วนครู : นักเรียนเหมาะสม	0	0	1	1	1	0	3	0.5	ตัดทิ้ง
94	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้อื่น	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
95	ครูเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0	1	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
96	การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น ชื่นชมผลงานและเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างอิสระ การได้ลงมือปฏิบัติจริง	0	1	1	1	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
97	การพัฒนาตนเองหาความรู้ใหม่ ๆ ประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
98	การเลือกวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย	1	0	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
99	การใช้บ้านและโรงเรียนเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้แก่เด็กและครูเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	0	1	1	1	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้

แบบสอบถาม		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	รวม	IOC	การพิจารณา
100	สนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย โดยส่งเข้ารับการอบรม ดูงาน และศึกษาต่อ เพื่อให้เข้าใจหลักการจัดการศึกษา	0	1	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
รูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาครูปฐมวัย										
101	การฝึกอบรม	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
102	การศึกษาต่อเพิ่มเติม (ภายในประเทศ / ต่างประเทศ)	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
103	การสัมมนาทางวิชาการ	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
104	การประชุมทางวิชาการ	0	1	1	1	1	0	4	0.6	ตัดทิ้ง
105	การศึกษาเฉพาะกรณี	0	1	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
106	การทัศนศึกษา	1	1	1	1	1	0	5	0.8	ตัดทิ้ง
107	การสาธิต	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
108	การระดมความคิด	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
109	การฝึกงาน	0	1	1	1	1	0	4	0.6	คัดเลือกไว้
110	การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	0	1	1	1	1	1	5	0.8	คัดเลือกไว้
111	การวิจัย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
112	การนิเทศภายใน	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
113	การจัดนิทรรศการ	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
114	การจัดศูนย์วิชาการ	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
115	การบริการเอกสารทางวิชาการ	1	1	1	1	1	0	5	0.8	คัดเลือกไว้
116	เชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
117	การไปศึกษาดูงาน (ภายในประเทศ/ ต่างประเทศ)	0	0	1	1	1	1	4	0.6	คัดเลือกไว้
118	การศึกษาด้วยตนเอง เช่น บทเรียนสำเร็จรูป อ่านหนังสือ ค้นอินเทอร์เน็ต	1	1	1	1	1	1	6	1	คัดเลือกไว้
119	อื่น ๆ (โปรดระบุ)	1	0	1	1	1	1	4	0.6	คัดเลือกไว้

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม		
ตอนที่ 1 ปัญหาของครูปฐมวัย		
ข้อ	ค่า (r)	การพิจารณา
1	.5843	ตัดทิ้ง
2	.7127	คัดเลือกไว้
3	.6991	คัดเลือกไว้
4	.6861	ตัดทิ้ง
5	.7044	คัดเลือกไว้
6	.8347	คัดเลือกไว้
7	.8252	คัดเลือกไว้
8	.8434	คัดเลือกไว้
9	.8010	ตัดทิ้ง
10	.8652	คัดเลือกไว้
11	.7550	คัดเลือกไว้
12	.8485	คัดเลือกไว้
13	.7512	ตัดทิ้ง
14	.8771	คัดเลือกไว้
15	.9219	คัดเลือกไว้
16	.7914	คัดเลือกไว้
17	.5627	ตัดทิ้ง
18	.6868	ตัดทิ้ง
19	.7929	คัดเลือกไว้
20	.7244	คัดเลือกไว้
21	.8281	คัดเลือกไว้
22	.7713	คัดเลือกไว้
23	.8416	คัดเลือกไว้
24	.7482	คัดเลือกไว้
25	.7019	ตัดทิ้ง
26	.4729	ตัดทิ้ง
27	.5358	ตัดทิ้ง
28	.6177	ตัดทิ้ง
29	.8659	คัดเลือกไว้
30	.7774	คัดเลือกไว้

ค่าความเชื่อมั่น .9749

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม					
ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย					
ข้อ	ค่า (r)	การพิจารณา	ข้อ	ค่า (r)	การพิจารณา
1	.7155	คัดเลือกไว้	28	.7902	คัดเลือกไว้
2	.6933	ตัดทิ้ง	29	.8140	คัดเลือกไว้
3	.7119	ตัดทิ้ง	30	.8336	คัดเลือกไว้
4	.7834	คัดเลือกไว้	31	.7688	ตัดทิ้ง
5	.7343	คัดเลือกไว้	32	.7558	ตัดทิ้ง
6	.7159	คัดเลือกไว้	33	.8548	คัดเลือกไว้
7	.7724	คัดเลือกไว้	34	.8426	คัดเลือกไว้
8	.7119	ตัดทิ้ง	35	.8230	คัดเลือกไว้
9	.8131	คัดเลือกไว้	36	.8108	ตัดทิ้ง
10	.8060	ตัดทิ้ง	37	.8125	ตัดทิ้ง
11	.8371	คัดเลือกไว้	38	.8366	คัดเลือกไว้
12	.7877	ตัดทิ้ง	39	.8219	คัดเลือกไว้
13	.8048	ตัดทิ้ง	40	.7580	ตัดทิ้ง
14	.8107	คัดเลือกไว้	41	.7582	คัดเลือกไว้
15	.8408	คัดเลือกไว้	42	.7071	ตัดทิ้ง
16	.8499	คัดเลือกไว้	43	.8343	คัดเลือกไว้
17	.8936	คัดเลือกไว้	44	.8065	คัดเลือกไว้
18	.8526	ตัดทิ้ง	45	.7504	คัดเลือกไว้
19	.8531	ตัดทิ้ง	46	.7677	คัดเลือกไว้
20	.8473	ตัดทิ้ง	47	.7020	ตัดทิ้ง
21	.9026	คัดเลือกไว้	48	.9885	ตัดทิ้ง
22	.8822	คัดเลือกไว้			
23	.8819	คัดเลือกไว้			
24	.8995	คัดเลือกไว้			
25	.7733	คัดเลือกไว้			
26	.8403	คัดเลือกไว้			
27	.7699	ตัดทิ้ง			

ค่าความเชื่อมั่น .9883

ภาคผนวก ค

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/ 7405

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏเลย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี
รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์
เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ . ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ
อาจารย์ภัทรพร เกษสังข์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย
โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
แบบสอบถามให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภัทรพร เกษสังข์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513-4 ต่อ 408, 402

มือถือ 09-0391176

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ   บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่   ศธ 0519.12/ ๗๒๐5

วันที่ 31 ตุลาคม 2546

เรื่อง   ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน   ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

เนื่องด้วย นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ณพดล กองศิลป์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์ณพดล หนะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ ๗๔ ๐5

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์ 9 เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513-4 ต่อ 408, 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/ 7105

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนขอแซฟอุปถัมภ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ศิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวเขวมาลย์ วิเศษ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513-4 ต่อ 408, 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/ ๗๑๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๓๑ ตุลาคม 25๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มาลีสาทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี
รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์
เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขต
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้
นางสาวเขวมาลย์ วิเศษ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513-4 ต่อ 408, 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/ ๗๑๐5

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕๑ ตุลาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ จิสเตอร์สุวรรณรัตน์ ทรงศักดิ์ศรี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513-4 ต่อ 408, 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/10๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๔ ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 6 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/ 1103

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/ ๒ ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนารีวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 17 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/11๐4

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๒ ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาธย์ วิเศษ นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำ
ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัย
ที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 12 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัญหาและ
ความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่าง
เดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวามาธย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูล
ในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/1105

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญ ระยอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม:

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรรณ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๐๙๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๙/ มกราคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มาลีสาทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 14 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

17 มกราคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มีสาธิตประดิษฐ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 9 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๒๕๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๑ มกราคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนवासเทวี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๔๔๖ 3

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 มกราคม 2547

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระแม่มาลีพระโขนง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 7 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเผยแพร่ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๕๕๖ /

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๑ มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนนรสารพิตยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 9 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/ (ร.ร.) ๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 6 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

19 มกราคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนช่างตากุ้งคอนแวนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 11 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

๗ มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำ
ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 16 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย
โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูล
ในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

๒๕๖๑ มกราคม ๒๕๔๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 14 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๔๖

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร ะหวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๐๙๘๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 มกราคม 2547

เรื่อง ขออนุญาตวิเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนลาซาล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 18 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตวิเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๐๕๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๑ มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 15 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเยาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ที่ ศธ 0519.12/๙๙๑๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 มกราคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัยคอนเือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 29 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

/ ๑ มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระหฤทัย นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำ
ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 24 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย
โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขาวมาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูล
ในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

19 มกราคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาและความต้องการ
พัฒนาของครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” โดยมี รองศาสตราจารย์
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ รองศาสตราจารย์บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำ
ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูปฐมวัย
โรงเรียนในสังกัดคณะนักบวชในเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเขวามาลย์ วิเศษ ได้เก็บข้อมูล
ในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2124513 ต่อ 408 และ 402

มือถือ 09-0391176

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเยาวมัลย์ วิเศษ
วัน เดือน ปีเกิด	19 กันยายน 2509
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1846 โรงเรียนพระแม่มารีสาทร ถนนจันทน์ แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพระแม่มารีสาทร แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระแม่มารีสาทร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2540	ครุศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ